

T.C
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

LİMİTED ŞİRKETLERDE
ORTAKLIK SIFATINI SONA ERDİREN
HALLER

Yüksek Lisans Tezi

Rumeysa ERDOĞAN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Şengül AL KILIÇ

Erzincan/2021

TEZ BİLDİRİMİ

“Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatını Sona Erdiren Haller” isimli **"Yüksek Lisans"** tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim. 11/02/2021

Rumeysa ERDOĞAN

**LİMİTED ŞİRKETLERDE
ORTAKLIK SIFATINI SONA ERDİREN HALLER**

Rumeysa ERDOĞAN

**Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk
Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ocak 2021**

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Şengül AL KILIÇ

ÖZET

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre limited şirketler, sermaye şirketlerinden birisini oluşturmaktadır. Bununla birlikte limited şirketler şahıs şirketlerine özgü özellikleri de bünyesinde barındıran bir şirket türüdür. Çalışmamızda limited şirketlerde ortaklık sıfatının yitirilmesi halleri olan ölüm, payın devri, çıkma ve çıkarılma koşulları detaylı olarak incelenecektir. Limited şirketlerde ortaklığın yitirilmesi halleri, ortaklık sıfatının sona ermesinin sonuçları, ayrılan ortağa ödenecek ayrılma akçesi düzenlemeleri üzerinde durulacaktır. Ortaklık sıfatının yitirilmesi, buna bağlanan sonuçlar ve ayrılma akçesi kurumları ile ilgili mümkün olduğunca doktrindeki mevcut görüş ve tartışmalara değinilecek, yargı kararlarına yer verilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Limited şirket, ayrılma, payın devri, çıkma, çıkarılma, ayrılma akçesi.

LOSS OF PARTNERSHIP CAPACITY IN LIMITED COMPANIES

Rumeysa ERDOĞAN

**Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Sciences, Department of
Private Law M. A. Thesis, January 2021**

Thesis Supervisor: Assist. Dr. Öğr. Üyesi Şengül AL KILIÇ

ABSTRACT

According to the Turkish Commercial Code 6102, limited companies are one of the capital companies. However, limited companies can be accepted as a type of company that also include specific features, which are unique for partnership companies. In our work, the conditions of death, transfer of share, expulsion and exclusion, which are the situations of losing the title of partnership in limited companies, will be examined in detail. The cases on losing the title of partnership in limited companies, the consequences of the termination of the partnership, and the compensation payment arrangements for the reserved partner will be discussed. The loss of the role of partnership, the consequences linked to this and the existing discussions on the secession charter institutions will be discussed and judicial decisions will be made.

Key Words: Limited company, withdrawal, share transfer, compensation payment.

ÖN SÖZ

Tez yazım süresince; her türlü yardımı, bilgiyi ve desteği benden esirgemeyen değerli hocam sayın Dr. Öğretim Üyesi Şengül AL KILIÇ'a ve her zaman manevi desteğiyle yanımda olan aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Rumeysa ERDOĞAN

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
ÖN SÖZ	IV
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR.....	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI, ÖZELLİKLERİ, ORTAK SAYISI VE ORTAKLIK SIFATININ KAZANILMASI

I. LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI, UNSURLARI VE ŞİRKETİN KURULUŞU	5
A. Genel Olarak.....	5
B. Tanımı ve Özellikleri.....	5
C. Limited Şirketin UNSURLARI.....	7
1. Ortak Sayısı	7
2. Ticaret Unvanı	12
3. Şirket Sözleşmesi.....	12
4. Sermaye	15
5. Sınırlı Sorumluluk	18
6. Tüzel Kişilik	21
D. Kuruluş, Tescil ve İlan	23
II. LİMİTED ŞİRKETTE ORTAKLIK SIFATININ KAZANILMASI.....	26
A. Genel Olarak.....	26
B. Ortaklık Sifatının Aslen Kazanılması.....	26
1. Kuruluşta Ortaklık Sifatının Aslen Kazanılması	27
2. Sermaye Artırımında Ortaklık Sifatının Aslen Kazanılması	28
3. Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme Halinde Ortaklık Sifatının Aslen Kazanılması	33
C. Ortaklık Sifatının Devren Kazanılması	36

İKİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLIK SIFATINI SONA ERDİREN HALLER

I. GENEL OLARAK ORTAKLIK SIFATININ SONA ERMESİ.....	38
II. ORTAKLIK SIFATINI SONA ERDİREN HALLER.....	41

A. Ölüm.....	41
B. Çıkma.....	42
1. Genel Olarak.....	42
2. Çıkma Halleri.....	42
a) Şirket Sözleşmesinde Öngörülen Hallerde Çıkma	44
(1) Şirket Sözleşmesinde Öngörülen Çıkma Hakkının Niteliği.....	44
(2) Çıkma Hakkının Şirkete Bildirilmesi	47
(3) Çıkma Hakkının Bazı Ortaklara Tanınması	48
b) Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Mahkeme Kararı İle Çıkma	49
(1) Genel Olarak.....	49
(2) Haklı Sebep Kavramı	50
(3) Çıkma Hakkının Kullanılması	54
c) Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Halinde Çıkma	57
(1) Birleşme Halinde Şirketten Çıkma Hakkı	57
(a) Genel Olarak.....	57
(b) Şirketten Çıkma Hakkı	59
(c) Seçimlik Çıkma Hakkının Kullanılmasında Süre Sorunu	64
(2) Bölünme Halinde Şirketten Çıkma.....	65
(a) Genel Olarak.....	65
(b) Şirketten Çıkma Hakkı	67
(3) Tür Değiştirme Halinde Şirketten Çıkma.....	70
(a) Genel Olarak.....	70
(b) Şirketten Çıkma Hakkı	71
d) Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanımı Halinde Çıkma	72
(1) Genel Olarak Şirketler Topluluğu	72
(2) Hâkim Şirketin Bağlı Şirketi Zarara Uğratacak Faaliyetlere Yöneltilmesi Halinde Şirketten Çıkma	73
(3) Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanımı Halinde Şirketten Çıkma	74
e) Payın İtfası Halinde Çıkma.....	76
f) Şirket Kararı ile Çıkma	78
3. Çıkma Katılma	79
C. Çıkarılma	83
1. Genel Olarak.....	84
2. Şirket Esas Sözleşmesinde Öngörülen Sebepler Nedeniyle Çıkarılma	86

a) Genel Olarak.....	86
b) Genel Kurul Kararı ve Karar Yeter Sayısı	87
c) Şirketten Çıkarılan Ortağın Dava Hakkı	88
3. Haklı Sebeplerin Varlığı Nedeniyle Şirketten Çıkarılma (Çıkarma davası) .	91
a) Genel Olarak.....	91
b) Haklı Sebep Kavramı	92
(1) Genel Kurul Kararı	94
(2) Mahkeme Kararı	96
4. İki Ortaklı Limited Şirketlerde Genel Kurul Kararı Alınması ve Çıkarılan Ortağın Oy Hakkı Bulunup Bulunmadığı Sorunu	98
5. Birleşme Halinde Şirketten Çıkarılma.....	101
6. Hâkim Şirketin Azınlığın Paylarını Satın Alarak Azınlığı Ortaklıktan Çıkarması (<i>squeeze-out</i>)ve Denkleştirme Davasında Ortağın Mahkeme Kararı ile Ortaklıktan Çıkarılması	103
7. Haklı Sebeple Fesih Davası Sonucu Çıkarılma	106
a) Genel Olarak Haklı Sebeple Fesih Davası	106
b) Mahkemece Davacı Ortağın Şirketten Çıkarılmasına Karar Verilmesi....	110
8. Sermaye Koyma Borcunda Temerrüt Halinde Çıkarılma	115
D. Payın Devri.....	119
1. Genel Olarak.....	119
2. Esas Sermaye Payının Sözleşme İle Geçişİ	120
a) Genel Olarak.....	120
b) Yazılı Devir Sözleşmesi	120
c) Genel Kurulun Onayı.....	122
d) Pay Defterine Kayıt	126
e) Ticaret Siciline Tescil.....	127
3. Esas Sermaye Payının Kanun Gereğince Geçişİ	128
4. Payın İntikalinin Sonuçları	131

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ORTAKLIK SIFATININ SONA ERMESİNİN SONUÇLARI VE AYRILMA AKÇESİ

LİMİTED ŞİRKETTE ORTAKLIK SIFATININ SONAERMESİ, HÜKÜM DOĞURMA ANI ve SONUÇLARI

A. Ortaklık Sifatının Sona Ermesinin Hüküm Doğurma Anı	134
1. İç İlişki Bakımından	135

2. Dış İlişki Bakımından	138
B. Ortaklık Sifatının Sona Ermesinin Sonuçları	139
1. Ortaklık Sifatının Sona Ermesi	139
2. Ayrılan Ortağa Ayrılma Akçesi Ödenmesi.....	142
a) Genel Olarak Ayrılma Akçesi	143
b) Ayrılma Akçesinin Belirlenmesi	145
(1) TTK m. 641 Uyarınca Ayrılma Akçesi	145
(2) Hakimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması Halinde ve Hakim Şirketin Satın Alma Hakkı Kapsamında Ayrılma Akçesi	149
(3) Haklı Sebep Fesih Davasında Davacı Ortağın Şirketten Çıkarılmasının Karar Verilmesi Halinde Ayrılma Akçesi.....	151
(4) Birleşme Nedeniyle Şirketten Ayrılma Halinde Ayrılma Akçesi	153
c) Ayrılma Akçesinin Muacceliyeti	155
(1) Ayrılma Akçesinin Şirket Malvarlığından Ödenmesi	158
(2) Ayrılma Akçesinin Payın Devri Suretiyle Ödenmesi.....	158
(3) Ayrılma Akçesinin Sermayenin Azaltılması Yoluyla Ödenmesi	160
d) Ayrılma Akçesini Karşılacak Kaynak Bulunmaması Hali	161
e) Ayrılma Akçesinde Zamanaşımı	162
3. Şirketten Ayrılan Ortağın Payının Şirket Tarafından İktisap Edilmesi	163
SONUÇ	165
KAYNAKÇA.....	170

KISALTMALAR

AATUHK	: 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun
Bkz.	: Bakınız
Bs.	: Bası
C.	: Cilt
c.	: Cümle
dn.	: Dipnot
DÜHFD	: Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
eTTK	: 6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu
E.	: Esas
E.T	: Erişim Tarihi
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
EBYÜHFD	: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ERÜHFD	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
H.D.	: Hukuk Dairesi
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kurulu
K.	: Karar
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
Koop. K.	: Kooperatifler Kanunu
m.	: Madde
R.G.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu

TSY	:Ticaret Sicil Yönetmeliği
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
Vd.	: Ve devamı
Y.	:Yargıtay

GİRİŞ

Limited şirketler, kanunen yasak olmayan her türlü iktisadi amaç için kurulabilen, TTK m. 124 uyarınca sermaye şirketleri arasında sayılan, ancak bazı özellikleri itibariyle şahıs şirketlerine özgü özellikleri de barındıran bir şirket türüdür. Sermaye şirketleri içerisinde, düşük sermaye ile, hatta sermaye taahhüdü ile kurulabilmesi, tek kişilik ortaklığa imkan tanınmış olması nedenleri ile limited şirketler ülkemizde yaygın olarak tercih edilen bir şirket türüdür.

Limited şirket ortağının, ortaklık sıfatının sona ermesi hallerinin başında ortağın ölümü hali gelmektedir. Ortağın ölümü ile birlikte şirketle ortak arasındaki pay sahipliği ilişkisi sona erecektir. Bunun dışında limited şirketlerde, anonim şirketlerin aksine, şirketten çıkma (TTK m. 638), çıkmaya katılma (TTK m. 639) ve çıkarılma (TTK m. 640) müesseselerine yer verilmiştir. Bir sermaye şirketi olmasına rağmen, limited şirketlerde de tıpkı şahıs şirketlerindeki gibi şirketten çıkma ve çıkarılma kurumlarına yer verilmiş, bu yönüyle de limited şirketler, şahıs şirketlerine daha çok yaklaştırılmıştır.

Ortağın şirketten çıkma hakkı, şirket sözleşmesinde çıkma sebebinin öngörülmesi halinde (TTK m. 638/1), yahut haklı nedenlerin varlığı halinde ortağın mahkemede açacağı bir dava yoluyla (TTK m. 638/2) mümkündür. Bununla birlikte ortaklardan birinin çıkma hakkını kullanması halinde, diğer ortaklara çıkmaya katılma hakkı tanınmıştır (TTK m. 639). Haklı sebebin bulunmadığı yahut şirket sözleşmesinde çıkma hakkının öngörülmediği hallerde ise tüm ortakların muvafakati ile ortağın şirketten çıkmasının mümkün olduğu kabul edilmelidir. Bunun dışında kanunun muhtelif maddelerinde de limited şirket ortağına ortaklıktan çıkma hakkı tanınmıştır. Şirketin bazı yapısal değişikliklere başvurması, hakimiyetin hukuka aykırı kullanımı halinde bağımsız şirketteki azlık pay sahibinin şirketten çıkması hali bunlardan bazılarıdır. Bunun dışında yine 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun çeşitli maddelerinde ortağın şirketten çıkmasına olanak tanındığı görülmektedir.

Limited şirketin birleşme işlemlerine katılması halinde, her ne kadar kural pay sahipliğinin devamı ilkesi olsa da, birleşme sözleşmesi ile devrolunan şirket ortakları

ayrılma akçesi olarak şirketten ayrılma hakkına sahiptir (TTK m. 141). Buna karşılık benzer bir düzenlemeye bölünme ve tür değiştirme hallerinde yer verilmemiştir. Bunun yanı sıra şirketler topluluğu hükümleri uyarınca hakim şirketin hakimiyetini hukuka aykırı kullanmak suretiyle bağlı şirketi yapısal değişiklikler, fesih, menkul kıymet satın alınması, esas sözleşme değişikliği gibi işlemlere zorlaması halinde, genel kurulda ret oyu verip bunu tutanağa geçirten bağlı şirketteki azınlık pay sahiplerine, zararının giderilmemesi halinde payının hakim şirket tarafından satın alınmasını mahkemeden talep ederek şirketten çıkma hakkı tanınmıştır (TTK m. 202/2). Bunun dışında doktrinde şirkette ortağa ait payın itfası halinde de payla birlikte ortaklık sıfatının sona ereceği kabul edilmektedir.

Limited şirket ortaklarından birinin şirket sözleşmesinde öngörülen sebeple ya da haklı sebeplerin varlığı halinde şirketten çıkma davası açması yahut çıkma beyanında bulunması halinde şirket müdürleri tarafından diğer ortaklara bu durumun bildirilmesi gerekmektedir. Durumdan haberdar olan müdür veya müdürler, diğer ortaklara durumu bildirdikten sonra, bildirimi alan ortaklar, bir aylık hak düşürücü süre içerisinde çıkmaya katılmak suretiyle şirketten çıkma hakkına sahiptirler.

Limited şirketlerde çıkma müessesesinin karşılığında, yine şahıs şirketlerine benzer nitelikte, şirkete ortağı şirketten çıkarma hakkı tanınarak karşılıklı bir denge oluşturulmaya çalışılmıştır. Şirket sözleşmesi ile ortak ya da ortakların şirketten çıkarılabileceği sebeplerin öngörülmesi mümkündür. Bununla birlikte haklı sebeplerin varlığı halinde şirket, ortağın şirketten çıkarılmasını isteyebilir. Ortağının şirketten çıkarabilmesi için TTK m. 621/1, (h) hükmünde öngörülen çoğunlukta genel kurul kararı alınması gerekmektedir. Bununla birlikte birleşme halinde şirketten ayrılma akçesi olarak çıkma hakkı tanınması karşısında, şirkete, birleşmeye katılmayarak sorun çıkaran ortak ya da ortakları şirketten çıkarma hakkı tanınmış ve karşılıklı bir denge oluşturulmaya çalışılmıştır. Ortağın şirketten çıkarılmasına imkan veren düzenlemelerden birisi de TTK m. 208 hükmüdür. Bu düzenlemeye göre ise, sermayenin en az yüzde doksanına sahip olan hâkim şirketin bağlı şirketteki azlık pay sahiplerinin payını satın alma hakkını kullanması halinde azlık pay sahipleri ortaklıktan çıkarılmış olacaktır. Bununla birlikte limited şirketlerde TTK m. 636/3 uyarınca açılacak haklı sebeple fesih davasında mahkemece fesih yerine davacı

ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilmesi halinde de, ortak mahkeme kararı ile şirketten çıkarılmış olacaktır. Açıklamış olduğumuz bu haller dışında sermaye koyma borcunda temerrüt hali, eTTK m. 529 hükmü aksine şirket ortağının şirketten çıkarılma sebebi olarak öngörülmemiştir. Bu durumun şirket ortağı açısından şirketten çıkarılma sebebi teşkil edip etmediği meselesi de çalışmamızda tartışılacak hususlardan birisidir.

Limited şirket ortağı, şirketten çıkma, çıkmaya katılma ve çıkarılma dışında, sermaye şirketi olmasının bir sonucu olarak, her ne kadar anonim şirketlere nazaran daha sıkı koşullar öngörülmüş olsa da, limited şirket ortağının payını şirket ortaklarından birine yahut üçüncü bir kişiye devrederek şirketten ayrılması mümkündür. Limited şirket ortağının payını devrederek şirketten ayrılması halinde payın bedeli ayrılan ortağa payı devralan tarafından ödenecekken, ortağın şirketten çıkması ya da çıkarılması hallerinde ayrılma akçesinin şirket tarafından ödenmesi gerekmektedir.

Çalışmamızın konusunu oluşturan limited şirketlerde ortaklık sıfatının yitirilmesi halleri ve bunun sonuçlarını daha iyi açıklayabilmek adına, çalışmanın ilk bölümünde limited şirketlerin tanımı, unsurları ve kuruluşu konularına ana hatları ile değinilecek; öncelikle ortaklık sıfatının kazanılması durumları üzerinde durulacaktır. Çalışmanın ikinci bölümünde ortaklık sıfatının ortadan kalktığı haller ayrı ayrı incelenecek, üçüncü bölümde ise ortaklık sıfatının sona ermesi hallerinin sonuçları ve ayrılma akçesi konuları detaylı bir biçimde incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI, ÖZELLİKLERİ, ORTAK SAYISI VE ORTAKLIK SIFATININ KAZANILMASI

Limited şirket; 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu'nda 503'ü ve devamı maddelerinde yerini bulan, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK)'nda da 573 ü ve devamı maddelerinde düzenleme altına alınmış olan sermaye şirketlerinden birisidir. 6762 sayılı eTTK'den farklı olarak 6102 sayılı TTK'de limited şirketlerle alakalı bazı hükümlerde değişikliğe gidilmiş olup, bu değişikliklerden en önemlileri; tek kişilik limited şirket kurulmasının mümkün olması (TTK m. 573/1), ek ve yan ödeme yükümlülüklerinin kanunda açıkça öngörülmesi (TTK m. 573/2) ve nama yazılı pay senedi çıkarılmasına imkan verilmiş olmasıdır (TTK m. 593/2).¹

Limited şirketler TTK'de öngörülen sermaye şirketlerinden birisi olup, ülkemizde yaygın olarak tercih edilen bir şirket türüdür.²Aşağıda detaylı olarak açıklanacağı üzere limited şirketin kurulabilmesi için sermaye taahhüdünün yeterli olması, tek kişi ile bir sermaye ortaklığı kurulabilmesinin mümkün olması gibi özellikler bu şirket türünün yaygın olmasının sebeplerinden bazılarıdır. Bu şirket türünün uygulamada çok sık karşılaşılan bir şirket türü olması ortaklar arası ilişkilerdeki sorunlar, şirketin feshi, ortakların ortaklıktan ayrılmak istemesi, ortaklıktan çıkarılma ve pay devri gibi konuları da çok sık gündeme getirmektedir. Konumuzu daha iyi açıklayabilmek adına limited şirketin tanımı, özellikleri, kuruluşu ve ortaklık sıfatının kazanılması gibi bazı hususlar çalışmanın bu bölümünde detaylı olarak incelenecektir.

¹ Bkz., TTK m. 573'ün gerekçesi.

²2020 yılı Ocak ayında 10.591 şirket ve kooperatif kuruldu. Bu dönemde kurulan toplam 9.087 limited şirket, toplam sermayenin %76,37'sini, 1.390 anonim şirket ise %23,63'ünü oluşturmaktadır (<https://www.tobb.org.tr>, E.T. 27.10.2020).

I. LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI, UNSURLARI VE ŞİRKETİN KURULUŞU

A. Genel Olarak

Limited şirket, kanunen yasaklanmayan her türlü iktisadi amaç için kurulması mümkün olan, sır saklama ve sadakat yükümü, pay devrinin sıkı koşullara bağlı olması ve ortaklıktan çıkma çıkarılma müessesesinin varlığı gibi şahıs şirketleri özelliklerinden bazılarını da bünyesinde barındırmakla beraber kanunen açıkça sermaye şirketleri arasında sayılan bir şirket türüdür (TTK m. 124/2).

Limited şirket, diğer sermaye şirketleri gibi tüzel kişiliği haiz olup, kuruluş anı ile tüzel kişiliğinin kazanılması anı farklıdır (TTK m. 125/1; TTK m. 585, TTK m. 588/1). Limited şirket ortaklarının gerçek veya tüzel kişi olması mümkün olmakla beraber kanun koyucu tarafından ortakların sayısı bakımından alt ve üst sınır belirlenmiştir (TTK m. 573/1, TTK m. 574/1).

B. Tanımı ve Özellikleri

Limited şirket, bir veya birden çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan, esas sermayesi belirli ve payların itibari değeri toplamından oluşan, ortakların şirket borçlarından sorumlu olmayıp sadece taahhüt ettikleri sermaye ile ek ve yan ödeme yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlü oldukları, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilen bir sermaye şirketi türüdür (TTK m. 573; TTK m.124).

Limited şirketler kanunen yasaklanmayan her türlü iktisadi amaç için kurulabilirler. Bununla birlikte limited şirketlerin bankacılık, sigortacılık, finansman ve faktöring, finansal kiralama, yatırım ortaklığı gibi iktisadi faaliyetlerde bulunması kanunen yasaklanmıştır.³

³ Türkiye’de kurulacak bankaların anonim şirket şeklinde kurulması gerektiği konusunda bkz., 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 7/ (a); Sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin anonim şirket veya kooperatif şeklinde kurulması gerektiği konusunda bkz., 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu m. 3; Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman şirketlerinin anonim şirket şeklinde kurulması gerektiği konusunda Bkz., 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu m. 5/1, (a); Yatırım ortaklıklarının kayıtlı sermayeli anonim şirket şeklinde kurulması gerektiği konusunda

Limited şirket esasen, sermaye şirketleri ile şahıs şirketlerinin bazı özelliklerini bünyesinde barındıran; sermaye şirketi olmasına karşın ortakların şahsi özelliklerinin de ön plana çıktığı bir şirket türüdür.⁴ Nitekim ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin bulunması (TTK m. 603), esas sermayenin belirli olması (TTK m. 573/1), haksız alınan kâr payının iadesi (TTK m. 611), ortakların şirket borçlarından sınırlı bir şekilde sorumlu olması (TTK m. 573/2), şirketin bağımsız denetime tabi olması (TTK m. 635)⁵, anonim şirketlere ilişkin bazı maddelere atıf yapılmış olması (TTK m. 644), limited şirketin sermaye şirketlerine özgü özelliklerinden bazıları iken⁶; ortakların sır saklama ve sadakat yükümü (TTK m. 613), pay devrinin sıkı koşullara bağlı olması (TTK m. 595), anonim ortaklığın aksine payların borsada işlem görmemesi,⁷ gerektiğinde şirket sözleşmesi ile pay devrinin yasaklanabilmesinin mümkün olması [(TTK m. 621/1,(c)], temsilcilerin ve yöneticilerin haklarının sınırlandırılması ve kaldırılmasının mümkün olması (TTK m. 630) ve ortaklıktan çıkma çıkarılma müessesesinin varlığı (TTK m. 638 vd.), limited şirketlerin şahıs şirketlerine özgü özelliklerindendir.⁸ Yine şirket sözleşmesi ile emredici hukuk kurallarına ve kanuna aykırı olmayacak şekilde, şirketin şahıs veya

bkz., Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği m. 6/2,(a); Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği m. 6/1,(a). Bu hususta ayrıca bkz., Fatih **BİLGİLİ**, Ertan **DEMİRKAPI**, *Şirketler Hukuku*, 9. bs, Bursa 2013, s. 623.

⁴ Ünal **TEKİNALP**, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, 4. bs, İstanbul 2015, s. 512; Oruç Hami **ŞENER**, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku*, 4. bs, Ankara 2019, s. 670; Rıza **AYHAN**, Mehmet **ÖZDAMAR**, Hayrettin **ÇAĞLAR**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, Ankara 2020, s. 513.

⁵ TTK m. 397 düzenlemesinde anonim şirketlerin ve şirketler topluluğunun denetime tabi tutulacağı açıkça düzenlenmiştir. Bununla birlikte TTK m. 635'e göre anonim şirketlerde denetime ilişkin 397'inci madde limited şirketler hakkında da uygulanacaktır. Bunun yanı sıra bağımsız denetime ilişkin Bağımsız Denetleme Yönetmeliği, 660 Sayılı KHK ve Bakanlar Kurulu kararları gibi ikincil mevzuatlarla da bağımsız denetim müessesesi düzenlenmiştir. Güncel olarak da, Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Kararın uygulanmasına yönelik usul ve esasları düzenlemek üzere hazırlanmış olan Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı'na istinaden çıkarılan 14/02/2019 tarihli Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu Kurul kararında hangi şirketlerin ve hangi ölçülere göre bağımsız denetime tabi olacakları belirlenmiştir (kgk.gov.tr, E.T. 08.01.2020).

⁶ **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 514.

⁷ Limited şirketteki pay kavramı ile anonim şirketteki pay kavramı birbirinden farklı olup, TTK m. 593 düzenlemesinde limited şirketlerde pay senetlerinin nama yazılı şekilde düzenlenmesine imkan verilmiş olsa da, bu durum limited şirkette paya dolaşım kolaylığı sağlamazken sadece ispat vasıtası olarak kullanılabilmesine imkan vermektedir (Bkz., TTK m. 593 madde gerekçesi).

⁸ Bu doğrultuda bkz., Oruç Hami **ŞENER**, *Yargı Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku*, Ankara 2017, s. 10; Hasan **PULAŞLI**, *Şirketler Hukuku Şerhi*, C. III, Ankara 2018, s. 2746-2747.

sermaye şirketlerine yaklaştırılması mümkündür.⁹ Her ne kadar limited şirketler şahıs şirketlerine özgü bazı özellikleri taşıyor olsa da, TTK m. 124/2 düzenlemesi ile açıkça sermaye şirketi olarak kabul edilmiştir. Aşağıda limited şirketin unsurları irdelenerek bu konuya daha ayrıntılı bir biçimde değinilecektir.

C. Limited Şirketin Unsurları

1. Ortak Sayısı

Limited şirket, gerçek ve/veya tüzel kişi ortaklardan oluşan bir sermaye şirketi türüdür (TTK m. 573; TTK m. 124/2). Bu doğrultuda, tüzel kişiliği mevcut olmayan adi ortaklığın ve donatma iştirakinin limited şirkette ortak olması mümkün değildir.¹⁰ Miras ortaklığının da tüzel kişiliği bulunmamaktadır.¹¹ Bir ortağın ölümü ile birlikte ona ait pay TMK m. 599 hükmüne göre, diğer hak ve borçlar gibi ortağın mirasçılara geçecektir. TMK m. 640/2 hükmüne göre, terekeye elbirliği ile sahip olan ortaklar sözleşme veya kanundan doğan temlik hakları saklı kalmak kaydıyla terekeye ait tüm paylar üzerinde elbirliği ile tasarruf ederler. TMK 640/3 hükmü ise, istem üzerine miras ortaklığına bir temsilci atanabileceğini düzenlemiştir. Bu doğrultuda miras ortaklığında, elbirliği sağlanamadığı yahut tüm mirasçılar adına atanmış bir tereke temsilcisi bulunmadığı hallerde, miras ortaklığının, fiil ehliyetinin bulunmadığı kabul edilmektedir.¹² Bununla birlikte TTK m. 573/1 hükmünde limited şirketin bir ya da birden çok gerçek veya tüzel kişi tarafından kurulabileceği düzenlenmiş; tüzel kişiliği olmayan miras ortaklığının şirkette kurucu ortak

⁹ İrfan BAŞTUĞ, *Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması*, İzmir 1966, s. 15.

¹⁰ ŞENER, *Limited*, s. 20; Şükrü YILDIZ, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku*, İstanbul 2007, s. 76.

¹¹ AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 26.

¹² Mustafa Alper GÜMÜŞ, “Miras Ortaklığı Temsilcisi TMK 640/III”, İzmir Medeni Hukuk Günleri –I Miras Hukuku Sempozyumu, hukuk.deu.edu.tr (E.T. 09.01.2021), İzmir 2017, s. 14. Bkz. aynı yönde paya elbirliği halinde malik olunması durumunda hakların bir temsilci aracılığıyla kullanılması gerektiği konusunda Reha POROY, Ünal TEKİNALP, Ersin ÇAMOĞLU, *Ortaklıklar Hukuku II*, Güncellenmiş Yeniden Yazılmış 14. bs, İstanbul 2019, s. 401.

olamayacağı kabul edilmiştir.¹³

6102 sayılı TTK'ye göre, limited şirketin, ilk başta tek adam ortaklığı olarak kurulabilmesine cevaz verildiği gibi daha sonra tek adam ortaklığı haline dönüştürülmesi de mümkündür.¹⁴ Bunun yanı sıra limited şirkette ortak sayısı bakımından kanun koyucu bir üst sınır da getirmiştir. Limited şirketlerde ortakların sayısı TTK m. 574 uyarınca elliden fazla olamaz. Limited ortaklıkta ortak sayısının elliyi geçmesi halinde ne yapılacağı konusunda ise, açık bir düzenleme yer almamaktadır. TTK m. 574/1 madde gerekçesinde elli ortak sayısı sınırının aşılmamasına dikkat edilmesi ve sınırı aşan tescile onay verilmemesi gerektiği açıklamasına yer verilmiş ancak her nasılsa şirket ortak sayısı elliye aşarsa bu durumda nasıl bir çözüm yolu izleneceği sorusu ise, cevapsız bırakılmıştır.

Limited şirkette ortak sayısının elliye aşması halinde elli birinci ortağın şirkete alınması işleminin geçersiz mi olacağı yoksa bu durumun şirketin feshine mi yol açacağı konusunda doktrinde bir görüş birliği yoktur. Doktrindeki bir görüşe göre TTK m. 574/1 hükmüne aykırı devir işlemi kendiliğinden geçersiz iken¹⁵, bir diğer görüşe göre de bu durum şirketin feshi için bir sebep olarak kabul edilmeli ve sadece ortakların açabileceği bir fesih davasına imkân tanınmalıdır.¹⁶ Bu halde mahkemece şirketin feshine karar verilmeden önce ortaklığa ortak sayısının elliye indirilmesi için süre tanınmalı ortak sayısı ellinin altına indirilmezse bu halde mahkemece fesih kararı verilmelidir.¹⁷ Başka bir görüşe göre ise, ortak sayısının elliye aşması durumunda belirli sürede ortak sayısı ellinin altına düşürülmezse yahut tür değiştirme veya birleşme işlemlerine başlanmazsa şirketin infisah etmesi gerekir.¹⁸

¹³ **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 26. Bununla birlikte benzer bir düzenlemeye de anonim şirketlerde TTK m. 337 hükmünde yer verildiği, payın bölünmeliği ilkesi gereği hakların anonim şirkete karşı ancak bir temsilci aracılığıyla kullanılmasının mümkün olduğu konusunda bkz. **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 25, 1 no'lu dn.

¹⁴ Bkz., TTK m. 573 madde gerekçesi; **ŞENER**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 675. Buna imkân veren düzenlemeler; TTK m. 574/2-3, TTK m. 616/3, TTK m. 629/3, TSY m.100 ve devamı maddeleridir.

¹⁵ **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 516. Bkz bu doğrultuda tescilin onarıcı etkisinden söz edilmesi gerektiği, bu durumun limited şirketin feshine neden olmayacağı konusunda **TEKİNALP**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 512.

¹⁶ Halil **ARSLANLI**, *Limited Şirketler* (Ticaret Kanunu Şerhi), İstanbul 1962, s. 38; **ŞENER**, *Limited*, s. 21.

¹⁷ **ŞENER**, *Limited*, s. 21-22.

¹⁸ Erdoğan **MOROĞLU**, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler*, 8. Baskı, 2016, İstanbul, s. 356. Bunun yanı sıra Fransız hukukundaki benzer düzenlemenin yasamıza ithal edilmesi, yorum yoluyla aynı çözümün benimsenmesi ve limited şirket ortak sayısının altı ay içerisinde elli

Limited şirketin elliden fazla ortakla kurulmak istenmesi halinde ticaret sicil müdürlüğünün bu tescile onay vermemesi gerektiği TTK'nın 574'üncü madde gerekçesinde açıklığa kavuşturulmuştur. Şirket, Kanuna uygun ortak sayısına çekilmedikçe sicile tescil edilmeyecek ve dolayısıyla da tüzel kişilik kazanamayacaktır. Buna karşın her nasılsa tescilde bu husus gözden kaçırılmış yahut şirket sicile tescil edildikten sonra ortakların sayısının elliye aşmış ise bu durumda kanun koyucunun amacının burada şirketin fesih veya infisahı gibi ağır bir sonuç olduğunu kabul etmek güçtür.¹⁹ Nitekim TTK'nın 574'üncü madde gerekçesinde ortak sayısındaki diğer değişikliklerin elli ortak sınırında kalınması koşuluyla hukuki sonuç doğurmayacağı ifade edilmişken buradaki amaçsal yorumun fesih veya infisah olduğu sonucuna varılması kanaatimizce mümkün görülmemelidir. Bununla birlikte şirkete bir seçenek ya da imkân sağlayarak ortak sayısının belirli sürede kanuna uygun hale getirilmemesi yahut tür değiştirme veya birleşme işlemlerine başlanılmaması halinde şirketin sona ereceğinin kabulü de mümkün değildir. Bir örnekle açıklayacak olursak, TTK m. 376/2 düzenlemesinde sermayenin belirli miktarda kaybı halinde genel kurulun sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanması kararı almaması halinde bu durumda şirketin kendiliğinden sona ereceği açıkça düzenlenmiştir. Kanun koyucu, limited şirkette ortak sayısının elliye aşması halinde böyle bir seçimlik imkân öngörmüş ve bu durumu şirketin sona ermesi sebebi olarak kabul etmiş olsaydı, TTK m. 376/2 düzenlemesi gibi bunu da açıkça öngörmüş olması gerekirdi. Ayrıca limited şirketin sona ermesi hallerini düzenleyen TTK'nın 636'ıncı maddesinde sayılan sona erme sebepleri arasında ortak sayısının elliye aşması hali yer almadığı gibi TTK'nın 376'ıncı maddesindeki gibi özel bir sona erme nedeni olarak da düzenlenmemiştir.

veya altına düşürülmesi yahut anonim, sermayesi paylara bölünmüş komandit ya da kooperatife dönüştürülmesi gerektiği aksi halde kendiliğinden sona ereceği konusunda bkz., **YILDIZ, Limited**, s. 71 ve s. 290'da yer alan açıklamalar. Buna karşılık bu durumun şirketin kendiliğinden infisahı sonucunu doğurmaması gerektiği, ticari hayatın devamlılığının sağlanması açısından mahkemece şirketin anonim şirkete dönüştürülmesi yahut ortak sayısının elliye indirilmesi için süre verilmesi, şirket bu sürede kanuna uygun hale getirilmezse ancak bu halde şirketin feshine karar verilmesinin mümkün olacağı konusunda bkz., **BİLGİLİ/DEMİRKAPI, Şirketler Hukuku**, s. 622.

¹⁹ Bkz., aynı doğrultuda **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku II**, s. 401. Aynı zamanda TTK m. 353 hükmüne göre burada alacaklı, pay sahipleri veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın fesih davası açabilmesine de olanak yoktur. Nitekim bu durum kanuna aykırılık teşkil etse de maddede sayılan kişilerin haklarını zarara uğratan bir durum değildir.

Kaldı ki böyle bir durumda şirketi tür değiştirme veya birleşme gibi yapısal değişiklik kararı almaya zorlamak da mümkün değildir. Ayrıca birleşme işlemlerine başlanıldığında devralan şirket limited ortaklık ise ve birleşme sonucu pay sahipliğinin devamı ilkesi gereği devralan şirkette ortaklık sıfatının kazanılması sonucu ortak sayısı elliye yükselirse bu durumda da yeni bir sorun daha gündeme gelecektir. İşte tüm bu nedenlerle aksi durumun kabulü ile ortak sayısının elliye aşması halinde şirketi sona erdirmenin ticari hayatın devamlılığına aykırı olacağı ve amaçsal yorumu aşacağı gerekçesiyle, elli sayısının aşılmasına yol açan diğer devir işlemlerinin geçersiz kabul edilerek şirketin devamlılığının sağlanması gerektiği kanaatindeyiz.²⁰

6102 Sayılı TTK'daki önemli değişikliklerden birisi de limited şirketin tek ortakla kurulmasına ve tek ortakla kurulmasa dahi sonradan tek ortakla ticari hayattaki varlığını sürdürmesine imkân tanınmış olmasıdır.²¹ TTK m. 574/2'ye göre limited şirketin ortak sayısının birden fazla olduğu hallerde daha sonra bu sayının bire düşmesi sonucunu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde müdürlere yazıyla bildirilmesi gerekir.²² Müdürler bildirim alınmasından itibaren yedinci günün sonuna kadar şirketin tek ortaklı olduğunu, bu ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilan ettirirler (TTK m. 574/2). Aksi halde doğacak zarardan şirket müdürlerinin sorumlulukları söz konusu olacaktır (TTK m. 574/2). Bu yükümlülük, şirketin tek ortakla kurulduğu hallerde de geçerlidir (TTK m. 574/3). Kanun'da öngörülen müdürlere bildirim ve bu durumun müdürlerce tescil ve ilanının amacı, tek kişilik şirket konumunun belirginleştirilmesi, şeffaflık ve şirketin bu durumunun üçüncü kişilere tanıtılmasıdır.²³

Anonim şirketlerde de benzer bir düzenlemeye yer verilmiş olup, TTK m. 338/2'ye göre pay sahibi sayısının bire düşmesi halinde bu durumun işlem tarihinden

²⁰ Nitekim TTK m. 574/1 düzenlemesinin nisbi emredici nitelik taşıdığı, bu nedenle sınır her nasılsa aşılmışsa sadece TBK m. 27/2 gereği yasal sınırı aşan işlemin batıl sayılması gerektiği konusunda bkz., **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), Ortaklıklar Hukuku II**, s. 401.

²¹ Bkz., TTK m. 573'ün gerekçesi.

²² Payın devrinin esas sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça genel kurul onayına bağlı olduğu ve bu durumda şirket müdürlerinin bu durumdan habersiz olduklarının düşünülmemeyeceği bu nedenle hükmün esas sözleşmede payın devrinin genel kurul onayına bağlı tutulmadığı hallerde ancak uygulama imkânı bulabileceği konusundaki görüş için bkz., **MOROĞLU, Değerlendirme ve Öneriler**, s. 357.

²³ TTK m. 574/2 gerekçesi.

itibaren yedi gün içinde yönetim kuruluna bildirilmesi, yönetim kurulu tarafından da durumun tescil ve ilanı gerekmektedir. Aksi halde doğacak zarardan tescil ve ilanda bulunmayan yönetim kurulu ve limited şirketlerden farklı olarak bildirimde bulunmayan pay sahibi de sorumlu olacaktır. Buna karşılık TTK m. 574/1 düzenlemesinde sadece müdürlerin sorumlu olacağı düzenlenmiştir.²⁴

Limited şirket, tek ortağın kendisi olacağı bir şirkete dönüşmesi sonucunu doğuracak şekilde kendi esas sermaye payını iktisap edemez (TTK m. 574/3). Kanun koyucu bu düzenleme ile hiçbir ortağı olmayan tüm payların ortaklığa ait olduğu limited ortaklığı kanunen yasaklamıştır.²⁵ Bu yasağa aykırı şekilde esas sermaye payının ortaklık tarafından edinilmesi halinde sicil kaydının kendiliğinden hükümsüz hale geleceği²⁶, tek ortağın kendisi olduğu şirkete dönüşen limited ortaklığın hukuki varlığını kaybedeceği, ticaret sicil memurunun yapacağı terkin işleminin açıklayıcı nitelikte olduğu doktrinde kabul edilmektedir.²⁷ TTK m.574/3 emredici hükmüne aykırı olarak yapılan devir işleminin geçersiz olacağı bu nedenle son yapılan devir işleminin geçersiz olacağından en son pay devreden ortağın ortaklık sıfatının devam edeceğini savunan görüşler de mevcuttur.²⁸ TTK m. 574/3 düzenlemesinin anonim şirketlerde karşılığını TTK m. 338 hükmü oluşturmaktadır. TTK'nın 338'inci madde gerekçesinde, şirketin, tek pay sahibi olacak şekilde esas sermaye payını iktisap edemeyeceği düzenlemesinin, bir geçersizliği ifade edip etmediğinin tartışmaya açık olduğu vurgulanmaktadır. Kanaatimizce ise, TTK m. 574/2 düzenlemesinde açıkça tek pay sahibinin limited şirket olduğu yani ortaksız limited şirkete cevaz verilmediği anlaşıldığından burada son devir işleminin geçersiz kabul edilerek, şirketin en son ortakla devam etmesi gerekmektedir.

²⁴ Bkz., Abuzer **KENDİGELEN**, *Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. Tıpkı Bası, İstanbul 2016, s. 483.

²⁵ **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 515; **ŞENER**, *Limited*, s. 26.

²⁶ Payların tamamının limited şirket tüzel kişiliğinde toplandığı ortaksız limited şirketin kurulamayacağı, daha sonra ortaksız hale gelmesi halinde ise şirketin kanunun emredici hükmüne aykırılık nedeniyle batıl hale geleceği konusunda bkz., **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 400.

²⁷ **YILDIZ**, *Limited*, s. 72; Nihat **TAŞDELEN**, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma, Çıkarılma ve Fesih*, Ankara 2012, s. 60.

²⁸ **ŞENER**, *Limited*, s. 27.

2. Ticaret Unvanı

Limited şirket, TTK m. 124 hükmüne göre ticaret şirketlerinden biri olduğundan TTK m. 16/1 gereğince kanunen tacir sayılmaktadır. Yine TTK m. 18/1 hükmüne göre her tacir kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek ve kullanmak zorundadır. TTK m. 576 hükmüne göre de ticaret unvanı şirket esas sözleşmesinde bulunması gereken zorunlu kayıtlar arasında yer almaktadır.

Limited şirketler, işletme konusunu içermesi ve TTK 46'ıncı madde hükmü saklı kalmak kaydıyla ticaret unvanını serbestçe seçebilirler (TTK m. 43/1). Limited şirketlerde sadece ortakların ad ve soyadı ile ticaret unvanı oluşturulması mümkün olmayıp işletme konusunun ticaret unvanında mutlaka yer alması gerekmektedir. Ticaret unvanında limited şirket ibaresinin bulunması şarttır (TTK m. 43/2). Bir şirketin ticaret unvanında gerçek bir kişinin ad ve soyadı yer aldığı takdirde şirket türünü gösteren ibareler baş harflerle veya başka şekilde kısaltma yapılarak yazılamaz (TTK m. 43/2, c. son).

Limited ortaklığın birden fazla işletme konusu esas sözleşmesinde yer almaktaysa ticaret unvanında bu işletme konularından birisinin yer alması zorunlu ve yeterlidir (Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ m. 4/V).

3. Şirket Sözleşmesi

Limited şirket sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve kurucular tarafından ticaret sicil müdürlüğünde yetkilendirilmiş personel huzurunda imzalanması gerekmektedir (TTK m. 575/1).²⁹ 7099 sayılı Kanun ile mevcut düzenlemede değişiklik yapılmadan önce yine şirket sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ancak *“kurucuların imzalarının noterce onaylanması veya şirket sözleşmesinin ticaret sicil müdürü yahut temsilcisi huzurunda imzalanması”* koşulu aranmaktaydı. Bu düzenleme anonim şirketlerde şirket sözleşmesine ilişkin TTK m. 335 düzenlemesi

²⁹ 15/2/2018 tarihli ve 7099 sayılı Kanunun 24' üncü maddesi ile bu fıkra da yer alan *“kurucuların imzalarının noterce onaylanması veya şirket sözleşmesinin ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı”* ibaresi *“kurucular tarafından ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personelin”* şeklinde değiştirilmiştir. R.G. (Resmi Gazete) 10.03.2018/30356 (E.T. 20.01.2020).

ile aynı olmakla beraber anonim şirketlerdeki düzenlemeye paralel olarak limited şirketler bakımından da kurucuların beyan verme zorunluluğu ortadan kalkmıştı.³⁰ Ancak 7099 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle birlikte limited şirketlerde imzaların noterce onaylanması veya şirket sözleşmesinin ticaret sicil müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzalanması koşulu kaldırılmış; şirket sözleşmesinin kurucular tarafından ticaret sicil müdürlüğünde yetkilendirilmiş bir personel huzurunda imzalanmış olması yeterli kabul edilmiştir. Dolayısıyla 7099 Sayılı Kanunla yapılan değişiklikle birlikte anonim şirketlerden farklı bir düzenlemeye gidilerek limited şirketlerde işlemlerin kolaylaştırılması açısından kuruluş işlemlerinde de kolaylık sağlanması amaçlanmıştır.³¹

Limited şirketlerde anonim şirketlerdeki gibi (Bkz. TTK m. 340) emredici hükümler ilkesine yer verilmiştir. Bu düzenlemeye göre şirket sözleşmesi ile limited şirketlere ilişkin hükümlerden ancak kanun buna açıkça cevaz vermişse ayrılabilir (TTK m. 340; TTK m. 579). Mevcut düzenlemeye göre şirket sözleşmesi ile limited şirketlere ilişkin hükümlerde buna açıkça cevaz verilmedikçe farklı düzenlemeye yer verilmesi mümkün olmayıp, emredici hükümlere aykırı şirket sözleşmesi hükümleri geçerli olmayacaktır. 6762 sayılı Kanun döneminde kanunda açıkça yasaklanmayan her konu şirket sözleşmesinde öngörülebilirken; 6102 sayılı TTK ile bu Kanun'un limited şirketlere ilişkin hükümlerinden farklı hükümlere şirket sözleşmesinde yer verilebilmesi için Kanun'un buna açıkça cevaz vermesi gerekmektedir (TTK m. 579/1).³² Burada sadece hükmün lâfzî yorumu ile sınırlı olmayıp, amaçsal yorum ile sapma izninin hiçbir tereddüde mahal vermeyecek şekilde açıkça anlaşılması halinde de şirket sözleşmesinde kanun hükmünün aksi düzenleme yapılabilmesine imkân tanımak gerekir.³³

³⁰ **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 521.

³¹ Bkz., 7099 Sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı genel gerekçede yer alan açıklamalar. TTK m. 575/1 düzenlemesinde 7099 sayılı Kanunla yapılan değişikliğe rağmen anonim şirketlerde böyle bir değişikliğe gidilmemiş olmasının ise kanun koyucunun bilinçli bir tercihi olmadığı ve anonim şirketlerde de kuruluş kolaylığı sağlanmasına ilişkin düzenleme yapılmasının unutulduğu kanaatindeyiz.

³² Ayrıca Bkz., Rauf **KARASU**, “Emredici Hükümler İlkesinin Kapalı Tip Anonim Şirketler ve Limited Şirketler Açısından Doğurduğu Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Ticaret Ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, C. 1, S.1, 2015, dergipark.org.tr (E.T. 16.01.2020),s. 115.

³³ **KARASU**, s. 117.

TTK m. 576'da şirket sözleşmesinde bulunması gereken zorunlu kayıtlar sayılmıştır. Bu kayıtların yanı sıra emredici hükümlere aykırı olmamak kaydıyla farklı düzenlemelere yer verilmesi mümkündür.³⁴ TTK m. 577'de ise, şirket sözleşmesinde öngörülmesi şartıyla bağlayıcı olan hükümlere yer verilmiştir.³⁵ Öngörülen bu hükümler, ortaklar arası iç ilişkide bağlayıcı nitelik taşımaktadır. TTK m. 587 hükmünde ise şirket sözleşmesi ile tescil ve ilan edilecek hususlar sayılmış olduğundan, TTK m. 587'de sayılanlar dışında 577'inci madde hükmüne göre şirket sözleşmesinde yer verilen hükümler, üçüncü kişilere karşı ileri sürülemezler.³⁶ Emredici hükümler ilkesine aykırı olmayan şirket sözleşmesi hükümleri TTK m. 577 uyarınca bağlayıcı nitelik taşımaktadır. Konumuz itibarıyla sözleşmede öngörülmesi halinde, çıkma hakkının tanınması, şartları ile bu halde ödenecek ayrılma akçesi türü ve miktarı; bundan başka, esas sermaye payının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kanuni düzenlemelerden ayrılan hükümler, ortaklık ve ortaklar açısından bağlayıcı bir düzenleme haline gelir [(TTK m. 577/1,(a); TTK m. 577/1, (k)].

Emredici hükümlere aykırı olmamak kaydıyla kurucular, şirket sözleşmesine istedikleri hükümleri koymakta serbest olup, kararlaştırılan hükmün bağlayıcı

³⁴ **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 519; **TAŞDELEN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 61.

³⁵ TTK Madde 577:“(1) Aşağıdaki kayıtlar, şirket sözleşmesinde öngörüldükleri takdirde bağlayıcı hükümlerdir: a) Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kanuni hükümlerden ayrılan düzenlemeler. b) Ortaklara veya şirkete, esas sermaye payları ile ilgili olarak önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları tanınması. c) Ek ödeme yükümlülüklerinin öngörülmesi, bunların şekli ve kapsamı. d) Yan edim yükümlülüklerinin öngörülmesi, bunların şekli ve kapsamı. e) Belirli veya belirlenebilir ortaklara veto hakkı veya bir genel kurul kararının oylanması sonucunda oyların eşit çıkması hâlinde bazı ortaklara üstün oy hakkı tanıyan hükümler. f) Kanunda ya da şirket sözleşmesinde öngörülmüş bulunan yükümlülüklerin hiç ya da zamanında yerine getirilmemeleri hâlinde uygulanabilecek sözleşme cezası hükümleri. g) Kanuni düzenlemeden ayrılan rekabet yasağına ilişkin hükümler. h) Genel kurulun toplantıya çağırılmasına ilişkin özel hak tanıyan hükümler. ı) Genel kurulda karar almaya, oy hakkına ve oy hakkının hesaplanmasına ilişkin kanuni düzenlemeden ayrılan hükümler. i) Şirket yönetiminin üçüncü bir kişiye bırakılmasına ilişkin yetki hükümleri. j) Bilanço kârının kullanılması hakkında kanundan ayrılan hükümler. k) Çıkma hakkının tanınması ile bunun kullanılmasının şartları, bu hâllerde ödenecek olan ayrılma akçesinin türü ve tutarı. l) Ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkin özel sebepleri gösteren hükümler. m) Kanunda belirtilenler dışında öngörülen sona erme sebeplerine dair hükümler.”

³⁶ **TEKİNALP**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 527. Nitekim TTK m. 36'da tescil ve ilanla üçüncü kişilere karşı tescilin olumlu etkisinin sonuç doğuracağı hükümler TTK m. 587'de öngörülen tescil ve ilan edilecek hususlar olup bunlar dışında ilan edilen sözleşme hükümlerine TTK m. 36'nın uygulanması söz konusu değildir (Bkz., Serdar **İYİGÜN**, “Şirket Sözleşmesi”, *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 87, S.4, 2013, s. 142, jurix.com.tr (E.T. 27.10.2020). Nitekim TTK m. 587/1 hükmünde de bu maddede sayılanlar dışında şirket sözleşmesinde öngörülen hükümlerde tescilin üçüncü kişilere etkisini düzenleyen TTK m. 36/1'in uygulanmayacağı açıkça düzenlenmiştir.

olabilmesi için mutlaka şirket sözleşmesinde öngörülmesi gerekmektedir.³⁷ TTK m. 577’de sayılan hususlar ancak şirket sözleşmesinde öngörülmesi koşuluyla bağlayıcı olup, buna karşılık bu hükümler şirket sözleşmesi dışında öngörülmüşse ancak bir borçlar hukuku sözleşmesinin hükümlerini doğururlar.³⁸ Burada değinilmesi gereken diğer bir husus da TTK m. 577’de öngörülmeyen bir hususa, şirket sözleşmesinde yer verilip verilemeyeceği meselesidir. TTK m. 577 gerekçesine bakıldığında sayılan bentlerin sınırlı sayıda olduğu ifade edilmektedir. Ancak kanuna, emredici hükümlere, genel ahlaka ve emredici hükümler ilkesine aykırılık teşkil etmeyen, TTK m. 577’de sayılanlar dışında, ihtiyari düzenlemelere de şirket sözleşmesinde yer verilmesine imkân tanımak gerekmektedir.³⁹

4. Sermaye

Limited şirketlerde sermaye; anonim şirketlerde olduğu gibi belirli bir esas sermayeyi ifade etmekte olup, ortakların şirkete getirmeyi tahahhüt ettikleri katılım payları toplamı şirketin sermayesini oluşturur.⁴⁰ Esas sermaye; pay sahiplerinin ortaklığa getirmeyi taahhüt ettikleri aynî, nakdi veya hak şeklindeki malvarlığı toplamının para olarak ifadesidir.⁴¹

Bunun yanı sıra eTTK’deki bir ortak bir sermaye payı sistemi⁴² terk edilmiş olup bir ortağın birden çok esas sermaye payına sahip olmasına imkân tanınmıştır.⁴³

TTK m. 580 düzenlemesine göre, limited şirketlerde esas sermaye miktarı en az on bin Türk Lirası olmalıdır.⁴⁴ Esas sermaye payının itibari tutarının, esas sermaye

³⁷ TTK m. 577’in gerekçesi.

³⁸ TTK m. 577’in gerekçesi.

³⁹ **MOROĞLU**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 360. Ayrıca bu konuda detaylı açıklamalar için bkz., **KARASU**, s. 119. Bu kapsamda örneğin bazı ortaklara veto ya da üstün oy hakkı tanınması, şirket ortakları için rekabet yasağı öngörülmesi, ek ve yan ödeme yükümlülüklerine ilişkin şirket sözleşmesinde düzenlemeler yapılabilmesi mümkündür. Bu konuda detaylı açıklamalar için bkz., Tuğba **ÖZDOĞAN DALOĞLU**, *Limited Şirketlerde Çıkma ve Çıkarılma*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezleri Dizisi, 1. Baskı, İstanbul 2020, s. 7.

⁴⁰ **YILDIZ**, *Limited*, s. 76; **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 517.

⁴¹ **PULAŞLI**, *Şerh*, s. 2221.

⁴² Bkz., 6762 sayılı Kanun m. 518.

⁴³ **TEKİNALP**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 515.

⁴⁴ TTK tasarısının ilk halinde limited şirket esas sermaye miktarı en az yirmi beş bin Türk Lirası olarak öngörülmüşken, 6102 sayılı yasada bu oran on bin Türk Lirası şeklinde değiştirilmiştir (<https://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0324.pdf>, E.T. 02.11.2020).

paylarının sayısının, itibari değerlerin, varsa imtiyazlar ve esas sermaye paylarının gruplarının şirket sözleşmesinde gösterilmesi zorunludur (TTK m. 580; TTK m. 576/1, (c)).

Esas sermayenin aynî veya nakdi olarak getirilmesi mümkün olup, üzerinde sınırlı aynî hak bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikri mülkiyet ortamları ve sanal ortam ve adlar da dâhil olmak üzere her çeşit malvarlığı unsuru limited şirkete aynî sermaye olarak konulabilir (TTK m. 581/1,c.1). Buna karşılık hizmet edimleri, kişisel emek, vadesi gelmemiş alacaklar ve ticari itibarın şirkete sermaye olarak getirilmesi mümkün değildir (TTK m. 581/1,c. son).

TTK m.578 hükmünde, kuruluştaki ayınlara veya işletmelerin devralınması ve özel menfaatler hakkında anonim şirketlere ilişkin hükümlere atıfta bulunulduğundan, TTK m. 343 uyarınca şirkete konulan ayni sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işletme ve ayınlara şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesi tarafından atanacak bilirkişilerce değer biçilir. Bilirkişiler tarafından belirlenen bedele ilişkin mahkemenin onayladığı rapor kesin nitelik taşır (TTK m. 343/1, c. son).

Sermaye olarak taşınmaz mülkiyeti veya taşınmaz üzerinde var olan yahut kurulacak bir ayni hakkın konulması borcunu içeren şirket sözleşmesi hükümleri resmi şekle tabi olmaksızın geçerli olup, taşınmazlar tapuya şerh verildiği, fikri mülkiyet hakları ile diğer değerler ise varsa özel siciline kaydedildikleri, taşınırlar güvenilir bir kişiye tevdi olundukları takdirde ayni sermaye olarak kabul olunur (TTK m. 128/2, 3).

Şirket sözleşmesinde esas sermaye paylarının itibari değerleri en az yirmi beş Türk Lirası olarak belirlenebilmekte olup, itibari değerlerin farklı olması halinde bu değerlerin yirmi beş Türk Lirası ve bunun katları olması zorunludur (TTK m. 583/1,2). Bu düzenlemeye göre limited şirkette esas sermaye payı, ortağın şirket esas sözleşmesine katılımının asgari miktarını göstermekte olup, nakitle ifade olunur.⁴⁵

Esas sermaye payı, bir ortağın şirketteki ortaklık ilişkisinden kaynaklanan hak ve yükümlülüklerinin tamamını ifade etmesi açısından önem arz etmektedir.⁴⁶ Her

⁴⁵PULAŞLI, *Şerh*, s. 2724.

⁴⁶ŞENER, *Limited*, s. 262.

ne kadar şirket sözleşmesinde esas sermaye paylarının itibari değerinin yirmi beş Türk Lirası ve katları olması zorunluluğu öngörülmüş ise de; burada ifade edilen itibari değer anonim şirketteki itibari değerden farklı olup, limited şirkette pay, ortak tarafından şirkete getirilen sermayeyi gösteren ve bazı hesabi işlemlere temel oluşturan, diğer paylarla eşit olma zorunluluğu taşımayan esas sermayenin bir parçasını oluşturan bir kavramı ifade etmektedir.⁴⁷

Limited şirketlerdeki esas sermaye payı ile anonim şirketlerdeki esas sermaye payı kavramları birbirinden farklı olup, TTK m. 593/2 düzenlemesinde yer alan limited şirketlerde esas sermaye payının ispat vasıtası olarak veya nama yazılı senede bağlanabilmesine imkân veren düzenleme dahi paya dolaşım kolaylığı sağlamamakta; sadece ispat vasıtası ve limited şirkete ilişkin hükümler çerçevesinde payın devri halinde bazı kolaylıklar sağlaması açısından önem ihtiva etmektedir.⁴⁸

TTK m. 585 düzenlemesi ile limited şirketlerde esas sermaye paylarının bedellerinin ödenmesi, ödeme yeri ve ifa etmemenin sonuçları hakkında anonim şirketlere atıfta bulunulmuştur. Ancak TTK m. 585 hükmünde, 7099 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle birlikte anonim şirketlerde nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmi beşinin tescilden önce geri kalan kısmının ise tescili izleyen yirmi dört ay içerisinde ödeneceği hükmünün limited şirketler açısından uygulanmayacağı düzenleme altına alınmış olup, bu düzenleme ile birlikte limited şirketlerin sadece sermaye payı taahhüdünde bulunularak kurulması mümkün hale getirilmiştir. Yapılan değişiklikle birlikte taahhüt edilen sermayenin dörtte birinin peşin olarak ödenmesi zorunluluğu ortadan kaldırılmış olup, sermayenin tamamının tescilden itibaren yirmi dört ay içerisinde ödenmesi gerekmektedir.⁴⁹ 7099 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önce, esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi, ödeme yeri ve ifa borcu, ifa etmemenin sonuçları ile bedelleri tamamen ödenmemiş payların devri hususunda anonim şirketlere atıfta bulunulmuş olduğundan, anonim şirketlerde nakdi sermaye koyma borcunu düzenleyen TTK'nın 344'üncü madde düzenlemesi

⁴⁷ Bkz., TTK m. 583 madde gerekçesi. Buna karşılık anonim şirketlerde payların miktar itibariyle eşit olduğu, her payın bir oya eşit olduğu ve ortaklık mevkillerinin de pay sayısına göre tespit olunduğu konusunda bkz., **ARSLANLI**, *Limited*, s. 9.

⁴⁸ TTK m. 593/2 gerekçesi. Ayrıca bkz., **PULAŞLI**, *Şerh*, s. 2726.

⁴⁹ **ŞENER**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 685; **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 524.

gereği, nakden taahhüt edilen paylarının itibari değerinin en az yüzde yirmi beşinin tescilden önce, gerisinin de tescili izleyen yirmi dört ay içerisinde ödenmesi gerekiyordu. Buna karşılık, 6102 sayılı TTK'nın 585'inci maddesinin Tasarı halinde ise, taahhüt edilen sermayenin nakit kısmının şirketin kuruluşunda tam ve nakden ödenmesi zorunluluğu öngörülüyordu.⁵⁰ Bu nedenle esas sermaye paylarının tamamının kuruluşta ödeneceği ve bu durumun da sermayenin korunması ilkesini sağlanmaya yönelik olduğu kabul edilerek seleflerin sermaye borçlarının ödenmediği durumlarda, haleflerin ve seleflerin sorumluluğuna gidilebilmesine ilişkin düzenleme Tasarı metnine alınmamıştı.⁵¹ Ancak Tasarı kanunlaştıktan sonra ve yapılan son değişikliklerle birlikte, nakdi sermayenin bir kısmının kuruluşta ödenmesine dahi gerek kalmamakta, limited şirketlerin sermaye taahhüdü ile kurulabilmesine imkân tanınmış olmaktadır.⁵²

5. Sınırlı Sorumluluk

Limited şirket kanunen sermaye şirketleri arasında yer aldığından, kendi borçlarından dolayı şirket, alacaklılarına karşı tüm malvarlığı ile sınırsız şekilde

⁵⁰ TTK m. 602 madde gerekçesi. Ayrıca bkz., **YILDIZ**, *Limited*, s. 82. TTK m. 585'in Tasarı metni şu şekildeydi; “Şirket kanuna uygun olarak düzenlenen şirket sözleşmesinde kurucuların limited şirket kurma iradelerini açıklayıp, sermayenin tamamını kayıtsız ve şartsız taahhüt etmeleri ve nakit kısmını hemen ve tamamen ödemeleriyle kurulur. 588'inci maddenin birinci fıkrası saklıdır.” (Erdoğan **MOROĞLU**, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı İle Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarısı Taslağı Değerlendirme ve Öneriler*, 4. bs., Türkiye Barolar Birliği, Ankara 2006, s. 308-309).

⁵¹ TTK m. 602 madde gerekçesi. Ayrıca bkz., **KENDİGELEN**, s. 489, dn.19. 6762 sayılı eTTK m. 531 hükmü şu şekildeydi; “Çıkarılan ortağın payı paraya çevrildiği halde elde edilen para ortaklığa olan borcuna yetmezse, adı geçen ortağın pay defterine kaydedildiği tarihten önce beş yıl içinde pay defterine kayıtlı bütün selefleri aradaki farktan dolayı ortaklığa karşı ikinci derecede mesul olurlar. Ancak çıkarma tarihine göre en az on yıl evvel ortaklık sıfatını kaybetmiş olanlar bu hükümden müstesnadır. Bu mesuliyet kayıt sırasına göre olup, ödemede bulunan eski ortağın, kendisinden önce gelen kimselere rücu hakkı vardır. Ancak sıra itibarıyla sonra gelen kimse, davet tarihinden itibaren bir aylık süre içinde ödemede bulunmadığı takdirde ondan önce gelene müracaat edilir.” 6762 sayılı eTTK'ye göre seleflerin sorumluluğuna ilişkin detaylı açıklamalar için bkz., Rıza **AYHAN**, *Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu*, İstanbul 1992, s. 81 vd. yer alan açıklamalar.

⁵² 7099 sayılı Kanun ile limited şirketlerin masrafsız ve kuruluş kolaylığı sağlanması açısından sermaye taahhüdü yoluyla kurulmasına imkan sağlanmış olsa da bu durumun, oy hakkının doğumu, payın devri, kâr payının dağıtımı, şirketin kendi paylarını iktisabı gibi durumlarda ve şirketle işlem yapan alacaklıların alacağını tahsilde sorunlara neden olacağı konusunda detaylı açıklamalar için bkz. Hasan **PULAŞLI**, “Sermayesiz Sermaye Şirketi ile Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar ve onlara Karşı Alınması Gereken Hukuki Önlemler”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 34, S. 2, 2018, jurix.com.tr (E.T. 10.03.2021), s. 5-19.

sorumludur.⁵³ Limited şirket hukukı bağimsız bir tüzel kişilik ve sermaye ortaklığı olduğundan ortaklık yükümlölükleri nedeniyle şirket üçüncü kişilere karşı sadece kendi malvarlığı ile sorumludur (TTK m. 602). Şirket, alacaklılarına karşı esas sermaye payı dışında, esas sermayeyi aşan miktarda malvarlığı ile de sorumlu olup, bu malvarlığını da aşan kısım için alacaklıların şirket ortaklarına başvurma hakkı bulunmamaktadır.⁵⁴

Ortakların şirket borçları nedeniyle kural olarak herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır.⁵⁵ Diğer sermaye şirketleri gibi limited şirkette de ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp sadece taahhüt ettikleri sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlölüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler (TTK m. 573/2). Ortakların sorumluluğu sadece ortaklığa koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarı ile sınırlı olarak limited ortaklığa karşıdır.⁵⁶ Esas sermaye payı dışında şirket ortakları şirket esas sözleşmesiyle öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlölüklerini de şartları oluştuğunda yerine getirmekle yükümlüdürler (TTK m. 573/2). Ortaklar getirmeyi taahhüt ettikleri sermaye koyma borcunu yerine getirmişlerse şirket alacaklıları borçlardan dolayı şirket ortaklarına başvuramazken; ortakların ancak taahhüt ettikleri sermaye koyma borcu ve ek ödeme ile yan edim yükümlölüklerini yerine getirmemeleri halinde taahhüt ettikleri miktarla sınırlı olarak şirkete karşı sorumlulukları söz konusu

⁵³ **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 514.

⁵⁴ **ARSLANLI**, *Limited*, s. 9.

⁵⁵ **ŞENER**, *Limited*, s. 9; **PULAŞLI**, *Şerh*, s. 2728.

⁵⁶ **PULAŞLI**, *Şerh*, s. 2728. Ortakların şirkete karşı yerine getirmekle yükümlü olduğu sermaye koyma borcundan ise sınırsız bir biçimde ve tüm malvarlığı ile ve şirkete karşı sorumlu olduğu konusunda bkz., **ARSLANLI**, *Limited*, s. 9; **AYHAN**, s. 71. Buna karşılık Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, Hukuk Genel Kurulu'nun 11.05.2016 Tarih ve 2014/12-1078 Esas, 2016/600 Karar sayılı Kararı ile içtihat değiştirmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun kararına göre, limited şirketlerde şirket ortağının şirket tüzel kişiliğine karşı sermaye koyma borcunun olması şirketin şirket ortağında mal, hak ve alacağının bulunması halinde, bu alacak kalemleri, şirketin şahsi alacaklıları tarafından İİK m. 89 uyarınca haczedilebilir. Bu yönüyle Hukuk Genel Kurulu, şirket ortağının borçlu şirket bakımından üçüncü kişi sayılacağı ve alacaklının şirket ortağına, şirkete getirmekle yükümlü olduğu sermaye borcunu ödemesi için İİK m. 89/1 ihbarnamesi gönderilebileceğini içtihat etmiştir. Bu yöndeki kararlar için bkz., **Y. 12. H.D'nin, 09.10.2017 tarih, E. 2017/5864, K. 2017/12068 sayılı, 13.06.2017 tarih, E. 2016/16888, K. 2016/9219 sayılı, 24.09.2018 Tarih, E. 2017/8269, K. 2018/8499 sayılı ilamları**, karararama.yargitay.gov.tr (E.T. 03.04.2020). Ayrıca bkz., **ÖZDOĞAN DALOĞLU**, s. 136. Ancak kanaatimizce Yargıtay tarafından benimsenen bu görüşün, ortağın sermaye koyma borcu bakımından sorumluluğunun sadece şirkete karşı olduğunu açıkça ifade eden TTK m. 573'üncü madde hükmü karşısında kabulü mümkün değildir.

olabilmektedir.⁵⁷ Bu taahhüdün yerine getirilmesini doğrudan doğruya isteme hakkı, her ne kadar Yargıtay'ın aksi yönde kararları mevcut olsa da, şirket alacaklılarına ait olmayıp bu hak şirkete aittir.⁵⁸

Kural olarak ortaklar şirket borçlarından dolayı şahsen sorumlu olmayıp ortakların sorumluluğu sadece limited şirket tüzel kişiliğine karşıdır (TTK m. 573/2; TTK m. 602). Bu kuralın istisnasını ise kamu borçları teşkil etmektedir.⁵⁹ Şirketin vergi, SGK primi gibi kamu borçlarından dolayı bu borçlar şirket tüzel kişiliğinden tahsil edilememişse bu halde yasal temsilcilerin⁶⁰ sorumluluğu sınırsız olup, kamu borçlarından dolayı ortakların sorumluluğu ise, getirmiş oldukları sermaye payı oranıyla sınırlıdır.⁶¹ Şirket vergi alacağının limited şirket kanuni temsilcileri veya

⁵⁷ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 617.

⁵⁸ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 617. Zira aksi durumun kabulü, Kanunda buna istisna niteliğinde bir düzenlemeye yer verilmemiş olmasına rağmen alacaklıların doğrudan doğruya şirket ortağına başvurması sonucunu doğurur ki, bu da limited şirketin sermaye şirketi yapısıyla bağdaşmamaktadır.

⁵⁹ AATÜHK m. 35'e göre, "Limited şirket ortakları şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlu olurlar ve bu Kanun hükümleri gereğince takibe tabi tutulurlar." www.mevzuat.gov.tr (E.T. 16.01.2020). Ayrıca bkz., Şaban KAYIHAN, *Şirketler Hukuku*, 3. Baskı, Ankara 2019, s. 301.

⁶⁰ Buradaki kanuni temsilciden müdürlerin anlaşılması gerektiği konusunda bkz., TTK m.623/1, Gizem ALPER, *Türk Özel Hukukunda Ultra Vires İlkesi Anlamı ve Kapsamı*, İstanbul 2013, s. 115. Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu (İBK), 11.12.2018 tarih, E. 2013/1, K. 2018/1, sayılı Kararı, R.G. 20.06.2019/30807 (E.T. 21.01.2020).

⁶¹ 6183 sayılı AATÜHK Mükerrer m. 35'e göre, "Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin malvarlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları, kanuni temsilcilerin ve tüzel kişiliği olmayan teşekküllü idare edenlerin şahsi mal varlıklarından bu Kanun hükümlerine göre tahsil edilir." www.mevzuat.gov.tr (E.T. 16.01.2020). Ayrıca bkz., Danıştay İBK, 11.12.2018 tarih, E. 2013/1, K. 2018/1 sayılı kararı, R.G. 20.06.2019/30807 (E.T. 21.01.2020); BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 627. 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun'un 35'inci maddesine göre ortaklar sermayeleri oranında; şirketin kanuni temsilcileri ise şirketten tahsil edilememesi halinde kamu borçlarının tamamından ikinci dereceden ve müteselsilen sorumlu oldukları hakkında bkz., KAYIHAN, s. 301. "Tüzel kişi mükelleflerin kamu alacaklarından kaynaklanan yükümlülüklerinin yerine getirilmesinden, kanuni temsilcileri sorumlu tutulmuştur. Ancak vergi borcunun temsilciden istenebilmesi için öncelikle temsil edilen tüzel kişiden talep edilmesi ve bu tüzel kişinin ödeme kabiliyetinin olmadığını gösteren "aciz vesikasının" düzenlenmiş olması gereklidir (6183 SK m. 75). Kanuni temsilcilerin kim olduğu konusu ise tüzel kişinin türüne göre değişmektedir. Anonim şirketler ve kooperatiflerde kanuni temsilciler yönetim kurulu başkan ve üyeleri iken limited şirketlerde şirketin müdürü, kolektif şirketlerde ise ortakların her birisidir. Limited şirketlerde kanuni temsilciler şirket müdürleri ise de getirilen bir düzenleme ile kanuni temsilciye ilaveten ortaklar da kamu borcundan sorumlu tutulmuştur. Buna göre limited şirketin mal varlığından tahsil edilemeyen kamu alacakları ortaklardan, ortaklık payı oranında istenebilecektir. Anonim şirketlerde ise böyle bir özel düzenleme yapılmadığından, şirketten tahsil edilemeyen kamu borçlarından, TTK'nın 317. maddesi uyarınca şirketin yönetim kurulu üyelerinin tamamı, kanuni temsilci sıfatıyla ve müteselsilen sorumludur. Ancak TTK'nın 319. maddesine göre ana sözleşmeye hüküm konularak şirketin kanuni temsil yetkisi, yönetim kurulu üyelerinden birine veya birkaçına

ortaklarından tahsil edilebilmesi için, limited şirket hakkında Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un öngördüğü tüm cebri takip yollarının uygulanması, alacağın şirketten tahsil edilememesi veya edilemeyeceğinin anlaşılmasının saptanması gerekmektedir.⁶² Limited şirket tüzel kişiliğinden tahsil edilemeyen veya edilemeyeceği anlaşılan kamu borçlarının tahsiline ilişkin olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da, kanuni temsilci ile ortak arasında bir öncelik sıralaması bulunmadığından, limited şirketin kamu borcu dolayısıyla şirket ortağı aleyhine takibe başlanabilmesi için kanuni temsilcinin takibine gerek bulunmamaktadır.⁶³ Bunun yanı sıra payın devri halinde devreden ve devralan pay sahibinin kamu borçlarından müteselsilen sorumlulukları söz konusu olacaktır (AATUHK m 35/2).⁶⁴

6. Tüzel Kişilik

Limited şirket ticaret siciline tescille tüzel kişilik kazanır (TTK m. 588/1).⁶⁵ TTK 125'inci madde hükmü gereğince tüm ticaret şirketleri gibi limited şirketler de tüzel kişiliğe sahiptirler. Tüzel kişilik tescille kazanılır ve şirket, tasfiye edilip ticaret sicilinden terkin anına kadar varlığını sürdürür.⁶⁶

verilip, diğer yönetim kurulu üyeleri sorumluluktan kurtulabilmektedir. Böyle bir durumda kamu alacaklarından da sadece anılan yönetim kurulu üyeleri, kanuni temsilci sıfatıyla müteselsilen sorumlu tutulacaklardır. Yönetim kurulu üyesi olmayan ortakların ise kamu alacaklarından dolayı sorumlulukları bulunmamaktadır. Tüm bu hallerde temsilcilerin, sadece ortak oldukları veya görevde bulundukları dönemde tahakkuk eden kamu alacaklarından sorumlu olacakları, diğer bir deyişle limited ve kolektif şirketlerde ortaklıktan, anonim şirketlerde ve kooperatiflerde ise yöneticilikten usulünce ayrıldıkları tarihten sonraki kamu alacağından sorumlu olmayacakları tabiidir.” Y. 11. H.D'nin 14.06.2011 tarih, E. 2011/4753, K. 2011/7389 sayılı ilamı,karararama.yargitay.gov.tr (E.T. 27.12.2020).

⁶² Bkz., Danıştay İBK, 11.12.2018 Tarih, E. 2013/1, K. 2018/1 sayılı kararı, R.G. 20.06.2019/30807(E.T. 21.01.2020).

⁶³ Bkz., Danıştay İBK, 11.12.2018 Tarih, E. 2013/1, K. 2018/1 sayılı Kararı, R.G. 20.06.2019/30807 (E.T. 21.01.2020).

⁶⁴ 6762 sayılı eTTK m. 531 düzenlemesinde yer alan halef selef sorumluluğu her ne kadar 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na alınmamış olsa da, AATUHK m. 35/2 hükmü kamu borçları bakımından halef selef sorumluluğunun devam ettiği özel bir düzenleme niteliği taşımaktadır.

⁶⁵ Ticaret siciline tescilin ve ticaret sicilinden silinmenin etkisinin kurucu olduğu konusundaki görüş için bkz., PULAŞLI, Şerh, s. 2491; Oğuz İMREGÜN, *Anonim Ortaklıklar*, 3. Baskı, İstanbul 1989, s. 56; Şengül ALKILIÇ, *Anonim Şirketlerde Tasfiyeden Dönme*, 1. Baskı, Ankara 2017, s. 204 ve 397'de yer alan açıklamalar. Oruç Hami ŞENER, *Anonim Ortaklıkta Ek Tasfiye (İhya)*, Ankara 2015, s. 19 vd.

⁶⁶ İsmail KAYAR, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku*, 5. Baskı, Ankara 2018, s. 493.

Limited şirketlerin tüzel kişiliğe sahip olmasının en önemli sonucu ortakların şahsından ayrı ve bağımsız bir hukuk süjesi olmasıdır.⁶⁷ Dolayısıyla limited şirket malvarlığı ortakların malvarlığından bağımsız olup, ortaklığın kendi dava ve taraf ehliyeti mevcuttur.⁶⁸ Limited şirket, kanunen ve şirket sözleşmesi ile belirlenen amacı ve konusu dâhilinde haklar kullanabilir ve borç altına girebilir.⁶⁹ Buna karşılık organların şirketin işletme konusu dışında yapmış olduğu işlemlerin TBK'daki yetkisiz temsile ilişkin hükümler kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmayıp, işletme konusu dışındaki işlemlerin de şirketi bağladığının kabulü gerekmektedir.⁷⁰ Nitekim 6102 sayılı TTK'nin 125'inci maddesi ile *ultra vires ilkesi* kaldırıldığından⁷¹, şirketin işletme konusu dışında yapılan işlemler de şirketi bağlayacak olup, bu halde ancak müdürlerin sorumluluğuna gidilebilecektir.⁷²

Limited şirketlerde, genel kurul tüm pay sahiplerinden oluşmaktadır. TTK m. 576 hükmüne göre pay sahipleri ve müdürlerin de şirket sözleşmesinde belirtilmesi gerektiğinden ve limited şirketlerde başkaca zorunlu organ da bulunmadığından, limited şirketin sicile tescil edilip tüzel kişilik kazanması ile birlikte şirket, hak ve fiil ehliyetini kazanmaktadır. Dolayısıyla limited şirket ancak ticaret siciline tescille tüzel kişilik kazanır ve medeni haklardan yararlanma ehliyetine sahip olur.⁷³ Şirket tüzel kişiliğinin bir parçası olan şirket organlarının yapmış olduğu iş ve işlemler, şirket tüzel kişiliği tarafından yapılmış kabul edilir ve bu şekilde şirket, hak ve borç altına girmiş olur.⁷⁴ Bu yönüyle tüzel kişiliği haiz limited şirketin, haksız fiil

⁶⁷ŞENER, *Limited*, s. 6. Detaylı açıklamalar için bkz., AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 175.

⁶⁸ŞENER, *Limited*, s. 6; PULAŞLI, *Şerh*, s. 167-176 arasında yer alan açıklamalar.

⁶⁹AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 518.

⁷⁰Bu konudaki detaylı açıklamalar için bkz., ALPER, s. 74-77.

⁷¹6762 Sayılı eTTK'de tüm şirketler bakımından öngörülen *ultra vires ilkesi* 6102 Sayılı TTK'da TTK m. 125 hükmü ile kaldırılmıştır (Ayrıca bkz., TTK m. 125 gerekçesi). Buna karşılık TTK m. 125 gerekçesinde de açıkça belirtildiği gibi TTK m. 371/2 düzenlemesinde olduğu gibi bazı hükümlerde işletme konusu dışında yapılan işlemlerin hukuki sonuçları özel olarak düzenlenmiştir. TTK m. 629 gereği limited şirketlere de kıyasen uygulanacak olan TTK 371/2 hükmü ise; “Temsile yetkili olanların üçüncü kişilerle işletme konusu dışında yaptığı işlemlerde şirketi bağlayacak olup, meğerki üçüncü kişinin işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden bilebilecek durumda olduğu ispat edilsin. Şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından, tek başına yeterli delil değildir.” şeklindedir.

⁷²PULAŞLI, *Şerh*, s. 2729.

⁷³İMREGÜN, s. 56. Ayrıca bkz., TMK 48 ve 49'uncu maddeler.

⁷⁴TMK m. 50'ye göre; “Tüzel kişinin iradesi organları aracılığıyla açıklanır. Organlar, hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokarlar. Organlar kusurlarından dolayı

sorumluluğu, hakkaniyet sorumluluğu, vekâletsiz iş görme gibi nedenlerden doğan sorumlulukları söz konusu olabilir.⁷⁵

D. Kuruluş, Tescil ve İlan

Limited şirketin kuruluş anını düzenleyen TTK'nin 585'inci maddesine göre, limited şirket, kurucuların, kanuna uygun düzenlenmiş şirket esas sözleşmesinde, sermayenin tamamını ödemeyi kayıtsız ve şartsız taahhüt ettikleri, ticaret sicil müdürlüğünde yetkilendirilmiş personelin⁷⁶ huzurunda imzaladıkları şirket sözleşmesinde limited şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulur.⁷⁷

Şirket sözleşmesinin TTK'nın 575'inci maddesine uygun düzenlemesinden sonra, şirket müdürlerinin tamamının imzalamış olduğu bir dilekçe ile şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline başvurulur(TTK m. 586/1).

Şirket sözleşmesinin tamamı, kurucuların imzalarının ticaret sicil müdürlüğünde yetkilendirilmiş personel huzurunda imzalandığı tarihi izleyen otuz gün içerisinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil edilir ve Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan olunur(TTK m. 587/1). Limited şirket, tüzel kişiliğini şirketin ticaret siciline tescil edildiği anda kazanır(TTK m. 588/1).⁷⁸ Limited şirketin kuruluş anı ile tüzel kişiliğini kazandığı döneme kadar olan hukuki durumu doktrinde “*ön limited şirket*” olarak tanımlanmaktadır.

ayrıca kişisel olarak sorumludurlar.” Ayrıca bkz., Osman Nuri ÇEVİK, *Uygulamada Şirketler Hukuku*, 3. bs., Ankara 2002, s. 627. Bununla birlikte ticaret şirketlerinde organların temsil yetkisinin borçlar hukuku anlamında temsil yetkisinden farklı olduğu ve daha geniş bir temsil yetkisini ifade ettiği konusunda detaylı açıklamalar için bkz., ALPER, s. 104 ve devamında yer alan açıklamalar.

⁷⁵ ÇEVİK, s. 627; ALPER, s. 72.

⁷⁶ Ticaret Sicil Müdürlükleri Hakkında Tebliğ'in “Tanımlar” başlıklı 3'üncü maddesine göre personel, “Müdür, müdür yardımcısı ve diğer personeli” ifade etmekte olup bu personelin; aynı tebliğin 16/2'inci maddesi gereği, tescil yetkilisi ile tescil işlemlerinin yürütülmesinde görev alacak diğer personelin, oda personel alımında uygulanan usul ve esaslar çerçevesinde odaca yapılan yazılı ve/veya sözlü sınav sonucuna göre yönetim kurulu tarafından atanacak bir personel olması gerektiği kanaatindeyiz. R.G. 17.01.2020/31011 (E.T. 20.01.2020).

⁷⁷ Benzer bir düzenlemeye de anonim şirketler bakımından yer verilmiş olup, TTK m. 335 hükmüne göre kurucuların esas sözleşmede anonim şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla anonim şirket kurulmuş olur. Tescile kadar kurulmuş olan şirket doktrinde “ön şirket” olarak nitelendirilmektedir. Detaylı açıklamalar için ayrıca bkz. PULAŞLI, *Şerh*, s. 599-602; AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 292; ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 411.

⁷⁸ Şirketin ticaret siciline tescilinin kurucu nitelik taşıdığı hususunda benzer bir düzenleme için bkz., TTK m. 355 madde gerekçesinde yer alan açıklamalar.

Ön şirket; sadece sermaye şirketlerinde yani sadece anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde söz konusu olabilen bir kavram olup, şirket sözleşmesinin ticaret sicil müdürlüğünde imzalanmasıyla şirket kurulmuş olmakla beraber şirketin tüzel kişilik kazandığı ticaret siciline tescili anına kadar geçen devreyi ifade etmektedir.⁷⁹ Ön limited şirket, kurucular arasında ortaya çıkan ve geçici nitelikte olan bir ilişkidir.⁸⁰ Şirketin ticaret siciline tescili ile birlikte ön şirket tasfiyesiz bir biçimde sona erer.⁸¹

Türk hukukunda hâkim görüş uyarınca ön şirket, dış ilişki bakımından henüz şirket sicile tescil edilip tüzel kişilik kazanmamış olduğundan, adi ortaklık niteliğinde olmasına karşın ortaklar arası iç ilişkide taraflarca kararlaştırılmış olan esas sözleşme hükümleri uygulanacaktır.⁸² Nitekim 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu m. 620/2 uyarınca bir ortaklığın kanunla düzenlenmiş ortaklıkların ayırt edici niteliklerini taşınamaması halinde adi ortaklık sayılacağına ilişkin düzenlemeye sadece şahıs şirketlerinde atıf yapılmış olması nedeniyle (Bkz. TTK m. 214), şahıs şirketlerinde ön limited şirket mümkün olmayıp sicile tescil edilmeyen şahıs şirketi adi ortaklık hükümlerine tâbi olacaktır.⁸³

⁷⁹ PULAŞLI, *Şerh*, s. 600.

⁸⁰ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 646. Bununla birlikte 6762 sayılı eski Kanun döneminde TTK m. 585 hükmüne benzer bir düzenleme yer almadığı için şirketin tescili anına kadar şirketle kurucular arasındaki ilişkinin yetkisiz temsil olarak nitelendirildiği konusunda bilgi için bkz., Hayri DOMANİÇ, *Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması*, TTK Şerhi II, İstanbul 1988, s. 142.

⁸¹ Bkz., TTK m. 335 madde gerekçesi. Buna karşılık tescilin bir sona erme sebebi olmadığını, bilakis elbirliği ortaklığı şeklindeki ön şirketi tüzel kişiliğe sahip bir şirket haline dönüştüreceği konusunda bkz., KERVANKIRAN, *Ön Şirket*, s. 362.

⁸² DOMANİÇ, s. 136; ARSLANLI, *Limited*, s. 43. YILDIZ, *Limited*, s. 98; PULAŞLI, *Şerh*, s. 601; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 647. Bununla birlikte ön limited şirket aşamasında kural olarak şirket sözleşmesi hükümlerinin uygulanması gerektiği, sözleşmede hüküm bulunmayan hallerde iç ilişki bakımından ve ortaklığın dış ilişkileri bakımından ise adi şirket hükümlerinin uygulanması gerektiği konusunda bkz., AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 522. Limited şirketlerde kuruluş anının karşılığını oluşturan anonim şirketlerdeki 335'inci maddenin gerekçesinde ise, ön şirketin bir adi şirket veya dernek olmayıp bir elbirliği mülkiyeti (şirketi) oluşturduğu ifade edilmektedir. Ortaklar arası iç ilişkide adi şirket hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Ön şirkette kurucular arasında da adi ortaklık ilişkisi olduğu konusunda bkz., ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 411, s. 356.

⁸³ Anonim ve limited şirketin aksine kollektif ve komandit şirketlerin ticaret siciline tescil edilmedikleri takdirde TTK m. 214 ve TBK m. 620/2 uyarınca adi şirketlere ilişkin hükümlere tabi olacağı yönünde bkz., PULAŞLI, *Şerh*, s. 626. Buna karşılık ön şirketin şahıs şirketleri açısından da söz konusu olabileceği hakkında görüş için bkz., Emrullah KERVANKIRAN, "Ön Şirket ve Hukuki Niteliği", dspace.marmara.edu.tr (E.T. 23.01.2020), s. 365

Ancak TTK m. 585 hükmüne göre, yetkilendirilmiş personel huzurunda şirket sözleşmesinin imzalanması ile şirket kurulmuş olacağından artık ön şirket- limited şirket ayrımının artık bir anlam ifade etmediği, nitekim şirket sözleşmesi imzalanırken çoğunlukla ve aynı anda tescil işleminin de bu anda yapılmış olacağını ifade etmek gerekmektedir.

Buna karşılık anonim şirketlerde TTK m. 345/2 düzenlemesinde üç ay içerisinde şirketin tüzel kişilik kazanamaması halinde bedellerin banka tarafından sahiplerine iade edileceği düzenlemesine yer verilmiştir. Limited şirketlerde de TTK m. 345/2 düzenlemesinin uygulanması ve üç ay içerisinde tescil edilip tüzel kişilik kazanamayan ön limited şirketin tasfiye ile sona erdirilmesi gerekir.⁸⁴

Limited şirketin tescil ve ilanı için otuz gün içerisinde başvurulması gerektiği TTK m. 587’de düzenleme altına alınmış olup, buna riayet edilmemesinin bir yaptırımı ise, öngörülmemiştir. Bununla birlikte şirket sözleşmesinin yetkili sicil personeli huzurunda imzalanmasının ardından yine sicil müdürlüğünden tescil talebinde bulunma imkânının varlığının otuz günlük sürenin önemini ortadan kaldırdığı da savunulmaktadır.⁸⁵ Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere kanaatimizce de, TTK m. 585 hükmü karşısında çoğunlukla şirket sözleşmesinin ticaret sicil müdürlüğünde imzalanması ile aynı gün tescil işlemleri de yapılmış olacağından, TTK m. 587/1 hükmünün uygulanabilirliğinin kalmadığını ifade etmek gerekir.

Limited şirket tarafından kabul olunmadığı müddetçe kuruluş giderleri kurucular tarafından karşılanır ve bu kişilerin pay sahiplerine rücu hakkı yoktur(TTK m. 588/2). Şirketin ticaret siciline tescili anına kadar şirket adına işlem yapanlar bu işlemlerden şahsen ve müteselsilen sorumlu olurlar(TTK m. 588/3). Şirket adına yapılan işlem ve taahhütlerin ilerde kurulacak şirket adına yapıldığının üçüncü kişilere bildirimi ve şirketin sicile tescilini izleyen üç ay içerisinde şirket tarafından kabul edilmeleri halinde işlemi yapanlar sorumluluktan kurtulur ve bu işlemlerden yalnızca şirket sorumlu olur (TTK m. 588/4).

Özetle, limited şirket kurucuların yetkilendirilmiş personel huzurunda esas sözleşmede şirketin kuruluşuna ilişkin iradelerini açıklamaları ile kurulur, şirketin

⁸⁴ PULAŞLI, *Şerh*, s. 2741.

⁸⁵ AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 522. Buna karşılık ön şirketin şahıs şirketleri açısından da söz konusu olabileceği hakkında görüş için bkz., KERVANKIRAN, *Ön Şirket*, s. 365

ticaret siciline tescili ile tüzel kişilik kazanır. Ticaret siciline tescil şirketin tüzel kişilik kazanması için yeterli olup, bu durumun ayrıca Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilanına gerek bulunmamaktadır.⁸⁶ Bu aşamada kuruluşa ilişkin iş ve işlemlerde eksiklik bulunması halinde, TTK 644/1, (b) hükmü gereği anonim şirketlere yapılan atıf uyarınca TTK'nın 353'üncü maddesine göre şirketin feshi davası yoluna gidebilmek mümkündür.⁸⁷

II. LİMİTED ŞİRKETTE ORTAKLIK SIFATININ KAZANILMASI

A. Genel Olarak

Ortaklık sıfatının kazanılması, aslen veya devren kazanım şeklinde gerçekleşebilir. Aslen kazanma, ortağın önceden başkasına ait olmayan hak(pay) üzerinde hukuki bir olay veya kendi iradesi ile ortaklık sıfatını kazanması iken; devren kazanma ise başkasına ait olan payın, bir olay veya hukuki işlem ile bir başkasına intikal etmesidir.⁸⁸

B. Ortaklık Sıfatının Aslen Kazanılması

Bir şirkette ortaklık payının aslen kazanılması; ortaklık sıfatının ve buna bağlı hakların, hiçbir devir ve intikal olmaksızın doğrudan ve ilk el olarak iktisap edilmesidir.⁸⁹

Aslen kazanım yolu ile ortaklık payı kuruluştaki ve sermaye artırımında, esas sermaye payı taahhüdünde bulunularak ya da birleşme halinde buna ilişkin işlemlerin tamamlanması hallerinde kazanılır.⁹⁰ Bu hallerde ortaklık sıfatının kazanım anı bu

⁸⁶YILDIZ, *Limited*, s. 103.

⁸⁷AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 524; PULAŞLI, *Şerh*, s. 2750; ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 8; AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 544.

⁸⁸AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 424; ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 8; AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 544.

⁸⁹PULAŞLI, *Şerh*, s. 2750.

⁹⁰ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 420; PULAŞLI, *Şerh*, s. 2750; KAYAR, s. 505; Mehmet BAHTİYAR, *İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebeple Çıkarma Davası*

durumun sicile tescil anıdır.⁹¹ Bir diğer deyişle aslen ortaklık payının ve pay sahipliği sıfatının kazanımından söz edebilmek için kuruluş, sermaye artırımı ve yapısal değişikliklerin ticaret siciline tescili gerekmekte olup, ortaklık sıfatının aslen kazanımı da bu tescille gerçekleşir.⁹²

1. Kuruluşta Ortaklık Sıfatının Aslen Kazanılması

Limited ortaklığın, kuruluşla ilişkin şirket sözleşmesinin ticaret sicil memurluğunca yetkilendirilmiş personel huzurunda imzalanmasıyla kurulmuş olacağını ve bu şirketin esas sözleşmesinin sicile tescili ile şirketin tüzel kişilik kazanacağını yukarıda izah etmiştik (TTK m. 585)⁹³. Limited şirket bir veya birden çok gerçek veya tüzel kişi tarafından kurulur(TTK m. 573/1,c.1). Limited ortaklığın esas sermayesi belirli olup bu sermaye paylara bölünmüştür. Limited şirket kurulurken ortak olarak katılmak isteyen herkes, kuruluş sırasında sermayenin taahhüdü karşılığında bir veya birden çok esas sermaye payını üstlenmek durumundadır.⁹⁴ Limited şirkette esas sermaye payları şirketin ticaret siciline tescili ile tüzel kişilik kazanması ile oluşur.⁹⁵ Pay sahipliği sıfatının kazanılması açısından pay senedi çıkarılması bir önem taşımamakla beraber pay sahipliği sıfatı limited şirketin tüzel kişilik kazanması ile kendiliğinden oluşmaktadır.⁹⁶ Şirkete sermaye getirerek bir esas sermaye payı üstlenen herkes, limited ortaklığın tüzel kişilik kazanması ile birlikte ortaklık sıfatını kazanmış olur.

ve Yargıtay Kararları, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları XXX. Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2017, s. 279; **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 424; Serhan **DİNÇ**, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketin Unsurları ile Limited Şirketlerde Pay ve Ortak Kavramları”, *TAAD*, Yıl 7, S. 29, Ocak 2017, kutuphane.dogus.edu.tr (E.T. 31.01.2020), s. 152.

⁹¹ **TEKİNALP**, s. 558; **DİNÇ**, s. 154.

⁹² **YILDIZ**, *Limited*, s. 136; **PULAŞLI**, *Şerh*, s. 2750.

⁹³ Bkz., Bölüm I, “Tüzel Kişilik” ve “Kuruluş, Tescil ve İlan” başlıkları altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

⁹⁴ **ŞENER**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 688.

⁹⁵ **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 411.

⁹⁶ Bkz., anonim şirketlere ilişkin açıklamalar için **TURANLI**, s. 21.

2. Sermaye Artırımında Ortaklık Sıfatının Aslen Kazanılması

Sermaye artırımı, yasada yer alan usul ve esaslar izlenerek yapılan bir sözleşme değişikliği niteliğindedir (TTK m. 590).⁹⁷ Şirketlerin sermaye artırımını kararı almasında genel olarak finansal sebepler etkili olmakla beraber borçların ödenmesi, şirketin mali yapısının güçlendirilmesi, yeni mal ve hizmet alımı gibi sebepler de şirketleri sermaye artırımına gitmeye sevk eden sebepler arasında sayılabilir.⁹⁸

TTK m. 590'a göre şirket sözleşmesinde özel değişiklik olarak sayılan sermaye artırımını, esas sermayenin üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının bir arada bulunması şartıyla alınacak genel kurul kararı ile mümkündür (TTK m. 621/1, (d)). TTK m. 621 düzenlemesinde, “*temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun*” bir arada bulunması koşulu aranmaktadır. Bu hükümde, temsil edilen ifadesi ile ne kastedildiği konusunda ise bir açıklık yoktur. Madde metninden anlaşılması gereken, esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunduğu genel kurulda temsil edilen oyların üçte ikisinin olumlu oyunun aranması gerektiğidir.⁹⁹

Şirket sözleşmesinde veya arttırma kararında aksi öngörülmedikçe, her ortak esas sermaye payı oranında sermayenin arttırılmasına katılma hakkına sahiptir (TTK m. 591/1). Bununla birlikte esas sermayenin her zaman alınacak bir genel kurul kararı ile artırılması mümkün olup, ortakların esas sermaye payının mevcut miktarda muhafaza edilmesi yönünde kazanılmış bir hakkı da mevcut değildir.¹⁰⁰ Buna karşılık şirket ortaklarının sermaye artırımına katılma gibi bir zorunluluğu bulunmamakla beraber böyle bir hüküm şirket sözleşmesine konulamayacağından ancak TTK m. 480 hükmü uyarınca sözleşme dışında öngörülmesi halinde borçlar pay sahipleri açısından bir borçlar hukuku sözleşmesinin hükümlerini doğurur.¹⁰¹ Ancak sermaye artırımını kararı, bir genel kurul kararı olduğundan, ana sözleşmeye ve dürüstlük

⁹⁷ Ayrıca bkz., PULAŞLI, *Şerh*, s. 2223; ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 564.

⁹⁸ Bkz., bu doğrultuda PULAŞLI, *Şerh*, s. 2222; Şükrü YILDIZ, *Anonim Ortaklıkta Yeni Pay Alma Hakkı*, İstanbul 1996, s. 52; Ali PASLI, “*Yargıtay Kararları Işığında Sermaye Artırımı*”, *Yürürlüğünün 5. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu (Tebliğler ve Tartışmalar)*, İstanbul 2018, s. 50.

⁹⁹ ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 564; KENDİGELEN, s. 533.

¹⁰⁰ PULAŞLI, *Şerh*, s. 2233.

¹⁰¹ TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 217.

kurallarına aykırılık nedeniyle TTK m. 445 ve devamı hükümlerine göre iptali istenebileceği gibi emredici hükümler ve ahlak ve adaba aykırılık nedeniyle de TBK m. 27 uyarınca, sermaye artırımına ilişkin bu genel kurul kararının butlanının tespiti de mümkündür.¹⁰²

Sermaye artırımı, dış kaynaklardan ve iç kaynaklardan sermaye artımı olmak üzere temelde iki çeşit olup, dış kaynaklardan sermaye artırımını yeni paylar ihraç ederek veya mevcut payların itibari değeri yükseltilerek sermaye artırımını olmak üzere iki şekilde yapılabilir.¹⁰³ İç kaynaklardan sermaye artırımını ise, ödemesiz paylar ihraç ederek sermaye artırımını ve mevcut payların itibari değeri yükseltilerek sermaye artırımını olarak iki şekildedir (TTK m. 462). Hak sahipleri tarafından yeni pay alma (rüçhan) hakkının kullanılabilmesi için ortaklığın yeni paylar çıkarmak suretiyle iç veya dış kaynaklardan sermaye artırımını kararı vermiş olması gerekmektedir (TTK m. 462/2, TTK m. 591/2). Yeni pay alma hakkı, dış kaynaklardan yeni paylar ihraç ederek sermaye artırımını ve ödemesiz paylar ihraç edilerek iç kaynaklardan sermaye artırımını yapılması hallerinde mümkün olup, mevcut payların itibari değerinin yükseltilerek iç veya dış kaynaklardan sermaye artırımını halinde ise, mevcut pay sahiplerinin haklarının ihlal edilmesi söz konusu olmadığı için yeni pay alma hakkı da söz konusu değildir.¹⁰⁴

Yeni pay alma hakkı; kaynağına göre kanuni ve sözleşmesel yeni pay alma hakkı; kullanım şekline göre doğrudan ve dolaylı yeni pay alma hakkı, ödemeyi gerektirip gerektirmemesine göre ise, ödemesiz ve ödemeli yeni pay alma hakkı, şeklinde gruplandırmaya tâbi tutulmaktadır.¹⁰⁵

¹⁰² PULAŞLI, *Şerh*, s. 2235; Elif Melis ERTAŞ, “Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketler Hukukunda Sermaye Artırımının Hükümsüzlüğü”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 13, S. 139, Mart 2018, s.70-83, jurix.com.tr (E.T. 07.11.2020); MOROĞLU, *Sermaye Artırımı*, s. 82; “Sermaye artırımının X A.Ş. tarafından nakden şirkete ödendiği ve şirketin mali yapısını güçlendirdiği, bu durumda alınan sermaye artırımını kararının, şirketin ve tüm şirket hissedarlarının lehine olduğu, bunun dışında davalı şirketi 26/11/2012 tarihinde yapılan, olağan genel kurulunda alınan kararlardan hiçbirisinin yasa hükümlerine, ana sözleşmeye ve dürüstlük ilkesine aykırı olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına, göre kararın ONANMASINA...” **Yargıtay, 11. H.D’nin, 09.12.2015 tarih, E. 2015/3435, K. 2015/13262, sayılı kararı** (E.T 29.01.2020).

¹⁰³ ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 562-566; YILDIZ, *Yeni Pay Alma*, s. 48 vd.

¹⁰⁴ YILDIZ, *Yeni Pay Alma*, s. 154.

¹⁰⁵ Çalışmamızın kapsamı itibarıyla bu konudaki detaylı açıklamalar için bkz., Nihat TAŞDELEN,

Yeni pay alma hakkı, hak sahiplerinin yeni payları asli olarak kazanabilme hakkını ifade etmektedir.¹⁰⁶ Buna karşılık dolaylı yeni pay alım hakkı, yeni payların tamamının bir banka yahut aracı kurum tarafından hak sahipleri ve halka sunulmasını ifade etmektedir. Bu halde payların hak sahipleri tarafından asli olarak kazanılmasından söz edilemeyeceğinden, böyle bir ihtimalde ikinci elden bir kazanımdan bahsedilir.¹⁰⁷

Sermayenin artırımı sonucu, sermayedeki payları ile orantılı olarak,yeni oluşacak paylardan satın alma konusunda pay sahiplerine tanınan öncelik hakkına yeni pay alma hakkı (rüçhan hakkı) denir.¹⁰⁸ Rüçhan hakkı, şirketlerin sermaye artırımına gitme yönünde karar almaları halinde zarar görme ihtimalleri bulunan ortaklara kanunen tanınan malvarlıksal haklardan biridir.¹⁰⁹

Rüçhan hakkı, yeni pay alınması sonucunu doğuran dış kaynaklardan sermaye artırımlarında gündeme gelen bir hukuki müessese olup, payların itibari değerinin

“Anonim Ortaklıkta Rüçhan Hakkı”,*Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (DÜHFD)*, S. 5, Diyarbakır 1992, dergipark.org.tr(E.T. 25.01.2020), s. 237-239; Erdoğan **MOROĞLU**, *Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı*, Güncelleştirilmiş 4. bs., İstanbul 2018, s. 150 vd.; **YILDIZ**, *Yeni Pay Alma*, s. 149 vd.

¹⁰⁶ **YILDIZ**, *Yeni Pay Alma*, s. 152.

¹⁰⁷ **YILDIZ**, *Yeni Pay Alma*, s. 154.

¹⁰⁸ Bkz., **MOROĞLU**, *Sermaye Artırımı*, s. 142; **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 435.

¹⁰⁹ **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 435. “Butlan sebepleri Türk Borçlar Kanunu’nun 27. maddesinde “Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür.” şeklinde genel olarak sayılmış olup Türk Ticaret Kanunu 447. maddesinde de “Genel kurulun, özellikle; pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran, pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran, anonim şirketin temel yapısını bozan veyasermayenin korunması hükümlerine aykırı olan, kararları batıldır.” şeklinde daha özel ve somut olarak sayılmıştır. Genel kurul kararlarının iptal sebepleri ise Türk Ticaret Kanunu 445. maddesinde düzenlenmiş olup, buna göre 446. maddede belirtilen kişiler, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, iptal davası açabilecektir. Yine aynı Kanun’un 446. maddesinde ifade edildiği üzere, toplantıya katılın yada katılmasın, çağrının usulüne göre yapılmadığını ve bu aykırılığın genel kurul kararı alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri bunu iptal davasına konu edebilecektir. Tüm bu açıklamalardan sonra somut olaya baktığımızda, çağrı usulüne uyulmaksızın yapılan genel kurul toplantısında oybirliğiyle ana sözleşmenin 6. maddesinin tadili ile şirketin sermaye artırımı kararı alarak ana sözleşme değişikliğine gittiği, ancak diğer tüm ortaklara eşit oranda sermaye artırımına iştirak hakkı tanınırken haklı bir gerekçe sunulmaksızın davacı ortağın sermaye artırımına iştirakinin sağlanmamış olduğu, rüçhan hakkının kullanılmadığı, bu haliyle alınan kararın herşeyden önce dürüstlük ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğu anlaşılmıştır. Oysa ki TTK’nin 461’inci maddesine göre, her pay sahibi yeni çıkarılan payları, mevcut paylarının sermayeye oranına göre alma hakkını haizdir. Eşitlik ilkesine bir defalık aykırılık oluşturan genel kurul kararları iptal edilebilir niteliktedir.” **Y. 11. H.D’nin, 07.05.2019 tarih, E. 2017/4590, K. 2019/3495, sayılı kararı (E.T 29.01.2020).**

yükseltilmesi suretiyle gerçekleştirilen sermaye artırımında rüçhan hakkı söz konusu olmaz.¹¹⁰ Ödemesiz yeni paylar ihraç edilerek iç kaynaklardan sermaye artırımında ise iç kaynaklar ve fonlardan yapılan sermaye artırımının kesinleştiği anda eski pay kendiliğinden bedelsiz pay ile donanmış olarak doğacağından, şirketin herhangi bir organının bedelsiz payın iktisabına ilişkin bir kararına lüzum olmaksızın doğan ve bedelsiz paya ilişkin eski paya bağlı olan bu hak, bir rüçhan hakkı değildir.¹¹¹

TTK m. 591’de düzenlenmiş olan sermaye artırımında yeni pay alma (rüçhan hakkı), güçlü ortaklık hakları arasında kabul edilmektedir.¹¹² Bunun yanı sıra rüçhan (yeni pay alma) hakkının müktesep hak taşıyıp taşımadığı konusuna gelince, müktesep haklar, pay sahibinin rızası olmaksızın değiştirilemeyen “*mutlak müktesep haklar*” ve özü korunan ancak kapsamı kanunda veya düzenleme yapılmasına müsaade edilmişse esas sözleşmede öngörülen belirli kurallara riayet edilerek sınırlandırılabilen “*nispi müktesep haklar*” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.¹¹³ Mutlak müktesep haklar, sahibinin rızası olmaksızın herhangi bir organ kararı ile sınırlandırılması veya ortadan kaldırılması mümkün olmayan haklar iken; nispi müktesep haklar ise belirli şartlara ve kurallara uyulmak suretiyle sınırlandırılabilen müktesep haklardır.¹¹⁴ Rüçhan hakkı, ancak haklı nedenlerin varlığı halinde ve TTK’nın 621’inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde öngörülen nisaplarla yani genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun varlığı ile kaldırılabilir yahut sınırlandırılabilir (TTK m.591/2).¹¹⁵ Niteliği itibariyle yeni pay alma hakkı olan

¹¹⁰ **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 435. Mevcut payların itibari değerinin yükseltilmesi suretiyle iç ve dış kaynaklardan sermaye artırımında yeni pay ve pay senedi çıkarılması söz konusu olmadığı konusunda bkz., **MOROĞLU**, *Sermaye Artırımı*, s. 285; Burak **ADIGÜZEL**, “Anonim Şirketlerde Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması veya Kaldırılması”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVIII, 2014, S. 1, s. 2.

¹¹¹ Bkz., TTK m. 462 madde gerekçesi. Tescil ile o anda mevcut pay sahipleri mevcut paylarının sermayeye oranına göre bedelsiz payları kendiliğinden iktisap ederler. Bedelsiz paylar üzerindeki hak kaldırılmaz ve sınırlandırılmaz; bu haktan vazgeçilemez (TTK m. 462/3, c. 4).

¹¹² Bkz., TTK m. 591’in gerekçesi.

¹¹³ **YILDIZ**, *Yeni Pay Alma*, s. 138; Şengül **AL KILIÇ**, “Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Tasfiye Payı Alma Hakkı”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXIII, 2019, S. 4, earsiv.erzincan.edu.tr (E.T. 25.01.2020), s. 52. Ayrıca bkz., Nuri **ERDEM**, “6102 Sayılı Yeni TTK’ye Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin Müktesep (Kazanılmış) Hakları”, *Regesta*, C. 2, S. 1, 2012, www.ito.org.tr (E.T. 08.02.2020), s. 33.

¹¹⁴ **YILDIZ**, *Yeni Pay Alma*, s. 138.

¹¹⁵ Buna karşılık anonim şirketlerde rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılmasında genel

rüçhan hakkı, ortaklığa karşı ileri sürülebilen, genel kurul kararı ile ya da esas sözleşme ile sınırlandırılmadıkça ortaklar açısından şirkete karşı ileri sürülebilen nispi müktesep bir hak teşkil eder.¹¹⁶ Nispi bir hak olmasının sonucu olarak da sadece sermaye artırımını yoluna giden şirkete karşı ileri sürülebilir.¹¹⁷ Dolayısıyla rüçhan hakkı, TTK m. 591/2 uyarınca genel kurul kararıyla sınırlandırılabilen yahut kaldırılabilen bir hak olduğundan müktesep hak niteliği taşımamaktadır.¹¹⁸ Buna karşılık, sermaye artırım kararı alınmadan önce esas sözleşme ile rüçhan hakkının ortadan kaldırılması veya sınırlandırılması ise mümkün değildir.¹¹⁹ İç kaynaklardan sermaye artırımında ödemesiz yeni pay alma hakkı ise, niteliği itibarıyla rüçhan hakkı olmadığından ve sınırlandırılması ve ortadan kaldırılması mümkün olmadığından eski ortaklar açısından vazgeçilmez bir hak teşkil eder (TTK m. 462/3,c.4).¹²⁰

Rüçhan hakkı, paya tanınmış bir hak olduğundan ancak pay sahibi kimse onun tarafından kullanılabilir ve rüçhan hakkının doğduğu dönemden sonra payı iktisap eden pay sahiplerine geçmez.¹²¹

Sermaye artırımında ortakların rüçhan hakkının kullanılması için ortaklara en az on beş günlük süre verilir (TTK m. 591/3). Anonim şirketlere ilişkin TTK m. 461 düzenlemesinin aksine limited şirketlerde TTK'nın 591'inci maddesinde rüçhan hakkının kullanılabilmesi için verilecek sürenin kim tarafından kullanılacağına

kurul nisabına ilişkin TTK m. 461/2 düzenlemesinde esas sermayenin en az yüzde altmışının olumlu oyunun varlığı öngörülmüştür.

¹¹⁶ PULAŞLI, *Şerh*, s. 2258-2259; YILDIZ, *Yeni Pay Alma*, s. 131, ADIGÜZEL, s. 2. Bu hakkın nispi müktesep hak teşkil etmeyeceği konusunda görüş için bkz., MOROĞLU, *Sermaye Artırımı*, s. 148.

¹¹⁷ PULAŞLI, *Şerh*, s. 2258-2259.

¹¹⁸ TAŞDELEN, *Rüçhan Hakkı*, s. 236; YILDIZ, *Yeni Pay Alma*, s. 131; PULAŞLI, *Şerh*, s. 2259. Bununla birlikte esas sözleşme ile bazı paylar lehine imtiyaz oluşturularak müktesep hak niteliği sağlanabileceği konusunda bkz., TAŞDELEN, *Rüçhan Hakkı*, s. 236; MOROĞLU, *Sermaye Artırımı*, s. 148; ADIGÜZEL, s. 2.

¹¹⁹ Bkz., TTK m. 461 gerekçesinde yer alan açıklamalar. Ayrıca bkz., esas sözleşmeye bu yönde hüküm konularak rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılmasının mümkün olmadığı, nitekim esas sözleşmedeki bağlam hükmünün üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği konusunda ADIGÜZEL, s. 44. Aksi yönde, şirket esas sözleşmesi ile rüçhan hakkının ortadan kaldırılması veya sınırlandırılmasının mümkün olduğu konusunda bkz., TAŞDELEN, *Rüçhan Hakkı*, s.246, YILDIZ, *Yeni Pay Alma*, s. 269; ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 565-566.

¹²⁰ Bkz., TTK m. 462/3, c. 4 gerekçesinde yer alan açıklamalar da bu görüşü destekler niteliktedir. Ayrıca bkz., TAŞDELEN, *Rüçhan Hakkı*, s. 239. Ödemesiz pay alma hakkının mutlak müktesep hak oluşturmayacağı konusunda bkz., YILDIZ, *Yeni Pay Alma*, s. 143.

¹²¹ Hamdi YASAMAN, *Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku İle İlgili Makaleler, Mütalaalar, Bilirkişi Raporları*, C. II, İstanbul 2013, s. 521.

dair bir düzenleme mevcut olmayıp, bu yetkiyi limited şirketlerde müdürlerin kullandırması gerekir.¹²²

Sermaye artırımına ilişkin genel kurul kararının üç aylık sürede tescil edilmesi gerekmekte olup, sermaye artırımı için tescilin etkisi kurucu niteliktedir (TTK m. 455, TTK m. 456/3, TSY m.72/1,2, TSY m. 93/1).¹²³ Sermaye artırımının son aşaması olan tescil aşaması sermaye artırımını kesinleştiren yani payları oluşturan aşamadır.¹²⁴ İç kaynaklardan sermaye artırımında ödemesiz paylar ve pay senetleri sermaye artırımının ticaret siciline tescili ile birlikte başkaca bir işleme gerek kalmaksızın hali hazır pay sahiplerinin olur.¹²⁵ Hem rüçhan hakkının kullanılması suretiyle yeni pay alımı hem de ödemesiz payların ihracı suretiyle iç kaynaklardan sermaye artırımında yeni payların çıkarılması söz konusu olduğundan bu halde yeni çıkarılan paylar üzerinde ortaklık sıfatı aslen kazanılmış olur.¹²⁶ Bunun yanı sıra sermaye artırımını sonucu yeni ve dışarıdan ortakların da iştiraki mümkün olduğundan, yeni ortaklar da taahhüt ettikleri sermaye nispetinde müstakil paylar iktisap ederler.¹²⁷

3. Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme Halinde Ortaklık Sifatının Aslen Kazanılması

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre birleşme; birden çok ticaret şirketinin tasfiye olunmaksızın içlerinden birinin veya yeni kurulan şirketin çatısı altında birleşerek devrolunan şirket ortaklarının bir değiştirme ölçüsüne göre devralan ya da

¹²² Bu sürenin genel kurul tarafından verilmesi mümkün olduğu gibi müdürlerce verilmesinin de mümkün olduğu ancak müdürlerin bu konuda karar verebilmesi için genel kurul tarafından bu hususta alınmış bir karar olmaması gerektiği konusunda bkz., **YILDIZ, Limited**, s. 170.

¹²³ **MOROĞLU**, *Sermaye Artırımı*, s. 108. Nitekim bu halde sermaye artırımını ile artmış olan yeni payın artmış hali ile kendiliğinden bedelsiz olarak geçeceği konusunda bkz., **TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 227; **PULAŞLI, Şerh**, s. 2264. Buna karşılık şartlı sermaye artırımında TTK m. 471 gerekçesinde de açıkça belirtildiği üzere sermaye artırımının sicile tescili açıklayıcı nitelik taşıdığından bu halde pay sahipliği ve buna bağlı hakların kullanımı tescile bağlı olmayıp, sermaye taahhüdünün ifasıyla pay sahipliği hakları doğmaktadır. Bu doğrultuda bkz., **PULAŞLI, Şerh**, s. 2290.

¹²⁴ **YASAMAN**, *Makaleler, Mütalaalar, Bilirkişi Raporları*, s. 510.

¹²⁵ **MOROĞLU**, *Sermaye Artırımı*, s. 265.

¹²⁶ Nitekim gratis (ödemesiz) payların da yeni pay alma hakkı içerisinde değerlendirilmesi gerektiği konusunda bkz., **YILDIZ, Yeni Pay Alma**, s. 156 ve 201.

¹²⁷ **ARSLANLI, Limited**, s. 131.

yeni kurulan şirketten pay almalarıdır.¹²⁸ Birleşme, devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında devralan şirket paylarının bir değişim oranına göre devrolunan şirket ortaklarınca kendiliğinden iktisap edilmesi şeklinde gerçekleşir (TTK m. 136/3). Birleşmede, devralan şirket sermaye artırımına giderek yeni paylar çıkarır ve bu payları kendi bünyesine katılan ortaklara hisseleri oranında verir.¹²⁹ Devrolunan şirket ortaklarının mevcut ortaklık paylarını karşılayacak değerde devralan şirket payları üzerinde istemde bulunma hakları mevcuttur (TTK m. 140/1). Bunun yanı sıra devralan şirket devralma yoluyla birleşmede mevcut sermayesini devrolunan şirket ortaklarının haklarının korunması için gerekli olan düzeyde arttırmak zorundadır (TTK m. 142/1). Burada amaçlanan, pay değişimi yapılmak suretiyle devrolunan şirket ortaklarının haklarının korunmasıdır.¹³⁰ Birleşmenin tescili ile birlikte birleşme geçerlilik kazanır ve devrolunan şirket ortakları ayrıca bir devir işlemine gerek kalmaksızın devralan şirketin ortağı haline gelir (TTK 153/2).¹³¹

Bölünme ise, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda tam ve kısmi bölünme şeklinde düzenlenmiş olup, bölünme şeklindeki yapısal değişiklikte de şirket pay ve hakları 140'ıncı maddeye göre korunacaktır (TTK m. 161/1). Bu düzenlemeye göre de devrolunan şirket ortaklarının, mevcut pay ve haklarını karşılayacak şekilde yeni şirket pay ve hakları üzerinde istemde bulunma hakları mevcuttur (TTK m. 140/1). Bölünme, sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin malvarlıklarını tamamen veya kısmen kendilerinden ayırarak tasfiyesiz olarak ve kısmî küllî halefiyet yoluyla başka sermaye şirketlerine veya kooperatiflere devretmeleri ve bunun karşılığında bölünen şirketin ortaklarının devralan şirketlerde ortak konumunu kendiliğinden elde etmelerini ifade etmektedir.¹³² Bölünme işlemi de birleşme gibi tescille geçerlilik kazanır ve bütün aktif ve pasifler küllî halefiyet ilkesine göre devralan şirkete geçer

¹²⁸Mustafa ÇEKER, "Ticaret Şirketlerinin Genel Hükümleri ve Yeniden Yapılandırılmaları", Yürürlüğünün Birinci Yılında 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Sempozyum, *Erzincan Üniversitesi Hukuku Fakültesi Dergisi (EÜHFD)*, C. XVI, S. 3-4, Erzincan 2012, s. 111; Benzer bir tanım için bkz., Şengül AL KILIÇ, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi*, İstanbul 2009, s. 9; KAYIHAN, s. 87.

¹²⁹ÇEKER, s. 111.

¹³⁰ÇEKER, s. 111.

¹³¹Ayrıca bkz., AL KILIÇ, *Birleşme*, s. 150.

¹³²TTK m. 159 gerekçesi. Ayrıca bkz. PULAŞLI, *Şerh*, s. 297 vd.; AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 607 vd. yer alan açıklamalar. Hikmet Sami TÜRK, *Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi*, Ankara 1986, s. 108; Hamdi YASAMAN, *Anonim Ortaklıkların Birleşmesi*, Ankara 1987, s. 19; Fena İPEKEL KAYALI, *Türk Ticaret Kanunu'na Göre Birleşmeler*, İstanbul 2014, s. 251 vd.

(TTK m. 179/4). Bölünme işlemi yapılırken devreden şirketin ortaklarına bölünmeye katılan tüm şirketlerde mevcut paylar oranında ve bölünmeye katılan bazı veya bütün şirketlerde mevcut pay oranlarına göre değişik oranda şirket payları tahsis edilebilecektir.¹³³ Böylelikle bölünme işlemi ile birlikte bölünen şirket ortaklarına devralan şirkette pay tahsis edilmesi zorunluluğu öngörülmüş olup, bölünen şirket ortakları devralan şirketlerin tümü yahut bazılarında ortak olabilirler.¹³⁴ Bölünme kararının ticaret siciline tescili gerekmekte olup, bu tescil kurucu nitelik taşımaktadır (TTK m. 179/1). Bölünme kararının ticaret siciline tescili ile birlikte bölünen şirket ortakları, yeni kurulan veya devrolunan şirkette kanunen ve aslen pay sahipliği sıfatını kazanmış olurlar.¹³⁵

Tür değiştirme ise ortaklığın tasfiye edilmeksizin temelde aynı ortaklarla ve kanunun tür değiştirme imkânı tanıdığı biçimde hukuki şeklinin değiştirilmesidir (TTK m.180/1).¹³⁶ Tür değiştirmede tür değiştiren şirket eski şirketin devamı sayıldığından, bu halde şirketin sona ereceğinden yahut tasfiye olunacağından söz etmek mümkün görülmemektedir.¹³⁷ Tür değiştirmede de tür değiştiren şirket ortaklarının pay ve haklarının korunması ilkesine yer verilmiştir (TTK m. 183). Tür değiştirme bahane edilerek hiçbir ortağın şirketten çıkarılması mümkün olmayıp, ortakların hakları bu gerekçe ile zedelenemez, sınırlandırılmaz veya ortadan kaldırılamaz.¹³⁸ TTK m. 181 ve 182’de geçerli tür değiştirme halleri sayılmıştır. Bunun yanı sıra TTK m. 184’te sermaye şirketlerindeki ortakların asgari sayısı, aynı sermaye koyma borcu ve kurucuların şirket sözleşmesini imzalamalarına ilişkin hükümler hariç, tür değiştirmede yeni türün kuruluşuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı açıklığa kavuşturulmuştur. Dolayısıyla ortaklık da tescil ile tüzel kişilik kazanmış olacağından tür değiştirmede tüzel kişilik eski şirketin devamı bile olsa

¹³³ KAYIHAN, s. 99.

¹³⁴ Bkz., TTK m. 161’in gerekçesi. Bununla birlikte oranların korunmadığı bölünmede ise bölünen şirket ortaklarına devralan veya yeni kurulan şirketlerde, mevcut pay oranları değiştirilerek pay tahsis edilmektedir (Bkz., TTK m. 161’in gerekçesi).

¹³⁵ Nihat TAŞDELEN, *Anonim Şirkette Pay Sahipliği Sıfatının Aslen Kazanılması*, İstanbul 2005, s.106.

¹³⁶ Ayrıca bkz. PULAŞLI, *Şerh*, s. 351 vd.; AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 638 vd.

¹³⁷ AL KILIÇ, *Tasfiyeden Dönme*, s. 42; KAYIHAN, s. 96.

¹³⁸ TTK m. 183’ün gerekçesi.

yeni kurulan şirket yapı olarak da farklılık arz etmektedir.¹³⁹ Tür değiştirmede de tescilin etkisi kurucu nitelik taşıdığından (TTK m. 189/2), tescille birlikte eski türdeki şirketin ortakları, yeni varlık kazanan şirketteki payları aslen iktisap etmekte ve kendilerine verilen paylarla yeni şirkette ortaklık sıfatını devam ettirmektedirler.¹⁴⁰

Mevcut düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde şirketin yapısal değişikliğe gitmesi halinde yapısal değişikliğe katılan şirket ortaklarının pay ve haklarının korunması ilkesi benimsenmiş olup, bu yapısal değişikliklere gidilmesi halinde ortakların yeni şirkette oluşan paylar üzerinde mevcut olan istem hakkı dolayısıyla birleşme, bölünme ve tür değiştirmenin ticaret siciline tescil edildiği anda pay sahipliği sıfatını aslen kazandıkları görülmektedir.¹⁴¹

C. Ortaklık Sıfatının Devren Kazanılması

Pay sahipliği sıfatını devren kazanma; çıplak payın veya pay senedinin, satış sözleşmesi yahut bağışlama gibi hukuki bir işlemle geçirilmesi veya miras, cebri icra, eşler arası mal rejimi hükümleri gereğince intikalidir.¹⁴² Limited şirketler kanunen sermaye şirketi olmasına karşılık şahıs şirketlerine özgü özellikleri de bünyesinde barındıran bir şirket türü olduğundan anonim şirketlerden farklı olarak limited şirketlerde payın devri sıkı koşullara bağlanmıştır.¹⁴³ TTK m. 595'e göre esas sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça ortaklık genel kurulunun onayı ile sermaye payının devrinin mümkün olduğu düzenleme altına alınmıştır. Genel kurul sebep göstermeksizin de onay vermekten kaçınabilir (TTK m. 595/3).¹⁴⁴ Ancak mevcut düzenleme emredici nitelik taşımadığından, şirket esas sözleşmesinde aksine

¹³⁹ TAŞDELEN, *Pay Sahipliği*, s. 96.

¹⁴⁰ TAŞDELEN, *Çıkma, Çıkarılma*, s. 168.

¹⁴¹ Bkz., aynı doğrultuda DİNÇ, s. 153-154. Ayrıca bkz. ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 420; PULAŞLI, *Şerh*, s. 2750; AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 424.

¹⁴² AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 424.

¹⁴³ Bkz., TURANLI, s. 14 ve s. 36. Buna karşılık limited şirketlerde de payın devri serbestisi ilkesi geçerli olduğu yönünde açıklamalar için bkz., PULAŞLI, *Şerh*, s. 2751.

¹⁴⁴ Ayrıca bkz., TTK m. 595/6'ya göre, "Şirket sözleşmesinde ek ödeme veya yan edim yükümlülükleri öngörüldüğü takdirde, devralanın ödeme gücü şüpheli görüldüğü için ondan istenen teminat verilmemişse, genel kurul şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile, onayı reddedebilir." mevzuat.gov.tr (E.T. 28.01.2020).

düzenleme yapılarak genel kurul onayı aranmayacağı da kararlaştırılabilir (TTK m. 595/2). Limited şirketlerde sermaye payının devrinin koşullarının ağırlaştırılması ve devrin yasaklanması mümkündür (TTK m. 593/2; TTK m. 595/1, 4).¹⁴⁵

Devren iktisap; payın hukuki işlemle devralınması, miras, cebri icra eşler arası mal rejimi, gibi hallerde ortaklık payının devralınması halidir.¹⁴⁶ Aslen iktisabın aksine devren iktisapta ikinci elden bir kazanım söz konusu olup; var olan bir payın, cebri icra, pay devri, yahut miras yoluyla payın yeni sahibine geçmesi ile karşı karşıya kalınmaktadır. Devreden ortak açısından esas sermaye payının tamamının devri ortaklık sıfatının sona ermesi hali olup, bu konuya aşağıda ayrıntılı olarak değinilecektir.¹⁴⁷

¹⁴⁵ PULAŞLI, *Şerh*, s. 2750. Bkz., bunun kanuni bağlam olduğu konusunda TTK m. 593'ün madde gerekçesi.

¹⁴⁶ TEKİNALP, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 558.

¹⁴⁷ Bkz., aşağıda, “Bölüm 2, D” başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

İKİNCİ BÖLÜM

LİMITED ŞİRKETLERDE ORTAKLIK SIFATINI SONA ERDİREN HALLER

Şirketler hukukunda bir ortağın şirketteki ortaklık sıfatının sona ermesi genel olarak “ayrılma” kavramı ile ifade edilmektedir. Ayrılma, şirketten çıkma veya çıkarılmanın ya da pay devrinin hukuki sonuç doğurması ile birlikte, ortağın şirketle arasındaki bütün hak ve yükümlülüklerinin sona ermesini ifade etmektedir.¹⁴⁸ Ayrılma genel bir başlık olmakla beraber ölüm hali gibi doğal olarak ortaklık sıfatının sona ermesi, esas sermaye payının devri, payın itfası, çıkma, çıkmaya katılma ve çıkarılma gibi ortağın şirketle olan ilişkilerinin sona erdiği durumları ifade eder.¹⁴⁹ Bu doğrultuda şirketten ayrılma şirkete varması gerekli bir bildirim şeklinde yapılırsa bu bildirimin şirkete ulaştığı, mahkeme kararına bağlı hallerde bu kararın kesinleştiği tarih itibarıyla gerçekleşecektir. Çalışmanın bu bölümünde limited şirketlerde şirketten çıkma, çıkmaya katılma, çıkarılma ile kanunun muhtelif maddelerinde öngörülen çıkma ve çıkarılma halleri ile payın sözleşmesel veya kanun uyarınca başka bir ortağa geçişi nedeniyle ortaklık sıfatının sona ermesi halleri üzerinde durulacaktır.

I. GENEL OLARAK ORTAKLIK SIFATININ SONA ERMESİ

Limited şirketlerde ortaklık sıfatının sona ermesi halleri, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun “*Sona Erme ve Ayrılma*” başlıklı Beşinci Bölümü’nde TTK’nın 638’inci maddesi ve devamındaki maddelerde düzenleme altına alınmıştır. Esasen söz konusu düzenlemeler eTTK m. 551 düzenlemesinden birçok farklılıklar içermektedir. Nitekim söz konusu düzenlemede 6762 sayılı Kanun’a göre çıkma ve çıkarılma daha ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiş, 6102 sayılı Kanun’la çıkmaya katılma müessesine yer verilmiştir. Söz konusu düzenlemeler mehz İsviçre

¹⁴⁸ Aytekin ÇELİK, *Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma*, Ankara 2012, s. 65.

¹⁴⁹ 6102 Sayılı TTK m. 641/1’in gerekçesi.

Hukuku'ndan esinlenerek kaleme alınmıştır.¹⁵⁰ Bunun yanı sıra limited şirkette ortağın esas sermaye payını devrederek şirketten ayrılması da mümkündür (TTK m. 595). Limited şirket devam ederken her ortağın çıkma ve çıkarılma yahut payın devri yoluyla ayrılarak şirketle arasındaki hukuki ilişkiyi sona erdirmesi olanaklıdır. Payın devri ile çıkma ve çıkarılma arasındaki en önemli fark ise, çıkma ve çıkarılmada şirketten ayrılan ortaklara uygun bir ayrılma akçesi verilirken; payın devrinde ise, esas sermaye payını devrederek şirketten ayrılan ortağa, payı devralan tarafından esas sermaye payı bedelinin ödenmesidir.¹⁵¹

Limited şirketler dış görünüş ve şekil itibariyle sermaye şirketi; içyapısı ve ortaklar arası ilişkiler açısından şahıs şirketlerine özgü özellikleri barındıran bir şirket türüdür.¹⁵² Bunun yanı sıra limited şirketlerin, kanuni sınırlar içerisinde, şirket esas sözleşmesine konulacak hükümlerle şahıs veya sermaye şirketlerinden birine daha çok yaklaştırılması da mümkündür.¹⁵³ Limited ortaklıklarda çıkma ve çıkarılma hakkının tanınması, limited şirkette her bir pay sahibine haklı sebeple şirketin feshini talep hakkı tanınması bu ortaklık türünü şahıs şirketlerine yaklaştırmaktadır.¹⁵⁴ Özellikle payın devrinin esas sözleşme ile sınırlandırıldığı durumlarda limited şirketin ortağının haklı sebeple şirketten çıkma hakkını kullanarak şirketle olan şahsi bağlantısından kurtulup ortaklıktan ayrılabilmesi mümkündür (TTK m. 595/5).

TTK m. 593/2 uyarınca esas sermaye paylarının pay senetleri veya nama yazılı senetlere bağlanması mümkün olsa da bu hisse senetleri anonim şirketlerdeki gibi kıymetli evrak niteliğinde olmayıp, sermaye payının devri de anonim şirketlere nazaran limited şirketlerde daha zordur.¹⁵⁵

Limited şirketlerde ortaklık sıfatının yitirilmesi halleri genel olarak çıkma (TTK m. 638), çıkmaya katılma (TTK m. 639), çıkarılma (TTK m. 640) şeklinde düzenlenmiş olmakla beraber doktrinde de ölüm, hâkimiyetin hukuka aykırı kullanımı, şirketin birleşme işlemine gitmesi, payın devri ve kanun uyarınca geçiş

¹⁵⁰ KENDİGELEN, s. 553.

¹⁵¹ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 764.

¹⁵² Engin ERDİL, *Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma*, İstanbul 2004, s. 4. Nitekim limited şirketi sorumluluk ve sermaye hususlarında anonim şirketlere; ortaklar arası iç ilişkilerde ise şahıs şirketlerine daha çok yaklaştığı konusunda bkz., ARSLANLI, *Limited*, s. 11.

¹⁵³ Bkz., aynı doğrultuda BAŞTUĞ, s. 15.

¹⁵⁴ ŞENER, *Limited*, s. 871; PULAŞLI, *Şerh*, s. 2746-2747; KAYIHAN, s. 296.

¹⁵⁵ Elif SARIKAYAYALÇIN, *Limited Şirketin Sona Erme Nedenleri*, Ankara 2018, s. 11.

halleri ile payın itfası, ıskat prosedürünün uygulanması ve şirketin sona ermesi hallerinde¹⁵⁶ de ortaklık sıfatının sona ereceği kabul edilmektedir.¹⁵⁷ Buna karşılık tür değiştirme ve bölünme şeklindeki diğer tasfiyesiz biçimde şirketin infisahı hallerinde ise külli halefiyet gereği ortaklık sıfatı da devam edeceğinden şirket tüzel kişiliğinin ortadan kalkması ortaklık sıfatının sona ermesi sonucunu doğurmayacaktır.¹⁵⁸

Limited şirketlerin aksine anonim şirketlerde şirketten çıkma ve çıkarılma öngörülmemiştir. Anonim şirketlerde ayrılma payın devri ve pay bedellerinin ödenmemesi nedeniyle ortağa ait tüm payların ıskatı halinde söz konusu olur.¹⁵⁹

Anonim şirketlerde pay devri ve sermaye payı borcunun ödenmesinde temerrüt halinde ıskat hükmünün uygulanarak payın şirket tarafından satın alınması hali dışında, birleşme şeklindeki yapısal değişiklik halinde, payın itfası, hakimiyetin hukuka aykırı kullanımı halinde azınlığın ortaklıktan çıkarılması, TTK m. 531 uyarınca azınlık pay sahiplerine tanınan haklı sebeple fesih davasında mahkemenin alternatif çözüm olarak davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar vermesi hali de anonim şirkette pay sahipliği sıfatını sona erdiren nedenlerdir.¹⁶⁰

Bununla birlikte, TTK'nın 638 ile 640'ıncı maddelerinde limited şirketlerde şirket sözleşmesi ile şirketten çıkma ve çıkarılma sebeplerinin öngörülebileceği açıkça düzenlemeye kavuşturulmuşken, anonim şirketlerde kanunda buna açıkça cevaz verilmediğinden TTK m. 340'ta yer alan emredici hükümler ilkesi gereği pay sahipliğini sona erdirecek çıkma veya çıkarılma sebepleri de şirket esas sözleşmesi

¹⁵⁶ Ayrıca bkz. “Bölüm II, II, C, 1” başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

¹⁵⁷ CAMOĞLU(POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 437-447; YILDIZ, *Limited*, s. 154; Bünyamin GÜRPINAR, “Limited Şirkette Çıkma ve Çıkmaya Katılma”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XX,Y. 2016, S.2, kutuphane.dogus.edu.tr (E.T 09.02.2020), s. 76; ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 19; Hanife ÖZTÜRK DİRİKKAN, *Limited Şirket Ortağın Ayrılması ve Ayrılma Payı*, Ankara 2005, s. 18-19; Başak BEŞOK, “Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklıkta Ortağın Ortaklıktan Çıkması ve Çıkarılması”, *Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, tez.yok.gov.tr (E.T. 23.03.2020), s. 31.

¹⁵⁸ Halit AKER, “Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 32, S. 1, 2016, jurix.com.tr (E.T. 14.04.2020), s. 70. Buna karşılık birleşme halinde ortağın şirketten çıkma hakkını kullanması ya da şirketten çıkarılması hallerini bundan istisna tutmak gerekir.

¹⁵⁹ SÖNMEZ, s. 3.

¹⁶⁰ BAHTİYAR, *Ortaklıklar*, s. 287.

ile kararlaştırılmaz.¹⁶¹ Aksi durumun kabulü anonim şirketin temel yapısına aykırılık teşkil eder.

II. ORTAKLIK SIFATINI SONA ERDİREN HALLER

A. Ölüm

Ölüm ile ortaklık sıfatının sona ermesi, ortaklıktan doğal olarak çıkma halini ifade eder.¹⁶² Kişi ortaklıklarında ortakların ölümü halinde, aynı zamanda kural olarak pay sahipliği de sona ererken¹⁶³, sermaye şirketlerinde ise gerçek kişi pay sahibinin ölümü ile pay sahipliği sıfatı sona ermekte ve pay; külli halefiyet kuralı gereği pay sahibinin mirasçılarına intikal etmektedir.¹⁶⁴ Ölüm hali doğal olarak ortaklık sıfatının sona ermesi hallerinden birisidir. Ortağın ölümü ile birlikte ölen ortağın pay sahipliği sıfatı da ortadan kalkmış olacaktır. Ölümle birlikte ortağın ortaklık sıfatı sona ererken, bu halde pay ortadan kalkmamakta, ölen ortaktan kaynaklı olarak mirasçılarının pay sahipliği sıfatı başlamaktadır. Ölüm ile ortaklığın sona ermesi hali, pay sahipliğinin sona erdiği, buna karşılık payın ortadan kalkmadığı ortaklık sıfatının sona ermesi hallerden biridir. Nitekim ortağın ölümü ile birlikte pay üzerinde ortağın mirasçıları hak sahibi olmaya devam edecektir. Burada TMK m. 599 hükmüne göre mirasçılar pay üzerinde elbirliği ile malik sıfatı taşıyacaktır. Burada her ne kadar miras ortaklığının tüzel kişiliği mevcut olmasa da, kanunen ölüm hali ile TTK m. 596/1 hükmü gereği pay kanunen kazanılmış olacaktır. Kanunen kazanılan bu pay üzerinde mirasçılar haklarını bir temsilci aracılığıyla kullanmak durumundadır.¹⁶⁵

Gerek anonim gerek limited şirketlerde mirasçıların birden fazla olması halinde ortaklık sıfatından kaynaklanan hakların bir temsilci aracılığıyla kullanılması zorunluluğu mevcuttur [(TTK m. 477/1,(c), TTK m. 599/2)].¹⁶⁶

¹⁶¹ **BAHTİYAR**, *Ortaklıklar*, s. 287.

¹⁶² TTK m. 641 madde gerekçesi.

¹⁶³ Bu konuda kollektif şirketlerde TTK m. 253 ve adi komandit şirketlerde kollektif şirketlere ilişkin hükümlere atıf yapan TTK m. 328 düzenlemeleri ile bunun yanı sıra komanditer ortağın ölümün şirketin sona ermesine sebep olmayacağı konusunda bkz., TTK m. 316, mevzuat.gov.tr (E.T 29.01.2020).

¹⁶⁴ **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s. 764, **AKER**, s. 68.

¹⁶⁵ Bkz., “*Bölüm I, Başlık I, C, I*” başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

¹⁶⁶ Ayrıca bkz., **AKER**, s. 69.

B. Çıkma

1. Genel Olarak

Limited şirketler, esasen sermaye şirketi olmasına karşın, şahıs şirketlerine özgü özellikleri dolayısıyla, ortaklar arası ilişkilerin şirketin faaliyetlerini olumsuz etkilemesi, haklı nedenler, şirketin zarar uğraması gibi hallerde ortağı şirkette kalmaya zorlamak veya şirketin feshi yoluna gitmek yerine ortaklara şirketten çıkma hakkı tanınmıştır.

Limited şirketlerde çıkma müessesesi, 6762 sayılı eTTK'de 551'inci maddede düzenlenmiş olan, 6102 sayılı TTK'nin ise 638'inci maddesinde düzenlenme altına alınan bir müessese olup, madde başlığı her ne kadar “Çıkma ve Çıkarılma” şeklinde kaleme alınmış olsa da madde içeriğinde yalnızca çıkma kurumunun düzenlendiği görülmektedir.

Ortaklıktan çıkma kavramı; şirket ortağının kendi iradesi ile ortaklık ile olan hukuk ilişkisini sonlandırmak maksadı ile ortaklıktan ayrılmasını ifade eder. Çıkma hakkı, bozucu yenilik doğurucu nitelikte bir hak niteliği taşıyan ve şirkete ulaştığı an itibarıyla hüküm ve sonuç doğuran bir haktır.¹⁶⁷

Çalışmanın başında da değinildiği üzere, sermaye şirketi olarak TTK m.124'te sayılan limited ortaklıklarda, kişi ortaklıklarına benzer özelliklerinin de bulunması nedeniyle ve uygulamada ortaya çıkan güçlükleri önlemek maksadıyla ortaklıktan çıkma müessesinin düzenlendiğini görmekteyiz. Buna karşın sermaye şirketlerinden biri olan anonim şirketlerde ortaklık değil pay unsuru daha ön planda olduğundan limited şirketlerin aksine Kanunda öngörülen istisnai haller dışında anonim şirketlerde çıkmaya ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır.

2. Çıkma Halleri

Çıkma ile ortaklık sıfatının sona ermesi, 6762 sayılı eTTK'da da yer almaktaydı. 6762 sayılı eTTK'nın 551'inci madde düzenlemesine göre, şirket

¹⁶⁷ KAYIHAN, s. 321; ÇAMOĞLU(POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 436; DİNÇ, s. 155; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 85.

sözleşmesiyle her ortağa şirketten çıkma hakkı tanınabileceği, bu hakkın belirli şartlara bağlanabileceği, her ortağın haklı sebeplere dayanarak şirketten çıkmasına müsaade edilmesini veya şirketin feshini mahkemeden isteyebileceği hüküm altına alınmıştı. 6102 sayılı yeni TTK m.638’de de benzer düzenlemeye yer verilmiş olup mevcut hüküm şu şekildedir;

“Şirket sözleşmesi ortaklara çıkma hakkı tanıyabilir, bu hakkın kullanılmasını belirli şartlara bağlayabilir.

Her ortak haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkarılmasına karar verilmesi için dava açabilir. Mahkeme istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilir.”

Limited şirketten çıkma halleri genel olarak TTK’nın 638’inci maddesinde düzenlenmiştir. Şirket sözleşmesinde çıkma hakkının öngörülmesi durumunda veya haklı sebeplerin varlığı halinde her ortak şirketten çıkma hakkını kullanabilecektir. TTK m. 639 düzenlemesinde ise, TTK’nın 638’inci maddesi uyarınca şirket sözleşmesi ile öngörülen çıkma hakkının kullanılması veya ortaklardan birinin haklı sebeple çıkma davası açması halinde diğer ortakların buna ilişkin bildirimin kendilerine yapıldığı tarihten itibaren bir ay içerisinde çıkmaya katılma hakkını kullanabilecekleri de hüküm altına alınmıştır.

Bunun yanı sıra birleşme, hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılması, esas sermaye payının devrinin sınırlandırılması, payın itfası halleriyle TTK’nın muhtelif maddelerinde de şirket ortaklarına çıkma hakkı tanınmış olduğunu görmekteyiz. Şirket ortağının şirketten çıkması için saymış olduğumuz durumlardan hiçbirinin mevcut olmaması halinde, tüm ortakların oy birliği ile alacakları bir kararla şirket ortağının şirketten çıkması mümkündür. Limited şirkette ortakların çıkma hakkını kullanabileceği haller aşağıda detaylı olarak incelenecektir.

a) Şirket Sözleşmesinde Öngörülen Hallerde Çıkma

(1) Şirket Sözleşmesinde Öngörülen Çıkma Hakkının Niteliği

TTK m. 638/1'e göre şirket sözleşmesi ile ortaklara şirketten çıkma hakkı tanınabilir ve bu hak belirli bazı şartlara bağlanabilir. Şirket sözleşmesinde çıkma hakkının kullanımı, bunun kullanılmasının şartları ve ödenecek ayrılma akçesi ile ilgili düzenlemelere yer verilmesi halinde bu hüküm tüm ortaklar ve şirket açısından bağlayıcı nitelik arz edecektir [(TTK m. 577/1,(k)].

Mevcut düzenleme eTTK m. 551'in tekrarı niteliğindedir. Eski düzenlemeden farklı olarak, şirketten ayrılan ortak, ortaklık ilişkisinden doğan hak ve borçlarından bazılarının dondurulmasını veya kendi durumunun teminat altına alınmasını da mahkemeden isteyebilecektir (TTK m. 638).¹⁶⁸

Çıkma hakkı niteliği itibariyle nispi müktesep bir hak niteliği taşımaktadır.¹⁶⁹ Çıkma hakkı, şirketin kuruluş aşamasında şirket sözleşmesinde öngörülebileceği gibi daha sonra yapılacak bir sözleşme değişikliği ile de bu hakkın şirket sözleşmesine konulması yahut çıkma hakkının kullanımının kolaylaştırılması mümkündür.¹⁷⁰ Nitekim buna sözleşme özgürlüğü çerçevesinde cevaz vermek gerekmektedir. Ancak daha sonradan şirket esas sözleşmesinde değişiklik yapılarak çıkma hakkına yer verilebilmesi, şirket sermayesini temsil eden tüm ortakların genel kurulda oy birliğiyle alacakları karar ile mümkündür (TTK m. 621/f. 3).¹⁷¹

¹⁶⁸ Ayrıca bkz. Hasan PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 4. Baskı, Ankara 2016, s. 786. "Anılan maddede ortağa haklı sebeplerin varlığı halinde çıkma davası açabilme olanağı tanınmıştır. Bu nedenle, çıkma isteğinde bulunan ortağın öne sürdüğü sebep veya sebeplerin gerçekten var olup olmadığını yahut haklı olup olmadığını mahkeme değerlendirecektir. Diğer yandan anılan madde ile çıkma davası açmış bir kişinin, yargılama süresince ortaklık haklarını kullanması ve borçlarını yerine getirmekle yükümlü olmasının konumuna uygun düşmeyeceği dikkate alınarak, mahkemeye bazı tedbirleri alma yetkisi verilmiştir. Bu çerçevede, mahkeme istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilecektir." Y. 11. H.D'nin, 03.02.2015 tarih, E. 2014/15047, K. 2015/1168 sayılı ilamı, karararama.yargitay.gov.tr (E.T. 03.12.2020).

¹⁶⁹ Nispi ve müktesep hak kavramları ile ilgili olarak ayrıca bkz., "Bölüm I, II, B, 2" başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

¹⁷⁰ Çıkma hakkının nispi müktesep hak olduğu konusunda ayrıca bkz., TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 177; ŞENER, *Limited*, s. 873.

¹⁷¹ Buna karşılık ortaklara çıkma hakkının daha sonra sözleşme değişikliği ile tanınması halinde, çıkma hakkını kullanılmasının şirket sermayesinin azaltılması sonucunu doğuracağı kaçınılmaz ise bu halde yapılacak sözleşme değişikliğinin diğer ortakların müktesep haklarını ihlal edeceği ve böyle bir

Şirket sözleşmesi ile ortaklara çıkma hakkı tanındıktan sonra bu hakkın sözleşme değişikliği ile ortadan kaldırılabilmesi için, TTK'nın 621'inci maddesinde özel bir nisap öngörülmediğinden, kural olarak sözleşme değişikliğinde aranacak çoğunluk açısından TTK m. 589/1 uyarınca esas sermayeyi temsil eden ortakların üçte ikisinin kararı gerekmektedir. Nitekim şirket sözleşmesinde öngörülen şirketten çıkma hakkının daha sonra sözleşme değişikliği ile ortadan kaldırılmasının yahut sınırlandırılmasının, şirketin sorumluluğunu arttırma yahut mükellefiyetler yüklemesi gibi bir sonuç doğurmayacağı, bunun yanı sıra ilerde şirketten çıkmayı düşünen ortakların bu sözleşme değişikliğine onay vermeyeceği de göz önüne alındığında oy birliğinin sağlanmasının zaten imkânsız olacağı, bu nedenle TTK m. 589/1'deki çoğunluğun aranması gerektiği kanaatindeyiz.¹⁷² Buna riayet edilmeden sözleşmede değişiklik yapılmasına dair alınan bir genel kurul kararının iptali mümkündür.¹⁷³ Çıkma hakkı, nispi müktesep hak niteliği taşıdığından, çıkma hakkı verilen ortakların rızası hilafına bu kararın alınmasının doğuracağı sakıncaların önüne geçmek maksadıyla, çıkma hakkı tanınan ortak ya da ortakların muvafakati olmaksızın bu hakkın ortadan kaldırılması ya da sınırlandırılmasının mümkün olmamalıdır.¹⁷⁴

Şirket sözleşmesi ile ortaklara çıkma hakkının tanınabileceğine ilişkin TTK m. 638 düzenlemesi ihtiyari bir nitelik taşımaktadır. Limited şirketler, şirket esas sözleşmesinde çıkmaya ilişkin bir düzenlemeye yer verip vermemekte serbesttirler. Şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma sebebinin gerçekleşmesi halinde ortağın şirketten ayrılma hakkı mevcut olduğundan, şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma sebebinin ayrıca haklı sebep olması da gerekmemektedir.¹⁷⁵ Bunun yanı sıra

sözleşme değişikliğine cevaz verilmemesi gerektiği konusundaki görüş için bkz., **BAŞTUĞ**, s. 32; Ancak kanaatimizce burada sözleşme özgürlüğü çerçevesinde şirket sözleşmesinde yapılacak bir değişiklikle şirket ortaklarına çıkma hakkının tanınması zaten genel kurulda oybirliği ile alınacak kararla mümkün olduğundan burada ortakların müktesep haklarının ihlali söz konusu olmamaktadır.

¹⁷² Aynı yönde görüş için bkz., **TAŞDELEN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 177-178; **BAŞTUĞ**, s. 31; İbrahim Enes **ALTAN**, "Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarılma", *Regesta*, C. 5, S. 1, 2020, s. 151. Buna karşılık şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma hakkının yine şirket sözleşmesi ile ortadan kaldırılması için oy birliği aranması gerektiği konusundaki aksi görüş için bkz., **ŞENER**, *Limited*, s. 876.

¹⁷³ **ŞENER**, *Limited*, s. 876.

¹⁷⁴ Bu hakkın nispi müktesep hak olduğu gerekçesiyle kaldırılmasının ve sınırlandırılmasının ancak ilgili ortak veya ortakların muvafakati ile mümkün olabileceği konusundaki görüş için bkz.,

ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 34.

¹⁷⁵ **TAŞDELEN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 178; **ÖZDOĞAN DALOĞLU**, s. 31; **ÖZTÜRK DİRİKKAN**, s. 32.

sözleşmesel çıkma hakkını kullanmak isteyen ortağın kusursuz olması aranmazken, çıkma sebebi bizzat çıkmayı isteyen ortağın kusurlu davranışından kaynaklanmış ise bu halde TMK m. 2 gereği kişinin bu davranışına dayanarak çıkma hakkını kullanması dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceğinden bu halde çıkma hakkının kullanılması mümkün değildir.¹⁷⁶

Şirket sözleşmesinde; çıkma hakkı hiçbir şarta tâbi olmaksızın tanınabileceği gibi bu hakkın kullanımı yine şirket sözleşmesinde kararlaştırılan belli bazı şartlara da bağlı tutulabilir.¹⁷⁷ Bunun yanı sıra belirli bazı şartların gerçekleşmesi halinde çıkmanın kendiliğinden gerçekleşeceğinin şirket sözleşmesinde kararlaştırılması mümkün olduğu gibi,¹⁷⁸ şirket sözleşmesinde öngörülen bazı hallerin gerçekleşmesi halinde ortağın tek taraflı irade beyanı ile şirketten çıkması da mümkün kılınabilir. Ancak şirket sözleşmesi ile çıkma hakkının bazı şartlara bağlanması halinde bu düzenlemelerin Türk Borçlar Kanunu'nun 26 ve 27'inci maddeleri uyarınca hukuka ve ahlaka aykırı olmaması gerekmektedir.¹⁷⁹ Şirket sözleşmesi ile çıkma hakkı belirli bir süre ile sınırlanabileceği gibi, genel kurul kararı alınmasına bağlanabilir, şirketin uzun süre kâr elde edememesi, kötü yönetimi gibi hallerde de çıkma hakkı öngörülebilir.¹⁸⁰ Bunun yanı sıra şirket sözleşmesinde çıkma hakkının şirkete karşı ne kadar süre önceden veya ne şekilde yapılacağı konusu da düzenleme altına alınabilmektedir. Örneğin şirket sözleşmesinde şirkete karşı çıkma bildiriminin noter vasıtasıyla, taahhütlü mektupla yahut yazılı ya da sadece sözlü bir biçimde yapılması da öngörülebilir.

TTK m. 577/1, (k) hükmüne göre, çıkma hakkının sözleşmede öngörülmesi halinde bu hüküm bağlayıcı olduğundan, şirket sözleşmesinde çıkma hakkı ve şartları düzenlenmişse, ortakların bu hakkı kullanan ortağın çıkma durumuna itiraz hakkı mevcut değildir. Ancak diğer ortaklar, sözleşmede öngörülen çıkma şartlarının

¹⁷⁶TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 178.

¹⁷⁷ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 436; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 178; PULAŞLI, *Şerh*, s. 2782; YILDIZ, *Limited*, s. 155; Buna karşılık, payın devrinin sıkı koşullara bağlı olduğu ve nitelik itibarıyla de sermaye şirketi olan limited şirketlerin bünyesine uygun olmadığı gerekçesiyle ortaklıktan çıkma hakkının esas sözleşme ile kayıtsız ve şartsız olarak tanınmasının mümkün olmadığı yönündeki görüş için Bkz., BAŞTUĞ, s. 33; GÜRPINAR, s. 84.

¹⁷⁸TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 177.

¹⁷⁹ŞENER, *Limited*, s. 874.

¹⁸⁰TEKİNALP, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 560; ŞENER, *Limited*, s. 874-875; Benzer örnekler için Bkz., TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 176, ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 29.

gerçekleşmediği yahut çıkma bildiriminin hükümsüz olduğuna yönelik itirazda bulunarak tespit davası açabilirler.¹⁸¹

(2) Çıkma Hakkının Şirkete Bildirilmesi

Çıkma hakkı, bu bildirimin şirkete ulaşması ile hüküm ve sonuç doğuran, şirkete yöneltmesi gereken, tek taraflı ve yenilik doğurucu bir haktır.¹⁸² Çıkma bildiriminin, şirketi temsile yetkili müdürlere yöneltmesi gerekmektedir.¹⁸³

Çıkma hakkını kullanmak isteyen ortak, bu bildirimini tek taraflı irade beyanı ile herhangi bir kayıt ve şarta bağlı olmaksızın kullanmalıdır.¹⁸⁴ Bunun yanı sıra çıkma bildiriminin her türlü şüpheden uzak, bu yöndeki iradeyi ortaya koyacak biçimde açık olması gerekmektedir.¹⁸⁵ Şirket sözleşmesinde bildirimin ne şekilde yapılacağı veya belirli bir süre önceden şirkete bildirilmesi hususunda herhangi bir açıklık öngörülmemişse, bildirim kural olarak herhangi bir şekle bağlı olmayıp şirkete ulaştığı an itibarıyla hüküm ve sonuç doğurur.¹⁸⁶ Çıkma bildiriminde bulunan ortak, varsa şirket sözleşmesindeki şartlar ve şekle riayet ederek limited ortaklıktan çıkabilir ve bu durum ortaklığın kabulüne bağlı değildir.¹⁸⁷

Yukarıda da izah edildiği üzere TTK m. 577 uyarınca şirket sözleşmesinde çıkma hakkı öngörülmüşse ortakların ve müdürlerin buna itiraz hakları mevcut olmayıp, çıkma talebinin şirkete bildirilmesi üzerine bildirimi alan şirket müdürleri, ancak şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini inceleyerek şartların oluşmadığı kanaatinde ise çıkma bildiriminin geçersizliğini dava edebilirler.¹⁸⁸ Bu halde çıkma keyfiyeti mahkemenin bu hususta

¹⁸¹TEKİNALP, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 560; ŞENER, *Limited*, s. 878; aynı doğrultuda bkz., TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 178.

¹⁸²ŞENER, *Limited*, s. 876.

¹⁸³PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 786. Bkz., aynı doğrultuda ŞENER, *Limited*, s. 876. Çıkma hakkını müdürün kullanmak istemesi halinde ortaklığa kayyım atanması gerektiği konusunda bkz., ŞENER, *Limited*, s. 877. Buna karşılık çıkma bildiriminin şirket tüzel kişiliğine yöneltilmesi gerektiği konusunda görüş için bkz., BAŞTUĞ, s. 40; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 178.

¹⁸⁴BAŞTUĞ, s. 34.

¹⁸⁵BAŞTUĞ, s. 34.

¹⁸⁶PULAŞLI, *Şerh*, s. 2783; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 178. Çıkma beyanının şirkete ulaşmakla hüküm ve sonuç doğuracağı yönünde bkz., ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 31. Bunun yanı sıra ortağın şirketten çıkması için belirli bir ihbar süresinin varlığına ihtiyaç olduğu konusunda görüş için bkz., BAŞTUĞ, s. 33; GÜRPINAR, s. 84.

¹⁸⁷TEKİNALP, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 560; BAŞTUĞ, s. 34.

¹⁸⁸AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 554; TEKİNALP, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 560;

vereceği karar kesinleşene kadar askıda kalacaktır.¹⁸⁹

Çıkma hakkı bozucu yenilik doğuran bir hak olduğundan, şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma sebeplerinin gerçekleşmesi halinde ortağın şirketten ayrılması hakkı şirketin kabulüne bağlı değilse de müdürler şirket sözleşmesinde öngörülen sebebin ortak açısından gerçekleşip gerçekleşmediğini incelemek ve varsa diğer ortaklara ön alım hakkını kullanmaları için bildirimde bulunmak zorundadırlar.¹⁹⁰

Çıkma talebi tek taraflı ve şirketi temsilen müdürlere yöneltilmesi gereken bir irade beyanı olup bu hususta şirketin kararı aranmamaktadır. Buna ilişkin beyanın şirket temsilcilerine varması ile birlikte ortak, limited ortaklıktan ayrılmış sayılır.

Buna karşılık şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma sebebinin gerçekleşmediğini düşünen müdürler şirket adına bu bildirimi reddedebilirler. İşte bu halde de açılacak bir çıkma davasında mahkemece ortağın şirketten çıkma sebebi olduğu kanaatine varılırsa bu doğrultuda verilecek tespit hükmüyle ortak şirketten çıkmış olur ve bu hususta mahkemenin kararı açıklayıcı ve geriye etkili bir sonuç doğurduğundan çıkma bildiriminin şirkete ulaştığı tarih itibarıyla şirket ortaklıktan çıkmış sayılacaktır.¹⁹¹

(3) Çıkma Hakkının Bazı Ortaklara Tanınması

Şirket sözleşmesi ile çıkma hakkının bazı ortaklara veya esas sermaye payı ile bağlantılı olarak belirli miktarda sermaye payına sahip ortaklara tanınip tanınamayacağı hususunda farklı görüşler mevcuttur. Doktrinde bir görüş, çıkma hakkının münferiden bazı ortaklara tanınmasının mümkün olacağını savunurken¹⁹², diğer bir görüş ise, çıkma hakkının sadece şirketteki bazı ortaklara tanınmasının eşit işlem ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle mümkün olmadığı görüşündedirler.¹⁹³

ŞENER, Limited, s. 878.

¹⁸⁹ **YILDIZ**, Limited, s. 155.

¹⁹⁰ **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, Şirketler Hukuku, s. 767; **YILDIZ**, Limited, s. 156.

¹⁹¹ **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, Ortaklıklar Hukuku II, s. 437; **BAŞTUĞ**, s. 42.

¹⁹² Ersin **ÇAMOĞLU**, "Limited Şirketten Çıkma I", Yaklaşım Dergisi, Yıl, 22 S. 254, Şubat 2014, s. 256; **ŞENER**, Limited, s. 874; Bkz., Aynı doğrultuda Ali Haydar **YILDIRIM**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi, Bursa 2013, s. 77; **YILDIZ**, Limited, s. 155; **ÖZTÜRK DİRİKKAN**, s. 32; Mustafa Erdem **CAN**, Şirketler Hukuku Dersleri, Ankara 2017, s. 278.

¹⁹³ Bu yöndeki görüş için bkz., **PULAŞLI**, Şerh, s. 2783.

Gerçekten de özellikle şirketteki ortaklar arasında eşit işlem ilkesinin gereğinin sağlanması için düzenlenen çıkmaya katılma (Bkz. TTK m. 639) müessesesinin karşısında bazı ortaklara çıkma hakkının tanınıp bazılarına tanınmaması, eşit işlem ilkesine aykırılığın yanında özellikle çoğunluk pay sahiplerini güçlendirecek düzenlemelerle ortaklık ilişkisindeki dengeleri de bozabileceği gözetildiğinde, biz de şirket sözleşmesinde bazı ortaklara çıkma hakkının tanınıp bazılarına tanınmamasının mümkün olmayacağı kanaatindeyiz.¹⁹⁴

Çıkma hakkı, bu bildirimin şirkete ulaşmasıyla birlikte kullanılmış sayılır ve çıkma hakkının ortak tarafından kullanılması üzerine müdürler bu durumu pay defterine geçirir. Müdürlerin çıkmayı pay defterine kaydetmesi açıklayıcı niteliktedir.¹⁹⁵ Pay defterine çıkmanın işlenmesinin ardından çıkan ortağın payının şirket veya üçüncü bir kişiye devri halinde yine müdürler durumu ticaret siciline tescil ettirir (TTK m. 598/1), yahut çıkan ortak adının sicilden silinmesini talep edebilir.¹⁹⁶

Şirket sözleşmesinde çıkma hususunda bir hüküm mevcut değilse ortak ancak haklı sebeplerin varlığı halinde yahut ortakların tamamının bu doğrultudaki kararı ile şirketten çıkabilir.¹⁹⁷

b) Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Mahkeme Kararı İle Çıkma

(1) Genel Olarak

Haklı sebeplerin varlığı halinde her ortağa kişiliklerini korumak amacıyla, mutlak ve bertaraf edilemeyen ve vazgeçilmez bir hak olarak şirketten çıkma hakkı tanınmıştır.¹⁹⁸ Sürekli bir ilişki niteliği taşıyan ortaklık ilişkisini sona erdirebilme

¹⁹⁴ Bkz., aşağıda, “Bölüm II, II, B, 3” başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

¹⁹⁵ PULAŞLI, *Şerh*, s. 2783.

¹⁹⁶ PULAŞLI, *Şerh*, s. 2783; AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 554; YILDIZ, *Limited*, s. 156.

¹⁹⁷ İsmail DOĞANAY, *6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, 4. Bası, İstanbul 2004, s. 1487. Bkz., aynı doğrultuda ŞENER, *Limited*, s. 873; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 766.

¹⁹⁸ Haklı sebeple çıkma hakkının mutlak, bertaraf edilemeyen, eşitlik ilkesine aykırı bir şekilde bazı ortaklara tanınması mümkün olmayan ve şirket sözleşmesi ile sınırlandırılmayan bir hak olduğu konusunda bkz. ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 38; AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 554; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 182; PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 787. Çıkma hakkının herhangi bir cezai şarta bağlanamayacağı hususunda görüş için bkz., ŞENER, *Limited*, s.

imkânı veren haklı sebeple fesih imkanı ile temelinde taraflardan dürüstlük kuralına ve kişilik haklarına aykırı bir durumu sürdürmelerinin beklenemeyecek olması düşüncesi yatmaktadır.¹⁹⁹ Nitekim madde gerekçesinde de vurgulandığı üzere şahıs şirketlerindeki gibi ortaklar arası ilişkilerin çok sıkı olduğu limited şirketlerde de ayrılmayı gerektiren sebepler doğduktan sonra ortağı şirkette kalmaya zorlamak kabul edilemez bir durumdur.

TTK m.638/2'ye göre her ortak, haklı sebeplerin varlığı halinde şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir. Bu doğrultuda limited şirket sözleşmesinde bir düzenleme olmasa ya da çıkma hakkı hiç tanınmamış olsa dahi limited şirket ortakları haklı sebeplerin varlığı halinde ortaklıktan çıkabilir.²⁰⁰ Bunun yanı sıra yine ortak, şirket sözleşmesinde çıkma hakkı tanınmış ve çıkmanın kabulü ortakların kararına bağlanmışsa, ortağın çıkma talebi kabul edilmediği takdirde ortak, haklı sebeplere dayanarak mahkemeden ortaklıktan çıkmasına karar verilmesini isteyebilir.²⁰¹ Haklı sebeplere dayanılarak şirketten çıkma hakkı mutlak bir hak olmakla beraber, bu hakkın bazı şirket ortaklarına tanınması, şirket sözleşmesi ile ortadan kaldırılması yahut sınırlandırılması mümkün değildir. Buna karşılık bu hakkın şirket sözleşmesi ile kullanımının kolaylaştırılması mümkündür.²⁰²

(2) Haklı Sebep Kavramı

Hangi hallerin limited şirket ortağının şirketten ayrılması için haklı neden sayılacağı maddede sayılmamış olup, haklı sebepler her somut olaya ve şirketteki pay sahiplerinin birbirleri ile olan ilişkilerine göre değerlendirilecektir.²⁰³ Her ne

879.

¹⁹⁹ TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 179.

²⁰⁰ TEKİNALP, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 561. Bkz., aynı doğrultuda Mehmet BAHTİYAR, *Ortaklıklar Hukuku*, 13. bs., İstanbul 2019, s. 463.

²⁰¹ Ünal TEKİNALP, *Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, Güncelleştirilmiş 2. Baskı, İstanbul 2012, s. 381.

²⁰² Bkz., TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 182, 184; YILDIZ, *Limited*, s. 180; ÖZTÜRKDİRİKKAN, s. 38.

²⁰³ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 572. Haklı sebebin, sürekli borç ilişkisine devam etmeyi, dürüstlük kuralı gereği çekilmez hale getiren hukuki olgu olduğu konusunda bir tanım için bkz., Nuri ERDEM, *Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, İstanbul 2012, s. 80. “Davacı vekili, müvekkili ile davalının diğer davalı şirketin yarı oranlı ortakları olduklarını müvekkilinin İtalya’da yaşadığını, şirketteki hissesinin üçüncü bir kişiye satılması konusunda davalı ile mutabakata varıldığı halde aylardır bir gelişme olmadığını, davalının şirket hesabından şahsi harcamalar yaptığını, özel menfaat sağladığını, şirketin davalı tarafından kötü yönetildiğini, şirketin zarar ettiğini ve ortaklar

kadar limited şirkete ilişkin haklı sebeple çıkma davasında, haklı sebebin tanımı yapılmamış olsa da, kolektif şirketlerin sona ermesine ilişkin TTK m. 245 düzenlemesinde haklı sebep kavramı tanımlanmıştır. Mevcut düzenlemeye göre haklı sebep, “*şirketin kuruluşuna yol açan fiili veya kişisel sebeplerin şirketin işletme konusunun elde edilmesini imkânsız kılacak ya da güçleştirecek şekilde ortadan kalkması*” şeklinde ifade edilmiştir. Kısacası haklı sebep, ortağın şirketle var olan ortaklık ilişkisini sürdürmesini beklenemeyecek derecede imkânsız kılan olgulardır.²⁰⁴ Haklı sebeple çıkma hakkının kullanılabilmesi için haklı sebeplerin varlığının yanında söz konusu sebebin çıkmak isteyen ortak açısından ortaklık ilişkisini sürdürmesini imkânsız hale getirmiş olması gerekmektedir.²⁰⁵ Haklı sebep kavramının her somut olayda mahkeme tarafından takdir edilmesi gerekmele beraber, ortaya konulan haklı sebebin nesnel ve objektif ölçülere de uygun olması gerekmektedir.²⁰⁶

TTK m. 636’da düzenlenen haklı sebeple limited şirketin feshi davasından farklı olarak, haklı sebeple ortaklıktan çıkma davasında haklı sebebin yoğunluğu

arasında anlaşmazlık bulunduğunu, haklı nedenle fesih koşullarının oluştuğunu ileri sürerek, öncelikle müvekkilinin alacakları tespit olunarak ortaklıktan çıkmasına izin verilmesini, bu talep kabul görmezse haklı nedenle davalı şirketin feshine karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalılar vekili, davacı iddialarını asılsız olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir. Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve dosya kapsamına göre, davalı şirketin iki ortaklık limitet şirket olması nedeniyle çıkma talebinin kabulünün mümkün olmadığı, şirketin kötü yönetilmesi ve şirket aktifindeki azalmanın fesih talebi yönünden haklı neden olarak görülmesinin gerektiği gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne, şirketin fesih ve tasfiyesine, tasfiye memuru tayinine, ücretini şirket tarafından karşılanmasına ve ilana karar verilmiştir. Kararı, davalılar vekili temyiz etmiştir. Dava, ortaklıktan çıkmaya izin ile bu talep kabul edilmezse limited şirketin feshi ve tasfiyesi istemine ilişkindir. Dava sebebinin dayandığı TTK’nun 549/4. maddesinde haklı sebep kavramı tanımlanmadığından her davada hukuki ve maddi olayların özelliği dikkate alınarak iddiaların haklı sebep teşkil edip etmeyeceklerinin irdelenmesi gereklidir. Şirketin devamlı olarak zarar etmesi, kuruluş ve gayesinin gerçekleşmesine imkan kalmaması, ortaklar arasındaki ciddi anlaşmazlıklar, ortağın bakiye sermaye borcunu ödemekte temerrüdü gibi, sebepler anılan yasa maddesinde yer alan haklı sebeplere örnek olarak sayılabilir. Somut olayda ise mahkemece yapılan araştırma ve inceleme karar vermeye yeterli bulunmamaktadır. Zira mahkemece, hükme esas alınan bilirkişi raporunda şirketin zarar etmiş olmasının şirketin kötü yönetildiğine karine teşkil ettiği belirtilmiştir. Oysa, haklı neden olarak dayananın şirketin kötü yönetildiği olgusunun somut delillerle ortaya konması gerektiği gibi salt olarak şirketin aktifinin azaldığından bahisle davanın kabul edilmesi de yerinde olmamıştır.” **Y. 11 H.D’nin, 30.05.2011 tarih, E. 2009/13534, K. 2011/6492 sayılı ilamı** (E.T. 29.12.2020).

²⁰⁴ Ersin ÇAMOĞLU, *Kollektif Ortaklıkta Haklı Sebep Kavramı ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması*, İstanbul 2008, s. 36.

²⁰⁵ TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 181; ÇAMOĞLU, *Çıkma*, s. 259.

²⁰⁶ **Y. 11. H.D’nin 09.01.2018 tarih, E. 2016/5820, K. 2018/89 sayılı ilamı** (E.T 09.02.2020); **Y. 11 H.D’nin, 22.05.2019 tarih, E. 2018/2348, K. 2019/4042 sayılı ilamı** (E.T 11.02.2020).

daha düşük nitelikte taşımaktadır.²⁰⁷ Haklı sebep teşkil eden olgunun çıkmayı isteyen ortağın bizzat kendi şahsından kaynaklanması da mümkündür.²⁰⁸

Haklı sebebin ortaklığın iş ve işlemlerinden doğmuş olması şart olmayıp, taraflar arasındaki uyumsuzluk ve anlaşmazlıklar da haklı sebeple çıkma sebebi olarak kabul edilebilir.²⁰⁹ Genel kurulun birçok kez kanuna aykırı bir şekilde toplantıya çağırılmış olması, bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi, şirketin sürekli zarar etmesi, dağıtılan kâr payının düzenli olarak azalması, ortaklara uzun süre kâr payı dağıtılmaması yahut düşük miktarda kâr payı dağıtılması²¹⁰, ortaklık kaynaklarının çoğunluk amaçlarına hizmet edecek şekilde kullanılması, eşit işlem ilkesine aykırı davranılması, ortaklar arasındaki önemli görüş ayrılıkları, ortaklık amacının gerçekleşmesinin hukuki veya ekonomik olarak imkânsız hale gelmesi ve ortaklardan birisinin görevini yerine getirmez hale gelmesi, ortakların güven sarsıcı eylemleri gibi sebepler ortaklığın feshi için haklı sebep teşkil edebilecektir.²¹¹

Bununla birlikte TTK m. 595/5 hükmüne göre, şirket sözleşmesi ile payın devri yasaklanmış veya genel kurul onay vermeyi reddetmişse bu halde ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkı saklıdır. Limited şirkette pay kanunen bağlamalı olup

²⁰⁷ YILDIRIM, s. 125.

²⁰⁸ Bkz., YILDIRIM, s. 125.

²⁰⁹ DOĞANAY, s. 1490. Bkz. bu doğrultuda Y. 11. H.D'nin, 22.10.2018 tarih, E. 2016/11466, K. 2018/6514 sayılı ilamı (E.T. 03.01.2020).

²¹⁰ “Davacı, haklı sebep olarak kendisine bilgi verilmediği, şirket kayıt ve defterlerini inceleyemediği ve kar payı verilmediğine dayanmışsa da, işbu davadan evvel davalıya herhangi bir şekilde bu yönde bir talep yönelttiğine ilişkin bir delil ibraz etmemiş ve bu nedenle iddiasını ispatlayamamıştır. Ayrıca, mahkemece, davalı şirketin ticari defterlerini ibraz etmemesi sebebiyle davacı iddialarının sabit olduğu kabul edilmiş ise de, davacı tarafından haklı sebep olarak ileri sürülen kendisine bilgi verilmemesi, kayıt ve defterlerin incelenemediği iddiaları defter incelemesi ile değerlendirilebilecek hususlar değildir. 6102 sayılı TTK'nin 616. madde (6762 sayılı TTK'nin 539/4) hükmüne göre de, genel kurulca kar payının dağıtılması yönünde karar verilmedikçe, kar payının dağıtılması da mümkün bulunmamaktadır. Karın dağıtılmasında ana sözleşmedeki hükümlerin de ayrıca dikkate alınması gerekmektedir. Bu durumda, davacının haklı sebep olarak ileri sürdüğü iddiaları ispatlayamadığı dikkate alınarak davanın reddine karar vermek gerekirken, yazılı şekilde kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, yerel mahkeme kararının bozulması gerekmiştir.” Y. 11. H.D'nin, 22.05.2019 tarih, E. 2018/2348, K. 2019/4042 sayılı ilamı (E.T. 09.02.2020).

²¹¹ Soner ALTAŞ, Şirketler Hukukuna İlişkin Yüksek Yargı Kararları, Ankara 2016, s. 371. Benzer örnekler için bkz., PULAŞLI, Şerh, s. 2422; TAŞDELEN, Çıkma Çıkarılma, s. 185-189. “Şirketin amacını gerçekleştiremeyecek derecede borca batık olduğu hususunun ispatı halinde haklı nedenin varlığı kabul edilebilirken, sadece şirketin gayri faal olması ve primden doğan borçlarının bulunması ise haklı neden teşkil etmemektedir. Bu durumda, davacı tarafca şirketin amacını gerçekleştiremeyecek derecede borca batık olduğu ya da dava dışı şirketin işçilerinin davalı şirkette çalışan olarak gösterilmek suretiyle SGK'ye prim borcu doğduğu hususunun ispat edilmesi gerekli iken yazılı gerekçe ile davanın kabulü doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir.” Y. 11. H.D'nin 09.01.2018 tarih, E. 2016/5820, K. 2018/89 sayılı ilamı (E.T. 09.02.2020).

şirket sözleşmesinde aksi öngörülmedikçe payın devri genel kurulun onayına bağlıdır. TTK m. 595/5 düzenlemesi ile kanun koyucu, payın devrinin yasaklanması veya genel kurulun onay vermeyi reddetmesini kesin bir haklı sebep saymamış, bu durumun haklı sebep teşkil edebileceğini düzenlemiştir. Burada payın devrinin yasaklanmasının ya da genel kurulun onay vermemesinin haklı sebep olup olmadığını somut olaya göre hâkim takdir edecektir.²¹²

Haklı sebepler, hem ortaklığın alanında hem ortakların birbirleri ile olan ilişkilerinde hem de çıkmayı isteyen ortağın kendi şahsında gerçekleşebilir.²¹³ Burada önemli olan husus haklı sebep teşkil edecek nedenin ortalığın devamını çekilmez hale getirmesinin gerekliliğidir. Haklı sebebin ortaklık içi ilişkiler yani objektif sebeplerden kaynaklanması mümkün olduğu gibi ortağın kendi şahsından da kaynaklanması yani sübjektif nedenlere de dayanması mümkündür Şirketten çıkmayı talep eden ortağın haklı sebebin meydana gelmesinde kusurlu olup olmamasının bir önemi bulunmadığı doktrinde bir kısım yazarlar tarafından savunulmaktadır.²¹⁴ Buna karşılık diğer bir görüş ise, haklı sebebin, bunu ileri sürerek ortaklıktan ayrılmayı isteyen ortağın kusurundan kaynaklanmaması gerektiğini, bunun TMK m. 2'deki dürüstlük kuralının da bir gereği olduğunu savunmaktadırlar.²¹⁵ Bunun dayanağı ise kollektif şirketin haklı sebeple feshi davasında fesih sebebi kendisinde doğmuş ortağın haklı sebeplere dayanarak fesih davası açamayacağına ilişkin TTK'nın 245'inci madde düzenlemesidir. Şirket ortağının haklı sebeple çıkma davası açabilmesi için, sebebin meydana gelmesinde hiçbir kusurunun olmaması şartı aranmamalıdır. Ancak kanaatimizce de, limited şirkette haklı sebebe dayanılarak açılacak çıkma davasında her ne kadar TTK m. 245 hükmü gibi açık bir hüküm sevk edilmemiş olsa da, ortağın ileri sürdüğü sebep, bizzat ortağın kendi ağır kusur veya kasıtlı davranışından kaynaklanıyorsa bu halde ortağa çıkma hakkı tanınması dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmekle birlikte hakkın kötüye kullanılması

²¹² ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 441; GÜRPINAR, s. 91; Eda Duygu AÇIKALIN, *Limited Şirkette Çıkma Hakkı*, Ankara 2019, s. 33. Buna karşılık devrin yasaklanması veya devre onay verilmemesi halinde payını devreden ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkı doğacağı konusunda bkz., YILDIZ, *Limited*, s. 139.

²¹³ ŞENER, *Limited*, s. 886.

²¹⁴ Bu doğrultuda bkz. PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 788. Bkz., aynı doğrultuda TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 183.

²¹⁵ ŞENER, *Limited*, s. 886.

niteliğinde olacaktır.²¹⁶ Aynı zamanda ortağın kusur durumu ve miktarı da davanın kendi lehine sonuçlanması açısından önemli rol oynayacaktır.²¹⁷

(3) Çıkma Hakkının Kullanılması

TTK m. 638/2’de, haklı sebeplerin varlığı halinde, ortağın şirketten çıkarılmasını dava yoluyla isteyebileceği öngörülmüştür. Bu halde haklı sebebin gerçekleşip gerçekleşmediği mahkeme tarafından incelenecek, mahkemede haklı sebebin gerçekleştiği konusunda yeterli kanaat oluşursa, ortak, mahkeme kararı ile ortaklıktan ayrılmış olacaktır. Ancak ortağın mahkemeye başvurmadan haklı nedenlere dayanarak, şirket sözleşmesinde öngörülme dahi, şirkete bildirimde bulunmak suretiyle limited ortaklıktan ayrılması da mümkün kabul edilmelidir.²¹⁸ Haklı sebeplere dayanarak ortağın şirketten ayrılmak istemesi halinde, haklı sebebin gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda bir genel kurul kararının varlığı gerekmele birlikte, bu konudaki genel kurul kararının çıkmak isteyen ortağa bildirildiği tarihten itibaren ortaklıktan çıkma gerçekleşmiş olur.²¹⁹ Buna karşılık şirket genel kurulu ortaklıktan haklı sebebe dayanarak çıkmak isteyen ortağın bu istemini yerinde görmeyip reddederse bu halde ortak mahkemeye başvurabilecektir ve bu halde çıkma, mahkemece haklı sebeplerin olduğu kanısına varılması halinde bu doğrultudaki mahkeme kararının kesinleşmesi ile hüküm ifade edecektir.²²⁰

Haklı sebeplerle şirketten çıkma davasını açma hakkı, limited şirketteki her bir pay sahibine aittir. Kanundan kaynaklanan bu çıkma hakkının şirket sözleşmesi ile

²¹⁶ Bu yönde bkz. Mehmet Umur **TARHAN**, *Limited Şirket Ortaklığından Çıkma ve Çıkarılma*, Yürürlüğünün 6. Yılında Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, Tebliğler ve Tartışmalar, İstanbul 2018, s. 183; **ALTAN**, s. 161; **BAŞTUĞ**, s. 48-49; **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 442; Burak **ADIGÜZEL**, Özlem **İLBASMIŞHIZLISOY**, “Limited Şirkette Haklı Sebeple Fesih ve Haklı Sebeple Çıkma Davaları Arasındaki İlişki”, *Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Sempozyumu II ve Makaleler*, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Başkanı Merhum Mehmet Kılıç’a Armağan, 1. Baskı, İstanbul 2020, s. 189.

²¹⁷ **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 442.

²¹⁸ **PULAŞLI**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 788; **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 554; Aksi yönde bu hakkın tek taraflı bildirimde bulunmak suretiyle kullanılamayacağı yönünde görüş için bkz. **ÖZTÜRKDİRİKKAN**, s. 38.

²¹⁹ **PULAŞLI**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 788; **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 554. Kanaatimizce burada da TTK m. 621/1, (h) hükmü kıyasen uygulanmak suretiyle, genel kurulda tensil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması şartı aranmalıdır.

²²⁰ **PULAŞLI**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 788.

bazı ortaklara tanınıp bazı ortaklara tanınmaması yahut bu davayı açabilmek için şirket sözleşmesi ile belirli oranda paya sahip olunması şeklinde bir hükme yer verilmesi ise mümkün değildir.²²¹ Çıkma hakkının kullanılması ortaklık sıfatının varlığına bağlı olduğundan, haklı sebeple çıkma davasında davacı, pay sahipliği durumunu ve haklı sebebin varlığını ispat ederek mahkemeden ortaklıktan çıkmasına karar verilmesini isteyecektir.²²²

Haklı sebeplere dayanılarak açılacak çıkma davasında en önemli sorunlardan birisi de husumetin kime yöneltileceği sorunudur. Haklı sebeple çıkma davası, kural olarak çıkmayı talep eden ortak tarafından şirkete karşı açılmalıdır.²²³ Şirketi bu davada müdürler temsil eder.²²⁴ Şayet çıkma hakkını talep eden pay sahibi aynı zamanda şirketin müdür ya da müdürleri ise bu halde davada şirketin temsili için temsil kayyımı atanması gerekmektedir.²²⁵ İki kişiden oluşan limited şirketlerde, çıkma davasının diğer ortağa açılmasını gerekli ve yeterli gören görüşler olmasına karşın Yargıtay, özellikle son kararlarında şirketten çıkma davasının şirkete karşı açılması gerektiği görüşünü benimsemiştir.²²⁶ İlgili şirketin tüm ortaklarının taraf olduğu davalarda ayrıca tüzel kişiliğin de hasım gösterilmemesinin sonuca etkili bulunmadığı gerekçesiyle Yargıtay önceki tarihli kararlarında şirket ortaklarına husumetin yöneltilmesini yeterli görmekteydi.²²⁷ Bizce de haklı sebeple çıkma

²²¹ TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 184; BAŞTUĞ, s. 51.

²²² ŞENER, *Limited*, s. 883.

²²³ ŞENER, *Limited*, s. 882; BAŞTUĞ, s. 51; ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 440. Ayrıca bkz., Y. 11. H.D'nin 09.01.2018 tarih, E. 2016/5820, K. 2018/89 sayılı ilamı, Y. 11. H.D'nin, 07.10.2019 tarih, E. 2018/3722, K. 2019/6187 sayılı ilamı (E.T 09.02.2020).

²²⁴ ŞENER, *Limited*, s. 882; BAŞTUĞ, s. 51; ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 440. Ayrıca bkz., Y. 11. H.D'nin 09.01.2018 tarih, E. 2016/5820, K. 2018/89 sayılı ilamı, Y. 11. H.D'nin, 07.10.2019 tarih, E. 2018/3722, K. 2019/6187 sayılı ilamı (E.T 09.02.2020).

²²⁵ ŞENER, *Limited*, s. 883. Bkz aynı doğrultuda TARHAN, s. 181.

²²⁶ İki ortaklı limited şirketlerde davanın ortağa karşı açılması gerektiği konusunda bkz., ŞENER, *Limited*, s. 882. Aksi yönde; Yargıtay 11. H.D'nin 27.01.2016 tarih, E. 2015/6787, K. 2016/817 sayılı ilamına göre, iki kişilik ortaklıklarda haklı sebeple çıkma davasının ortaklığa karşı açılması gerekmektedir. (Karar metni için bkz., Oruç Hami ŞENER, *Yeni TTK Döneminde Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Verilen Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi*, Ankara 2019, s. 227). Ayrıca bkz., "Limited şirketten çıkma izni davaları kural olarak şirket tüzel kişiliği hasım gösterilerek açılması gerekmektedir. Mahkemece, davalı şirketin yanında diğer ortak yönünden de dava kabul edilmiştir. Oysa bu davada çıkma izni istenen şirket dışındaki ortaklara husumet yöneltilmesi mümkün değildir. Bu durumda, davalı A. E. hakkında davanın husumetten reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi de doğru görülmemiştir." Y. 11. H.D'nin 09.01.2018 tarih, E. 2016/5820, K. 2018/89 sayılı ilamı (E.T. 09.02.2020). Bkz aynı doğrultuda Y. 11. H.D'nin, 07.10.2019 tarih, E. 2018/3722, K. 2019/6187 sayılı ilamı (E.T. 11.02.2020).

²²⁷ Bkz bu yönde Y. 11. H.D'nin, 13.03.2015 tarih, E. 2014/18022, K. 2015/3494 sayılı ilamı, Y.

davasının, iki ortaklı limited şirketlerde de diğer hallerden farklılık gözetilmeksizin şirkete karşı açılması gerekmektedir.

TTK m. 638/2’de, eTTK’den farklı olarak kanun koyucu, mahkemenin istem üzerine, dava süresince davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazıları yahut tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere de karar verebileceğini düzenleme altına almıştır. Bu önlemlerin alınmasına mahkemece re’sen karar verilebilmesi de mümkün olup, ihtiyati tedbir niteliğindeki bu önlemlere duruma göre teminat aramaksızın da karar verilebilmesi mümkündür.²²⁸ Nitekim madde metninde mahkemece, dava açan ortağın hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına istem üzerine karar verilebileceği belirtilmişse de, çıkma davası açan kişinin bu dava devam ederken borç altına girmesi ve haklarını kullanmasının duruma uygun düşmeyeceğinin gerekçede açıkça belirtilmiş olduğu da göz önünde tutulduğunda, çıkma davasının başında mahkeme talebi haklı görüyorsa, tedbir olarak bu hak ve borçların dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınmasını sağlayacak başkaca önlemlere karar verebilmelidir.

Haklı sebeplere dayanarak ortaklıktan çıkma davasının tek adam ortaklığında açılması mümkün olmayıp, ancak iki veya daha fazla ortak varsa ve en az tek ortak kalacaksa ortak veya ortaklar haklı sebeple çıkma davası açabilirler.²²⁹ Haklı sebeplere dayanılarak açılacak çıkma davasında mahkeme kararı bozucu yenilik doğurucu nitelikte taşımaktadır.²³⁰ Haklı sebeplere dayanılarak şirketten çıkma, mahkeme kararının kesinleşmesi ile hüküm ifade eder.²³¹

11. H.D’nin, 04.11.2014 tarih, E. 2013/14107, K. 2015/16822 sayılı ilamı, karararama.yargitay.gov.tr (E.T. 04.03.2020).

²²⁸Gönen ERİŞ, *Ticari İşletme ve Şirketler*, C. 3, Ankara 2014, s. 3590. TTK m. 638/2’deki bu önlemlere mahkemece re’sen karar verilemeyeceği, mahkemenin ancak istem üzerine bu tedbirleri alabileceğine ilişkin görüş için bkz., Soner ALTAŞ, *Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketler*, 8. Baskı, Ankara 2016, s. 288.

²²⁹ŞENER, *Limited*, s. 880.

²³⁰TEKİNALP, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 561; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 182.

²³¹PULAŞLI, *Şerh*, s. 2248, TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 182, TARHAN, s. 184. Burada çıkmanın hüküm ifade edebilmesi için mahkeme kararının kesinleşmesine gerek olmadığı yönünde bkz., TEKİNALP, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 561.

c) Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme Halinde Çıkma

(1) Birleşme Halinde Şirketten Çıkma Hakkı

(a) Genel Olarak

Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen birleşme, bölünme ve tür değişikliği; şirketlerin zamanla rekabet edilebilirliğinin artırılması, belirli bir konuda uzmanlaşma, yahut malî koşulların düzeltilmesi, pazar payını ve faaliyet hacmini büyütmek, verimliliği arttırmak ya da belirli bir alanda ticari hayata devam etmek için bölünme yoluyla şirketin faaliyet alanını daraltmak, birden fazla şirkete bölünerek kontrolü zorlaşan faaliyetleri yürütmek amacıyla gidilen yapısal değişikliklerdir.²³²

Ticaret şirketlerinde birleşme; TTK 136 ilâ 158'inci maddeler arasında düzenlenmiştir. Birleşme, bir veya birden çok şirketin başka bir şirket çatısı altında tasfiye edilmeksizin bir araya gelmesi veya birden çok şirketin yeni bir şirket çatısı altında toplanarak malvarlıklarını tasfiye etmeksizin ve yeni kurulan devrolunan şirkette, yeni kurulan yahut devrolunan şirket ortaklarına yeni bir ortaklık payı verilmesidir.²³³ Birleşme, devrolunan şirketin veya ticari işletmenin malvarlığının karşılığında bir değişim oranı uyarınca devralan şirketin paylarının devrolunan şirket veya ticari işletme ortakları tarafından kendiliğinden iktisap edilmesiyle gerçekleşmektedir (TTK m. 136/3).

Türk Ticaret Kanunumuzda birleşme; “devralma yolu ile birleşme” ve “yeni kuruluş şeklinde birleşme” şeklinde iki şekilde öngörülmüştür.²³⁴ Devralma şeklinde birleşmede, birleşmek isteyen en az iki şirketten biri diğeri bünyesinde birleşerek devrolunan şirketin tüzel kişiliği sona erer ve devrolunan şirket tasfiyesiz bir biçimde

²³² PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 69. Ayrıca bkz., Mutlu KAĞITÇIOĞLU, “Anonim Şirketlerde Kısmi Bölünme”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007, nek.istanbul.edu.tr (E.T. 28.11.2020), s. 47-49. AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 571.

²³³ AL KILIÇ, *Birleşme*, s. 9. Başka bir tanım için bkz., BAHTİYAR, *Ortaklıklar*, s. 60.

²³⁴ TTK'da öngörülen devralma ve yeni kuruluş şeklinde birleşme halleri iradi birleşmeler olup, kanuni birleşme hallerinin kanunumuzda düzenlenmediği konusunda bkz., Kürşat GÖKTÜRK, “Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci ve Bazı Sorunlar”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVII, 2013, S. 1-2, kutuphane.dogus.edu.tr (E.T. 12.01.2020), s. 636.

sona erer.²³⁵ Devralma şeklinde birleşme ile devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün hâlinde devralır ve devrolunan şirket sona ererek ticaret sicilinden silinir (TTK m. 136/4). Devrolunan şirketin malvarlığı kendiliğinden devralan şirkete geçer ve malvarlığının geçişi karşılığında devrolunan şirket ortakları hesaplanan değişme oranına göre devralan şirketin paylarını kendiliğinden kazanırlar.²³⁶ Yine devralma şeklinde birleşmede külli halefiyet ilkesi gereği devrolunan şirket sona erse ve sicilden silinse bile şirket ortaklarının ortaklık sıfatı ve şirket malvarlığı devrolunan şirket bünyesinde devam eder.²³⁷ Yeni kuruluş şeklinde birleşmede ise, birden çok şirket yeni bir şirket bünyesinde birleşip kendi tüzel kişiliklerini sona erdirerek yeni bir şirket oluştururlar. Yeni kuruluş şeklinde birleşmede de şirket sona erse de şirket malvarlığı tasfiye olunmaz.²³⁸

TTK'ye göre geçerli birleşmeler 137'inci maddede sayılmış olup, sermaye şirketleri; sermaye şirketleri, kooperatifler ve devralan şirket olmaları kaydıyla kollektif ve komandit şirketlerle birleşebilirler. Şahıs şirketleri de şahıs şirketleriyle, devrolunan şirket olmaları kaydıyla kooperatiflerle, devrolunan şirket olmak kaydıyla sermaye şirketleriyle; kooperatifler ise kooperatiflerle, sermaye şirketleri ile ve devralan şirket olmaları kaydıyla şahıs şirketleri ile birleşebilirler. Bunun yanı sıra tasfiye aşamasındaki bir şirket de henüz malvarlığının dağıtımına başlanmamışsa, devrolunan şirket olmak şartıyla birleşebilir (TTK m. 138). Dolayısıyla TTK m. 137'deki şartlar sağlanmış olsa dahi tasfiye halindeki şirketin devralan şirket olarak birleşme yoluna gitmesi mümkün değildir.

Şirketlerin birleşmesi için birleşmeye katılan şirketler arasında birleşme sözleşmesi yapılır. Birleşme sözleşmesi yazılı şekilde yapılır ve birleşen şirketlerin genel kurulunda birleşme sözleşmesinin onaylanması gerekir (TTK m. 145).²³⁹ Birleşme sözleşmesinin genel kurulda onaylanması aşamasına kadar birleşme süreci

²³⁵ TÜRK, s. 108; PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 70; AL KILIÇ, *Birleşme*, s. 42; GÖKTÜRK, s. 637.

²³⁶ TTK m. 136/3'ün gerekçesi.

²³⁷ TTK m. 136/3'ün gerekçesi. Yeni kuruluş şeklinde birleşmede birleşme sözleşmesinin tescilinden önce yeni kurulan şirket tüzel kişilik kazanmışsa bu halde yeni kuruluş şeklinde birleşme değil, devralma şeklinde birleşmenin söz konusu olacağı konusunda bkz., GÖKTÜRK, s. 637.

²³⁸ YASAMAN, *Birleşme*, s. 19; PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 72; AL KILIÇ, *Birleşme*, s. 42.

²³⁹ Buradaki yazılı şeklin geçerlilik şekli olduğu hususunda bkz., TTK m. 145'in gerekçesinde yer alan açıklamalar.

askıdadır.²⁴⁰ Birleşme sözleşmesi limited şirketlerde, esas sermayenin en az dörtte üçünü temsil eden paylara sahip bulunmaları şartıyla genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte üçünün kararı ile onaylanmalıdır (TTK m. 151/1,(c). Genel kurulda usulüne uygun olarak onaylanan birleşme sözleşmesinin hüküm doğurması için birleşme kararının yönetim organlarınca ticaret siciline tescili gerekir.²⁴¹ Birleşme, birleşmenin ticaret siciline tescili ile geçerlilik kazanır (TTK m. 153/1). Tescil anında devrolunan şirkete ait tüm mal varlığı değerleri aktif ve pasifiyle birlikte kendiliğinden devrolunan şirkete geçtiğinden birleşme sözleşmesi taahhüt; bunun sicile tescili ise tasarruf işlemi niteliğindedir.²⁴²

(b) Şirketten Çıkma Hakkı

Birleşmede Türk Ticaret Kanunu, külli halefiyet ilkesini benimsemiştir. Şirketler hukuku anlamında külli halefiyet, devreden veya yeni kuruluşa iştirak eden ortaklara ait tüm hak ve borçların yeni kurulacak olan ortaklığa intikal etmesini ifade etmektedir.²⁴³

Külli halefiyet gereği birleşmenin tamamlanması ile birlikte teslim ve tescile gerek kalmaksızın tüm malvarlıkları yeni kuruluş şeklinde oluşturulan yahut devralan şirkete kendiliğinden geçer. Birleşme ile birlikte devrolunan şirket ortakları, devralan şirket malvarlığı karşılığında devralan şirket paylarını kendiliğinden iktisap etmiş olurlar. Dolayısıyla birleşmede devrolunan şirket ortakları bakımından pay sahipliğinin devamı ilkesi benimsenmiştir.²⁴⁴ Bunun yanı sıra TTK m. 140/2 uyarınca ortaklık paylarının değişim oranları belirlenirken devrolunan şirket ortaklarına tahsis edilen ortaklık paylarının gerçek değerlerinin onda birini aşmayacak şekilde denkleştirme ödenmesi öngörülebilir (TTK m. 140/2). Nitekim bu düzenleme ile birleşmede her ne kadar ortaklık sıfatının devam edeceği ana kural

²⁴⁰ GÖKTÜRK, s. 640.

²⁴¹ Ayrıca bkz., Rıza AYHAN, Mehmet ÖZDAMAR, Hayrettin ÇAĞLAR, *Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar*, 9. bs., Ankara 2016, s. 185, 232 no'lu dn; PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 91.

²⁴² AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Ticari İşletme*, s. 185, 232 no'lu dn.

²⁴³ YASAMAN, *Birleşme*, s. 22.

²⁴⁴ Bkz., TTK m. 140 madde gerekçesi. Ayrıca bkz., AL KILIÇ, *Birleşme*, s. 46-47; Bilge DEVELİ, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ayrılma Akçesi", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVII, Yıl 2013, S. 1-2, webftb.gazi.edu.tr (E.T. 12.02.2020), s. 445.

olsa da devralan şirkette devrolunan şirket ortaklarının paylarının hesaplamadan kaynaklanan kusurlar nedeniyle bu kusurlara denk gelen pay verilemediği için denkleştirme ödemesi adı altında devrolunan şirket ortaklarına nakit ödemesi yapılarak bu şekilde birleşmenin kolaylaştırılması ve hakkaniyetin sağlanması amaçlanmıştır. Her ne kadar TTK m. 136/3 madde gerekçesinde ortaklığın devamlılığı ilkesinin istisnalarından biri olarak denkleştirme ödemesi sayılmış ise de,²⁴⁵ denkleştirme ödemesi yapılması halinde yine devrolunan şirket ortaklarının ortaklık sıfatı devam etmektedir. Dolayısıyla birleşme halinde denkleştirme ödemesi yapılmasını öngören bu düzenlemeyi külli halefiyet ve ortaklık sıfatının devam etmesi kuralının bir istisnası olarak saymak mümkün değildir.

Ancak devralan şirkette ortaklığının devam etmesini istemeyen devrolunan şirket ortaklarının, birleşmeye katılmayarak ayrılma akçesini alıp ortaklıktan ayrılma hakları mevcuttur. Külli halefiyet ilkesinin ve pay sahipliği haklarının devamının istinasını ayrılma akçesi teşkil etmektedir.²⁴⁶ Bu halde ise devrolunan şirket ortakları birleşmeye katılmadan ayrılma akçesini alarak şirketten ayrılabilirler (TTK m. 141). Buna karşılık, bu imkân açıkça devrolunan şirket ortaklarına tanınmış olduğundan, devralan şirket ortaklarının ayrılma akçesi alarak şirketten ayrılması mümkün değildir.²⁴⁷

Birleşme sözleşmesi ile devrolunan şirket ortaklarına ortaklık pay ve hakları yerine geçmek üzere seçimlik (TTK m. 141/1) veya zorunlu (TTK m.141/2) ayrılma akçesi verilmesi kararlaştırılabilir.²⁴⁸ Her ne kadar birleşmede esas olan malvarlığı ve buna bağlı olarak ortaklık sıfatının da devamı olsa da, birleşmeye katılmak istemeyen devrolunan şirket ortaklarına, kanunen seçimlik bir hak tanınarak dilerse ortaklık sıfatını devralan şirkette devam ettirme, dilerse de birleşme sözleşmesinde öngörülen

²⁴⁵ Ayrıca bkz., bu yönde görüş için **PULAŞLI**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 76.

²⁴⁶ TTK m. 136/3'ün gerekçesi ve TTK m. 140'in gerekçesinde yer alan açıklamalar. Yine TTK m. 141/1, (c) madde gerekçesinde yer alan açıklamada, ortaklık sıfatının devamlılığı ilkesinin bir özel bir istisnasını, TTK m. 140/5 hükmünde öngörülen intifa senetlerinin satın alınmasına ilişkin özel düzenlemenin oluşturduğu belirtilmektedir. Mevcut düzenlemeye göre devralan şirket, devrolunan şirket intifa senedi sahiplerine, eş eğerli haklar tanımak ya da intifa senetlerini birleşme sözleşmesinin yapıldığı tarihteki gerçek değeriyle satın almak zorundadır. Ancak bu düzenlemeye bakıldığında intifa senedi sahiplerinin "pay sahibi" sıfatını taşıdığını söylemek mümkün olmadığından burada pay sahipliğinin devamlılığı ilkesi ve bunun istisnasından da söz etmek kanaatimizce mümkün değildir.

²⁴⁷ TTK m. 141/1 madde gerekçesi. Aynı doğrultuda bkz., **İPEKEL KAYALI**, s. 251.

²⁴⁸ **İPEKEL KAYALI**, s. 250.

ayrılma akçesini alarak ortaklıktan çıkma hakkı tanınmıştır.²⁴⁹ Bu durumda ortağın pay sahipliği sıfatının devam etmesi yerine ayrılma hakkının kullanılarak ortaklıktan çıkması ile istisnai durum gerçekleşir.²⁵⁰

Birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesine yer verilip verilmemesi ihtiyari nitelik taşımaktadır.²⁵¹ Birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesine yer verilerek seçimlik olarak şirketten çıkma hakkı tanınmamışsa artık bu halde şirketten ayrılmak isteyen ortağın, şirketten ayrılmasını sağlayan kanunda öngörülen başka sebepler de mevcut değilse, şirketten çıkması mümkün değildir.²⁵² Devrolunan şirket ortağının birleşme sözleşmesinde öngörülen sürede yahut hiçbir şekilde pay ve ortaklık haklarının devamı yahut ayrılma akçesi yönünde seçimlik hakkını kullanmaması halinde pay sahibi sıfatının devam etmesi ilkesi kural olduğundan, karine olarak ortaklık pay ve haklarının devamının tercih edildiği kabul edilmelidir.²⁵³

Bunun yanı sıra birleşmeye katılan şirketler tarafından birleşme sözleşmesinde sadece ayrılma akçesi verilmesinin öngörülebilmesi de mümkün kılınmıştır (TTK m. 141/2). Birleşme sözleşmesi, sadece ayrılma akçesinin ödenmesini öngörüyorsa, yani zorunlu ayrılma akçesi kararlaştırılmışsa, TTK m. 151/5 uyarınca bu sözleşmenin, devrolunan şirket şahıs şirketiye oy hakkını haiz ortakların²⁵⁴, sermaye şirketi ise şirkette mevcut oy haklarının yüzde doksani tarafından onaylanması gerekir.

Buna karşın, birleşme sözleşmesi ile pay ve ortaklık haklarının iktisabı ile ayrılma akçesi arasında seçimlik hak olarak yahut yalnızca ayrılma akçesi ödenmesinin öngörülmesi halinde, ortaklık sıfatının devam etmesi genel kuralına istisna getirilmekte, birleşmeye muhalif olan devrolunan şirket ortaklarının paylarının gerçek değerine denk bir ayrılma akçesi alarak ortaklıktan ayrılmaları söz

²⁴⁹ Bkz., TTK m. 141'in gerekçesi.

²⁵⁰ Bkz., aynı doğrultuda **İPEKEL KAYALI**, s. 251.

²⁵¹ Nihal **KOŞER**, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Birleşmede Ayrılma Akçesi", *TAAD*, Y. 9, S. 34, 2018, kutuphane.dogus.edu.tr (E.T. 15.02.2020), s. 371.

²⁵² Bkz., aynı doğrultuda **GÜRPINAR**, s. 81.

²⁵³ Bkz., bu doğrultuda **İPEKEL KAYALI**, s. 260.

²⁵⁴ Her ne kadar madde metninde "*oy hakkını haiz bulunan ortaklar*" ifadesine yer verilmiş olsa da, şahıs şirketlerinde pay kavramı söz konusu olmadığından, bir ortağın birden fazla oy hakkından da söz edilemeyecektir. Şahıs şirketlerinde oy hakkı bulunmayan ortak olmadığından, bu ifadenin doğru bir tercih olmadığı, buradaki ifadenin şahıs şirketindeki "*ortakların yüzde doksanın olumlu oyu*" şeklinde anlaşılması gerektiği kanaatindeyiz.

konusu olmaktadır.²⁵⁵ Birleşme sözleşmesi ile seçimlik ayrılma akçesinin öngörülmesi halinde birleşmeye katılmak istemeyen devrolunan şirket ortağının şirketten çıkma hakkını kullanarak şirketten iradi olarak ayrılması mümkün iken; birleşme sözleşmesi ile zorunlu ayrılma akçesi öngörülmüşse bu halde de birleşmeye katılmayan, sürekli sorun çıkaran ortakların, sermayenin yüzde doksanına sahip ortakların oyu ile ayrılma akçesi ödenerek şirketten çıkarılması sağlanmış, karşılıklı bir denge oluşturulmaya çalışılmıştır. Birleşme sözleşmesiyle zorunlu ayrılma akçesi öngörülmesi ortağın şirketten çıkarılması hallerinden birisi olup, bu konu detaylı olarak aşağıda “*çıkartılma*” başlığı altında incelenecektir.²⁵⁶

Devralma yolu ile birleşmede ise devralan şirket ortaklarına ayrıca pay tahsisi yapılmadığından sadece devrolunan şirket ortaklarına ayrılma akçesi alarak şirketten çıkma hakkı tanındığını söylemek mümkündür.²⁵⁷ Nitekim TTK’nın 141’inci maddesinin gerekçesinde, birleşmeye katılmak istemeyen devredilen şirketlerin ortaklarının buna zorlanamayacağı açıklaması ile birlikte, “*ortak olma durumlarını ilke gereği devralan veya yeni kurulan şirkette devam ettirirler, isterlerse birleşme sözleşmesinde öngörülen ayrılma akçesini alarak şirketten ayrılırlar*” ifadesi de bu sonucu destekler niteliktedir.

TTK m. 151/1, (c) düzenlemesinde limited şirketlerde, birleşme kararının sermayenin en az dörtte üçünü temsil eden paylara sahip bulunmaları şartıyla, tüm ortakların dörtte üçünün oylarıyla alınacağı düzenlemesine yer verilmiştir. Buna karşılık TTK m. 141 düzenlemesinde seçimlik olarak ayrılma akçesi alarak şirket ortaklarına şirketten ayrılma hakkı tanımışsa ya da birleşme sözleşmesinde zorunlu ayrılma akçesi öngörülmüşse, ayrılma akçesi alarak şirketten ayrılmak isteyen ortağın genel kurulda birleşme kararı alınırken olumsuz oy kullanmasının gerektiğine

²⁵⁵ PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 77. Buna karşılık birleşmede ayrılma akçesini alarak ortaklıktan çıkma hakkının birleşme sözleşmesinde yalnızca ayrılma akçesinin öngörüldüğü (zorunlu ayrılma akçesi) hallerde mümkün olduğu konusundaki görüş için bkz., BAHTİYAR, *Ortaklıklar*, s. 63.

²⁵⁶ Bkz., aşağıda “*Bölüm II, II, C, 5*” başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

²⁵⁷ Bkz., aynı doğrultuda ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 38-39, GÖKTÜRK, s. 645, Tuğçe ÖZTÜRKALMAÇ, *Ticaret Şirketlerinin Birleşmesinde Ortaklık Haklarının Devamlılığı İlkesi*, Konya 2018, s. 125, Yusuf Ziya SÖNMEZ, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı*, İstanbul 2009, s. 180. Bu konudaki detaylı açıklamalar için bkz., AL KILIÇ, *Birleşme*, s. 50-51. Aksi yönde buradaki seçimlik çıkma hakkının devrolunan şirket ortaklarının yanı sıra devralan şirket ortaklarına da tanınması gerektiği yönündeki görüş için bkz., AL KILIÇ, *Birleşme*, s. 50-51; DEVELİ, s. 451.

ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak TTK'nın 141'inci maddesinin gerekçesine bakıldığında, ayrılma akçesi olarak şirketten ayrılmak isteyen ortağın, genel kurulda birleşme işlemine muhalefetine varlığı aranmaktadır. Ayrıca birleşmeye olumlu oy vererek katılan ortağın daha sonra seçimlik çıkma hakkını kullanarak şirketten çıkmak istemesi durumu çelişkili davranma yasağına aykırılık teşkil edeceğinden bu halde birleşme kararına genel kurulda olumsuz oy veren pay sahiplerine bu hakkın tanınması gerekmektedir.²⁵⁸ Nitekim TTK m. 141/1 gerekçesinde yer alan *“Bu madde, birleşmeye muhalif olan ortağın devredilen şirketten ayrılması hakkını ona vermektedir.”* açıklaması da bu düşüncüyü desteklemektedir.

TTK m. 140 uyarınca devrolunan şirket ortaklarına devralan şirket payları üzerinde istemde bulunma hakkı tanınmış, birleşme sözleşmesiyle birleşmeye katılan şirketlerin ortaklara, devralan şirkette, iktisap olunacak şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir ayrılma akçesi ödenebileceği öngörülmüştür. Birleşmeye katılan ve olumsuz oy kullanan devrolunan şirket ortaklarının, birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesi öngörülmesi halinde, ayrılma akçesini olarak şirketten çıkması mümkündür. Birleşmeye katılan şirketlerde birleşme kararı aleyhine olumsuz oy kullanan, TTK m. 151/5 uyarınca yüzde doksan olumlu oy vermiş pay sahipleri dışında kalan ve birleşme sözleşmesi aleyhine genel kurulda olumsuz oy kullanan devrolunan şirket ortaklarının tamamının ayrılma akçesi olarak şirketten çıkması mümkündür.²⁵⁹

Sonuç olarak, birleşme sözleşmesinde seçimlik ayrılma akçesinin öngörülerek şirketten çıkma hakkı, yenilik doğurucu seçimlik bir hak olup, birleşmeye katılmak istemeyen ortaklar dilerse birleşmede pay sahipliğinin devamlılığı gereği devrolunan

²⁵⁸ Bkz., bu doğrultudaki görüş için **AL KILIÇ**, *Birleşme*, s. 53-54, **ÖZDOĞAN DALOĞLU**, s. 41, **ÖZTÜRK ALMAÇ**, s. 127. Buna karşılık ayrılma akçesini olarak şirketten çıkmak isteyen ortağın birleşme sözleşmesi aleyhine oy kullanmak zorunda olmadığı yönünde aksi görüş için bkz., **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 590; **GÖKTÜRK**, s. 645; **İPEKEL KAYALI**, s. 253.

²⁵⁹ TTK m. 151/5 hükmü uyarınca birleşme sözleşmesinin ayrılma akçesi öngörülmesi halinde, birleşmeye katılan tüm ortakların yüzde doksanın olumlu oyu aranacağından, burada zaten yüzde onluk bir kısma olumsuz oy kullanılma hakkı tanındığını söylemek mümkündür. Yüzde doksanlık bu nisap hem zorunlu hem de seçimlik ayrılma akçesi öngörülmesi halinde aranacaktır. Dolayısıyla yüzde onluk limite kadar olumsuz oy kullanan devrolunan şirket pay sahiplerinin tamamının birleşme sözleşmesindeki hükme dayanarak şirketten ayrılması mümkündür. Bu durumda TTK m. 141'in madde gerekçesinde bahsedilen tüm ortakların ayrılmak istemesi durumunda herhangi bir menfaat ihlali de ortaya çıkmayacaktır.

şirket paylarını iktisap ederek ortaklık sıfatını devralan şirkette sürdürür, dilerlerse de birleşme sözleşmesinde öngörülen ayrılma akçesini alarak şirketten çıkma hakkını kullanabilirler.²⁶⁰

Birleşme, bölünme ve tür değiştirme şeklindeki yapısal değişikliklere ilişkin TTK m. 134 ve devamı maddeleri tüm ticaret şirketleri gibi anonim şirketlerde de uygulama alanı bulacaktır.²⁶¹

Birleşme, buna ilişkin genel kurul kararının ticaret siciline tescili ile birlikte geçerlilik kazanır, bu tescille birlikte devrolunan şirket kendiliğinden sona erer ve devrolunan şirket ortakları devralan şirketin ortağı olurlar (TTK m. 152/3, 153/1, TSY m. 127). Birleşme kararının ticaret siciline tescili kurucu nitelik taşımakta olup, seçimlik ayrılma akçesini alarak ortaklıktan çıkmak isteyen devralan şirket ortakları bu kararın sicile tesciliyle birlikte ortaklıktan ayrılmış olurlar.²⁶²

(c) Seçimlik Çıkma Hakkının Kullanılmasında Süre Sorunu

Birleşme sözleşmesi ile ortaklara seçimlik ayrılma hakkı tanınması halinde şirketten ayrılmak isteyen ortağın bu hakkı hangi süre içerisinde kullanması gerektiğine ilişkin bir düzenleme mevcut değildir. Doktrinde bir kısım yazarlar bu hakkın en geç birleşme kararı alınacak genel kurul toplantısından uygun bir süre önce kullanılması gerektiği savunmaktadırlar.²⁶³ Nitekim öğretide Çamoğlu'na göre, TTK m. 149/1 uyarınca birleşmeye katılan ortakların bilgi alma hakkı kapsamında birleşme sözleşmesinin buna ilişkin genel kurul kararından önceki otuz gün içinde

²⁶⁰ Bkz., TTK m. 141/1'in gerekçesi.

²⁶¹ ÇELİK, s. 262. Ayrıca birleşme halinde ayrılma akçesine ilişkin 141'inci madde gerekçesinde açıkça bu düzenleme ile anonim şirketlerde de şirketten çıkma ve çıkarılma olanağının sağlandığı da vurgulanmıştır.

²⁶² TTK m. 153/1'in gerekçesine göre, birleşmeyi hukuken geçerli kılan, yani gerçekleştiren işlem, devrolunan şirketin birleşme kararını tescil ettirmesidir. Kurucu etkiyi haiz olan bu tescildir. Çünkü devrolunan şirketin tescili ile yani tescil anında hukukî bir sonuç doğmakta, devrolunan şirketin malvarlığı devralan şirkete kendiliğinden intikal etmektedir. Devralan şirketin birleşme kararını tescil ettirmesinin niteliği ise kurucu değil açıklayıcıdır. Bu tescilin geçmeyi sağlamak, devrolunan malvarlığını kendisine çekmek gibi bir etkisi olamaz. Ayrıca bkz., ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 43; Hakan ÇEBİ, *Anonim Ortaklıkların Bölünmesi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Doktora Tezi, İstanbul 2006, <https://katalog.marmara.edu.tr/eyayin/tez/T0052569.pdf> (E.T. 28.11.2020), s. 161.

²⁶³ Bu konudaki detaylı açıklamalar ve görüşler için bkz., Hülya COŞTAN, "Anonim Ortaklıkların (Şirketlerin) Birleşme, Bölünme, Nevi Değiştirme (Tür Değiştirme) Yoluyla Yeniden Yapılandırılmasında Alacaklının Korunması", acikarsiv.ankara.edu.tr (E.T.16.02.2020), s. 173; AÇIKALIN, s. 54.

ilgililerin bilgisine sunma zorunluluğunu öngören düzenleme karşısında birleşme sözleşmesinde seçimlik ayrılma akçesinin kullanılması için ayrıca bir süre öngörülmemişse bu halde en geç birleşme kararı alınacak genel kurul toplantısından önce bu hakkın kullanılması gerekmektedir.²⁶⁴ Ancak ayrılma akçesine ilişkin TTK m. 141 düzenlemesine baktığımızda süre konusunda böyle bir zorunluluk öngörülmediği açıktır. Bununla birlikte birleşmenin hukuken geçerlilik kazandığı birleşme kararının sicile tescilinden önce herhalde şirketten ayrılma hakkının kullanılması gerekmektedir.²⁶⁵ Dolayısıyla kanaatimizce, birleşme sözleşmesinde seçimlik ayrılma hakkının kullanılacağı süreye ilişkin ayrı bir düzenlemeye yer verilmedikçe, genel kurul kararından önceki otuz günlük süreyle sınırlı olmaksızın, genel kurula katılıp da bu konuda olumsuz oy kullanan devrolunan şirket ortağına, bu birleşme kararı sicile tescil edilinceye kadar bu hakkını kullanarak şirketten ayrılma hakkı bulunduğu görüşüne katılmaktayız.²⁶⁶

(2) Bölünme Halinde Şirketten Çıkma

(a) Genel Olarak

Şirketler hukuku anlamında bölünme, bir sermaye şirketi ya da kooperatifin malvarlığı unsurlarını ayırarak tamamen veya kısmen külli halefiyet yoluyla mevcut bir kooperatife veya sermaye şirketine devretmesi ve bunun karşılığı olarak da devralan şirket paylarının, devrolunan şirket ortaklarına, mevcut pay oranlarına göre veya değişik oranlarda tahsis edilmesi şeklinde tanımlanabilir.²⁶⁷

Ticaret şirketleri bölünmeye, verimlilik ve rekabet gücünü arttırmak, kaynak kullanımında etkililik ve verimliliği sağlamak, uzmanlaşma ve yönetimi kolaylaştırmak gibi amaçlarla başvurabilmektedirler.²⁶⁸

Türk Ticaret Kanunu bölünme türlerini, tam ve kısmî bölünme olarak düzenlemiştir (TTK m. 159). Tam bölünmede, bölünen şirketin malvarlığının tümü

²⁶⁴ ÇAMOĞLU, *Çıkma I*, s. 258-259.

²⁶⁵ Bkz., COŞTAN, s. 175; KOŞER, s. 376.

²⁶⁶ Bkz., bu yöndeki görüş için ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 42. Ayrıca bkz., aşağıda, “Bölüm II, II, C, 5” başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

²⁶⁷ PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 104-105.

²⁶⁸ ALTAŞ, *Limited*, s. 780.

bölünerek bölünen şirket tasfiyesiz bir biçimde sona erer ve bölünen şirket malvarlığı mevcut veya yeni kurulacak en az iki şirkete geçer. Bölünme ile malvarlığı değerleri ve borçlar, özel devir işlemlerine tabi olmaksızın ve başkaca bir işleme gerek kalmadan kanunen devralan ortaklığa geçmektedir.²⁶⁹ Bölünen şirketin ortakları devralan şirketin ortakları olurlar.²⁷⁰ Tam bölünmede devrolunan şirket, ayrıca bir terkin işlemine gerek olmaksızın, bölünme kararının ticaret siciline tescili ile birlikte sona erer.²⁷¹ Devrolunan ortaklığın sona ermesi ile birlikte de bu ortaklıktaki pay sahiplerinin ortaklık sıfatları da sona erecektir.²⁷² Kısmî bölünmede ise, iki şekilde gerçekleşir. Bölünen şirketin malvarlığının tamamı değil bir kısmı bölünmeye tâbi tutulur ve bu malvarlığı şirketten ayrılarak mevcut veya yeni kurulacak başka bir şirkete veya ortaklara devredilir.²⁷³ Bu durum yavru şirket kurma ya da iştirak modeliyle kısmi bölünme şeklinde adlandırılmaktadır.²⁷⁴ Kısmi bölünmenin diğer türü ise, bölünen şirket ortaklarının devralan şirket pay ve haklarını iktisap ettiği, pay devri modeliyle kısmi bölünmedir.²⁷⁵ Bu halde bölünen şirketin malvarlığının bir kısmı mevcut olan başka bir ortaklığa devredilir.²⁷⁶ Ancak TTK m.159/1,(b) düzenlemesinde kısmi bölünmede devredilen şirketin malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketini oluşturacağı hükme bağlanmış olduğundan ve bölünen şirketin malvarlığının bir kısmının bölünmeye tabi olması nedeniyle kısmi bölünmede bölünen şirketin sona ermesi söz konusu değildir.²⁷⁷

Geçerli bölünmeler TTK m. 160'ta düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, sermaye şirketleri ve kooperatifler, yine sermaye şirketleri ve kooperatiflere bölünebilecekken, kanun koyucu tarafından şahıs şirketlerinin bölünmesine ya da sermaye şirketleri ile kooperatiflerin şahıs şirketlerine bölünmesine cevaz

²⁶⁹ ÇEBİ, s. 193.

²⁷⁰ TTK m. 159'un gerekçesi.

²⁷¹ ÇEBİ, s. 224.

²⁷² ÇEBİ, s. 224.

²⁷³ TTK m. 159'un gerekçesi.

²⁷⁴ AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 304.

²⁷⁵ AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 304.

²⁷⁶ PULAŞLI, *Şerh*, s. 304.

²⁷⁷ ÇEBİ, s. 224; Ayrıca yavru şirket kurma yoluyla bölünmede malvarlığı geçişi olmadığından ortaklığın ve malvarlığının devamlılığı ilkesinin istisnasını teşkil ettiği konusunda bkz. PULAŞLI, *Şerh*, s. 304; AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 305.

verilmemiştir.

Türk Ticaret Kanunu m. 161'e göre tam ve kısmî bölünmede şirket pay ve hakları TTK'nın 140'ıncı maddesindeki birleşmeye ilişkin hükümlere göre korunacaktır. Buna göre devreden şirket ortaklarının mevcut ortaklık pay ve haklarını karşılayacak değerle devralan şirket pay ve hakları üzerinde istemde bulunma hakkı mevcuttur (TTK m. 140/1). Bu doğrultuda ortaklık paylarındaki değişim oranları belirlenirken bölünen şirket ortaklarına, tahsis olunan ortaklık paylarının gerçek değerinin onda birini aşmayacak şekilde denkleştirme ödenmesi öngörülebilmesi mümkündür (TTK m. 140/2).

Bölünme halinde de tam veya kısmi bölünen şirkete ait malvarlığı değerleri, alacak ve borçlar külli halefiyet ilkesi çerçevesinde devralan şirkete geçecektir. Nitekim bu şekilde külli halefiyet ilkesi gereği şirket pay ve haklarının korunması sağlanmaktadır. Buna göre bölünen şirket ortaklarına devralan şirkette pay tahsis edilmesi zorunluluğu mevcuttur.²⁷⁸ Bölünme, ortaklıkta katılım oranlarının yeniden dağılımına, yeni ortaklık paylarının oluşmasına ve tam bölünmede bölünen ortaklığın sona ermesine yol açmaktadır.²⁷⁹ Bu nedenle bölünme kararının alınması hem oranların korunduğu bölünmede hem de oranların korunmadığı bölünmede ağır nisaplara bağlanmıştır.²⁸⁰ Bunun yanı sıra devralan şirkete, devreden şirket ortaklarının haklarını koruyacak miktarda sermaye artırımında bulunma yükümlülüğü yüklenmiştir (TTK m. 163/1).

(b) Şirketten Çıkma Hakkı

Külli halefiyet ve pay sahiplerinin korunması ilkesi gereği birleşme gibi bölünmenin de azınlık pay sahiplerinin zararına olması halinde bölünen şirketteki azınlık pay sahiplerine paylarının gerçek değerini karşılayacak oranda ayrılma akçesi ödenerek bu pay sahiplerine şirketten çıkma hakkı tanınması gerektiği konusunda

²⁷⁸ Bkz., TTK m. 161'in gerekçesindeki açıklamalar.

²⁷⁹ PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 127.

²⁸⁰ Oranların korunduğu (simetrik) bölünmede birleşme kararının alınmasındaki nisapları düzenleyen TTK m. 151/1'deki nisaplara atıf yapılmışken; oranların korunmadığı (asimetrik) bölünmede, devreden şirkette oy hakkını haiz ortakların en az yüzde doksanın olumlu oyuna bağlı kılınmıştır (TTK m. 173). Ayrıca bkz., TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 159.

doktrinde bir takım görüşler mevcuttur.²⁸¹ Bu görüşe göre, birleşme sözleşmesi ile ayrılma akçesi ödenmesinin kararlaştırılması halinde bu bedelin kendisine ödenmesini isteyerek pay sahibine ortaklıktan çıkma hakkı tanınması karşısında; azınlık pay sahiplerinin haklarını korumak adına, bölünmeye onay vermeyen ortakları bu şirkette kalmaya devam etmeye zorlamak hakkaniyete aykırı olacağından bölünmede de çıkma hakkının tanınması isabetli olacaktır.²⁸²

Her ne kadar TTK m. 161’de şirketteki pay sahiplerinin payları ve haklarının tam ve kısmi bölünmede korunacağı belirtilmiş olsa da, madde metninde açıkça bölünmeye katılmak istemeyen ortakların ayrılma akçesi öngörülerek şirketten ayrılabilmesi düzenlemesine yer verilmemiştir. Buna karşın TTK 161’inci madde gerekçesindeki açıklamalar, bölünmede halinde de şirketten çıkmanın mümkün olduğu görüşünü destekler niteliktedir.²⁸³ İlgili madde gerekçesine göre, mutabakatın varlığı halinde bölünmeye katılan ortaklar şirketten ayrılabilir ancak ihraç edilemezler. Bunun yanı sıra TTK m. 161/2’de “*oranların korunduğu bölünme*” ve “*oranların korunmadığı bölünme*” düzenlenmiş ve bu şekilde bölünmeye katılan tüm ortaklıklarda devreden şirket ortaklarına, mevcut pay oranlarına göre veya değişik oranlarda pay verileceği öngörülmüştür. Bu düzenleme ile gerekli nisap ile karar alınmışsa bölünen şirketin ortaklarının; birleşmeye katılan şirketlerde oranlarını koruyarak veya korumayarak pay iktisap edebilecekleri; bölünen şirketten çıkabilecekleri ve devralan veya yeni kurulan şirketlerin bazılarında ve tümüne katılmayabilecekleri gerekçede açıklığa kavuşturulmuştur.²⁸⁴

Ancak kanaatimizce limited şirketin bölünmesi halinde, birleşmedeki gibi

²⁸¹ Bkz., bu doğrultuda **MOROĞLU**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 104; **GÜRPINAR**, s. 82. Ayrıca gerek kısmi gerek tam bölünmede bölünme, TTK m. 179/4 uyarınca buna dair genel kurul kararının ticaret siciline tesciliyle hüküm doğurduğundan, ortaklardan birinin şirketten çıkması da bölünmenin ticaret siciline tescili anında hüküm ifade edeceği konusunda bkz., **TASDELEN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 159-160.

²⁸² Bu doğrultudaki görüşler için bkz., **MOROĞLU**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 104; **ALTAŞ**, *Limited*, s. 810, **ÇEBİ**, s. 251. Aksi yönde görüş için bkz., **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 439.

²⁸³ TTK m. 161 madde gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir; “*Bölünen şirketin ortaklarına, devralan şirkette pay tahsis edilmesi zorunluluğu bölünmenin yapısı ve niteliği gereğidir. İlke, çok yönlü ve geniş kapsamlıdır. İlkeye göre, bölünen şirketin ortakları bölünmeye katılan devralan şirketlerin tümünde ya da bazılarında ortak olabilir veya bölünen şirkette paylarını artırabilirler. Mutabakat varsa bölünen şirketten ayrılabilirler, ancak ihraç edilemezler. Ayrılma, anonim şirketler hukukunda istisnâ olan bir hâl olduğu için bölünmenin sağladığı bu olanak ilgi çekicidir.*”

²⁸⁴ Bkz., TTK m. 161/2’in gerekçesinde yer alan açıklamalar.

açıkça bölünmede de ayrılma akçesi olarak ortağın şirketten ayrılması öngörülmediğinden, madde gerekçesinden yola çıkarak ve hükmün lafzını aşarak, bölünmeye katılmak istemeyen bölünen şirket ortaklarına şirketten ayrılma hakkının bulunduğu yorumuna varmak mümkün değildir.²⁸⁵ Bir örnek ile açıklayacak olursak Sermaye Piyasası Kanunu m. 23'te halka açık anonim ortaklığın birleşme, bölünme işlemlerine taraf olması, tür değiştirme veya sona erme kararı alması önemli nitelikte işlemler arasında sayılmıştır. Bununla birlikte yine Sermaye Piyasası Kanunu'nun "ayrılma hakkı" başlıklı 24'üncü maddesinde, aynı Kanunun 23'üncü maddesinde sayılan önemli işlemlere ilişkin genel kurul toplantısına katılıp da olumsuz oy kullanan ve bunu tutanağa geçiren pay sahibinin, payını halka açık ortaklığa satarak ayrılma hakkına sahip olduğu açıkça düzenlenmiştir.²⁸⁶ Buna karşılık TTK'da bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin hükümlerde ortağın şirketten ayrılma hakkı açıkça düzenlenmemiştir. Dolayısıyla limited şirket ortağının tek başına şirketin bölünmesi nedenine dayanarak şirketten ayrılması kanunun amacını aşan bir yorum olacaktır. Ancak bölünme halinde limited şirket ortağının haklı sebebe dayanarak bölünme işleminin şirketten ayrılması için haklı bir neden teşkil ettiğini ispatı halinde elbette şirketten ayrılmasına imkân tanımak gerekmektedir. Yine bununla birlikte limited şirket sözleşmesine konulacak bir hükümle, bölünme işlemi nedeniyle ortaklara şirketten ayrılma hakkı tanınabileceği gibi bunun karşılığında bir ayrılma akçesi ödenmesi de öngörülebilir. TTK m. 340 gereği emredici hükümler ilkesine de aykırılık teşkil etmemekle beraber, bu nitelikte bir hükmün şirket sözleşmesine eklenmesine yasal bir engel de bulunmadığından, sözleşme özgürlüğü çerçevesinde

²⁸⁵ Bkz., aynı yönde **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 439; "Altıncı Yönerge'nin 5. maddesinde eşdeğer olmayan bölünmede, bir karşılık alması şartıyla, bölünen şirketin pay sahiplerine paylarının satın alınmasını talep hakkı tanınabilir. Alman hukukunda Altıncı Yönerge'den farklı olarak hem eşdeğer olan bölünmede hem de eşdeğer olmayan bölünmede ayrılma hakkı kabul edilmiştir." **KAĞITÇIOĞLU**, s. 154 (naklen).

²⁸⁶ Mevcut düzenlemeye dayalı olarak çıkartılan 23-1 sayılı Önemli Nitelikteki İşlemlere İlişkin Ortak Esaslar ve Ayrılma Hakkı Tebliği m. 9'a göre, bu toplantıya katılıp olumsuz oyunu tutanağa geçiren pay sahipleri, paylarını ortaklığa satarak ortaklıktan ayrılma hakkına sahiptirler. Ayrılma hakkının genel kurul kararının alınmasından itibaren en çok altı iş günü içinde kullanılması gerekmektedir. R.G., 24.12.2013/28861(E.T. 19.12.2020). Ayrılma hakkının kullanılması sonucu, payların şirket mülkiyetine geçiş anının mülkiyetin de geçiş anı olduğu konusunda bkz., Gökçen **TURAN**, "SPKN m. 24'e İstinaden Ayrılma Hakkını Kullanan Ortak, Ayrıca TTK m. 202/'ye dayanarak Dava Açabilir mi?", *İÜHF*, C. LXXV, S. 2, 2017, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/36734/422647> (E.T. 05.04.2020), s. 726.

buna cevaz vermek gerekir.²⁸⁷

(3) Tür Değiştirme Halinde Şirketten Çıkma

(a) Genel Olarak

Tür değiştirme, bir ticaret şirketinin, sona ermeksizin ve tasfiye edilmeksizin, hukuki ve ekonomik bütünlüğü bozulmadan kanunun cevaz verdiği başka bir şirket türüne dönüştürülmesidir.²⁸⁸ Bu kavram, bir şirketin sahip olduğu türden başka bir türe hukuki kabuk değiştirmek suretiyle geçmesi şeklinde de tanımlanmaktadır.²⁸⁹ TTK m. 180 düzenlemesine göre, bir şirket hukuki şeklini değiştirebilir. Tür değiştirme halinde yeni türe dönüştürülen şirket eskisinin devamı niteliğindedir. Buna göre tür değiştirmede tür değiştiren şirket eski şirketin devamı sayıldığından, bu halde şirketin sona ereceğinden yahut tasfiye olunacağından söz etmek mümkün değildir. TTK m. 181 hükmünde geçerli tür değişimleri düzenlenmiştir. Bir sermaye şirketi, başka bir sermaye şirketine veya kooperatife dönüşebilir. Bir kollektif şirket, sermaye şirketine, kooperatife ya da komandit şirkete; bir komandit şirket de, başka bir sermaye şirketi, kooperatif ya da kollektif şirkete, bir kooperatif de sermaye şirketine dönüşebilir (TTK m. 181). Bu doğrultuda bir şahıs şirketi sermaye şirketine; bir kooperatif de şahıs şirketine dönüşemez.

Tür değiştirme, yönetim organı tarafından tür değiştirme ve yeni şirket sözleşmesinin tescili ile hukuki anlamda geçerlilik kazanır (TTK m. 189/2).

Tür değiştirmede ortaklık sıfatının devamı ilkesi gereği, tür değiştiren şirketteki ortakların payları ve haklarının korunması ilkesi geçerlidir (TTK m. 183/1). Tür değiştirme bahane edilerek hiçbir ortak ortaklıktan çıkarılamaz, hiçbir ortağın hakları zedelenemez, azaltılamaz yahut sınırlandırılmaz.²⁹⁰ Bunun yanı sıra TTK m.191’de birleşme, bölünme ve tür değiştirme hallerinde ortaklık pay ve haklarının yeterince korunmadığı veya ayrılma akçesinin uygun belirlenemediği durumlarda yapısal

²⁸⁷ Bkz., aynı doğrultuda AÇIKALIN, s. 55.

²⁸⁸ Benzer bir tanım için bkz., ALTAŞ, Limited, s. 816.

²⁸⁹ Bu doğrultuda bkz., PULAŞLI, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 135-136.

²⁹⁰ Bkz., TTK m. 183’ün gerekçesi.

değişikliğe katılan ortaklıktaki pay sahiplerine, yapısal değişiklik kararının Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilanından itibaren iki ay içerisinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açacağı bir dava ile uygun bir denkleştirme akçesi saptanmasını talep edebilme hakkı verilmiştir. Denkleştirme davası, birleşme, bölünme, tür değiştirme kararının iptali davası açılmadığı hallerde açılabileceği gibi; iptal davasının açılabilirdiği hallerde denkleştirme davasının açılabilmesi de mümkündür.²⁹¹ Buna karşılık denkleştirme ödemesinin elde edilemediği durumlarda bu amacı elde etmek üzere iptal davası açılması ise amacı aşar.²⁹² Mahkemece, denkleştirme davasının açılması halinde zarar hesaplaması yapılmayacak, alınan yapısal değişiklik kararı uyarınca davacı pay sahibine ödenmesi gereken karşılık hesaplanarak bu miktarın ödenmesi karara bağlanacaktır.²⁹³

(b) Şirketten Çıkma Hakkı

Birleşmenin aksine, tür değiştirmeye ilişkin hükümler içerisinde tür değiştirmede ayrılma akçesi olarak şirketten çıkma hakkına yer verilmemiştir. Buna karşılık doktrinde bir kısım yazarlar, TTK m. 191 düzenlemesindeki “*ayrılma karşılığının uygun belirlenmemiş olması*” ifadesinden de anlaşılabileceği üzere, ayrılma karşılığının ayrılmayı ifade eden çıkma ve çıkarılma hallerinde söz konusu olabileceği ve TTK 183'üncü madde gerekçesinde tür değiştirmede ortaklıktan çıkarılma yasağının açıkça öngörülmesi karşısında tür değiştirmede tür değiştiren şirket ortaklarının şirketten çıkmasının mümkün olduğu sonucuna varılabileceğini savunmaktadırlar.²⁹⁴ Ancak tür değiştirme esasen ortaklığın şirket türünün değiştirilmesini ifade etmektedir. Bu halde ortaklık sadece biçim değiştirmektedir. Dolayısıyla tür değiştiren şirket ortağının, şirketten ayrılma akçesi olarak çıkması, limited şirketin sermaye şirketi olması niteliği ile bağdaşmayacak, hatta belki de ortaklar bunu bahane ederek şirketten ayrılacak ve bu durum şirketin devamlılığını

²⁹¹Bkz., TTK m. 191'in gerekçesi.

²⁹²Bkz., TTK m. 192/4'ün gerekçesi.

²⁹³Bkz., TTK m. 191'in gerekçesi.

²⁹⁴**TAŞDELEN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 167; A. Atakan **KARAKAŞ**, “Limited Şirketlerde Çıkma Ve Çıkmaya Katılma”, 2018, dergipark.gov.tr (E.T. 01.05.2019), s. 9. Aksi yönde görüş için bkz., **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 439; **GÜRPINAR**, s. 82; **AÇIKALIN**, s. 55; **SÖNMEZ**, s. 181.

ve faaliyetlerinde de aksamaya neden olabilecektir. Bu nedenle kanunda açıkça öngörülmediği için kanaatimizce tür değiştirmede de ortağın sırf tür değiştirme işlemine dayanarak ortaklıktan ayrılması mümkün değildir.²⁹⁵ Elbette tür değiştirme tek başına haklı bir sebep teşkil etmese de tür değiştirme ile beraber başkaca haklı sebeplerin varlığı halinde, tür değişikliği de şirket ortağının şirkette kalmasını çekilmez hale getiriyorsa haklı sebeple çıkma hakkının kullanılmasına imkan tanımak gerekmektedir. Bu halde tür değiştirmenin tek başına ortağın şirketten çıkması için haklı sebep teşkil edip etmediği somut olaya, durum ve koşullara göre değerlendirilmelidir.

d) Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanımı Halinde Çıkma

(1) Genel Olarak Şirketler Topluluğu

6102 sayılı TTK m. 195 ve devamı hükümlerinde şirketler topluluğu hükümlerine yer verilmiştir. TTK m. 195/1 düzenlemesinde hâkim şirketin nasıl olacağı belirtilmiştir. Mevcut düzenlemeye göre, “*Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak, oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa; bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa, birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir.*” Yine TTK m. 195/2 düzenlemesinde ise, “*Birinci fıkra da öngörülen hâller dışında, bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğuna veya onu yönetebilecek kararları alabilecek miktarda paylarına sahip bulunması, birinci şirketin hâkimiyetinin varlığına karinedir.*” hükmüne yer verilmiş, hâkim ve bağlı şirket ilişkisinin şartları ile hangi hallerde hâkimiyetin varlığının kabul edileceği açıkça düzenleme altına alınmıştır.

²⁹⁵ Aynı yönde görüş için bkz., ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 439; SÖNMEZ, s. 181.

Şirketler topluluğu, bir şirketin doğrudan veya dolaylı olarak kontrolü altında olan diğer şirketlerle birlikte oluşturduğu ve tüzel kişiliği olmayan topluluğu ifade etmektedir.²⁹⁶ Şirketler topluluğu, hâkim şirket ile ona doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan en az bir yavru şirketten oluşur.²⁹⁷ Hâkim şirket, bağlı şirket üzerindeki hâkimiyetini, bir ya da birden fazla bağlı şirket aracılığıyla kullanabileceği gibi, hâkimiyet yetkisini kullanma durumuna göre doğrudan hâkimiyet veya dolaylı hâkimiyet şeklinde kullanabilecektir (TTK m. 195/3). Ayrıca birlikte hâkimiyetle birden fazla şirketle birlikte ya da tek hâkim şirket şeklinde de hakim şirket oluşturabilir. Hâkim şirketin, bağlı şirketin sermaye paylarının veya oy haklarının yüzde yüzüne sahip olması durumunda tam hâkimiyet; bunun dışındaki hallerde ise, kısmi hâkimiyet söz konusu olacaktır.²⁹⁸

Anonim şirketlerde ise ayrılma hakkı, şirketler topluluğu hükümlerinde istisnai olarak tanınmıştır [(TTK m. 202/1, (b), TTK m. 202/2; TTK m. 208)].²⁹⁹ TTK'nın 208'inci maddesinde de hâkim şirkete azınlığın paylarını satın alarak azınlığı ortaklıktan çıkarma hakkı tanınmıştır. Şirketler topluluğu hükümleri Ticaret Kanunu'nda genel hükümlerde yer aldığından bu hükümler, anonim şirketlerde de uygulanma imkânı bulacaktır. Her ne kadar anonim şirketlerde limited şirketlerdeki gibi çıkma ve çıkarılma müessesesine yer verilmemiş olsa da, şirketler topluluğu hükümlerinde sınırlı ve istisnai olarak buna imkân tanındığını görmekteyiz.

(2) Hâkim Şirketin Bağlı Şirketi Zarara Uğratacak Faaliyetlere Yöneltilmesi Halinde Şirketten Çıkma

Hâkim şirket, hâkimiyetini, bağlı şirketi zarara uğratacak şekilde kullanamaz (TTK m.202/1). Mevcut düzenlemeye göre hâkim şirket bağlı şirketi, özellikle iş, varlık, alacak, borç devri gibi hukuki işlemler yapmaya kârını azaltmaya, malvarlığını şahsi ya da ayni haklarla sınırlandırmaya, kefil olmaya, aval vermeye,

²⁹⁶ KAYIHAN, s. 111.

²⁹⁷ BAHTİYAR, *Ortaklıklar*, s. 75. Buna karşın Ticaret Sicil Yönetmeliği(TSY) m. 105'te ise bir şirketler topluluğundan söz edebilmek için bir ticaret şirketi ile buna doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan en az iki ticaret şirketinden meydana geleceği düzenleme altına alınmış olup yönetmelik ve kanun arasındaki bu çelişki yönünden eleştiriler için bkz., BAHTİYAR, *Ortaklıklar*, s. 75.

²⁹⁸ İrfan AKIN, *Şirketler Topluluğu Sorumluluk Hukuku*, Ankara 2014, s. 70-87 arasındaki açıklamalar.

²⁹⁹ KARABABA, s. 139; TURAN, s. 731.

ödemelerde bulunmaya, şirket faaliyetlerini olumsuz etkileyecek kararlar almaya yöneltemeyecektir[(TTK m. 202/1 (a)]. Bunun istisnasını ise, hâkim şirketin bağlı şirkete, o faaliyet yılı içinde kayıp oranında fiilen denkleştirme ödemesinde bulunması ya da yine en geç o faaliyet yılı sonuna kadar kaybın ne zaman ve nasıl denkleştirileceğini belirtmek suretiyle bu konuda bir istem hakkı tanınması durumu teşkil etmektedir [(TTK m. 202/1 (a)].

Hâkim şirketin hâkimiyeti hukuka aykırı olarak kullanmasından doğan sorumluluktan bahsedilebilmesi için hâkim şirketin TTK m. 202/1,(a) düzenlemesinde öngörülen şekilde bağlı şirketi yönlendirmesinin bulunması ve denkleştirme ödemesinin yapılmamış olması gerekmektedir.³⁰⁰ Denkleştirme ödemesi yapılmadığı takdirde pay sahipleri ve şirket alacaklılarına dava açarak mevcut zararlarının tazminini isteme hakkı tanınmıştır [(TTK m. 202/1, (b)]. Hâkim, tazminat yerine davacıların paylarının hâkim şirketçe satın alınmasına veya duruma uygun düşen kabul edilebilir başkaca bir çözüme karar verebilir [(TTK m. 202/1(b)]. Burada hâkim şirket aleyhine dava açma hakkı pay sahipleri ile şirket alacaklılarına tanınmış olup, mahkemece pay sahiplerinin paylarının hâkim ortaklık tarafından satın alınmasına karar verilmesi halinde bu pay sahipleri ortaklıktan çıkmış olacaklardır.³⁰¹

(3) Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanımı Halinde Şirketten Çıkma

Hâkimiyetin hukuka aykırı olarak kullanılması halinde bağlı ortaklık ortaklarına şirketten ayrılma hakkı veren bir diğer düzenleme ise TTK m. 202/2 hükmüdür.³⁰² Mevcut düzenlemeyle birlikte hâkim ortaklığın keyfi olarak bağlı şirket ya da ortakları aleyhine kararlar alması halinde pay sahiplerine bu zararların giderilmesini isteme veya payının şirketçe satın alınmasını dava ederek şirketten çıkma hakkı tanınmıştır.³⁰³ Bu talebin, ortağın şirketten çıkmasına son çare olarak karar verileceğinden, zararın giderilmesini isteme, bu mümkün olmadığı takdirde payının hâkim şirket tarafından satın alınmasını isteme şeklinde terditli talep olarak

³⁰⁰ AKIN, *Şirketler Topluluğu*, s. 181.

³⁰¹ Dava hakkı konusunda bkz., TTK m. 202 gerekçesinde yer alan açıklamalar, TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 173; ÇAMOĞLU, *Çıkma II*, s. 248.

³⁰² ALTAŞ, *Limited*, s. 704.

³⁰³ Bkz., TTK m. 202/2 madde gerekçesinde yer alan açıklamalar.

ileri sürülmesi gerekir. Mahkemece, şayet zarar hâkim şirket tarafından giderilmezse bu halde ortağın payının hâkim şirket tarafından satın alınarak ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilecektir.

Mevcut düzenlemeye göre, hâkimiyetin uygulanması sonucu gerçekleştirilen ve bağlı şirket açısından açıkça anlaşılabilir haklı sebebi bulunmayan birleşme, bölünme, tür değiştirme, fesih, menkul kıymet çıkarılması ve esas sözleşme değişikliği gibi işlemlerde, genel kurulda ret oyu verip bunu tutanağa geçiren veya yönetim kurulunda bu tür kararlara yazılı olarak itiraz eden pay sahipleri, hâkim ortaklıktan zararının giderilmesini isteme veya paylarının varsa en az borsa değeri ile böyle bir değeri yoksa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa, gerçek değerle yahut genel kabul gören bir yöntemle belirlenecek değerle hâkim ortaklık tarafından satın alınmasını mahkemeden isteyebileceklerdir (TTK m. 202/2). Payların satın alınması yoluna ancak son çare olarak başvurulmalıdır. Mahkeme ancak pay sahibinin zararının giderilmesinin mümkün olmadığı hallerde payların satın alınmasına karar verilebilecektir.³⁰⁴ Pay sahibinin zararının giderilmesine, bu mümkün olmadığı takdirde ortaklık payının satın alınmasına yönelik istem hakkı, genel kurul kararının verildiği veya yönetim kurulu kararının ilan edildiği tarihten itibaren iki yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacaktır (TTK m. 202/2).

Burada, TTK m. 202/1, (b)'deki düzenlemeden farklı olarak, TTK m. 202/2'de pay sahibinin maddede geçen işlemler nedeniyle doğrudan bir zararının ve aynı zamanda pay sahiplerinin maddede sayılan birleşme, bölünme, tür değiştirme gibi işlemlere muhalefetinin varlığı gerekmektedir. Yine TTK m. 202/1, (b) düzenlemesinden farklı olarak, TTK m. 202/2'de mahkemenin duruma uygun düşen kabul edilebilir bir çözüme karar verme yetkisi de yoktur.

TTK m. 202/3 düzenlemesine göre, TTK m. 202/2'deki davanın açılması halinde, davacıların muhtemel zararlarını yahut paylarının satın alma değerleri karşılayacak miktarda paranın teminat olarak mahkeme adına ve mahkemece belirlenecek bir bankaya yatırılması zorunluluğu öngörülmüştür. Teminat yatırılmadığı sürece yönetim kurulu ve genel kurul kararlarına karşı herhangi bir işlem yapılamaz (TTK m. 202/3).

³⁰⁴ AKIN, *Şirketler Topluluğu*, s. 309.

Türk hukukunda yeni olan bu “*payların satın alınması davası*” ile karşı çıkılan işlemin bağlı şirket açısından açıkça anlaşılabilir haklı bir sebebinin bulunmaması şartıyla, hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılması karşısında hâkimiyetin kullanılış biçimine, bu kararın yönetim kurulu ya da genel kurul kararı olması halinde maddede öngörüldüğü şekilde karşı çıkan azınlıkta kalan pay sahiplerine şirketten çıkma imkânı verilmiştir.³⁰⁵

e) Payın İtfası Halinde Çıkma

İtfa, ortaklık bünyesinde bir ortağa ait sermaye payının yok edilmesidir.³⁰⁶ Payın itfası, sermayenin azaltılması müessesesinde uygulanan bir durumdur. Sermayenin azaltılması ise payların itibari değerinin düşürülmesi veya payların sayısının azaltılması olmak üzere temelde iki şekilde gerçekleşmektedir.³⁰⁷ Limited şirketlerde esas sermayenin azaltılmasına ilişkin TTK 592’inci maddede, anonim şirketlerde sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmiş olduğundan, TTK m. 473 ilâ 475’inci madde hükümleri limited şirketlerde de uygulama alanı bulacaktır.

TTK m. 590 ve devamı maddelerinde sermayenin artırılması ve azaltılması halleri şirket sözleşmesi değişikliklerinde özel değişiklikler arasında sayıldığından, sermayenin azaltılması yollarından birisi olan limited şirketlerde payın itfası da ancak sözleşme değişikliği ile mümkün olabilmektedir.³⁰⁸ Sermayenin azaltılması yoluna gidilebilmesi için TTK m. 592 hükmü TTK 473 ve devamı maddelerine açıkça atıf yapmış olduğundan, TTK m. 421/3, c. 1 gereği sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oyu gerekmektedir.³⁰⁹

6762 sayılı eTTK’nın 551/4 maddesinde yer alan, “*Bir ortağın şirketten*

³⁰⁵ Bkz., TTK m. 202/2 madde gerekçesinde yer alan açıklamalar. Ayrıca bkz., ÇAMOĞLU, *Çıkma II*, s. 249. Tazminat veya payların satın alınmasını istem davası, genel kurul kararının verildiği veya yönetim kurulu kararının ilan edildiği tarihten itibaren başlayarak iki yılda zamanaşımına uğrar (TTK m. 202/2, c. son).

³⁰⁶ TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 191; TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 275; AÇIKALIN, s. 36.

³⁰⁷ TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 275.

³⁰⁸ Ayrıca bkz., TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 191.

³⁰⁹ Buna karşılık sermayenin arttırılması için TTK m. 621’de öngörülen nisaplar aranır.

çıkması veya çıkarılması ancak esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere riayet şartıyla muteberdir.” hükmüne yeni TTK’nın çıkma ve çıkarılmaya ilişkin maddelerinde açıkça yer verilmemiştir. Ancak doktrinde yine de ortağın kendi rızası ile sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümlere riayet edilerek payın tam itfası durumunun da ortağın iradesiyle şirketten ayrılmasının bir türü olduğu görüşü hâkimdir.³¹⁰

Kural olarak payın itfası için, itfa edilecek payın sahibinin rızası gerekmele birlikte eşitlik ilkesine uygun olarak payın itfası söz konusu ise bu halde pay sahibinin rızasına gerek yoktur.³¹¹ Bununla birlikte payın itfası hükümlerine şirket sözleşmesi hükümleri ile de yer verilmesi mümkündür.³¹² Ortağın rızası ile sermaye azaltılması sonucu payın itfasında ortağın iradi olarak şirketten ayrılması söz konusu olduğundan bu halde şirketten çıkma³¹³; ortağın rızası dışında eşitlik ilkesi gereği ortağın şirketteki payın itfası halinde ise şirketten çıkarılma söz konusu olacaktır.³¹⁴ Esas sermaye payının itfasıyla birlikte, payın kapsadığı tüm hak ve borçlar düşer ve payın ait olduğu ortağın ortaklıktan çıkması sonucu meydana gelir.³¹⁵

Bunun dışında itfa hükümlerine yer veren bir diğer düzenleme ise TTK m. 612 hükmüdür. TTK m. 612 düzenlemesinde, şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisap edemeyeceği ancak belli koşullar altında sermayenin yüzde onuna kadar iktisabın mümkün olduğu düzenleme altına alınmıştır. Bununla birlikte, şirket sözleşmesi ile tanınan çıkma hakkının kullanımı ya da mahkeme kararıyla şirketten çıkma veya çıkarılma dolayısıyla esas sermaye payının iktisabı halinde bu oran yüzde yirmi olarak uygulanacaktır (TTK m. 612/2, c.1). TTK m. 601’e göre, esas sermayenin azaltılması hariç ortaklara esas sermaye payı bedellerinin iade

³¹⁰ Bkz., **ÖZTÜRK DİRİKKAN**, s. 19; **UÇAR**, Salter, *Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye, Kurulması Faaliyetleri, Çıkma ve Çıkarılma Halleri, Dağılma Sebepleri*, İstanbul 1996, s. 325. **YILDIZ**, *Limited*, s. 154. Buna karşılık ortağın iradesine başvurulması söz konusu olmadığından payın itfasının ortaklıktan çıkma kavramı içerisinde değerlendirilmesinin doğru olmadığını savunan aksi görüş için bkz., **AÇIKALIN**, s. 40. Bununla birlikte gerek zorunlu itfa gerekse de isteğe bağlı itfa için mutlaka esas sözleşmede hüküm bulunması gerektiği yönündeki görüş için bkz., **ÖZTÜRK DİRİKKAN**, s. 17, 2 no’lu dn.

³¹¹ **TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 276; **ÖZDOĞANDALOĞLU**, s. 20.

³¹² **ÖZDOĞANDALOĞLU**, s. 20.

³¹³ **ÖZTÜRK DİRİKKAN**, s. 19; **TAŞDELEN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 191.

³¹⁴ **AÇIKALIN**, s. 40.

³¹⁵ **TAŞDELEN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 191.

edilemeyeceği açıkça öngörülmüş olup, kural olarak esas sermaye payının ortaklara iadesi mümkün değildir. Nitekim limited şirketlerde esas sermayenin korunması ilkesi benimsenmiş olup, şirketin kuruluşunda ve şirket kurulduktan sonra da bu ilke benimsenmektedir.³¹⁶ Esas sermayenin yüzde onunu aşan tutarda payın şirket tarafından iktisabı halinde bu miktarı aşan esas sermaye payları iki yıl içerisinde elden çıkarılır veya sermayenin azaltılması yoluyla itfa edilir (TTK m. 612/2, c.2). Ancak daha önce çıkan veya çıkarılan ortakların payının TTK 612'inci madde hükmüne göre itfası halinde, payların itfası yoluyla esas sermayenin azaltılmasından farklı olarak, zaten payların sahibi olmadığından payın itfası ile ortaklık sıfatının sona ermesinden bahsedilemeyecektir.³¹⁷

Esas sermaye payının azaltılması sonucu payın itfası halinde, ortaklık sıfatı ve bundan kaynaklanan tüm hak ve borçlar da sona ermektedir. Payın itfasında diğer çıkma hallerinden farklı olarak sadece ortaklık sıfatı değil, bununla birlikte ortağın sahip olduğu pay da ortadan kalkmaktadır.³¹⁸

f) Şirket Kararı ile Çıkma

Limited şirket sözleşmesinde çıkmaya ilişkin bir düzenleme mevcut değilse veya haklı nedenlere dayanılarak ortaklıktan mahkeme kararı ile ayrılmak durumu da mümkün değilse, şirketten ayrılmayı isteyen ortak diğer tüm ortaklarının muvafakatini alarak ortaklıktan ayrılabilir.³¹⁹ Aynı durum şirket esas sözleşmesi ile çıkmanın bağlandığı şartların ve çıkma sebeplerinin gerçekleşmemesi halinde de söz konusu olup, diğer ortakların onayı ile ortağın şirketten ayrılması mümkündür.³²⁰ Nitekim buna yasal bir engel de bulunmamaktadır.

³¹⁶ PULAŞLI, *Şerh*, s. 2729.

³¹⁷ Ayrıca bkz., “Bölüm III, B, 3” başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

³¹⁸ ÖZDOĞANDALOĞLU, s. 20; AÇIKALIN, s. 40.

³¹⁹ Bu doğrultuda bkz., ŞENER, *Limited*, s. 892; YILDIZ, *Limited*, s. 154; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 190; DOĞANAY, s. 1487; ÇAKIR ÇELEBİ, s. 28. Aksi yönde görüş için bkz., KARAKAŞ, s. 14. Buna karşılık şirket sözleşmesinde çıkma hakkı tanınmamış ise, ortaklar genel kurulunda oybirliğiyle karar alınsa dahi, esas sözleşme değişikliği yapılmadan, ortağın şirketten ayrılmasının mümkün olmadığı yönündeki görüş için bkz., BAŞTUĞ, s. 29 ve s. 42.

³²⁰ TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 190.

3. Çıkmaya Katılma

Çıkmaya katılma, 6762 sayılı eTTK’de mevcut bulunmayan, 6102 sayılı TTK m. 639’da düzenleme altına alınan bir şirketten ayrılma durumudur. Çıkma sebebi yalnızca çıkmayı talep eden ortak için değil diğer ortaklar için de gerçekleşmiş olabilir. Bu nedenle kanun koyucu, şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerin kendisi yönünden de geçerli olduğunu ileri süren ortaklara “*çıkmaya katılma*”, çıkma bakımından haklı sebepleri bulunduğunu iddia eden ortaklara ise “*çıkma davasına katılma*” hakkı tanımıştır.³²¹

Ortaklardan birinin şirket sözleşmesindeki hükme dayanarak veya çıkma davası açarak çıkma hakkını kullanması halinde diğer ortakların çıkmaya katılabileceği TTK m.639/1 ile düzenleme altına alınmış, ikinci fıkrada ise çıkmaya katılmak isteyen ortağın, haklı sebebin kendisi yönünden de geçerli olduğunu belirterek bu hakkı kullanabileceği ifade edilmiştir. Burada madde metni içerisinde çelişki olduğu göze çarpmaktadır. Ancak TTK m. 639/1’de, şirket sözleşmesinde çıkma sebepleri öngörülmesi halinde veya haklı sebebe dayalı hallerde çıkmaya katılmaya imkân tanındığı gözetildiğinde; sadece haklı sebeplerin varlığında değil, şirket sözleşmesinde çıkma hakkının kullanılabilmesi, haklı sebep olmasa da, bazı hallerin varlığı halinde şirket sözleşmesi ile çıkma hakkı tanınmışsa bu halde de diğer ortakların çıkmaya katılma hakkının olduğunun kabulü gerekir. Dolayısıyla burada TTK m. 639/2’de öngörülen “*haklı sebep*” ibaresini “*şirket sözleşmesinde öngörülen sebep*” şeklinde anlamak gerekir.³²²

Diğer ortaklardan her biri ortaklardan birinin şirket sözleşmesindeki hükme dayanarak şirketten çıktığını ya da haklı sebeplere dayanarak şirketten çıkmak için dava açtığını öğrendikten sonra, eşit işlem ilkesi gereği, kanunda öngörülen usullere uyarak çıkmaya katılma hakkına sahiptir. Gerekçede, davanın sadece davacı için karara bağlanmasının diğer ortakları olumsuz etkileyebileceği göz önünde bulundurularak çıkmaya katılma hakkının düzenlendiği ifade edilmiştir.

³²¹TTK m. 639’un gerekçesinde de ifade edildiği üzere, bu durum, hem menfaatler dengesinin korunması hem de usul ekonomisi açısından uygundur.

³²²KENDİGELEN, s. 554, dn. 136; GÖZÜYEŞİL, s. 671; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 174. Aksi yönde görüş için bkz., TEKİNALP, *Çıkmaya Katılma*, s. 4.

TTK m. 639, haklı sebeple çıkma davasının açıldığı veya TTK 638’inci madde gereği şirket sözleşmesindeki hükme dayanılarak ortaklıktan çıkma hakkının kullanılmak istenmesi halinde diğer ortaklara çıkmaya katılma imkânı tanımaktadır. Dolayısıyla çıkmaya katılma müessesesinin, çıkma hakkının kullanıldığı bu iki durumla sınırlı olduğunu söylemek mümkündür.

Ortaklardan biri haklı sebeple çıkma davası açtığı takdirde yahut şirket sözleşmesindeki hükme dayanarak ortaklıktan çıkmayı talep ettiği takdirde, şirket müdür veya müdürleri gecikmeksizin derhal diğer ortakları bu konuda bilgilendirmekle yükümlüdürler(TTK m. 639/1). Yapılacak bildirim üzerine ortaklardan her biri, bildirimin kendisine ulaştığı tarihten itibaren bir ay içerisinde çıkma hakkını kullanan ortağın çıkma istemi şirket sözleşmesindeki hükme dayanıyorsa ve şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma sebebi kendisi için de geçerliyse kendisinin de çıkmaya katılacağını müdürlere bildirmek yoluyla çıkmaya katılma hakkına sahiptir [(TTK m. 639/2, (a)]. Bunun yanı sıra ortaklardan birisi haklı sebeple çıkma davası açmışsa çıkmaya katılmak isteyen diğer ortak ya da ortaklar açılacak bir dava ile haklı sebeple çıkma davasına katılabilirler [(TTK m. 639/2, (a)]. Dolayısıyla çıkma hakkı ortaklardan biri tarafından şirket sözleşmesindeki nedene dayanarak şirket müdürlerine bildirimde bulunmak suretiyle kullanılmışsa çıkmaya katılmak isteyen ortak şirket müdürlerine bildirimde bulunmakla yetinecek; buna karşılık çıkan ortak haklı sebeple çıkma davası açmışsa kendisi için de haklı sebebin geçerli olduğunu düşünen ortak dava açmak suretiyle çıkmaya katılabilecektir.³²³ Ortaklardan biri çıkma davası açmışsa bu halde şirketten ayrılmak isteyen ortak, açacağı yeni bir dava çıkmaya katılabileceği gibi ilk davayı açanın davasına asli müdahil olarak katılması da mümkündür.³²⁴ Elbette ki çıkmaya

³²³ **MOROĞLU**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 554.

³²⁴ Buna karşılık çıkmaya katılmanın medeni usul hukuku anlamında asli veya ferî müdahale olarak değerlendirilemeyeceği yönündeki görüş için bkz.,Fevzi Fırat **GÖZÜYEŞİL**, “Limited Şirketlerde Çıkmaya Katılma”,*Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVII, S. 1-2, 2013, s. 666-667; Muhammed Furkan **SİDİM**, “Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarılma”, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, tez.yok.gov.tr (E.T. 16.03.2020), 2019, s. 79. Yasa koyucunun buradaki amacının çıkmaya katılmak isteyen ortağın açacağı davanın yürüyen çıkma davası ile birleştirilmesi yönünde olduğu konusunda bkz.,**ÇAMOĞLU**, *Çıkma I*, s. 263; **GÖZÜYEŞİL**, s. 678. Burada çıkma davasında davacı taraf arasındaki ilişkinin ihtiyari dava arkadaşlığı olduğu konusunda bkz.,Fatma Betül **ÇAKIR ÇELEBİ**,“Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarma”, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans

katılmak suretiyle şirketten ayrılmak isteyen ortağın ayrılma sebebinin, TTK m. 639'da öngörüldüğü üzere haklı ya da şirket sözleşmesinde öngörülen bir sebebe dayanması gerekmektedir.

Şirketten ayrılmak isteyen ortaklardan her biri, bildirim kendisine yapıldığı tarihten itibaren bir ay içerisinde ortaklardan birinin çıkma istemi şirket sözleşmesindeki hükme dayanarak çıkmaya katılma hakkına sahiptir (TTK m. 639/2). Burada öngörülen bir aylık süre, hak düşürücü süre niteliğinde olup, müdürlerce yapılan bildirim kendilerine ulaştığı tarihten itibaren bir ay içerisinde bu hakkı kullanmayan ortaklar çıkmaya katılma hakkını kaybederler.³²⁵

Çıkmaya katılma tek taraflı bozucu yenilik doğuran nitelikte ve çıkmaya katılmaya yönelik bildirim şirkete ulaştığı an itibarıyla hüküm ve sonuçlarını doğuran bir hak niteliği taşımaktadır.³²⁶

Çıkma hakkını kullanmak isteyen ortağın bildirim müdürlere ne şekilde yapacağı konusunda kanunda bir düzenleme mevcut olmasa da, ispat bakımından bu bildirim noter aracılığıyla yapılması ve yine çıkmaya katılma hakkının da bu bir aylık süre içerisinde kullanılması gerekmektedir.³²⁷

Limited şirkette diğer ortakların çıkmaya katılabilmesi için müdürlere diğer ortaklara durumu bildirme yükümlülüğü yüklenmiş olduğundan, müdür veya müdürler bu yükümlülüğü yerine getirmezlerse, TTK m. 639/2'de öngörülen bir aylık süre başlamayacak, bunun yanı sıra şirket müdürlerinin de hukuki sorumluluğu doğacaktır.³²⁸

Şirketten çıkan tüm ortaklar, esas sermaye payları ile orantılı olarak eşit işleme tabi tutulurlar (TTK m. 639/3). Çıkmaya katılma, sadece ortaklardan bir veya bir kaçının ortaklıktan çıkma hakkını kullanması halinde açıkça düzenlenmiş

Tezi, tez.yok.gov.tr (E.T. 16.03.2020), 2015, s. 61. Kanaatimizce çıkmaya davasına katılma, ayrı bir dava olarak çıkma davası ile birlikte usul ekonomisi ilkesi gereği birleştirilmesi yoluyla görülebilecektir. Bununla birlikte asli müdahale de asıl dava ile görülen ayrıca harçlandırılarak açılan bir dava olduğundan asli müdahil hakkında da hüküm verilmektedir. Dolayısıyla çıkma davasına çıkmaya katılmak isteyen ortağın asli müdahil olarak katılması da mümkündür. Buna karşılık ferî müdahalede çıkmaya katılmak isteyen ortak hakkında bir karar verilmeyeceğinden ferî müdahale yoluyla çıkma davasına katılmak mümkün görülmemelidir.

³²⁵ ALTAŞ, *Limited*, s. 350.

³²⁶ CAMOĞLU, *Çıkma I*, s. 263; GÖZÜYEŞİL, s. 667.

³²⁷ Ünal TEKİNALP, *Çıkmaya Katılma*, www.arslanlibilimarsivi.com (E.T. 10.03.2019), s. 6.

³²⁸ ŞENER, *Limited*, s. 8.

olduğundan, şirket sözleşmesindeki bir hüküm nedeniyle veya haklı sebebin varlığı dolayısıyla bir ortağın şirketten çıkarılması halinde ise uygulanması mümkün değildir (TTK m. 639/4).

Çıkmaya katılma hakkını kullanmak isteyen ortakların aynı şirket sözleşmesi hükmüne veya aynı haklı sebebe dayanmalarının gerekip gerekmediği, başka hüküm veya haklı sebepler ileri sürmelerinin mümkün olup olmadığı madde gerekçesinde yargı kararlarına ve öğretiye bırakılmıştır. Hâkim görüş, şirket sözleşmesinde öngörülen veya açılmış bulunan haklı nedenle çıkma davası nedeniyle çıkmaya katılmak isteyen ortak veya ortakların, çıkma hakkını ilk kullanan ortakla aynı sebebe dayanmak zorunda olmadığı, burada önemli olanın, TTK m. 638’de öngörülen herhangi bir çıkma sebebinin çıkan veya çıkmaya katılan ortak bakımından gerçekleşmesi gerektiği yönündedir.³²⁹ Bu görüşe göre çıkmaya katılma hakkının kullanılabilmesi için her ne kadar aynı sebebe dayanma zorunluluğu bulunmasa da, şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma sebeplerinden birinin yahut haklı sebebin çıkmaya katılmak isteyen ortağın kendisi için de geçerli olması zorunludur.³³⁰ Diğer bir görüşe göre ise, burada çıkma sebebinin niteliğine göre bir yorum yapmak gerekmektedir. Bu görüşe göre, çıkma sebebi nesnel nitelikteyse, yani aynı sebep çıkmaya katılmak isteyen ortak yönünden de geçerli ise bu halde çıkmaya katılma hakkı kullanılabilir.³³¹ Dolayısıyla burada, çıkmaya katılmak isteyen ortaklar bakımından da TTK 638’de düzenlenen sözleşmesel veya haklı sebebe dayanarak çıkma hakkının kullanılmasının şartları gerçekleşmiş olmalıdır.³³²

Çıkmaya katılma süresinde talep edilmiş ve şirket sözleşmesinde öngörülen sebep ayrılmak isteyen ortak bakımından gerçekleşmişse, bu halde genel kurulun; açılmış bir haklı sebeple çıkma davası varsa da mahkemenin, çıkmaya katılma talebini reddetmesi mümkün değildir.³³³ Bunun yanı sıra çıkmaya katılma daha

³²⁹ŞENER, *Limited*, s. 895. Bkz., aynı doğrultuda PULAŞLI, *Şerh*, s. 2788; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 769. Aksi yönde görüş için bkz., YILDIZ, *Limited*, s. 158.

³³⁰YILDIZ, *Limited*, s. 158.

³³¹ÇAMOĞLU, *Çıkma I*, s. 262.

³³²ŞENER, *Limited*, s. 896.

³³³TEKİNALP, *Çıkmaya Katılma*, s. 6.

önceden var olan asli bir çıkma talebine bağlı olduğundan, çıkmayı talep edenin feragati halinde çıkmaya katılanların talepleri de sona erecektir.³³⁴

Limited şirkette tüm ortakların şirket sözleşmesindeki sebeplere dayanarak çıkmaya katılma hakkını kullanması durumunda da şirketi sona erdirip erdirmeme konusunda müdürlerin genel kurulu toplantıya çağırması gerekmektedir.³³⁵ Bununla birlikte öğretide *Tekinalp*, tüm ortakların çıkmaya katılması halinde ya da iki ortaklı limited şirkette bir ortağın diğer ortağın açtığı çıkma davasına ya da çıkma beyanına katılması halinde, ortaksız şirket olamayacağından artık çıkma iradesi fesih iradesine dönüştüğünden genel kurulun şirketin feshine karar vermesi gerektiği; çıkma davasına katılmada ise mahkemenin haklı sebep oluşup oluşmadığını değerlendirmesi gerekmeksizin şirketin feshine karar vermesi gerektiği görüşündedir.³³⁶ Kanaatimizce çıkma hakkı şirket esas sözleşmesinde öngörölmüş ve tüm ortaklar şirkete çıkma bildiriminde bulunmuşsa, bu halde şirket genel kurulunun toplanarak şirketi devam ettirme yahut fesih yoluna gitme konusunda karar alması isabetli olacaktır. Ancak açılmış bir çıkmaya katılma davası varsa ve ortakların tümünün çıkma davasına katılması halinde, mahkemece tüm ortakların çıkma iradesinin şirketin feshine yönelik olduğu kabul edilerek şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmesinin mümkün olamayacağı, zira eldeki talebin şirketten çıkmaya yönelik olduğu düşünölerek, mahkemenin talepten fazlası ile şirketin feshine karar vermesinin mümkün olmayacağı kanaatindeyiz.³³⁷

C. Çıkarılma

Şirketten çıkarılma, şirket ortağının ortaklık sıfatının sona ermesi hallerinden birisidir. Çıkarılma, çıkma ve çıkmaya katılmadan farklı olarak ortaklık sıfatının irade dışı sona ermesi hallerinden birisidir. Şirketler hukukunda çıkarılma, ortağın

³³⁴ ÇAMOĞLU, *Çıkma II*, s. 247; TEKİNALP, *Çıkmaya Katılma*, s. 6.

³³⁵ ÇAMOĞLU, *Çıkma II*, s. 247.

³³⁶ TEKİNALP, *Çıkmaya Katılma*, s. 7. Aynı yönde bkz., ALTAN, s. 149.

³³⁷ Aynı doğrultuda bkz., SİDİM, s. 84. Bu halde mahkemenin tüm ortaklar bakımından haklı sebeple şirketten çıkma sebebinin oluşup oluşmadığını incelemesi, tüm ortaklar bakımından şirketten çıkmak için haklı sebeplerin gerçekleştiği kanaatine varılması halinde mahkemece taleple bağlı kalınmaksızın çıkma iradesinin fesih iradesine dönüştüğü kabul edilerek şirketin feshine karar verilmesi gerektiği konusunda GÖZÜYEŞİL, s. 671.

ortaklık haklarının kendi istek ve iradesi dışında elinden alınarak şirketle ilişkisinin kesilmesini ifade etmektedir.³³⁸

Limited şirkette ortağın şirketten çıkarılması halleri, TTK'nun 640'ıncı maddesinde, “*şirket sözleşmesinde yer alan bir sebebe dayanılarak genel kurul kararı ile çıkarılma*” ve “*haklı sebebe dayalı mahkeme kararı ile çıkarılma*” şeklinde düzenlenmiş; bununla birlikte kanunun muhtelif hükümlerinde de ortağın şirketten çıkarılmasına imkân veren düzenlemelere yer verilmiştir. Bu başlık altında şirketten çıkarılma durumları detaylı olarak incelenecektir.

1. Genel Olarak

Çıkarılma ile ortaklıktan ayrılma hali, limited şirket ortağının ortaklık sıfatının sona ermesi hallerinden birisidir. Çıkarılma, limited şirket ortağının payının değeri ödenerek şirketten çıkarılmasıdır.³³⁹ Başka bir tanıma göre çıkarılma; şirket ortağının kanun veya şirket sözleşmesinde öngörülen bir sebebe dayanılarak genel kurul veya mahkemenin alacağı bir kararla ortaklık ile olan bağının kesilmesi, ayrılma akçesi verilerek ortaklık haklarının elinden alınmasıdır.³⁴⁰ Çıkma hakkı iradi bir şekilde ortaklık sıfatının sona ermesi hali iken, çıkarılma, limited şirket ortağının kendi iradesi olmaksızın ortaklık hak ve borçlarının şirket tarafından sonlandırılması şeklinde tanımlanabilir.

6762 sayılı eski Ticaret Kanunu'nun 551'inci maddesinde, esas sermayenin belirli çoğunluğuna sahip ortakların alacağı genel kurul kararı ile haklı sebeplerin varlığı halinde limited şirketin, ortağın şirketten çıkarılmasını mahkemeden isteyebileceği düzenlemesine yer verilmişti.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ise şirketten çıkarılma, TTK'nun 640'ıncı maddesinde düzenleme altına alınmıştır. Mevcut düzenlemeye göre, şirket sözleşmesi ile bir ortağın şirketten çıkarılması sebepleri öngörülebileceği gibi, haklı

³³⁸ BAŞTUĞ, s. 54. Aynı doğrultuda bkz., ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 449.

³³⁹ İsmail KAYAR, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku*, 5. bs., Ankara 2018, s. 509.

³⁴⁰ BAHTİYAR, *Haklı Sebeple Çıkarma Davası*, s. 104.

sebeplerin varlığı halinde şirket de mahkemeye başvurarak ortağın şirketten çıkarılmasını isteyebilecektir. Dolayısıyla eski düzenlemeden farklı olarak şirketten çıkarılmanın, şirket sözleşmesinde öngörülen hallerde de mümkün olduğu açıklığa kavuşturulmuştur. Bunun yanı sıra haklı sebeplerin varlığı halinde, şirket sözleşmesinde ortağı şirketten çıkarmaya dair bir düzenleme yer almasa da, şirketteki huzur ve güven ortamını sağlamak adına şirkete, ortağın şirketten çıkarılması için dava açma hakkı tanınmıştır. Bu düzenleme ile birlikte, TTK m. 638/2’de öngörülen her ortağın haklı sebeplere dayanarak şirketten çıkma hakkı karşısında şirkete de haklı nedenlerin varlığı halinde ortağı şirketten çıkarma hakkı tanınarak bir denge oluşturulmaya çalışılmıştır.³⁴¹

Bununla birlikte limited şirketin sona erme halleri TTK m. 636’da sayılmıştır. Limited şirket, fesih veya infisah sebeplerinden biri nedeniyle sona ererse, terkinle birlikte şirket tüzel kişiliği sona erdiğinden³⁴², ortaklık sıfatı da sona erecektir.³⁴³ 6762 sayılı eTTK’de öngörülen limited şirket ortağının sermaye koyma borcunu ifada temerrüdü nedeniyle çıkarma ve ortağın iflası yahut payının haczi durumunda çıkarma halleri ise 6102 sayılı yeni Ticaret Kanunu ile açıkça şirketten çıkarılma sebebi olmaktan çıkarılmıştır.³⁴⁴ Buna karşılık limited şirketlerde sermaye koyma borcu ve ifa etmemenin sonuçlarına ilişkin TTK 585’inci madde hükmü anonim şirketlere atıfta bulunmuş olduğundan, sermaye koyma borcunda mütemerrit duruma düşen pay sahibi hakkında ıskat prosedürü uygulanarak ortaklıktan çıkarılması mümkündür. Bunun dışında sermaye payını ifade temerrüt hali ortağın şirketten çıkarılması için haklı bir sebep teşkil edebileceğinden açılacak haklı sebeple çıkarma davası ile de ortağın şirketten çıkarılması mümkündür.³⁴⁵

³⁴¹ Bkz., TTK m. 640/3’ün gerekçesinde yer alan açıklamalar.

³⁴² PULAŞLI, *Şerh*, s. 2491; AL KILIÇ, *Tasfiyeden Dönme*, s. 204 ve s. 397; TEKİNALP, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 207.

³⁴³ ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 21.

³⁴⁴ Bkz., ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 54-66. Nitekim 6762 sayılı eTTK m. 522 ve 523’üncü hükmü ile buna imkân tanındığı yönünde detaylı açıklamalar için bkz., UÇAR, s. 325; KARAYALÇIN, s. 385. Ayrıca bkz. aşağıda “Bölüm II, II, C, 8” başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

³⁴⁵ TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 220-221.

2. Şirket Esas Sözleşmesinde Öngörülen Sebepler Nedeniyle Çıkarılma

a) Genel Olarak

Bir ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılabileceği durumlar şirket sözleşmesinde öngörülebilir (TTK m. 640/1). Şirket sözleşmesi ile ortaklara çıkma hakkı tanınması mümkün olduğu gibi (TTK m. 638/1), sözleşmeye konulacak hükümle şirkete, şirket ortaklarını ortaklıktan çıkarma hakkı da tanınması da mümkündür (TTK m. 640/1).

Şirket sözleşmesinde öngörülecek çıkarma sebeplerinin haklı sebep olmasına gerek yoktur.³⁴⁶ Nitekim kanun koyucu, şirket sözleşmesine konulacak sebeplerin haklı sebep olmasını aramamıştır. Ancak şirket sözleşmesi ile haklı sebeplerle ortağın ortaklıktan çıkarılabileceğinin öngörülmesi de mümkündür (TTK m. 641/1,3).³⁴⁷ Bu durumda haklı sebebe dayanarak şirket tarafından ortağın çıkarılabilmesi için bu haklı sebebin varlığı ortağın şahsında veya davranışından kaynaklanması aranır.³⁴⁸ Bu halde, çıkarma sebebi sözleşmede öngörülmüş olduğundan, haklı sebebin gerçekleşip gerçekleşmediğine mahkeme değil genel kurul karar verecektir.³⁴⁹

Her ne kadar ortaklıktan çıkarma sebebinin haklı sebep olması aranmamış olsa da³⁵⁰, şirket sözleşmesine konulacak çıkarma sebebinin ortaklık açısından önemli sebep olması, dürüstlük kuralına aykırı ve keyfî uygulamaya sebebiyet verecek bir sebep teşkil etmemesi gerekmektedir.³⁵¹ Bunun yanı sıra çıkarma sebeplerinin şirket amacı ve ortaklar arası ilişkiler göz önüne alınarak objektif, adil, kabul edilebilir ve eşit işlem ilkesine uygun olması da gerekmektedir.³⁵² Şirket sözleşmesinde sadece şirkete çıkarma hak ve yetkisi tanınmış buna karşın şirketten çıkarma sebeplerinin

³⁴⁶ PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 790; ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 449. Bkz., aynı doğrultuda, TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 217.

³⁴⁷ Ayrıca bkz. ŞENER, *Limited*, s. 900.

³⁴⁸ ŞENER, *Limited*, s. 900.

³⁴⁹ ŞENER, *Limited*, s. 900.

³⁵⁰ ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 87; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 216.

³⁵¹ Çıkarılmanın özel sebep olmaksızın diğer ortakların takdirine bağlı olarak alınacak bir genel kurul kararı ile icrasının mümkün olmadığı yönünde bkz., ŞENER, *Limited*, s. 899. Aynı doğrultuda bkz., PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 791.

³⁵² PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 791; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 216.

neler olduğunun gösterilmemiş olması halinde, hiçbir sebep gösterilmeden ortağın şirketten çıkarılmasını öngören şirket sözleşmesi hükümleri geçersiz nitelik taşıdığından, ortağın bu halde alınacak genel kurul kararı ile şirketten çıkarılması mümkün değildir.³⁵³ Bu halde şirket ancak haklı nedenler varsa bunlara dayanarak ortağın şirketten çıkarılmasını mahkemeden talep edebilecektir.

Şirket sözleşmesinde çıkarılma sebeplerinin öngörülmesi ihtiyari olup, sözleşmede böyle bir düzenlemeye yer verilmemişse, ortak ancak haklı sebeplerin varlığı halinde mahkeme kararıyla ortaklıktan çıkarılabilir.³⁵⁴

b) Genel Kurul Kararı ve Karar Yeter Sayısı

TTK m. 640/1 düzenlemesinde şirket sözleşmesinde çıkarılma sebeplerinin öngörülebileceği düzenleme altına alınmıştır. Ancak şirket sözleşmesindeki sebeplere dayanılarak ortağın şirketten çıkarılabilmesi için bu konuda alınmış bir genel kurul kararı olmalıdır. Şirketin özellikle küçük pay sahiplerini devre dışı bırakma maksatlı, eşit işlem ilkesine aykırı yahut keyfi şekilde ortaklıktan çıkarma kararı almasının önüne geçilebilmesi adına, sözleşmede öngörülen sebeple ortağın şirketten çıkarılması, TTK m. 621’de önemli kararlar başlığı altında düzenlenmiş ve ağır nisaplara bağlanmıştır [(TTK m. 621/1,(h))]. Bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen bir sebep nedeniyle şirketten çıkarılmasına ilişkin karar alınabilmesi için genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması gerekmektedir [(TTK m. 621/1, (h))].

Limited şirketler, şirket sözleşmesinde kuruluş aşamasında çıkarma sebebine yer verebilecekleri gibi, daha sonra yapılacak bir sözleşme değişikliği ile de şirket sözleşmesinde çıkarma sebeplerine yer vermeleri mümkündür.³⁵⁵ Ancak bu şekilde sözleşme değişikliği yapılması zorlaştırılmış, çıkarma sebeplerinin sonradan şirket sözleşmesine konulabilmesine ilişkin sözleşme değişikliklerinin şirket sermayesini

³⁵³ ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 87; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 216; ŞENER, *Limited*, s. 899; İsmail Özgün KARAAHMETOĞLU, “TTK m. 636/3 ile TTK m. 640 Hükümleri Arasındaki İlişkiye Dair Bir İnceleme”, *ERÜHFD*, C. 9, S. 2, 2014, jurix.com.tr (E.T. 29.11.2020), s. 119.

³⁵⁴ ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 87.

³⁵⁵ ALTAŞ, *Limited*, s. 356.

temsil eden tüm ortakların genel kurul toplantısında oy birliği ile karar almasıyla mümkün kılınmıştır (TTK m. 621/3). Mevcut düzenleme, azınlığı korumak maksadıyla getirilmiş bir düzenleme olup, çoğunluğun sonradan yapacağı bir sözleşme değişikliği ile azınlığı ortaklıktan çıkarmasının önüne geçilmek istenmiştir.³⁵⁶

Şirket sözleşmesinde yer alan sebeplere dayanılarak ve kanun tarafından öngörülen nisaplarla alınacak genel kurul kararı ile ortaklıktan çıkarmada bu konuda bir mahkeme kararı alınmasına gerek olmaksızın, şirket ortağının ortaklıktan çıkarılmasına imkân tanınmıştır. Genel kurul kararıyla alınacak çıkarma kararının limited şirketten çıkarılan ortağa noter aracılığıyla bildirilmesi gerekmektedir (TTK m. 640/2). Şirketten çıkarılan ortağın, şirket sözleşmesinde öngörülen sebebe dayanılarak çıkarmaya yönelik alınan genel kurul kararının iptalini istemesi mümkündür (TTK m. 640/2).

c) Şirketten Çıkarılan Ortağın Dava Hakkı

Şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma sebebinin gerçekleşmesi nedeniyle ortağın şirketten çıkarılması halinde; çıkarılan ortağa bir güvence sağlamak ve keyfi uygulamaların önüne geçmek amacıyla ortaklıktan çıkarılmasına ilişkin bu kararın iptalini dava etme hakkı tanınmıştır (TTK m. 640/2).³⁵⁷

Limited şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplere dayanılarak ortağın şirketten çıkarılması durumunda, çıkarılan ortak çıkarmaya ilişkin genel kurulda bulunsun ve çıkma durumunu genel kurul kararıyla öğrenmiş olsa dahi iptal davası açması için öngörülen üç aylık sürenin başlayabilmesi için genel kurul kararının limited şirketten çıkarılan ortağa noter aracılığıyla bildirilmesi gerekmektedir (TTK m. 640/2).³⁵⁸ Nitekim bu bildirim, genel kurul kararı ile çıkarılmasına karar verilen ortağın, dava açabilmesi ve hatta ortaklıktan çıkarılabilmesi için zorunluluk arz etmektedir.³⁵⁹

TTK m. 640/2'ye göre, çıkarma kararına karşı ortak, buna ilişkin genel kurul kararının kendisine noter aracılığıyla bildirilmesinden itibaren üç ay içerisinde dava

³⁵⁶ ŞENER, *Limited*, s. 899.

³⁵⁷ Bkz., TTK m. 640'ın gerekçesi.

³⁵⁸ Bkz., bu doğrultuda ŞENER, *Limited*, s. 901.

³⁵⁹ ŞENER, *Limited*, s. 901.

açabilecektir. Burada öngörülen üç aylık süre hak düşürücü süre niteliğindedir.³⁶⁰

Çıkarma kararının iptali davası incelenirken değinmemiz gereken diğer bir husus da TTK m. 622 düzenlemesidir. Mevcut düzenlemede, anonim şirkette genel kurul kararlarının butlanına ve iptaline ilişkin hükümlerin limited şirketlerde de kıyasen uygulanacağı belirtilmiştir. Buna göre limited şirket genel kurul toplantısına katılıp da genel kurulda yapılan oylamada olumsuz oy veren ve bunu tutanağa geçiren yahut toplantıda hazır bulunup bulunmamasına veya olumsuz oy kullanıp kullanmamasına bakılmaksızın çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan olunmadığını, genel kurula yetkisiz kişilerin katılıp oy kullandıklarını, kendisinin genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve bu aykırılıkların da genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri, yönetim kurulu ve kararların yerine getirilmesi kişisel sorumluluklarına yol açacaksa yönetim kurulu üyelerinden her biri, üç ay içerisinde, şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde genel kurul kararının iptali davasını açabilir (TTK m. 445 ve TTK m. 446). Çıkarma kararının iptali davası da esasen genel kurul kararının iptali niteliğinde olmakla birlikte, genel kurul kararının iptalinden daha basit ve özel bir yol öngörülmüştür. Bu doğrultuda limited şirket ortağı genel kurul kararının iptali sebeplerine de dayanabilecek, bunun dışında genel kurul kararının iptali sebepleri oluşmamışsa yine de çıkma kararının iptalini dava edebilecektir.³⁶¹ Çıkarma kararının iptali davasında hak düşürücü sürenin başlangıcı da genel kurul kararının iptali davasından farklıdır. Çıkarma kararının iptali davasında süre, noter aracılığıyla, çıkarılma kararının ortağa ulaştığı tarihten başlarken; genel kurul kararının iptalinde bu süre genel kurul kararının alındığı tarihten itibaren işlemeye başlar.³⁶² Genel kurul kararının iptali davasının aksine çıkarma davasının iptali davası açabilmek için TTK 640/2 düzenlemesinde genel kurulda olumsuz oy kullanma ve bunu tutanağa geçirtme zorunluluğu da

³⁶⁰ PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 795; TARHAN, s. 190. Bu sürenin hak düşürücü süre olduğu konusunda bkz., Y. 11. H.D, 29/09/2014 tarih, E. 2014/8076, K. 2014/14792 sayılı ilamı, karararama.yargitay.gov.tr (E.T. 04.03.2020).

³⁶¹ ŞENER, *Limited*, s. 901.

³⁶² ŞENER, *Limited*, s. 902. Buna karşılık genel kurul kararının iptali kurumunun varlığı karşısında böyle bir düzenlemeye ihtiyaç bulunmadığı konusundaki görüş için bkz., MOROĞLU, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 555.

bulunmamaktadır. Dolayısıyla şirketten çıkarılmaya ilişkin genel kurul kararının iptali davasında daha özel nitelikte olan TTK m. 640/2 düzenlemesinin uygulanması daha isabetli olacaktır. Bununla birlikte şartları varsa şirketten çıkarılan ortak genel kurul kararının butlanını da dava edebilir (TTK m. 447).

Şirketten çıkarılmaya ilişkin genel kurul kararının iptali davasında, mahkeme şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarma sebebinin gerçekleşip gerçekleşmediğini, çıkarmaya ilişkin esas sözleşme hükmünün TBK m. 27'ye aykırı olup olmadığını inceleyecek; çıkarma sebebinin gerçekleşmediği yahut sözleşme hükmünün, ahlaka, emredici kurallara aykırı olduğu kanaatine varırsa alınan genel kurul kararının iptaline karar verecektir.³⁶³ Mahkemenin burada inceleme yetkisi, çıkarma kararının haklılığı değil, şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarma sebebinin genel kurul kararlarının iptal sebeplerini düzenleyen TTK 445 ve devamı ile genel nitelikteki TBK m. 27 hükmü uyarınca dürüstlük kuralına genel ahlak ve adaba aykırı olup olmadığı, şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarma usulüne riayet edilip edilmediği hususları ile sınırlı olacaktır (TTK m. 622 atfıyla TTK m. 445).³⁶⁴ Bunun yanı sıra mahkeme, şirket sözleşmesinde öngörülen sebebin önemli bir sebep olup olmadığı değerlendirmesinde bulunmayacaktır.³⁶⁵ Mahkeme bu gerekçelerle genel kurul kararının iptaline karar verdiğinde, ortaklıktan çıkarılma yönünde bir karar alınmamış gibi olur ve ortağın şirketteki ortaklık sıfatı devam eder.³⁶⁶ Buna karşılık mahkemece davanın reddedilmesi halinde, ortağın ortaklıktan çıkarılmasına yönelik alınan genel kurul kararı bozucu yenilik doğurucu bir nitelik taşıdığından, genel kurul kararının kendisine tebliğ edildiği tarih itibarıyla ortak şirketten çıkarılmış ve ortaklık sıfatı da sona ermiş olur.³⁶⁷

Buna karşılık şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarma sebebinin gerçekleşmesine rağmen ortağın şirketten çıkarılması yönünde bir genel kurul kararı olmaksızın şirketin dava açarak sözleşmedeki sebep şahsında gerçekleşen ortağın

³⁶³ Aynı zamanda TBK m. 27'ye aykırı sözleşme hükmünün geçersizliğine de mahkemece karar verileceği hususunda bkz., **PULAŞLI**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 794.

³⁶⁴ **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 450.

³⁶⁵ **PULAŞLI**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 794.

³⁶⁶ **ŞENER**, *Limited*, s. 903.

³⁶⁷ **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 450; **ŞENER**, *Limited*, s. 902.

şirketten çıkarılmasına karar verilmesini isteme hakkı mevcut değildir.³⁶⁸ Bu konuda alınmış bir genel kurul kararı yoksa mahkemece dava hemen reddedilememeli, burada tamamlanabilir bir dava şartı eksikliği olduğu gözetilerek genel kurul kararı alınması için davacı ortaklığa süre vermeli, verilen sürede genel kurul kararı alınıp mahkemeye ibraz edilmezse bu halde davanın reddedilmesi gerekmektedir.³⁶⁹

3. Haklı Sebeplerin Varlığı Nedeniyle Şirketten Çıkarılma (Çıkarma davası)

a) Genel Olarak

TTK m. 640/3 düzenlemesi ile limited şirkete, haklı sebeplerin varlığı halinde ortağın şirketten çıkarılabilmesi için dava açma hakkı tanınmıştır. Şirket sözleşmesinde ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkin bir düzenleme yer almayabilir veya mevcut düzenlemenin varlığına rağmen haklı bir sebep oluşmuş olabilir.³⁷⁰ İşte tüm bu hallerde şirket sözleşmesinde çıkarmaya ilişkin hüküm yer almasa yahut çıkarma nedeni olarak ileri sürülen sebep, şirket sözleşmesinde gösterilmemiş olsa dahi kanun koyucu ortaklığa, haklı sebeplere dayanarak ortağın şirketten çıkarılmasını dava etme hakkı tanımıştır.³⁷¹ Şirketin, haklı sebeplere dayanarak çıkarma davası açma hakkı, limited şirket ortağına haklı sebeplere dayanarak çıkma

³⁶⁸ **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, *Şirketler Hukuku*, s. 771; **ÖZDOĞAN DALOĞLU**, s. 92. Buna karşılık TTK m.255 hükmünün madde gerekçesinde de açıkça ifade edildiği üzere, kollektif şirketlere ilişkin TTK m. 255 uyarınca, kişiliğinde haklı sebep doğan ortağın şirket esas sözleşmesinde böyle bir düzenleme bulunmasa bile şirketin diğer ortaklarına söz konusu ortağı şirketten çıkarma hakkı verilmiştir. Bu karar ortakların tümünün veya şirket sözleşmesinde öngörülmesi koşuluyla belirli bir çoğunluğunun kararı ile alınabilmekte olup, şayet bu doğrultuda karar alınamamışsa bu halde her bir ortağa mahkemede çıkarma davası açma imkânı tanındığı görülmektedir (TTK m. 255/3). Bu durum kollektif şirketin şahıs şirketi olmasının doğal bir sonucudur. Buna karşılık limited şirketler sermaye şirketi olduğundan ortaklara hatta ortaklığa dahi genel kurul kararı olmadan şirket ortağını şirketten çıkarma hakkı tanınmamıştır.

³⁶⁹ **BAHTİYAR**, *Haklı Sebeple Çıkarma Davası*, s. 110.

³⁷⁰ Bkz., TTK m. 640'ın gerekçesi.

³⁷¹ **ALTAŞ**, *Limited*, s. 332. "Yasal düzenleme TTK 640 maddesinde düzenlenmiştir. Bu yasal düzenleme gözetildiğinde limited şirket ortağının diğer ortak aleyhine haklı sebeple çıkarma davası açması olanaklı değildir. Böyle bir davanın ancak ... Otelcilik Ltd. Şti. tarafından açılması gerekir. Somut olayda davacı ortağın şirket adına açtığı bir dava da bulunmadığından aktif husumet yönünden davanın reddi gerekmektedir." **Y. 11. H.D'nin**, 06/02/2017 tarih, E. 2016/2664, K. 2017/607 sayılı ilamı (E.T. 04.03.2020).

hakkı veren düzenleme gibi sözleşme ile bertaraf edilemez, ortaklığa tanınmış mutlak bir hak niteliğindedir.³⁷²

b) Haklı Sebep Kavramı

Haklı sebeple çıkarma davasında, kanun koyucu tarafından haklı sebeplerin neler olduğu konusunda bir tanıma yahut örneklendirmeye yer verilmemiştir. Genel bir tanım yapacak olursak, çıkarma davasında haklı sebep, ortağın ortaklıkta kalması durumunda, ortaklık ilişkileri ile ortaklığın faaliyetlerini olumsuz etkileyen ve bu sebeplerle ortağın şirketle olan ilişkisinin devamlılığını zora sokması yahut imkânsız kılması şeklinde tanımlanabilir. Bu nedenle, ortaklıktan çıkarmayı gerektiren haklı sebebin gerçekte var olup olmadığını ispat yükü şirkete aittir. Bu sebebin gerçekte haklı bir sebep olup olmadığını mahkeme takdir edecektir.³⁷³

Bunun yanı sıra haklı sebeple çıkarma davası tali nitelikte bir hak olduğundan, ortaklık menfaatinin başkaca şekilde korunma ihtimali kalmamışsa ancak bu yola gidilmelidir.³⁷⁴

Haklı sebeple çıkma davasında haklı sebep, ortak ile şirket arasındaki ilişkiden veya ortaklar arasındaki ilişkilerden doğduğu halde, haklı sebeple çıkarma davasında haklı sebep, çıkarılmak istenen ortağın şahsından ve davranışlarından kaynaklanmaktadır.³⁷⁵ Dolayısıyla ortağın şahsından veya davranışlarından kaynaklanmayan, şirket politikalarının değişmesi, resmi makamlar tarafından alınan önlemler gibi sebepler ortağın şirketten çıkarılması için haklı sebep teşkil etmez.³⁷⁶ Bu doğrultuda haklı sebeple çıkarma davasında haklı sebep teşkil edebilecek hallerde örnek olarak, ortağın sadakat yükümünü ve rekabet yasağını ihlal etmesi, ortağın ahlak aykırı, hileli ve onur kırıcı davranışlarda bulunması, ortağın davranışlarının şirket faaliyetlerine zarar verici nitelikte olması, ortağın güveni kötüye kullanarak şirket malları kendisinin fiilen çalıştığı şirkete aktarması, şirket yönetim ve hesaplarına ihanet edilmesi, şirket işlerinin görülmesi için yapılan toplantılara

³⁷² PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 795.

³⁷³ ALTAŞ, *Limited*, s. 332.

³⁷⁴ TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 222-223.

³⁷⁵ TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 223; ÖZTÜRKDİRİKKAN, s. 71.

³⁷⁶ ÖZTÜRKDİRİKKAN, s. 71.

katılmaması, ortağın davranışlarının şirketteki güven ortamını zedeleyecek nitelikte ve şirketi zarara uğratacak nitelikte olması, ortak olan eşlerin şiddetli geçimsizlik nedeniyle boşanması, ortağın sürekli bir hastalığı nedeniyle şirket faaliyetlerine katılamaması gibi sebepler haklı sebep sayılabilir.³⁷⁷

Bununla birlikte haklı sebeplere dayanılarak ortağın şirketten çıkarılması davasının açılabilmesi için, ortağın bu davranışı nedeniyle şirketin bir zarara uğraması zorunluluğu ise bulunmamaktadır.³⁷⁸ Haklı sebeple çıkarma davasının açılabilmesi için ortağın şahsında meydana gelen bir sebeple şirket menfaat ve ilişkilerinin zarar görmesi gerekmekte olup, burada çıkarmaya sebep teşkil eden durumun ortağın kusurundan kaynaklanması zorunluluğu ise bulunmamaktadır.³⁷⁹ Her ne kadar ortağın haklı sebeple şirketten çıkarılabilmesi için kusurunun varlığı gerekmeseyse de elbette ortağın kusuru haklı sebebin belirlenmesinde de önemli rol oynayacaktır. Haklı sebebin gerçekleşmesinde diğer ortakların müşterek kusurunun bulunması halinde ise, kusurun ağırlığına göre sonuca varılmalı ve daha ağır kusuru olan ortak ya da ortakların şirketten çıkarılması gerekmektedir.³⁸⁰ Dolayısıyla diğer ortak ya da ortakların daha ağır kusurunun olduğunun anlaşılması ya da eşit kusurun varlığı halinde, haklı sebeplere dayanılarak açılan çıkarma davasının reddedilmesi gerekmektedir.³⁸¹

Şirkete ait bir pay üzerinde birden fazla kişinin pay sahibi olması mümkündür (TTK m. 599). Paya birden fazla ortağın malik olması halinde ise, bir ortağın şahsından kaynaklanan haklı sebep yüzünden paya malik olan diğer ortakların da ortaklıktan çıkarılması hakkaniyete aykırı bir durum teşkil eder. Bu halde payının karşılığı verilerek şahsında şirketten çıkarılmayı gerektiren ortağın şirketten

³⁷⁷ Bu konudaki örnekler için bkz., **BAHTİYAR**, *Haklı Sebeple Çıkarma Davası*, s. 109; **ALTAŞ**, *Limited*, s. 332-333; **PULAŞLI**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 796; **ÖZTÜRKDİRİKKAN**, s. 72-73. Ayrıca TTK 245'te sayılan haklı sebeplerin de burada örnekseme yoluyla uygulanması mümkündür. Nitekim TTK m. 245 hükmündeki haklı sebepleri şahsında barındıran ortağın şirketten çıkarılması mümkün olduğu konusunda bkz., **ÇAKIR ÇELEBİ**, s. 106; **KARAAHMETOĞLU**, s. 134.

³⁷⁸ **ÇAKIR ÇELEBİ**, s. 111.

³⁷⁹ **ÖZTÜRKDİRİKKAN**, s. 75; **BAHTİYAR**, *Haklı Sebeple Çıkarma Davası*, s. 109. Bkz., aynı doğrultuda **ERDİL**, s. 50;

³⁸⁰ **ÖZTÜRKDİRİKKAN**, s. 75; **ÇAKIR ÇELEBİ**, s. 114.

³⁸¹ **ÇAKIR ÇELEBİ**, s. 114.

çıkartılması, paya malik olan diğerk ortakların ise pay sahipliğinin devamının sağlanması gerekmektedir.³⁸²

(1) Genel Kurul Kararı

6762 sayılı eTTK m. 551/3 düzenlemesinde, limited ortaklığa haklı sebeplere dayanarak çıkarma davası açma hakkı tanınmıştı. Buna göre, esas sermaye ve ortak sayısı bakımından çoğunluğun alacağı genel kurul kararıyla şirketin, haklı nedenlere dayanarak bir ortağın şirketten çıkarılmasını mahkemeden talep edebileceği düzenleme altına alınmıştı. 6102 sayılı TTK m. 640/3 düzenlemesinde, haklı nedenlere dayanılarak açılacak çıkarma davasında, açıkça alınacak bir genel kurul kararından bahsedilmemiş olsa da, TTK m.616/1,(h)'de bir ortağın şirketten çıkarılması amacıyla mahkemeden istemde bulunulmasının genel kurulun yetkisinde olduğu belirtilmiştir. TTK m. 616 uyarınca şirket ortağının şirketten çıkarılmasına ilişkin karar alma yetkisi genel kurulun devredilemez yetkileri arasında sayılmıştır.

Bunun yanı sıra, TTK m. 621/1,(h)'de bir ortağın haklı sebepler dolayısıyla şirketten çıkarılması amacıyla mahkemeye başvurulmasına ilişkin genel kurul kararı bakımından ağırlaştırılmış nisaplar arandığı görölmektedir. Haklı sebeplere dayanılarak çıkarma davası açılabilmesi için genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması gerekmektedir [(TTK m. 621/1,(h)).³⁸³ Dolayısıyla haklı sebeple

³⁸² ÖZTÜRKDİRİKAN, s. 76. Bununla birlikte esas sermaye pay bedellerinin ödenmemesinden payın tüm malikleri şirkete karşı müteselsilen sorumlu olduğundan, şirkete karşı bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde tüm maliklerin şirketten çıkarılmasına karar verilebileceği yönünde bkz., ÖZTÜRKDİRİKAN, s. 76. Bu halde sermaye koyma borcunda temerrüt nedeniyle paya malik olan tüm ortaklar hakkında ıskat prosedürü uygulanarak şirketten çıkarılmaları mümkündür.

³⁸³ “...Mahkemece, davanın görülebilmesi için davanın şirket tarafından açılması gerektiği, ayrıca ortaklardan birinin haklı sebeple ve mahkeme kararı ile şirketten çıkarılabilmesi için şirketin, genel kurulunda ortak hakkında haklı sebeple çıkarılması davası açılması için mahkemeye başvuru kararını genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan sermayenin tamamının salt çoğunluğu ile alınmasının şart olduğu, bu bağlamda anılan yasal düzenlemeler çerçevesinde ana sözleşmede çıkarmaya ilişkin hüküm olmasa bile işbu davanın açılabilmesi için davalı hakkında çıkarma davası açılması yönünde bir karar alınmasının dava şartı olduğu, dava açılmadan önce böyle bir karar alınmadığı gibi davanın da şirket tarafından açılmadığı, şirket ortaklarının tamamının davada taraf olmasının bu eksikliği gidermediği gerekçesiyle davanın aktif husumet yokluğu nedeniyle reddine karar verilmiştir....”davacılar vekilinin temyiz istemlerinin reddi ile Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın HMK'nın 370/1. maddesi uyarınca ONANMASINA...”,Y. 11. H.D, 18.04.2019 Tarih, E. 2018/591 K. 2019/2750 sayılı ilamı, karararama.yargitay.gov.tr (E.T.

çıkarma davası açılabilmesi için bu doğrultuda alınmış bir genel kurul kararının varlığı gerekmektedir.³⁸⁴ Genel kurulun ortağın dava açmasına izin verilmesi şeklinde karar vermesi şart olmayıp, genel kurul kararının ortağın haklı sebeple şirketten çıkarılmasına yönelik olması gerekli ve yeterlidir.³⁸⁵ Genel kurul kararında haklı sebebin ne olduğunun hiçbir duraksamaya yer bırakmayacak şekilde açık bir biçimde gösterilmesi gerekir. Bunun yanı sıra haklı sebeplere dayanılarak bir ortağın şirketten çıkarılabilmesi için ayrıca şirket tarafından bu hakkın dürüstlük kuralına aykırı olmayacak şekilde ve makul sürede kullanılması gerekmektedir.

Emredici nitelik taşıyan bu nisapların azaltılması mümkün değilse de ağırlaştırılması mümkündür.³⁸⁶

Kanun koyucu tarafından şirket sözleşmesi ile ortağın şirketten çıkarılmasının öngörülmesi halinde bu sözleşme hükmüne dayanılarak alınan genel kurul kararına karşı TTK m. 640/2 hükmü ile bu kararın kendisine noter aracılığıyla bildiriminden itibaren üç ay içerisinde dava hakkı tanınmış olmasına rağmen, haklı sebeple çıkarma davasında böyle bir imkânın açıkça tanınmadığını görmekteyiz. Herhangi bir özel düzenleme mevcut olmadığından, haklı sebeplere dayanılarak açılacak çıkarma

04.03.2020).

³⁸⁴ Bkz., aynı doğrultuda **ÖZTÜRKDİRİKAN**, s. 78; Mustafa **YAVUZ**, “Limited Şirket Ortağının Mahkeme Kararıyla Ortaklıktan Çıkarılması”, *Mali Çözüm Dergisi*, Eylül-Ekim 2016, archive.ismmmo.org.tr (E.T. 20.01.2020), s. 196. Buna karşılık buradaki genel kurul kararının sadece dava açılmasına yönelik bir karar olması gerektiği konusunda bkz., Yaşar **KARAYALÇIN**, *Ticaret Hukuku II, Şirketler Hukuku*, Ankara, 1973, s. 385. “TTK'nin 640. maddesinde limited şirkette ortaklıktan çıkarma hali düzenlenmiş olup, aynı maddesinin fıkrasına göre şirketin istemi üzerine ortağın mahkeme kararıyla haklı sebebe dayanılarak şirketten çıkarılması hâli saklı tutulmuştur. Ortaklar genel kurulunun karar alması halinde, bir ortağın haklı sebeplerle şirketten çıkarılması mahkemeden istenebilir.” **Y. 11. H.D., E. 2015/11702, K. 2016/9153 sayılı ilamı**, kararama.yargitay.gov.tr (E.T. 24.03.2020).

³⁸⁵ “Davacı limited şirketin esas sözleşmesinde TTK'nın 640/1 maddesi uyarınca bir ortağın şirket ortaklığından çıkarılması için sebeplerin öngörülmediği, davacı şirketin 20.06.2016 tarihli olağanüstü genel kurulunda, şirket ortaklarından Ş.'nin şirket ortaklığından TTK'nın 616/1-h ve 640 maddeleri uyarınca çıkarılması kararı alındığı anlaşılmıştır. 20.06.2016 tarihli olağanüstü genel kurul kararında, ortağın şirketten "çıkarılmasına" karar verilmiş olup, sırf "ortağın şirketten çıkarılabilmesi için dava açılması" kararı alınmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi isabetli değildir. Bu durumda, dava dosyasına sunulan 20.06.2016 tarihli olağanüstü genel kurul kararının 6102 sayılı TTK'nın 616/1-h ve 640/3 maddeleri uyarınca bir ortağın haklı sebeple şirket ortaklığından çıkarılması için mahkemeden istemde bulunma yetkisini içermekte olduğunun kabulü ile mahkemece dava şartı eksikliğinin tamamlandığı gözetilerek, davanın esası hakkında iddiaların değerlendirilip neticesine göre karar verilmesi gerekirken, yanlışlı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi isabetli olmamış olup, kararın davacı lehine bozulması gerekmiştir.” **Y. 11. H.D'nin, 13.01.2020 tarih, E. 2019/2320, K. 2020/295 sayılı ilamı** (E.T. 29.12.2020).

³⁸⁶ **ALTAN**, s. 184; **KENDİGELEN**, s. 533; **MOROĞLU**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 388.

davasında da genel kurul kararının varlığı gerektiğinden, ortakların bugenel kurul kararının alındığı tarihten itibaren genel hükümlere göre üç ay içerisinde bu kararın iptalini isteme hakkı mevcuttur (TTK m. 445 ve TTK m. 622).³⁸⁷ Bununla birlikte butlan sebepleri mevcutsa, alınan bu genel kurul kararının butlanı da istenebilir (TTK m. 622).

(2) Mahkeme Kararı

Haklı sebeple ortağın şirketten çıkarılabilmesi için TTK m. 640 uyarınca alınacak genel kurul kararına istinaden çıkarma davası açılması gerekmektedir. Haklı sebeple çıkarma davasında, bu konuda alınmış bir genel kurul kararı yoksa mahkemece dava hemen reddedilememeli, burada tamamlanabilir bir dava şartı eksikliği³⁸⁸ olduğu gözetilerek genel kurul kararı alınması için davacı ortaklığa süre verilmeli, verilen sürede genel kurul kararı alınıp mahkemeye ibraz edilmezse bu halde davanın reddedilmesi gerekmektedir.³⁸⁹ Alınan genel kurul kararında ortağın şirketten çıkarılmasını gerektiren haklı sebep veya sebeplerin neler olduğu

³⁸⁷ ERDİL, s. 51; YILDIZ, Limited, s. 160. Buna karşılık genel kurul kararındaki haklı sebebin yerinde olup olmadığı konusu mahkemece değerlendirileceğinden bu nedenle burada genel kurul kararının iptalinin gerekmediği, fakat haklı sebeple çıkarma talebinin reddi halinde bu karar aleyhine genel kurul kararının iptali davası açılabilmesi hakkındaki görüş için bkz., KARAYALÇIN, s. 385.

³⁸⁸ Nitekim bu genel kurul kararının açılacak çıkarma davasında dava şartı niteliğinde olduğu yönünde bkz., ŞENER, Limited, s. 905. Aynı yönde bkz., Y. 11. H.D'nin, 18.04.2019 tarih, E. 2018/591 K. 2019/2750 sayılı ilamı, karararama.yargitay.gov.tr (E.T. 04.03.2020). HMK m. 115 uyarınca dava şartı eksikliğinin tamamlanabilmesi mümkün ise bu halde mahkeme, dava şartı eksikliğinin giderilebilmesi için kesin süre verir; bu süreye rağmen eksiklik giderilmezse davayı dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddeder. Bu konuda detaylı açıklamalar için bkz., Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINARAYVAZ, Medeni Usul Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2017, s. 280-281. "6102 sayılı TTK'nın 640'ıncı maddesinin 1. fıkrası şirket sözleşmesinde, bir ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılabileceği sebeplerin öngörülebileceğini düzenlemiş olup, maddenin 3. fıkrasında şirketin istemi üzerine ortağın mahkeme kararı ile haklı sebebe dayanılarak şirketten çıkarılması hali saklı tutulmuştur. Maddenin birinci fıkrası uyarınca, şirket sözleşmesinde bir ortağın ortaklıktan çıkarılması için sebepler öngörülmüş ise, şirket genel kurul kararı ilgili ortak ortaklıktan çıkarılabilir. TTK'nın 640/1'inci maddesi uyarınca, şirket sözleşmesinde bir ortağın ortaklıktan çıkarılması için sebepler öngörülmemiş ve ortağın şirketten çıkarılmasına mesnet durum, vakıa esas sözleşmede öngörülen hallerden birinin kapsamına girmiyor ise, ilgili ortağın ortaklıktan çıkarılması mahkeme kararı ile mümkündür. TTK'nın 640/3'üncü maddesine uyarınca, şirketin istemi üzerine bir ortağın haklı sebeple ortaklıktan çıkarılmasına karar verilebilmesi için öncelikle şirket genel kurulunun bu yönde bir karar alması gerekir. Zira Kanun'un 616/1-h ve 621/1-h maddelerinden böyle bir kararın alınması gerektiği açıkça anlaşılmaktadır. Ayrıca TTK 616/1-h maddesi bir ortağın şirketten çıkarılması için mahkemeden istemde bulunulması hali şirket genel kurulunun devredilemez yetkilerinden biri olup, bir ortağın haklı sebeple limited şirket ortaklığından çıkarılması için genel kurul kararı alınmadan açılan davalarda eksikliğin giderilmesi için mahkemece şirkete verilen kesin süreye rağmen eksiklik giderilmez ise davanın usulden reddine karar verilmesi gerekir." Y. 11. H.D'nin, 13.01.2020 tarih, E. 2019/2320, K. 2020/295 sayılı ilamı (E.T. 29.12.2020).

³⁸⁹ BAHTİYAR, Haklı Sebeple Çıkarma Davası, s. 110.

gösterilmeli bunun yanı sıra çıkarma davasının açılacağına da genel kurul kararında yer verilmelidir.³⁹⁰ Buna karşılık alınan genel kurul kararına karşı ortak tarafından genel kurul kararının iptali ya da butlanı istemiyle dava açılmış ve bu dava kabul edilmişse, daha sonra ortaklığın haklı nedenle çıkarma davasının açılması halinde kanuna uygun alınmış bir genel kurul kararı mevcut olmadığından bu halde çıkarma davasının artık dinlenmesi de mümkün olmayacaktır.³⁹¹ Dolayısıyla açılmış bir genel kurul kararının iptali ya da butlanı davası varsa bunun sonucunun da eldeki dava bakımından bekletici mesele yapılması gerekmektedir. Ancak yeniden kanuna uygun bir genel kurul kararı alınarak çıkarma davasının açılabilmesi mümkündür.

Çıkarma davasını açma hakkı limited şirkete ait olup bu davada şirketi müdürler temsil eder (TTK m. 623).³⁹²

Bunun yanı sıra çıkma ve çıkarılma üst başlığı altında yer alan TTK m. 638/2'de özel bir ihtiyati tedbir düzenlemesine yer verilmiştir. Mevcut düzenlemeye göre, mahkeme istem üzerine dava süresince, özellikle aleyhine hakkında çıkarma kararı alınan kişi şirket müdürü ise yetkilerinin kötüye kullanılmasını önlemek adına ihtiyati tedbir kararı verilebileceği gibi, ortağın ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazıları veya tümünün dondurulmasına veya ortağın durumunun güvence altına alınmasına yönelik diğer önlemlere karar verebilecektir. Bu düzenleme haklı sebeple çıkarma davasında da uygulanmalıdır.³⁹³

Haklı sebeplere dayanılarak alınan çıkarma kararını ilgili ortak kabul ederse bu halde çıkarma davası açılmasına gerek kalmaz. Ancak ortak çıkarma kararını kabul etmezse şirketin dava açmaktan başka çaresi yoktur.³⁹⁴ Açılan haklı sebeple çıkarma davasında mahkeme genel kurul kararında belirtilen haklı sebeplerin olduğu kanaatine varırsa çıkarma kararı verir ve bu kararın kesinleşmesi ile birlikte ortağın limited şirketteki ortaklık sıfatı sona erer.³⁹⁵ Şirketin genel kurul kararında belirtilen haklı sebep dışında başka bir sebebe dayanarak çıkarma talep edemeyecek

³⁹⁰ KAYAR, s. 509. Bkz., aynı doğrultuda ŞENER, *Limited*, s. 904.

³⁹¹ ŞENER, *Limited*, s. 906.

³⁹² ALTAŞ, *Limited*, s. 333; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 221.

³⁹³ BAHTİYAR, *Haklı Sebeple Çıkarma Davası*, s. 111. Bkz., aynı doğrultuda ERDİL, s. 56-57; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 774.

³⁹⁴ ERDİL, s. 53.

³⁹⁵ ERDİL, s. 58; DOĞANAY, s. 1492; ALTAN, s. 185.

ve mahkemece sadece belirtilen bu haklı sebep bakımından inceleme yapılacaktır. Ayrıca ortağın limited şirketten çıkarılmasına karar verildiği takdirde mahkemece davanın açıldığı tarih esas alınarak ortağın şirketteki pay oranı üzerinden şirketin tüm malvarlığının bilirkişilere tespit ettirilmesi ve bu malvarlığı değerlendirilerek o ortağın payına tekabül eden miktarın para olarak ortaklıktan tahsili ile çıkarılan ortağa ödenmesine karar vermelidir.³⁹⁶

Mahkemece ortağın şirketten çıkarılmasına karar verildiği takdirde, mahkeme kararı inşai nitelikte olup ileriye etkili bir şekilde, iç ilişkide etkisini çıkarılma kararının kesinleştiği tarihten itibaren doğururken; iyiniyetli üçüncü kişilere karşı çıkarma kararının etkili olması için bu durumun şirket müdürlerince ticaret siciline tescili ve Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilanı gerekmektedir.³⁹⁷

4. İki Ortaklı Limited Şirketlerde Genel Kurul Kararı Alınması ve Çıkarılan Ortağın Oy Hakkı Bulunup Bulunmadığı Sorunu

TTK'nın 640'ıncı maddesine göre, haklı sebeplere dayanılarak çıkarma davası ile şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarma sebeplerinin gerçekleşmesi halinde çıkarma davası açılabilmesi için, bu yönde alınmış bir genel kurul kararının varlığı ile genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun olumlu oylarının bir arada bulunması gerekmektedir (TTK m. 621/1,(h)).³⁹⁸ İki ortaklı limited şirketlerde ortaklıktan ziyade şahıs unsuru ön planda olduğundan bu konuda bir genel kurul kararının alınmasına gerek olmaksızın doğrudan doğruya mahkemede çıkarma dava açılabilmesinin mümkün olduğu doktrinde savunulmaktadır.³⁹⁹ Bu görüşe göre, iki ortaklı limited şirketlerde davanın şirket adına açılması zorunlu olmayıp, bir ortağın diğerine karşı

³⁹⁶ DOĞANAY, s. 1492. Bkz., aynı doğrultuda ERDİL, s. 54.

³⁹⁷ UÇAR, s. 372; ERDİL, s. 60; ALTAN, s. 185.

³⁹⁸ "6102 sayılı TTK'nın 616/1-h ve 621/1-h bentleri çerçevesinde iki ortaklı limited şirkette davalı ortağın haklı nedenlerle şirketten çıkarılması talebiyle mahkemeye başvurulması için alınan ortaklar kurulu kararının karar nisabını taşınamaması nedeniyle davanın dava şartı yokluğundan reddinin gerekmesi..." Y. 11. H.D'nin, E. 2017/5410, K. 2019/4147 sayılı ilamı, karararama.yargitay.gov.tr (E.T. 04.03.2020).

³⁹⁹ AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 556; ÖZTÜRKDİRİKKAN, s. 74; ŞENER, *Limited*, s. 907; BAHTİYAR, *Haklı Sebeple Çıkarma Davası*, s. 114; DOĞANAY, s. 1491. Buna karşılık ortakların bireysel olarak dava açma hakkı bulunmadığı konusunda bkz., YAVUZ, s. 197.

çıkarma davası açması mümkündür.⁴⁰⁰ İki kişilik kolektif şirketlerde ortaklardan birine, haklı sebeplerin varlığı halinde diğer ortağın şirketten çıkarılmasını dava edebilme yetkisi tanıyan TTK'nın 257'inci maddesi bu görüşü destekleyici niteliktedir. Buna karşılık Yargıtay, iki ortaklı limited şirketlerde bir ortağın diğer ortak aleyhine haklı sebeple çıkarma davası açamayacağını, zira çıkarma davası açma hakkının sadece şirket tüzel kişiliğine tanındığını, bu durumda mahkemece aktif husumet yokluğundan davanın reddine karar verilmesi gerektiği görüşünü benimsemiştir.⁴⁰¹

Limited şirketlerde, kolektif şirketlerin aksine (TTK m. 257), bir ortağın diğer ortak tarafından, genel kurul kararı olmaksızın açılacak bir çıkarma davası ile şirketten çıkarılması mümkün değildir. Nitekim aksi durum limited şirketin sermaye şirketi olma niteliğine de aykırılık teşkil eder. Bununla birlikte iki kişilik limited şirketlerde haklı sebeple ortağın şirketten çıkarılması için genel kurul kararının varlığı şart olsa da uygulamada bu kararın alınması pratik olarak mümkün olmayacaktır.⁴⁰² Nitekim TTK 621 hükmüne göre buna ilişkin kararın genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması halinde mümkün olduğu gözetildiğinde, genel kurulun toplanmasının zorluğu yanında bu nisapların da sağlanamayacağı açıktır. Bu durumda kanaatimizce usulüne uygun alınmış bir genel

⁴⁰⁰ŞENER, Limited, s. 909. Bkz., aynı doğrultuda BAHTİYAR, *Haklı Sebeple Çıkarma Davası*, s. 126.

⁴⁰¹ Nitekim TTK'nın 621'inci maddesi uyarınca şirket ortağının şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması konusundaki genel kurul kararını temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması halinde alınabileceği öngörüldüğünden iki ortaklı limited şirketlerde ortaklardan birinin iştiraki ile toplanan genel kurulda kanunda aranan çoğunluk sağlanamayacağından alınan kararın yok hükmünde olduğu konusunda bkz., Y. 11. H.D'nin, 17.06.2020 tarih, E. 2019/3224, K. 2020/2963, sayılı ilamı (E.T. 06.12.2020). Ayrıca bkz., Y. 11. H.D'nin, 11/04/2019 tarih, E. 2018/940, K. 2019/2893 sayılı ilamı, Y. 11. H.D'nin, 17.06.2019 tarih, E. 2018/3353, K. 2019/4444 sayılı ilamı. Bkz., aynı doğrultuda Y. 11. H.D'nin, 05.04.2018 tarih, E. 2016/8334, K. 2018/2458 sayılı ilamı ise şu şekildedir: "Davacı vekili davalının... İnşaat Turizm Ticaret Sanayi Limited Şirketinden ayrılma akçesi ödenmek suretiyle haklı nedenlerle çıkarılmasına, davalının şirkette bulunan % 50 hissesinin müvekkili adına tesciline karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Mahkemece, davacının aktif husumet ehliyeti olmadığından davanın reddine dair verilen kararın davacı vekilince temyizi üzerine karar Dairemizce onanmıştır. Davacı vekili bu kez karar düzeltme isteminde bulunmuştur. Dosyadaki yazılara, mahkeme kararında belirtilip Yargıtay ilamında benimsenen gerektirici sebeplere göre, davacı vekilinin HUMK 440. maddesinde sayılan hallerden hiçbirisini ihtiva etmeyen karar düzeltme isteğinin reddi gerekir." karararama.yargitay.gov.tr (E.T. 04.03.2020).

⁴⁰²UÇAR, s. 372.

kurul kararı mümkün olamayacağından, iki kişilik limited şirkette bir ortağın genel kurul kararı olmaksızın haklı sebeplere dayanarak doğrudan mahkemeye başvurarak ortağın şirketten çıkarılmasını isteyemeyeceği kanaatindeyiz. Bu halde ise çıkarma talep eden ortağın haklı sebeple şirketin feshini isteyebileceği ya da çıkarılmayı isteyen ortağın haklı sebeple çıkma davası açabileceği çözüm yolu olarak doktrinde ileri sürülmektedir.⁴⁰³ Kanaatimizce de, limited şirketin sermaye şirketi oluşu da nazara alınarak böyle bir çözüm yolu benimsenmelidir.

Burada üzerinde durulması gereken bir diğer mesele ise, gerek haklı nedenle şirketten çıkarılma gerekse de şirket sözleşmesinde öngörülen hallerde şirketten çıkarılma için TTK m. 621 uyarınca alınmış bir genel kurul kararının varlığı arandığından, burada şirketten çıkarılmak istenen ortağın oy hakkı bulunup bulunmadığı ve bu ortağın oyunun TTK'nın 621'inci maddesinde öngörülen nisabın sağlanmasında dikkate alınıp alınamayacağı meselesidir. Doktrinde ağırlıklı görüş, çıkarma kararı alınan genel kurulda çıkarılmak istenen ortağın oy hakkı bulunmadığı yönündedir.⁴⁰⁴ Buna karşılık bazı yazarlar ise, genel kurul kararı alınmasında çıkarılmak istenen ortağın da oy hakkı bulunduğunu savunmaktadırlar.⁴⁰⁵ Şirket sözleşmesinde, şirketten çıkarmada genel kurul kararında oy hakkı bulunmayacağının kararlaştırılması halinde ilgili ortağın bu düzenleme gereği oy kullanamayacağı, buna karşılık şirket sözleşmesinde böyle bir düzenlemeye yer verilmemesi halinde TTK m. 619 kapsamında oydan yoksunluk halleri kapsamında yer almadığından çıkarılmak istenen ortağın genel kurulda oy kullanmasının mümkün olduğu görüşünü savunanlar da mevcuttur.⁴⁰⁶ TTK m. 619 hükmünde limited şirketlerde oydan yoksunluk halleri sayılmış olmakla beraber, anonim

⁴⁰³ Bkz., bu yöndeki görüşler için **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, *Şirketler Hukuku*, s. 772; **YILDIZ**, *Limited*, s. 159; **BAŞTUĞ**, s. 60; **ALTAN**, s. 184. İki ortaklı limited şirkette TTK m. 621'e göre alınmış bir genel kurul kararı olmaksızın çıkarma davası açıldığında davanın reddinin gerekeceği yönünde örnek bir karar için bkz., **Y. 11. H.D'nin**, E. 2017/5410, K. 2019/4147 sayılı İlamı, kararama.yargitay.gov.tr (E.T. 04.03.2020).

⁴⁰⁴ Aynı zamanda burada bilinçsiz kanun boşluğu olduğu, bu nedenle çıkarılmak istenen ortağın oy hakkı bulunmadığı yönünde bkz., Ersin **ÇAMOĞLU**, "Limited Ortaklıktan Çıkarılma", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 30, S. 3, 2014, jurix.com.tr (E.T. 06.04.2020), s. 9; **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 451.

⁴⁰⁵ Bu yöndeki görüş için bkz., **TAŞDELEN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 222; **ALTAN**, s. 184.

⁴⁰⁶ Fatih **BİLGİLİ/M. Fatih CENGİZ**, "Limited Şirket Genel Kurulunda Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu", *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, s. 69-121, C. 16, S. 1, Ocak 2017, jurix.com.tr (E.T. 25.11.2020), s. 102-103.

şirketlerde oydan yoksunluk hallerini düzenleyen TTK m. 436 hükmüne limited şirketlerde atıf yapılmamıştır. Dolayısıyla limited şirketlerde oydan yoksunluk hallerinde özel olarak öngörülen TTK m. 619 hükmünün uygulanması gerekmektedir. Kanaatimizce de bu maddede sayılan haller dışında oydan yoksunluktan söz edilemeyeceğinden, şirket ortağının şirketten çıkarılmasına ilişkin genel kurul kararında çıkarılan ortağın da oy hakkının bulunduğu sonucuna varmak gerekmektedir.

5. Birleşme Halinde Şirketten Çıkarılma

Şirkette alınan bir yapısal değişiklik kararı olan birleşme yeni kuruluş şeklinde birleşme ve devralma yolu ile birleşme şeklinde kanunda iki şekilde öngörülmüştür. Kural olarak birleşme halinde külli halefiyet ilkesi geçerli olduğundan limited ortaklığın malvarlığı devralan yahut yeni kurulan şirkete geçmekte olup, devrolunan şirket birleşmenin sicile tescili ile sona ermiş olsa da (TTK m. 152/3), devrolunan şirketteki ortakların ortaklık sıfatının sona erdiğinden bahsetmek mümkün değildir. Dolayısıyla birleşmede külli halefiyet ilkesi gereği ortaklık sıfatı kural olarak devam etmektedir. Limited şirketin başka bir şirketle birleşmesi halinde şirket ortağına ortaklıktan çıkma hakkının tanındığına yukarıda değinmiştik.⁴⁰⁷ Devrolunan şirkete de birleşmeye karşı çıkan ortak veya ortakları şirketten çıkarma olanağı sağlanmıştır. Nitekim TTK m. 141/2’de birleşmeye katılan şirketlerin birleşme sözleşmesinde sadece ayrılma akçesi verilmesini öngörebilecekleri düzenleme altına alınmış, söz konusu madde gerekçesinde mevcut düzenlemenin iki yönlü olarak kullanılabilirliği vurgulanmıştır. TTK m.141 düzenlemesine bakıldığında mevcut düzenleme; bir yandan birleşmeye katılmak istemeyen ortağa ayrılma akçesini alarak şirketten çıkma hakkı verirken (TTK m. 141/1); bir yandan da arzu edilmeyen, devamlı sorun çıkaran azınlığı ve/veya ortağı, şirketin menfaati gereği ayrılma akçesini ödeyerek şirketten çıkarma hakkını sermayenin yüzde doksanına sahip ortaklara yani büyük çoğunluğa vermektedir (TTK m. 141/2).⁴⁰⁸ Limited şirketin birleşmeye katılması halinde

⁴⁰⁷ Bkz., yukarıda, “Bölüm II, II, B, c, 1” başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

⁴⁰⁸ Bkz., TTK 141/2 madde gerekçesi. Bu duruma uluslararası birleşme literatüründe, *squeeze-out merger* veya *cash-out merger* ya da *Freeze out merger*, yani ortağı çıkararak birleşme denilmektedir

birleşme sözleşmesinde seçimlik yahut zorunlu ayrılma akçesinin öngörülmesi mümkündür (TTK m. 141/2,3), TTK m. 151/5 uyarınca birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesinin öngörülmesi halinde devrolunan limited ortaklıkta mevcut oy haklarının yüzde doksanın olumlu oylarının alınması gerekmektedir.⁴⁰⁹

TTK m. 151'deki nisaplarla alınmış, birleşmeye yönelik genel kurul kararının ticaret siciline tescili ile birleşme geçerlilik kazanır (TTK m. 153/1). Ortakların şirketten çıkarılabilmeleri, birleşme sözleşmesi ile kendilerine ayrılma akçesi ödenmesinin karara bağlanmış olmasına bağlanmaktadır. Ayrılma akçesinin nakit olarak belirlenmesi mümkün olduğu gibi başka bir menkul değer şeklinde de belirlenebilir.⁴¹⁰ TTK m. 141/1 gereği ayrılma akçesinin şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir miktar şeklinde olması gerekmektedir.

TTK m. 151/5'te öngörülen nisapla onaylanmak şartıyla, birleşme sözleşmesinin belirli ortakların, ayrılma akçesi olarak şirketten ayrılmalarının zorunlu olarak öngörülmesi mümkündür (TTK m. 141/2). Bu şekilde alınan bir karara, çıkarılmaları birleşme sözleşmesinde ismen belirtilmiş bulunan ortaklar itiraz edemezler.⁴¹¹ Elbette bu yolla tamamen keyfi uygulamalara sebebiyet verilmemesi, birleşme sözleşmesi ile zorunlu ayrılma akçesinin öngörülmesinin en azından haklı bir sebebe dayandırılması gerekmektedir. Ortak, ayrılma akçesinin tutarına itiraz edebileceği gibi,⁴¹² şartları mevcutsa TTK m. 192 gereği iptal davası veya TTK m. 193 gereği sorumluluk davası açabilmesi de açabilir.

Birleşme gibi bölünme ve tür değiştirme de yapısal değişikliklerde de külli halefiyet ilkesi geçerlidir. Dolayısıyla bölünme ve tür değiştirmede de külli halefiyet ilkesi gereği ortaklık payı ve buna bağlı haklar da devam eder. Buna karşılık, birleşmeden farklı olarak bölünme ve tür değiştirmede ortağın ayrılma akçesi olarak

(Bkz., Genel Gerekçe 134 numaralı paragraf).

⁴⁰⁹ Bkz., TTK 141 madde gerekçesinde, açıkça birleşme sözleşmesi ile sadece zorunlu ayrılma akçesinin ödenmesinin öngörüldüğü hallerde yüzde doksana nisap arandığı belirtilmiş olsa da, TTK m. 151/5 hükmünde zorunlu ya da seçimlik ayrılma akçesi ayrımı yapılmaksızın birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesinin ödenmesinin kararlaştırılması halinde yüzde doksana nisap aranacağı açıkça hükme bağlanmış olduğundan, kanunun lafzındaki sonuçtan başka bir sonuca gerekçe ile varılamayacağı, bu nedenle yüzde doksana nisabın sadece zorunlu ayrılma akçesi öngörülen hallerde uygulanacağı sonucuna varılmasının mümkün olmadığı kanaatindeyiz (Bkz., aynı doğrultuda **ÖZTÜRK**, s. 645).

⁴¹⁰ Bkz., TTK m. 141/1'in gerekçesi.

⁴¹¹ Bkz., TTK m. 141/2'nin gerekçesi.

⁴¹² Bkz., TTK m. 141/2'nin gerekçesi.

şirketten ayrılması mümkün olmadığı gibi limited şirket ortağının bu yapısal değişiklikler bahane edilerek şirketten çıkarılması mümkün değildir.⁴¹³ Nitekim bölünmeye ilişkin TTK m. 161'inci maddede şirket hak ve paylarının TTK'nın 140'inci maddesine göre korunacağından bahsedilmiştir. TTK'nın 161'inci maddesinin gerekçesinde ortakların ihraç edilemeyecekleri belirtilmiştir.⁴¹⁴ Bunun yanı sıra tür değiştirmeye ilişkin TTK m. 183 düzenlemesinde, tür değiştirmede de ortaklık pay ve haklarının korunacağı belirtilmiş, buna ilişkin madde gerekçesinde ise tür değiştirme bahane edilerek hiçbir ortağın pay ve haklarının sınırlandırılmayacağı ve hiçbir ortağın şirketten çıkarılmayacağı kesin bir dille ifade edilmiştir. Dolayısıyla tür değiştirme ve bölünme hallerinde, birleşmenin aksine şirket ortağının tür değiştirme ve bölünme bahane edilerek ortağın şirketten çıkarılması mümkün değildir.

6. Hâkim Şirketin Azınlığın Paylarını Satın Alarak Azınlığı Ortaklıktan Çıkarması (squeeze-out) ve Denkleştirme Davasında Ortağın Mahkeme Kararı ile Ortaklıktan Çıkarılması

Hâkimiyetin hukuka aykırı kullanımı halinde bağlı şirketin topluluktan ayrılma hakkına yukarıda değinmiştik.⁴¹⁵ Bu düzenlemeler, bağlı şirket pay sahibinin lehine olup, payının hâkim şirket tarafından satın alınarak ayrılan ortak, ortaklık ilişkisine devam etme zorunluluğundan kurtarılmış olmaktadır.

Buna karşılık şirketler topluluğunda, belli orana sahip hâkim şirkete, TTK m. 208 hükmü ile belirli koşulların varlığı halinde azınlık pay sahiplerini şirketten ihraç hakkı tanınmıştır.⁴¹⁶ Bu düzenleme ile hâkim şirketin de bazı hallerin varlığı halinde bağlı şirket ortağını ortaklıktan çıkarması imkânı getirilerek karşılıklı bir denge oluşturulmaya çalışılmıştır. Hâkim şirkete, bağlı şirket ortağını çıkarma yetkisi veren

⁴¹³ Bkz., TTK m. 183'ün gerekçesinde yer alan açıklamalar.

⁴¹⁴ Ancak birleşmenin aksine bölünme halinde ortağın ayrılma akçesi olarak şirketten ayrılmasının mümkün olmadığı, nitekim kanun metninde bu hususun açıkça düzenlenmediği, dolayısıyla böyle bir imkânın olmadığı konusunda bkz., yukarıda “Bölüm II, II, C, 5” başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar. Ayrıca bkz., **TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU)**, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 141.

⁴¹⁵ Bkz., Bölüm 2, “Hâkim Şirketin Bağlı Şirketi Zarar Uğratacak Faaliyetlere Yöneltilmesi Halinde Şirketten Çıkma” ve “Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanımı Halinde Ortaklıktan Çıkma” başlıkları altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

⁴¹⁶ Serdar **KARABABA**, *Mukayeseli Hukuk Ve Türk Hukuku Açısından Anonim Ortaklıkta Satın Alma ve Çıkarma Hakları*, Ankara 2016, s. 159.

mevcut düzenlemeye göre, bir şirketler topluluğunda hâkim şirket, doğrudan veya dolaylı olarak bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının en az yüzde doksanına sahipse, azınlıkta kalan pay sahipleri, şirketin çalışmasını engelliyor ve dürüstlük kuralına aykırı davranıyor, pervasızca hareketlerde bulunuyorsa bu halde hâkim şirketin azınlık şirketin paylarını varsa borsa değeri yoksa TTK m. 202/2'deki değeri ile satın alarak azınlık pay sahiplerini şirketten çıkarabilecektir.⁴¹⁷ TTK m. 208'e göre hâkim şirketin bağlı şirket ortaklarını şirketten çıkarabilmesi için iki şartın arandığını görmekteyiz. İlk olarak bağlı şirketin azınlıkta kalan pay sahiplerini çıkarmak isteyen hâkim şirketin, bağlı şirket esas sermaye paylarının ve oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak en az yüzde doksanına sahip olması gerekmektedir.⁴¹⁸ Bunun yanında azınlık, şirketin çalışmasını dürüstlük kuralına aykırı şekilde engelliyor ve bu durum şirketin çalışmasında fark edilir sıkıntı yaratıyor olmalıdır.

Satın alma hakkına dayalı olarak azınlıkta kalan pay sahiplerinin ortaklıktan çıkarılması için bu hususta genel kurul kararının varlığı gerekmektedir.⁴¹⁹ Burada hâkim şirket, genel kurulu alacağı kararla satın alma hakkını kullanarak ortağı şirketten çıkarma hakkını kullanabilecektir.⁴²⁰ Madde metninde açıkça bu hakkın tek

⁴¹⁷ TTK m. 208 ile tam hakimiyet halinde azlığın bu halde payını hâkim şirkete satmak zorunda olduğu konusunda bkz., İrfan **AKIN**, "TTK m. 208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVII, S. 1-2, 2013, webf.gazi.edu.tr (E.T. 05.04.2020), s. 12.

⁴¹⁸ Yüzde doksanlık nisapta imtiyazlı oyların da dâhil edilmesi gerektiği konusunda bkz., **AKIN**, s. 13.

⁴¹⁹ **TAŞDELEN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 214. Ayrıca bkz., Muharrem **TÜTÜNCÜ**, *Hâkim Şirketin Azınlığın Paylarını Satın Alma Hakkı*, 1. bs., İstanbul 2017, s. 102; **KARABABA**, s. 175. Bu durum genel kurul kararının alınmasında TTK m. 621'de özel olarak öngörülen nisaplar arasında sayılmadığından, şirket sözleşmesinde aksine hüküm yoksa, TTK m. 620'ye göre olağan nisapla yani genel kurulda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınacak bir genel kurul kararı ile mahkemeye başvurulması gerektiği yönünde farklı bir görüş için bkz. **TÜTÜNCÜ**, s. 103.

⁴²⁰ Hâkim şirketin, açacağı bir dava ile mahkeme aracılığıyla, azınlığın payını satın alarak, azınlığın ortaklıktan çıkarılmasını isteyebileceği yönünde görüş için bkz. **KARABABA**, s. 164; **AKIN**, s. 13; **DİNÇ**, s. 30. Aksi yönde bu hakkın tek taraflı irade beyanı ile kullanılması gerektiği yönünde görüş için bkz. **DEVELİ**, s. 468. Burada, hâkim şirketin satın alma hakkını kullanarak azınlık pay sahiplerini çıkarma hakkını kullanabilmesi koşullarının oluşup oluşmadığının da mahkemece değerlendirilmesi gerektiği yönünde görüş için bkz., **AKIN**, s. 14; **ÇAKIR ÇELEBİ**, s. 91. Mahkeme, istem üzerine veya resen davacının paylarının hâkim şirkete satın alınmasına karar verirse, bu karar bozucu yenilik doğuran bir nitelik taşıdığı konusunda görüş için bkz., Ersin **ÇAMOĞLU**, "Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Kötüye Kullanılmasından Doğan Sorumluluk Davaları", *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2, 2013, jurix.com.tr (E.T. 05.04.2020), s. 31; İsa **TEKİN**, *Limited Şirketten Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasında Ayrılma Akçesinin Gerçek Değerinin Tespiti, Öneriler ve Bir Uygulama*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora

tarafı bir irade beyanı ile mi yoksa mahkeme kararı ile mi kullanılması gerektiği konusunda bir açıklık yoktur.

TTK m. 208 gereği tam hâkimiyet halinde, madde metninde açıkça mahkeme kararı alınması gerektiği belirtilmemiş, buna karşılık madde gerekçesinde, kötüye kullanımlara ve özellikle pay bedelinin ödenmemesi tehlikesine engel olmak maksadıyla kararın mahkemeye bırakıldığı ve pay bedelinin kanunen belirlendiği belirtilmiştir. TTK m. 208’de TTK m. 202’ye yapılan dolaylı atıf gereği mahkeme kararının payın bedelinin belirlenmesi halinde, azınlığın paylarının borsa değerinin olmaması ihtimalinde belirlenecek satın alma bedelinin tespitinde arandığını kabul etmek gerekir.⁴²¹ Dolayısıyla hâkim şirketin, maddede belirtilen şekilde davranış sergileyen azınlık paylarını tek tarafı irade beyanı ile satın alabileceği sonucuna ulaşmak mümkün görünmektedir.

Azınlığın pay bedeli ödenirken varsa en az borsa değerini, böyle bir değer bulunmuyorsa veya bu değer hakkaniyete uygun değilse gerçek değerle veya genel kabul gören bir yöntemle ve mahkemece verilen karar tarihine en yakın tarihteki değerle belirlenecek değeri ödeyerek azınlıkta kalan pay sahiplerinin çıkarılmasını sağlayabilir (TTK m. 208; TTK m. 202/2). Bu halde payların değeri belirlenirken mahkemece karar tarihine en yakın tarihteki veriler esas alınmalıdır (TTK m. 202/2, c.2).

Bunun yanı sıra TTK m. 202/1, (a) hükmüne göre hâkimiyetin hukuka aykırı bir biçimde kullanımı halinde, hâkim şirket tarafından bu zararın giderilmesine yönelik bir denkleştirme ödemesi yapılmadığı takdirde pay sahiplerinin denkleştirme davası açma imkânı mevcuttur.⁴²² Denkleştirme ödemesi yapılmadığı takdirde pay sahipleri ve şirket alacaklıları dava açarak mevcut zararlarının tazminini isteme hakkına sahiptirler [(TTK m. 202/1, (b))]. Hâkim, tazminat yerine davacıların paylarının hâkim şirketçe satın alınmasına veya duruma uygun düşen kabul edilebilir başkaca bir çözüme karar verebilir [(TTK m. 202/1, (b))]. Bu halde mahkemece pay sahiplerinin paylarının hâkim ortaklık tarafından satın alınmasına karar verilmesi halinde bu pay sahipleri denkleştirme davasında mahkeme kararının kesinleşmesi ile

Tezi), tez.yok.gov.tr (E.T. 16.03.2020), s. 86.

⁴²¹DEVELİ, s. 468.

⁴²²AKIN, s. 9.

ortaklıktan çıkarılmış olacaktıdır.

7. Haklı Sebeple Fesih Davası Sonucu Çıkarılma

Haklı sebeple fesih davası açma hakkı, limited şirketteki her ortağın sahip olduğu, vazgeçilemez nitelikte bir ortaklık hakkıdır.⁴²³ Haklı sebeple şirketin feshi son çare olduğundan, TTK m. 636/3'e göre haklı nedene dayanılarak fesih davası açılması halinde mahkeme, kabul edilebilir bir çözüm olarak fesih yerine davacı pay sahibinin payının gerçek değerinin ödenerek şirketten çıkarılmasına karar verebilir.

a) Genel Olarak Haklı Sebeple Fesih Davası

Limited ortaklıklarda, sona erme sebepleri TTK m. 636 ile düzenleme altına alınmıştır. Limited şirketlerde, şirketin şahıs şirketi özellikleri göz önünde bulundurularak, her ortağa, haklı sebeplerin varlığı halinde mahkemeden şirketin feshini isteyebilme hakkı tanınmıştır (TTK m. 636/3). Mahkeme, fesih yerine davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenerek şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başkaca bir çözüme karar verebilir (TTK m. 636/3, c. 2).

Haklı sebeple fesih davası azınlığı korumak maksadıyla getirilmiş bir düzenlemedir. Limited şirkette haklı sebeple fesih davası, şirketteki çoğunluk gücünün dengelenmesine yönelik bir fonksiyon taşımakla beraber, ortaklıkta meydana gelebilecek kilitlenmeleri engelleyici bir fonksiyon da taşımaktadır.⁴²⁴

Haklı sebep, öğretide, azınlığın hakkaniyete uygun ve objektif olarak ortaklığın devam etmesinden umduğu faydaları ortadan kaldıran ve ortaklığın devamını çekilmez hale getiren sebepler olarak tanımlanmaktadır.⁴²⁵ Haklı sebebin niteliği ve kimden kaynaklandığı önemli olmayıp, önemli olan bu söz konusu sebebin ortaklığın devamını imkânsız hale getirmesidir.⁴²⁶ Bunun yanı sıra haklı sebebi oluşturan maddi olguların kusura dayanması zorunluluğu bulunmamaktadır. Şirketin piyasa koşulları nedeniyle kâr elde edememesi gibi haller de haklı nedenle fesih sebebi teşkil

⁴²³ŞENER, *Limited*, s. 969; YILDIRIM, s. 44.

⁴²⁴YILDIRIM, s. 38.

⁴²⁵BAHTİYAR, *Ortaklıklar*, s. 372.

⁴²⁶TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 236.

edebilir.⁴²⁷ Buna karşılık haklı sebebin meydana gelmesinde kusuru bulunan davacının kural olarak bu nedenle haklı nedenle fesih davası açması dürüstlük kuralına aykırı olsa da⁴²⁸, birden fazla haklı sebebin varlığı halinde davacının bunlardan bir ya da birkaçının gerçekleşmesinde kusurlu olması dava hakkını ortadan kaldırmaz.⁴²⁹ Bununla beraber haklı sebebin meydana gelmesinde bizzat rol oynayan veya bu durumun ortaya çıkmasına sessiz kalan ortağın haklı sebeple fesih davası açması çelişkili davranma yasağı ve dürüstlük kuralına aykırılık teşkil ettiğinden haklı nedenle fesih davası açması mümkün görülmemektedir.⁴³⁰

Hangi hallerin haklı sebep teşkil edeceği somut olaya ve şirketteki pay sahiplerinin birbirleri ile olan ilişkileri dikkate alınarak belirlenecektir.⁴³¹ Zira anonim şirketlerden farklı olarak limited şirketlerde ortaklar arası şahsi ilişkiler ön planda olduğundan, haklı sebep teşkil eden durum ortakların şahsından da kaynaklanabilir. Genel kurulun birçok kez kanuna aykırı bir şekilde toplantıya çağırılmış olması, özellikle bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi, şirketin sürekli zarar etmesi⁴³², şirket gücünün kötüye kullanılması, şirketteki güvenin kaybolması, ortaklık amacının gerçekleşmesinin çok zor ya da imkânsız hale gelmesi, ortaklığın çalışamaz hale gelmesi, dağıtılan kâr payının düzenli azalması, ortaklara uzun süre kâr payı dağıtılmaması yahut düşük miktarda kâr payı dağıtılması, genel kurulun uzun yıllardır toplanamaması⁴³³, eşit işlem ilkesine aykırı davranılması gibi sebepler ortaklığın feshi için haklı sebep teşkil edebilecektir.⁴³⁴ Haklı sebebin varlığını gerektiren sebepler yönünden gözetilecek ölçütlerden birisi

⁴²⁷ CAMOĞLU, *Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, s. 61.

⁴²⁸ ADIGÜZEL/İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 189.

⁴²⁹ CAMOĞLU, *Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, s. 61. Buna karşılık haklı sebeple fesih davası açma hakkının kusuru bulunmayan ortağa ait olduğu yönünde görüş için bkz., Zeynep MİNELİLER, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi”, *GÜHFD*, C. XVI, S. 3, 2012, http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/16_3_4.pdf (E.T. 04.04.2020), s. 104.

⁴³⁰ YILDIRIM, s. 65.

⁴³¹ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 572.

⁴³² Y. 11. H.D’nin, 03.03.2020 tarih, E. 2018/2615, K. 2020/2279 sayılı ilamı (E.T. 11.02.2021).

⁴³³ Y. 11. H.D’nin, 26.02.2020 tarih, E. 2019/3740, K. 2020/2102 sayılı ilamı (E.T. 11.02.2021).

⁴³⁴ KARAYALÇIN, s. 384; ALTAŞ, *Şirketler Hukuku*, s. 371. Benzer örnekler için bkz., PULAŞLI, *Şerh*, s. 2422; Emrullah KERVANKIRAN, *Anonim Şirketlerin Tasfiyesi*, Ankara 2015, s. 49; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 242-243; ADIGÜZEL/İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 187.

de haklı sebep teşkil eden ihlalin süreklilik arz etmesinin gerekmesidir.⁴³⁵

Haklı sebeple fesih son çare (ultima ratio) ve tali nitelikli bir araçtır. Başka yollarla feshi gerektiren sebep ortadan kaldırılabilecekse öncelikle bu yola başvurulması gerekir.⁴³⁶ Bu doğrultuda ortağın sözleşmesel çıkma hakkının kullanılması, müdürlerin azli, genel kurul kararının iptali, payın uygun bir bedelle üçüncü kişilere satılması gibi haklı sebeple feshi gerektiren durumu ortadan kaldırılabilecek başkaca hukuki yollar mevcut ise pay sahibinin öncelikle bu yollara başvurulması gerekir.⁴³⁷ Başvurulabilecek hukuki yollar, haklı sebeple feshi gerektiren durumu sürekli olarak ortadan kaldıracak nitelikte değilse, bu hukuki yollara başvurma'nın faydasız olacağı anlaşıyor veya bu yollara başvurmak davacı ortak için katlanılmaz bir durum oluşturuyor yahut bu yollara başvurulmasının haklı sebep yaratan durumu ortadan kaldıracağı hususunda ciddi tereddütler varsa bu halde davacı ortağın bu yollara başvurulması beklenemez.⁴³⁸ Haklı sebeple fesih davası, pay sahiplerine tanınan bağımsız bir dava hakkı olduğundan, bu yollara başvurulması bir dava şartı değildir. Ancak ortakların öncelikle diğer yollara başvurulması zorunlu olmasa da, haklı sebeplerin giderilebileceği başkaca yolların mevcut olması, haklı nedenle fesih davasında hâkimin takdir hakkını önemli ölçüde etkileyecektir.⁴³⁹ Buna

⁴³⁵ Ayşe ŞAHİN, *Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi*, İstanbul 2013, s. 118; ERTEN, s. 196. Buna karşılık, haklı nedenle feshi gerektiren sebebin örneğin yöneticilerin gümrük yolsuzluğu yapması, milletlerarası terör listesindeki kişi veya kuruluşlarla işbirliği yapması gibi tek bir maddi olgudan kaynaklanabileceği gibi çeşitli nedenlerin birikiminden de kaynaklanabileceği bu nedenle haklı sebebin devamlılık ve süreklilik unsurundan söz etmenin mümkün olmadığı yönündeki görüş için bkz., Ersin ÇAMOĞLU, *Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Yargıtay Kararları, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları XXX. Sempozyumu*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2017, s. 58.

⁴³⁶ TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 238; YALÇINSARIKAYA, s. 105. Bu yollara başvurulmadan fesih davası açılması halinde bu gerekçeyle davanın reddedilemeyeceği konusunda bkz., ERTEN, s. 198.

⁴³⁷ YILDIRIM, s. 68. Aksi yönde haklı sebeple çıkma davası ile haklı sebeple fesih davası arasında talilik ilişkisi bulunmadığı, bu iki davanın yarışmasının söz konusu olduğu, dolayısıyla davacının öncelikle çıkma davası açması gerektiği sonucuna varılmasının mümkün olmadığı konusunda görüş için bkz. ADIGÜZEL/İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 196.

⁴³⁸ YILDIRIM, s. 70.

⁴³⁹ ÇAMOĞLU, *Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, s. 67. Ortağın diğer yollara başvurulmasının zorunlu olmadığı, feshin son çare olma niteliğinin ortağın diğer hukuki yolları tüketmesi bakımından değil, mahkemenin vereceği karar açısından geçerli olduğu yönünde bkz., ÇAMOĞLU, *Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, s. 67. Feshin son çare olma niteliğinin ortağın diğer hukuki yollara başvurulması açısından da geçerli olduğu konusunda bkz., R. Eda GİRAY, "Limited Şirketin Haklı Sebeple Feshi ve Yargıtay'ın Yaklaşımı", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 12, Y. 6, 2007/2, ticaret.edu.tr (E.T. 30.11.2020), s. 205. Buna karşılık haklı sebeple feshin tali nitelik taşıdığı ve bunun hem haklı nedenin meydana gelip gelmediği hem de haklı sebep tespit edildikten

karşılık sorunun çözümüne yardımcı olabilecek diğer yasal imkânları kullandığı halde olumlu sonuç alamayan ve fesih davası açmak durumunda kalan ortak açısından çekilmezlik koşulunun ve haklı nedenlerin oluştuğu sonucuna varılabilecektir.⁴⁴⁰

Haklı nedenle fesih davası şirket tüzel kişiliğine karşı açılmalıdır.⁴⁴¹ İki kişilik limited şirkette de, sermaye şirketi olmasının bir sonucu olarak yine şirketin davalı olarak gösterilmesi gerekmektedir.⁴⁴²

Haklı sebeple fesih davasında herhangi bir hak düşürücü süre ya da zamanaşımı öngörülmediği görülmektedir.⁴⁴³ Ancak haklı sebeple fesih davasında herhangi bir sürenin öngörülmemiş olması hukuku güvenliği ilkesi açısından büyük bir eksiklik teşkil etmektedir.⁴⁴⁴ Davanın, TMK m. 2’de düzenlenen dürüstlük kuralı gereği haklı sebebi yaratan durumun ortaya çıkmasından ve bu durumun ortak tarafından öğrenilmesinden sonra makul bir sürede açılması gerekir.⁴⁴⁵

Haklı sebeple fesih davasında tanık dâhil her türlü delile dayanılması mümkündür.⁴⁴⁶ Özel olarak ortaklığın mali durumunun bozulması, ortaklık amacının subjektif olarak imkânsızlığı gibi hallerde, ortaklık defter ve hesaplarının bilirkişi marifetiyle incelenmesi ve söz konusu iddiaların somut delillere dayandırılması gerekir.⁴⁴⁷

Buna karşılık tek ortaklı limited şirketlerde haklı sebeple fesih davası açma

sonra verilecek hükümle alakalı olduğu konusunda bkz., **YILDIRIM**, s. 70

⁴⁴⁰ **ÇAMOĞLU**, *Haklı Sebep*, s. 67.

⁴⁴¹ **Ali KAYA**, “*Limited Şirkette Haklı Sebep Kavramı ve Sonuçları*”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, tez.yok.gov.tr (E.T. 16.03.2020), s. 173.

⁴⁴² **TAŞDELEN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 238; **GİRAY**, s. 205. Bkz., aynı doğrultuda **Y. 11. H.D’nin 15.01.2020 tarih, E. 2019/2274, K. 2020/4220 sayılı ilamı, Y. 11. H.D’nin 09.04.2018 tarih, E. 2016/10482, K. 2018/2507 sayılı ilamı**, karararama.yargitay.gov.tr(E.T. 08.03.2020). Aksi yönde iki ortaklı limited şirketlerde husumetin diğer ortağa yöneltilmesinin yeterli olduğu, mutlaka şirketin davada davalı olarak gösterilmesi gerekmediği konusunda görüş için bkz., **ŞENER**, *Limited*, s. 975.

⁴⁴³ **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, *Şirketler Hukuku Dersleri*, s. 382; **ŞENER**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 630. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda, kollektif ve komandit şirketlerin haklı sebeple feshinde de herhangi bir süre öngörülmemiştir.

⁴⁴⁴ **MOROĞLU**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 394.

⁴⁴⁵ **GİRAY**, s. 213-214; **ŞENER**, *Limited*, s. 969; **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, *Şirketler Hukuku*, s. 572; **ŞAHİN**, *Haklı Nedenle Fesih*, s.358; **KAYA**, *Haklı Sebep*, s. 175. Burada uygun sürenin belirlenmesinin hâkimin takdir yetkisi kapsamında olduğu, uygun sürede davanın açılmaması halinin talepten vazgeçme anlamına geleceği ve bu halde davanın reddinin gerekeceği yönünde bkz., **MİNELİLER**, s. 115.

⁴⁴⁶ **ERDEM**, *Haklı Sebep*, s. 183.

⁴⁴⁷ **GİRAY**, s. 205; **ERDEM**, *Haklı Sebep*, s.183; **ŞAHİN**, *Haklı Nedenle Fesih*, s.390.

imkânı bulunmamaktadır.⁴⁴⁸ Zaten böyle bir davanın açılmasında hukuki yarar da bulunmamaktadır. Bu durumda ortağın, alacağı bir genel kurul kararı ile şirketi sona erdirmesi mümkündür.⁴⁴⁹ Bunun yanı sıra haklı sebeple fesih davası esas sermaye payına bağlı bir hak olduğundan, pay üzerinde birden fazla hak sahibinin bulunması halinde haklı sebeple fesih davası ancak ortaklığa atanacak bir temsilci vasıtasıyla açılabilecektir.⁴⁵⁰

b) Mahkemece Davacı Ortağın Şirketten Çıkarılmasına Karar Verilmesi

Haklı sebeple fesih davasında, taleple bağlılık ilkesine bir istisna getirilmiş olmakta ve haklı sebeple fesih için haklı sebebin varlığı tespit edilse dahi hâkime fesih yerine başka bir karar verme yetkisi tanınmaktadır.⁴⁵¹ Haklı sebebe dayanılarak fesih davası açılması halinde mahkeme fesih yerine davacı pay sahibinin payının gerçek değerinin ödenerek şirketten çıkarılmasına karar verebilir (TTK m. 636/3). TTK m. 636/3 düzenlemesinde her ne kadar şirketin feshi yerine kural olarak davacı ortak dışında davada taraf olmayan bir ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilemezse de haklı sebebin özellikle davacı ortak dışındaki ortaktan kaynaklanması ve yine bu ortağın da şirketle birlikte davada hasım gösterilmesi halinde dava dışı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilebilmesinin mümkün olduğu doktrinde bir görüş tarafından savunulmaktadır.⁴⁵² Yargıtay ise, TTK m. 640 düzenlemesine göre ne sebeple olursa olsun bir ortağın şirketten çıkarılması yönünde alınmış bir genel kurul kararı olmaksızın, davacı ortak dışında bir ortağın şirketten çıkarılamayacağını, bu halde bu ortağa karşı açılan davanın aktif husumet yokluğu nedeniyle reddi gerektiği görüşündedir.⁴⁵³ Kanaatimizce de, TTK m. 636/3 hükmünde açıkça davacı

⁴⁴⁸ŞENER, Limited, s. 973.

⁴⁴⁹ŞENER, Limited, s. 973.

⁴⁵⁰ŞENER, Limited, s. 973.

⁴⁵¹BAHTİYAR, *Haklı Sebeple Çıkarma Davası*, s. 120. Bu konuda eleştiriler için bkz., MOROĞLU, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 394.

⁴⁵²BAHTİYAR, *Haklı Sebeple Çıkarma Davası*, s. 120. Buna karşılık mahkemenin kabul edilebilir çözüm olarak haklı sebeple fesih davasında davacı pay sahibi dışındaki ortağın da şirketten çıkarılmasına karar verebilmesinin mümkün olduğu konusunda bkz., ÇELİK, s. 322-323.

⁴⁵³ "...Ayrıca davacı, fesih talebi öncesinde davalı ...'in ortaklıktan çıkarılmasını talep etmiş ise de; 6102 sayılı TTK'nın 640. maddesi uyarınca ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkin davalarda öncelikle şirket genel kurulunda bu yönde karar alınması şartıyla aktif dava ehliyeti şirkete ait olup şirket ortaklarının bu tür davalarda aktif dava ehliyeti bulunmamaktadır. Bu durumda, davalı şirket aleyhine açılan fesih ve tasfiye ilişkin davada, davalı ortak ...'e husumet yöneltilemeyeceği, anılan davalı ortağın çıkarılmasına ilişkin davada ise yukarıda anılan kanuni düzenlemeler kapsamında

pay sahibinin şirketten çıkarılmasına karar verilebileceği düzenlendiğinden, mahkemece, kabul edilebilir bir çözüm olarak davanın tarafları dışındaki bir pay sahibinin şirketten çıkarılmasına karar verilebilmesi mümkün değildir. Usul hukuku bakımından da hüküm ancak davanın tarafları hakkında verilebileceğinden ve ayrıca maddenin açık hükmü gereği, talep dışına çıkılarak mahkeme tarafından dava dışında kişiler hakkında karar verilemeyecektir.

Mahkemece ortağın ortaklıktan çıkarılmasına karar verilebilmesi kabul edilebilir bir çözüme örnek olarak verilmiştir. Mahkemece istem yerinde görülmezse, davacı ortağın ortaklıktan çıkarılmasına karar verilebilecek, bu halde mahkemece ortağın haklı sebeple çıkma davası açma hakkına sahip olduğundan bahisle haklı sebeple fesih davası reddedilemeyecektir.⁴⁵⁴

Limited şirketlerde de tek ortaklı limited şirkete cevaz verilmiş olduğundan, iki ortaklı limited şirketlerde de mahkeme kabul edilebilir bir çözüm olarak davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verebilir.⁴⁵⁵ Ancak bu halde şirketin tek ortaklı olduğu, bu ortağın adı, yerleşim yeri ve vatandaşlığı, tescil ve ilan edilmelidir. Aksi halde doğacak zararlardan müdür ya da müdürlerin sorumluluğu söz konusu olur (TTK m. 574/2).

TTK m. 636/3'ün son cümlesindeki “*duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüm*” ifadesi hâkime geniş bir takdir yetkisi vermektedir.⁴⁵⁶ Haklı nedenle fesih davası açma hakkı, limited şirket ortaklarına tanınmış bir haktır. Bu hakkın müeyyideye dönüştürülmemesi için davacı ortağın payını alarak şirketten ayrılmasının çıkmaya izin şeklinde yani ortağın talebi veya rızası olduğu takdirde

davacının aktif dava ehliyetinin bulunmadığı nazara alınarak eskisi gibi sadece davalı şirket yönünden açılan davada fesih ve tasfiyeye karar verilip davalı yönünden açılan davanın, yukarıda anılan her iki gerekçeyle reddine karar verilmesi gerekirken...” Y. 11. H.D’nin, 02.03.2020 tarih,E. 2019/3746 Esas, K. 2020/2206 sayılı ilamı, karararama.yargitay.com.tr (E.T. 20.12.2020).Mahkemenin haklı sebeple fesih davasında davacı pay sahibi dışındaki kişilerin şirketten çıkarılmasına karar veremeyeceği konusunda aynı yönde görüş için bkz., ŞENER, Limited, s. 1011; TARHAN, s. 190; Mehmet Emin BİLGE, “Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi”, hukukdergi.ebyu.edu.tr (E.T. 27.03.2020), s. 275.

⁴⁵⁴YILDIRIM, s. 281.

⁴⁵⁵YILDIRIM, s. 281.

⁴⁵⁶“...Şirketler hukuku bakımından şirketin devamlılığının sağlanması esas olup; düzenleme uyarınca, ekonomik değer taşıyan şirketin feshi yerine şirketi ayakta tutacak diğer çözüm yollarının hakimce değerlendirilmesi zorunlu kılınmıştır.”Y. 11. H.D’nin, 03/03/2016 tarih, E. 2015/9088, K. 2016/2352 sayılı ilamı, (E.T. 03.12.2018).

uygulanması gerektiği, davacının sırf kötüniyetle hareket ettiği hallerde hâkimin ya davayı reddetmesi ya da davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilmesi gerektiğini savunanlar mevcuttur.⁴⁵⁷ Ancak, haklı sebeple fesih davasında mahkemenin davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verebilmesi için şirket ortağının, ortaklıktan ayrılma yönünde bir irade ortaya koyup koymamasının da bir öneminin bulunmamaktadır.⁴⁵⁸

Mahkeme, fesih yerine davacı pay sahibine payının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerinin⁴⁵⁹ ödenip davacı pay sahibinin şirketten çıkarılmasına karar verebilir.⁴⁶⁰ Mahkemenin fesih yerine kabul edilebilir bir çözüm olarak davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verebilmesi için de ileri sürülen olguların ortaklığın haklı sebeple feshini gerektirecek ağırlıkta olması gerekir.⁴⁶¹

İsviçre öğretisinde, alternatif çözüm olarak, mahkemenin kâr dağıtma zorunluluğunu karara bağlayabileceği, yeni bir pay sahibinin şirkete alınmasını

⁴⁵⁷ ÇAMOĞLU, *Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, s. 68.

⁴⁵⁸ ADIGÜZEL/İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 185. Bkz., bu yönde, **Y. 11. H.D'nin, 02.12.2019 tarih, E.2019/462, K. 2019/7665 sayılı ilamı**, karararama.yargitay.gov.tr (E.T. 10.03.2020). Buna karşılık davacının istemi ve rızası olmaksızın davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilemeyeceği yönünde görüş için bkz., Ersin ÇAMOĞLU, "Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshinde Hâkimin Takdir Yetkisi", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 31, S. 1, 2015, jurix.com.tr (E.T. 09.04.2020), s. 11.

⁴⁵⁹ ŞENER, *Limited*, s. 980; YALÇINSARIKAYA, s. 107. Buna karşılık çıkan ortağın sermaye payının değerinin hukuken çıkmanın kesinleştiği tarihe göre belirlenmesi gerektiği konusunda bkz., ÇAMOĞLU, *Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, s. 72. "...Şirketin haklı nedenlere dayalı fesih ve tasfiyesine ilişkin olup mahkemece Dairemizin 12/11/2013 tarih ve 2013/4868 Esas, 2013/20293 Karar sayılı bozma ilamına uyularak 6102 sayılı TTK'nın 636/3 maddesi uyarınca istem yerine davacının şirketten çıkarılmasına ve çıkma payının kendisine ödenmesine karar verilmiştir. Ancak davacı, çıkma payının 2010 yılı bilançosu esas alınarak hesaplanmış olması nedeni ile kararı temyiz etmektedir. Dairemizin yerleşmiş kararları ve TTK'nın 641/1 maddesi gereğince davacının çıkma payının karar tarihine en yakın tarihteki veriler esas alınarak hükmedilmesi gerekir. Somut davada mahkemece 2015 yılında bilirkişi raporu alınıp 2016 yılında karar verildiği ve bilirkişi raporunda ise 31/12/2010 tarihli bilançonun esas alınarak hesaplama yapıldığı görülmektedir. Her ne kadar davalı şirketin defterlerine ulaşılammış ise de mahkemece davalı şirketin bağlı bulunduğu vergi dairesine müzekkere yazılarak buradan davalı şirketin karar tarihine en yakın tarihteki tüm finansal kayıtları ve eklerinin celbi ile bu kayıtlara göre hesaplamanın yapılması gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir." **Y. 11.H.D'nin, 15.01.2020 tarih, E. 2019/2500, K. 2020/424 sayılı ilamı**, karararama.yargitay.gov.tr (E.T. 10.03.2020).

⁴⁶⁰ Haklı sebeple fesih davasında ortağın rızası olmaksızın veya ortağın da çıkmaya rıza gösterdiği hallerde teknik anlamda çıkarılma terimi kullanımının doğru olmadığı, bunun yerine bu durumun şirketten ayrılma kavramı ile ifade edilmesi gerektiği konusunda bkz., ADIGÜZEL/İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 185.

⁴⁶¹ ŞAHİN, *Haklı Nedenle Fesih*, s. 125. Aynı yönde bkz., ADIGÜZEL/İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 194-195. Buna karşılık alternatif çözüm için ileri sürülen sebebin feshi gerektirecek kadar ağır olmasının şart olmadığı yönündeki aksi görüş için bkz., BİLGE, s. 278. Aynı yönde bkz., ADIGÜZEL/İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 194-195.

uygun bulabileceği, şirketi sağlığa kavuşturabilecek kısmî tasfiyeye de hükmedebileceği belirtilmektedir.⁴⁶² Söz konusu alternatif çözümler Türk Hukuku açısından da kabul edilebilir.⁴⁶³ Dolayısıyla mahkeme tarafından davacı pay sahiplerinin karar tarihine en yakın tarihteki paylarının ödenerek çıkarılmalarına karar verilebileceği gibi, yönetim kurulunun yapısında değişiklik yapılmasına, şirket sözleşmesinde değişiklik yapılmasına, şirketin kısmi bölünmesine, alınan yönetim kurulu kararının değiştirilmesine, sermayenin azaltılmasına, zorunlu kâr payı dağıtımına, bir iştirakin şirketten ayrılmasına karar verilebilir.⁴⁶⁴ Bu çözümlere rağmen sorun çözülmeyecekse, mahkeme son çare olarak şirketin feshine karar verecektir.⁴⁶⁵

Haklı sebep, ortaklığın iç işleyişinden veya ortakların birbiriyle olan ilişkilerinden kaynaklanıyorsa bu durum hem çıkma hem de fesih için haklı neden oluşturabilir.⁴⁶⁶ Ancak ortağın amacı sadece çıkma ise buna rağmen fesih davası açılmışsa ya da haklı sebep tamamen ya da büyük oranda ortağın kişiliğinden ve diğer ortaklarla ilişkilerinden kaynaklanıyorsa ve buna rağmen ortaklığın feshi talep edilmişse mahkeme, davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar vermelidir.⁴⁶⁷

Haklı sebeplerin varlığı halinde, diğer alternatif çözümler gibi ortağın ortaklıktan çıkarılmasının da uygun ve kabul edilebilir olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir.⁴⁶⁸ Mahkemece fesih yerine davacı ortağın payının gerçek değerinin ödenerek şirketten çıkarılmasına karar verilmesi halinde davacı ortağa ödenecek ayrılma akçesinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu halde ayrılma akçesinin hesaplanmasında payın gerçek değeri nazara alınır.⁴⁶⁹ Bu değer ayrılma payının yaşayan işletme içindeki piyasa değeridir.⁴⁷⁰

⁴⁶² Bkz., TTK m. 531'in gerekçesi.

⁴⁶³ Bkz., TTK m. 531'in gerekçesi.

⁴⁶⁴ ÇAMOĞLU, *Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, s. 73-78; PULAŞLI, *Şerh*, s. 2435-2436, ERDEM, *Haklı Sebep*, s. 247, BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 574, KERVANKIRAN, *Tasfiye*, s. 51.

⁴⁶⁵ ÇAMOĞLU, *Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, s. 73-78; PULAŞLI, *Şerh*, s. 2435-2436, ERDEM, *Haklı Sebep*, s. 247, BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 574, KERVANKIRAN, *Tasfiye*, s. 51.

⁴⁶⁶ TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 240.

⁴⁶⁷ ŞENER, *Limited*, s. 1011; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 240-241.

⁴⁶⁸ YALÇIN SARIKAYA, s. 106.

⁴⁶⁹ ŞENER, *Limited*, s. 1012-1013.

⁴⁷⁰ ÇAMOĞLU, *Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, s. 61.

Benzer bir düzenlemeye, anonim şirketlerde TTK'nın 531'inci maddesinde yer verilmiştir. Limited şirketlerde haklı sebeple fesih davası açma hakkı, anonim şirketten farklı olarak sadece azınlık pay sahiplerine değil, limited şirketteki her pay sahibine tanınmıştır.⁴⁷¹ Pay sahipliği sıfatı da haklı sebeple fesih davası boyunca da devam etmektedir. TTK m. 531'e göre, haklı nedenlerin varlığı halinde sermayenin en az onda birini, halka açık şirketlerde ise sermayenin en az yirmide birini temsil eden pay sahipleri, şirketin feshini mahkemeden isteyebilirler. Şirket sözleşmesi ile daha düşük bir oranın öngörülmesi mümkün olmakla beraber bu oranın attırılması emredici hükümler ilkesi gereği mümkün değildir.⁴⁷² TTK m. 531 uyarınca dava açabilmek için sahip olunması gereken sermaye oranları sözleşme ile değiştirilemez.⁴⁷³

Mahkeme, fesih yerine davacı pay sahiplerinin karar tarihine en yakın değerdeki paylarının gerçek değeri ödenerek şirketten çıkarılmalarına karar verilebileceği gibi duruma uygun düşen kabul edilebilir başka bir çözüme de karar verilebilir (TTK m. 531/1, c. son).⁴⁷⁴ Ortaklığın feshi davası inşai bir davadır.⁴⁷⁵ Davanın kabulü halinde verilen hüküm tüm pay sahipleri için hüküm ifade ederken, davanın reddi kararı sadece davacı pay sahibi açısından kesin hüküm niteliği taşıdığından, diğer pay sahiplerinin daha sonra fesih davası açma hakkını etkilemez.⁴⁷⁶ Haklı nedenle fesih davasında mahkemenin verdiği çıkarma kararı bozucu yenilik doğurucu nitelikte olup, kararın kesinleşmesiyle birlikte ileriye etkili hüküm ve sonuç doğurur.⁴⁷⁷ Davacı ortak ayrılma akçesini almamış olsa bile,

⁴⁷¹ Ayrıca bkz. Cengiz **ERTEN**, "Anonim Şirketlerde Haklı Sebeplerle Fesih Hakkının Yargıtay İçtihatları Çerçevesinde Değerlendirilmesi", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Yıl 7, S. 13, 2019, dergipark.org.tr (E.T. 11.01.2021), s. 191.

⁴⁷² Bu nisabın azaltılmasının mümkün olduğu konusunda bkz. TTK m. 531'in gerekçesinde yer alan açıklamalar.

⁴⁷³ **TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 350. "İleri sürülen haklı sebep ne olursa olsun, anonim şirketin, ortağının ortaklıktan çıkarılmasını talep hakkı bulunmadığı, sadece fesih ve tasfiye davalarına ilişkin 531. maddede, fesih yerine çıkarma kararı verme imkânı tanındığı..." **Y. 11. H.D'nin, 02.12.2019 tarih, E. 2019/915, K. 2019/7720 sayılı ilamı.**

⁴⁷⁴ Buna karşılık bu durumun mahkeme kararı ile çıkma olması nedeniyle, çıkarılma değil de davacının payının gerçek değerini alarak şirketten çıkmasına izin verilmesi şeklinde adlandırılması gerektiği konusunda bkz., **ÇAMOĞLU**, *Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, s. 11.

⁴⁷⁵ **ERDEM**, *Haklı Sebep*, s. 165; **ŞENER**, *Limited*, s. 1001.

⁴⁷⁶ **ERDEM**, *Haklı Sebep*, s. 165; **ŞENER**, *Limited*, s. 1001.

⁴⁷⁷ **KAYA**, *Haklı Sebep*, s. 177; **MİNELİLER**, s. 115.

çıkarma kararının kesinleşmesi ile birlikte ortağın ortaklıkla olan ilişkisi son bulur.⁴⁷⁸

8. Sermaye Koyma Borcunda Temerrüt Halinde Çıkarılma

Kural olarak anonim şirketlerde, limited şirketlerdeki gibi şirketten çıkma veya çıkarılma söz konusu değildir. Anonim şirketten çıkmak isteyen ortak payını devir yoluyla ortaklıktan ayrılabilir. Buna karşılık anonim şirketlerde çok sınırlı ve belirli bazı durumlarda ortağın şirketten çıkarılmasına imkân verilmiştir. Bunlardan birisi, TTK m. 480 ve devamı maddelerinde yer alan pay bedelinin ödenmemesi sonucu uygulanacak ıskat prosedürü içerisinde yer alan yönetim kurulunun söz konusu payı satın başka ortağı alma hakkına ilişkin TTK m. 482/2 düzenlemesidir.

Iskat, anonim şirketlerde sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi halinde uygulanması gereken bir prosedürdür. Sermaye koyma borcunun ifasında temerrüde düşen pay sahibinin, iştirak taahhüdünden ve yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından yoksun bırakılması ve payının satılıp yerine bir başkasının alınması müeyyidesine ıskat denir.⁴⁷⁹ Başka bir tanım yapmak gerekirse de, pay sahibinin rızası olmadan payların pay sahibinden alınarak temerrüde düşen ortağın şirketten çıkarılması olarak tanımlanabilir.⁴⁸⁰

Her pay sahibi şirkete getirmeyi taahhüt ettiği sermayeyi yerine getirmekle yükümlüdür. Mütemerrit pay sahibine yönetim kurulu tarafından yapılan ihtarda payın bedelini ödemesi aksi halde ilgili paylara ilişkin haklardan yoksun bırakılacağı bildirilir (TTK m. 481). Iskat prosedürü ile, pay sahibinin sadece bedelini ödemediği paylar itibarıyla pay sahipliğinin sona erdirilmesi amaçlanmaktadır. Iskat dolayısıyla pay sahipliği sıfatının sona ermesinden bahsedebilmek için, ıskat prosedürü ile çıkarılan ortağın şirkette başka bir payının olmaması ya da tüm payları bakımından ıskat prosedürünün uygulanması gerekmektedir.⁴⁸¹ Anonim şirkette her pay diğerinden bağımsız bir pay sahipliğini temsil ettiğinden, ıskatın uygulanmasının

⁴⁷⁸ ÇELİK, s. 305; YILDIRIM, s. 283; TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU), *Ortaklıklar Hukuku* II, s. 457. Aksi yönde görüş için bkz., ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 127. Bu konuya ayrılma akçesi başlığı altında ilerde detaylı olarak değinilecektir.

⁴⁷⁹ Aytakin ÇELİK, “Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 2, 2009, dergipark.gov.tr (E.T. 01.12.2020), s. 174.

⁴⁸⁰ SÖNMEZ, s. 56.

⁴⁸¹ ÇELİK, s. 171.

sonucu olarak da bu prosedürün uygulandığı paylar üzerinde pay sahipliği sıfatı sona erdirilmektedir.⁴⁸² İskat kararıyla birlikte bedeli ödenmemiş bu paylar üzerinde pay sahipliği sıfatı sona erdirilmekte ve bu paylar geçici süreliğine anonim şirkete geçmektedir.⁴⁸³ Paya bağlı hakların şirket tarafından kullanılması söz konusu olmamakla beraber bu dönemde paya bağlı haklar donmaktadır.⁴⁸⁴ İskat prosedürü uygulandığında pay sahipliği ve buna bağlı haklar, ıskat kararının alınmasıyla değil, bu kararın yönetim kuruluna⁴⁸⁵ ulaşmasıyla birlikte kaybedilmektedir.⁴⁸⁶

Limited şirketlere ilişkin TTK m. 585'te esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi, ödeme yeri, ifa borcu ve ifanın sonuçları ile ilgili anonim şirketlere atıfta bulunulmuştur. 6762 sayılı eTTK'nın 529'uncu maddesinde, şirkete karşı sermaye koyma borcunu yerine getirmeyen ortağın kendisine noter aracılığıyla iki haklı ihtarda bulunulması halinde, şirketten çıkarılmasına imkân tanınmış, ortak şirketten çıkarıldıktan sonra da sermaye koyma borcu bakımından sorumluluğunun devam edeceği hüküm altına alınmıştı. Dolayısıyla limited şirkette, sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi 6762 sayılı eTTK'da açıkça ortaklıktan çıkarılma sebebi olarak öngörülmüşken 6102 sayılı TTK'da böyle bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bununla birlikte 6102 sayılı TTK'da limited şirketlerde sermaye koyma borcundan ortakların sorumluluğuna ilişkin, TTK'nın 602'nci maddesinin gerekçesine bakıldığında, hükmün ilk halinde, esas sermaye paylarının bedellerinin tamamının kuruluşta ödenmesinin öngörüldüğü görülmektedir. Buna karşın, Tasarının kanunlaşan metni ve son değişikliklerle birlikte, nakit sermaye öngörülmüşse, bu halde limited şirketin sermaye taahhüdü yoluyla kurulması mümkün hale gelmiştir (TTK m. 585/1). Muhtemeldir ki, kanun koyucu yine aynı gerekçelerle ve sermayenin tamamının kuruluşta ödeneceği varsayımından hareketle, eTTK 529 hükmüne benzer bir düzenlemeye 6102 sayılı Kanunda yer

⁴⁸² ÇELİK, s. 169.

⁴⁸³ ÇELİK, s. 169; AKER, s. 74.

⁴⁸⁴ AKER, s. 74.

⁴⁸⁵ Limited şirketlerde ıskat prosedüründe yönetim kurulu yerine müdür/müdürler kurulunun yetkili olduğu konusunda bkz., AKER, s. 75.

⁴⁸⁶ ÇELİK, s. 170. Buna karşılık sermaye koyma borcunda temerrüde düşen pay sahibinin şirketten çıkarılmasına karar verme yetkisinin yönetim kurulunda olduğu yönündeki görüş için bkz., İrfan AKIN, "TTK m. 208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVII, S. 1-2, 2013, webf.gazi.edu.tr (E.T. 05.04.2020), s. 8.

vermemiştir.⁴⁸⁷ Şirket sermayesinin nakit olarak öngörülmesi dışında, herhangi bir sermaye getirilmesi öngörülmüş ve ortak bu durumda temerrüde düşmüşse bu halde TTK m. 585 atfıyla TTK'nın 128'inci maddesine göre sermaye getirilmiş olacağından bu halde ortak tarafından herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmaksızın sermaye geçeceğinden bu halde sermaye koyma borcunda temerrüt oluşmayacaktır.⁴⁸⁸

Limited şirketlerde sermaye koyma borcu ve borcu ifa etmemenin sonuçları bakımından anonim şirketlere atf yapılmış olduğundan doktrinde, her ne kadar 6762 sayılı eTTK m. 529 düzenlemesine benzer bir düzenlemeye 6102 sayılı Kanun'da yer verilmemiş olsa da, anonim şirketlere ilişkin TTK m. 481 ve devamı maddelerinde yer alan ıskat prosedürünün limited şirketlerde de uygulanmasının mümkün olduğu, bu halde kuruluştaki pay taahhüdü bakımından ortağın şirketteki tüm paylarının ıskatı halinde ortağın şirketten çıkarılmış olacağı savunulmaktadır.⁴⁸⁹ Nitekim TTK m. 585/1 düzenlemesine göre, esas sermaye pay bedellerin ödenmesi ve ifa etmemenin sonuçları bakımından anonim şirket hükümleri kıyasen limited şirketlerde de uygulanacaktır. Buna göre, sermaye koyma borcunda ortağın temerrüde düşmesi halinde, şirkete temerrüt faizi ve tazminat ile şirket sözleşmesinde kararlaştırılması halinde cezai şart ödemekle yükümlüdür (TTK m. 482/1-4). Bununla birlikte şirket, sermaye koyma borcunda temerrüde düşen pay sahibini iştirak taahhüdü ve yaptığı kısmi ödemelerden kaynaklanan bir kısım hakları kullanmaktan yoksun bırakabilir, pay senetlerini iptal edebilir ya da ortağın sahip olduğu payı satıp yerine başkasını şirkete alabilir (TTK m. 482/2).

Limited şirkette ıskat kararının uygulandığı paylar üzerinde pay sahipliği sıfatı, ortağın paydan kaynaklanan haklardan yoksun olduğu süre boyunca geçici olarak şirkete geçmekte, ıskat kararının uygulandığı paylar üzerinde pay sahipliği sıfatı da

⁴⁸⁷ Ayrıca bkz., **BEŞOK**, s. 124.

⁴⁸⁸ **ÖZTÜRK DİRİKKAN**, s. 56. Aynı yönde **TAŞDELEN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 220. Aksi yönde görüş için bkz., **ÇELİK**, s. 179.

⁴⁸⁹ **ÖZDOĞAN DALOĞLU**, s. 20-21. Bkz., limited ve anonim şirketlerde ıskat prosedürünün uygulanmasıyla şirketten çıkarılmanın mümkün olduğu konusunda bkz., Sevdâ **BORA**, "Şirket Birleşmeleri ve Birleşme Sözleşmelerinde Ortaklıktan Çıkarma", *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 11, S. 124, Aralık 2016, jurix.com.tr (E.T. 14.04.2020), s. 40.

sona ermektedir.⁴⁹⁰ Ancak bedelleri tamamen ödenmiş paylar bakımından ortağın şirketteki pay sahipliği durumu devam eder. İskat prosedürünün devamı niteliğinde paylar satılıp şirkete yeni ortak alındığında da ortağın ıskatla beraber pay sahipliği sıfatı da sona erdirilmiş olmaktadır.⁴⁹¹ Sermaye koyma borcunda temerrüt hali mevcut düzenlemelerle tek başına limited şirket ortağının şirketten çıkarılması sebebi teşkil etmemekte, ancak ortağın tüm payları bakımından ıskat prosedürü uygulanması durumunda ortağın ortaklık sıfatının sona erdiğinden bahsetmek mümkün olabilmektedir.⁴⁹² Bununla birlikte ortağın sermaye koyma borcunda temerrüde düşmesi halinde haklı sebebe dayanılarak açılacak dava ile ortağın ortaklıktan çıkarılması mümkündür.⁴⁹³ Bunun yanı sıra ortağın sermaye koyma borcunda temerrüdü haline, şirketten çıkarılma sebebi olarak şirket sözleşmesinde yer verilmesi de söz konusu olabilir.⁴⁹⁴

Limited şirketlerde 6762 sayılı eTTK'daki 529'uncu madde benzeri bir düzenlemeye yer verilmemiş olması karşısında, sermaye koyma borcunda temerrüt halinin doğrudan şirket ortağını şirketten çıkarma sebebi olmadığı, ıskat prosedürü uygulanarak limited şirket ortağının şirketten çıkarılabileceği, ıskat prosedürü uygulanmamışsa, sermaye koyma borcunda temerrüt halinin limited şirketin sermaye şirketi yapısı ve devamlılığı açısından önemi gereği, açılacak haklı sebeple çıkarma davasında haklı sebep olarak ileri sürülebileceği kanaatindeyiz.⁴⁹⁵

⁴⁹⁰ ÇELİK, s. 187.

⁴⁹¹ ÇELİK, s. 188.

⁴⁹² Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin, 01/07/2019 Tarih, 2017/5107 Esas, 2019/5001 Karar sayılı ilamında, limited şirket ortağının sermaye koyma borcunu yerine getirmemesi halinde ıskat prosedürünün uygulanması sonucunda, ıskat edilen ortak tarafından bu genel kurul kararının iptalinin dava edilmediği halde şirketin ortağın şirketten çıkarılması için dava açmakta hukuki yararı bulunmadığı sonucuna varmıştır. Bu ilamdaki örtülü kabule göre de limited şirkette ıskat prosedürü uygulanması mümkün olup, şayet bu prosedür uygulanmış ve genel kurul kararının iptalini de dava etmemişse bu halde şirketten ayrılmış olduğunun kabulü gerekir (karararama.yargitay.gov.tr, E.T. 01.12.2020).

⁴⁹³ TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 220-221.

⁴⁹⁴ Ancak bu halde de ıskat prosedürüne ilişkin hükümlerin emredici nitelikte olması nedeniyle TTK m. 481 ve devamındaki prosedürün uygulanması gerektiği konusunda bkz., AKER, s. 76.

⁴⁹⁵ Bkz., aynı doğrultuda TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 454-455; ÇAMOĞLU, *Çıkarılma*, s. 14; BEŞOK, s. 124; Buna karşılık haklı sebeple çıkarma davasında sermaye koyma borcunun tek başına haklı sebep teşkil etmeyeceği yönündeki görüş için bkz., AKER, s. 76.

D. Payın Devri

Limited şirkette esas sermaye payının geçişi, TTK m. 595 ve devamı hükümleri uyarınca pay devri ile ya da miras, eşler arası mal rejimi ve icra hükümlerine göre kanun uyarınca gerçekleşmektedir (TTK m. 595, TTK m. 596). Payın devri halinde devreden ortağın paya bağlı tüm hak ve sorumlulukları da pay devrinin geçerlilik kazanmasıyla birlikte kural olarak sona ermektedir.

1. Genel Olarak

Limited şirkette pay kavramı iki anlamda kullanılmakta olup, birinci anlamı ile pay, “*esas sermaye payını*”, diğer ve daha geniş anlamı ile de “*pay sahipliği*” kavramını ifade eder.⁴⁹⁶ Esas sermaye payı, kuruluştaki limited şirketin tescili ile, sermaye artırımında ise bu kararın sicile tescili ile birlikte ortaya çıkar.⁴⁹⁷ Limited şirkette ortaklık sıfatı, sermaye payının devralınması ile ortaya çıkar ve ortaklık sıfatı sermaye payının devralınması ile kazanılır.⁴⁹⁸ Limited şirkette esas sermaye payı, bazı hakların belirlenebilmesi ve kullanılması için hesabi olarak bölünmüş olup, payın hesabi olarak bölünmesi, payın verdiği oy hakkının hesaplanmasına ve temettünün belirlenmesine ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin uygulanmasına hizmet eder.⁴⁹⁹

Limited şirketlere de anonim şirketlerdeki gibi pay senedi düzenlenebilir. Bununla birlikte esas sermaye payı için pay senedi düzenleme zorunluluğu mevcut olmamakla birlikte ispat vasıtası olması açısından payların senede bağlanması önem arz etmektedir.⁵⁰⁰ Limited şirketlerde pay senetleri iki şekilde çıkarılabilmekte olup, biri ispat aracı şeklinde diğeri nama yazılı olarak çıkarılan pay senetleridir (TTK m. 593/2, c.1). Limited şirketler için çıkarılan nama yazılı pay senetleri kıymetli evrak

⁴⁹⁶ PULAŞLI, *Şerh*, s. 2724; TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 403; DİNÇ, s. 149.

⁴⁹⁷ Sefer OĞUZ, “Limited Şirket Esas Sermaye Payının Devri”, *ÇÜHFD*, C.4, S.8, 2017, jurix.com.tr (E.T. 07.12.2020), s. 185.

⁴⁹⁸ Ertan DEMİRKAPI, *Limited Ortaklıkta Payın Devri*, İzmir 2008, s. 21; TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 420.

⁴⁹⁹ TTK m. 583’ün gerekçesi.

⁵⁰⁰ Barbaros ÇAĞA, “Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 7, S. 3, 1974, jurix.com.tr (E.T. 07.12.2020), s. 590.

niteliğindedir (TTK m. 647/f. 2,3).⁵⁰¹

Payın geçişi, esas sermaye payının pay sahibi tarafından üçüncü bir kişiye veya şirket ortaklarından birine, karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanı veya kanun uyarınca gerçekleşmektedir.⁵⁰² Limited şirketlerde esas sermaye payının geçişi, TTK m. 595 ve devamı maddelerinde düzenleme altına alınmış olup, payın devri, sözleşme, miras, eşler arasındaki mal rejimine ilişkin hükümler ve icra yoluyla gerçekleşmektedir.

2. Esas Sermaye Payının Sözleşme İle Geçiş

a) Genel Olarak

Esas sermaye payının devri, TTK m. 595'te düzenlenmiştir. Payın devri, ortaklık sıfatının sona ermesi hallerinden birisidir. Payın devri ile ortaklık sıfatı da devredilmekte ve devreden ortağın ortaklık sıfatı sona ermektedir. Limited şirketlerde anonim şirketlerden farklı olarak pay devri daha zor ve daha ağır şartlara tabi tutulmuştur.⁵⁰³ Limited şirketlerde payın sözleşme uyarınca devrinin şartları aşağıda detaylı olarak incelenecektir.

b) Yazılı Devir Sözleşmesi

Limited şirkette payın sözleşme ile devri için ilk olarak devreden ile devralan arasında yazılı bir devir sözleşmesi yapılması ve bu sözleşmedeki imzaların noterce onaylanması gerekmektedir (TTK m. 595/1). Yazılı şekil ve imzaların onaylanması hem ispat açısından gereklidir hem işlem güvenliği sağlamaktadır.⁵⁰⁴ Bunun yanı sıra tarafları, devir, özellikle ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri ve diğer sözleşmesel borçlar bakımından düşünmeye yöneltmek için uygun bir araç niteliğine sahip bulunmaktadır.⁵⁰⁵

⁵⁰¹ AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 448; PULAŞLI, *Şerh*, s. 2035; TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 128; Mehmet ESKİ, *Şirket Satın Almaları*, Ankara 2018, s. 53; OĞUZ, s. 187.

⁵⁰² ERDİL, s. 18.

⁵⁰³ NARBAY, s. 247. Soner ALTAŞ, "Limited Şirketlerde Pay Devri ve Pay Devrinin Amme Borçlarına Etkisi", *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 5, S. 41, 2010, jurix.com.tr (E.T. 13.12.2020), s. 74.

⁵⁰⁴ Bkz., TTK m. 595'in gerekçesi.

⁵⁰⁵ Bkz., TTK m. 595'in gerekçesi.

Payın devrinde devir sözleşmesinin şekline ilişkin kanunun öngördüğü şekil, geçerlilik şartıdır.⁵⁰⁶ Kanunda öngörülen şekle uygun olmayan devir sözleşmesi hüküm ve sonuç doğurmaz.⁵⁰⁷ Bunun sonucu olarak taraflardan hiçbiri ifaya zorlanamaz, ifade bulunulmuşsa, aldıklarını sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri vermekle yükümlüdürler.⁵⁰⁸ Ancak her halde sözleşmenin geçersizliğinin ileri sürülmesi, TMK m. 2/2 gereği hakkın kötüye kullanılması yasağına da aykırı olmaması gerekir.⁵⁰⁹ Kanunun öngördüğü şekil resmi onamaya bağlı yazılı şekil olup, kanunun öngördüğü şekilde yapılmayan devir sözleşmesi genel kurul kararı ile geçerlilik kazanamaz.⁵¹⁰

Pay senetlerinin ispat aracı olarak veya nama yazılı şekilde çıkarılabilmesi mümkündür (TTK m. 593/2, c.1). Nama yazılı pay senetlerinin devrinde de yine TTK m. 595 ve devamındaki hükümlerin uygulanması gerekir.⁵¹¹ Esas sermaye payını içeren senedin nama yazılı olması, esas sermaye payına devir ve dolaşım kolaylığı sağlamayacaktır.⁵¹² Dolayısıyla nama yazılı senede bağlanmış payın, kıymetli evrakın devrine ilişkin TTK m. 647/3 uyarınca yazılı bir devir beyanı ile devredilmesi mümkün değildir. Buna karşılık esas sözleşmede genel kurul kararının aranmayacağı öngörülmüşse bu halde yazılı devir sözleşmesinin noter tarafından onaylanmasından sonra pay, devralanın malvarlığına geçecektir.⁵¹³

Bunun yanı sıra, TTK m. 595 düzenlemesinde, devir sözleşmesinde ek ödeme yükümlülüğü, yan edim yükümlülüğü, rekabet yasağının ağırlaştırılması veya tüm ortakları kapsayacak şekilde genişletilmesi, önerilme, önalım ve alım hakları ile cezaya ilişkin şartların açıkça öngörülmesini emredilmiş, bu düzenlemeyle

⁵⁰⁶ Bu şekil şartının geçerlilik şartı olduğu konusunda bkz., **Y. 11. H.D'nin, 04.11.2019 tarih, E. 2018/5788, K. 2019/6746 sayılı ilamı**, karararama.yargitay.gov.tr (E.T 16.03.2020).**ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 420; Sinem **CAMCI**, “Limited Şirketlerde Payın Devri (Türk Ticaret Kanunu md. 595)”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C.5, S. 163, 2020, jurix.com.tr (E.T. 07.12.2020), s. 519. Buna karşılık madde gerekçesi doğrultusunda yazılı şekil ve noter onayının geçerlilik şartı değil ispat şartı olduğu yönünde bkz., **PULAŞLI**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 773.

⁵⁰⁷ **ÇAĞA**, s. 595; **ŞENER**, *Limited*, s. 292, **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 420.

⁵⁰⁸ **ŞENER**, *Limited*, s. 296.

⁵⁰⁹ **ŞENER**, *Limited*, s. 296-297.

⁵¹⁰ **BAHTİYAR**, *Ortaklıklar*, s. 446; **ERDİL**, s. 20.

⁵¹¹ **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 547.

⁵¹² TTK m. 593'ün gerekçesi.

⁵¹³ **OĞUZ**, s. 189.

devralanın yükümlülüklerinin bilincinde olması sağlanmak istenmiştir.⁵¹⁴ Bu koşulların eksikliği devir işlemini geçersiz kılmaya da devreden bazı hallerde sorumluluğuna sebep olur.⁵¹⁵ Payın devri soyut bir işlem olduğundan payın devri sebebinin devir sözleşmesinde gösterilmesine gerek bulunmamaktadır.⁵¹⁶

Payın devrinin ortaklığa bildirilmesinin gerekip gerekmediği konusunda herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Ancak genel kurulun onay verebilmesi için pay devrinin ortaklığa bildirilmesi gerekmektedir.⁵¹⁷ Payını devreden şirket müdürü olsa dahi payın devrinin şirkete bildirilmesi gerekmektedir.⁵¹⁸ Devir bildiriminin yazılı veya sözlü olarak, devreden veya devralan tarafından birlikte veya birbirinden bağımsız olarak ortaklığa bildirilmesi mümkündür.⁵¹⁹ Ancak ispat bakımından devrin bildiriminin yazılı olarak yapılmasında fayda vardır.⁵²⁰

c) Genel Kurulun Onayı

Taraflar arasında yapılan devir sözleşmesinin tek başına varlığı esas sermaye payının devri için yeterli olmayıp, esas sözleşmede aksi öngörülmemişse esas sermaye payının devri işleminin genel kurul tarafından onaylanması gerekmektedir (TTK m. 595/2). Devir sözleşmesi genel kurul tarafından onaylanana kadar askıdadır.⁵²¹

⁵¹⁴ TTK m. 595'in gerekçesi.

⁵¹⁵ TTK m. 595'in gerekçesi. Buna karşılık bu koşullardaki eksikliklerin devri geçersiz kılacağı yönündeki görüş için bkz., **KAYAR**, s. 506; **TEKİNALP**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 483.

⁵¹⁶ **PULAŞLI**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 777.

⁵¹⁷ **ŞENER**, *Limited*, s. 305; **BAHTİYAR**, *Ortaklıklar*, s. 449; **ÇAĞA**, s. 596. Bu bildirimin yazılı şekilde yapılması gerektiği konusunda bkz., **BAHTİYAR**, *Ortaklıklar*, s. 449.

⁵¹⁸ **ÇAĞA**, s. 597.

⁵¹⁹ **ERDİL**, s. 21; **OĞUZ**, s. 195; **ÇAĞA**, s. 596-597. Bu bildirimin yazılı şekilde yapılması gerektiği konusundaki görüş için bkz., **BAHTİYAR**, *Ortaklıklar*, s. 449.

⁵²⁰ **ÇAĞA**, s. 597.

⁵²¹ TTK m. 595'in gerekçesi. "...Devir tarihinde yürürlükte olan TTK'nın 520. maddesinde, bir pay devrinin şirket hakkında ancak şirkete bildirilmek ve pay defterine kaydedilmek şartı ile hüküm ifade edeceği, devir hususunun, pay defterine kaydedilebilmesi için, ortaklardan en az dörtte üçünün devre muvafakat etmesi ve bunların esas sermayenin en az dörtte üçüne sahip olması şartları ile birlikte, nihayet, anılan maddenin son fıkrasında, pay devri veya devir vaadi hakkındaki mukavele, yazılı şekilde yapılmış ve noterde imzası tasdik ettirilmiş olmadıkça ilgililer hakkında dahi hüküm ifade etmeyeceği düzenlenmiştir. Limited şirketlerde pay devrinin tarafları bağlaması bir başka ifade ile taraflar yönünden dahi geçerli olması yasada öngörülen pay paydaş çoğunluğunun devre muvafakat etmiş olmasına bağlı olup, bu muvafakat sağlanana kadar payın devri askıda kalmakta, payın devrinin ortaklar tarafından reddi halinde devir geçersiz hale gelmektedir. Bu durum limited

Şirket sözleşmesinde payın devrinin genel kurulun onayına kararına bağlı olmadığı kararlaştırılabileceği gibi payın devrinin yasaklanabilmesi de mümkündür (TTK m. 595/2 ve TTK m. 595/4). Payın devrinde genel kurulun onayı emredici bir hüküm olmadığından, şirket sözleşmesinde genel kurulun onayının aranmayacağı kararlaştırılabilir.⁵²² Devir yasağına devir şartlarının ağırlaştırılmasına veya kolaylaştırılmasına ilişkin hükümlerin, bunların sonradan şirket sözleşmesine eklenebilmesi için ortaklar genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması koşulu aranmaktadır [(TTK m. 621/1,(c)]. Bazı durumlarda şirket sözleşmesinde genel kurul onayına gerek olmadığı belirtilmemiş olsa da tüm ortakların muvafakati ile devir sözleşmesi imzalanmış ve sonradan devrin geçersizliğini ileri sürmek hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise bu halde onay kararının aranmasına gerek yoktur.⁵²³

Şirket sözleşmesinde başka türlü öngörülmemişse, ortaklar genel kurulu sebep göstermeksizin onayı reddedebilir (TTK m. 595/3). Başvuru tarihinden itibaren üç aylık süre içerisinde genel kurul tarafından devir reddedilmemişse genel kurul onay vermiş sayılır (TTK m. 595/7). Anonim şirketlerde payın devrinden farklı olarak, limited şirketlerde genel kurula payın devrini reddetme imkânı tanıyan bu düzenleme kanuni bir bağlam niteliği taşır.⁵²⁴

Bunun yanı sıra şirket sözleşmesinde ek ödeme veya yan ödeme yükümlülükleri öngörüldüğü takdirde devralanın ödeme gücü şüpheli görüldüğü için ondan istenen teminat verilmemişse genel kurul şirket esas sözleşmesinde hüküm olmasa dahi onayı reddedebilir (TTK m. 595/6). Şirket sözleşmesi devri yasaklamış veya onay vermeyi reddetmişse bu halde şirket ortağının haklı sebeple şirketten çıkma hakkı saklıdır (TTK m. 595/5). Ancak genel kurulun sebep göstermeksizin onay vermeyi reddetmesi veya şirket sözleşmesi ile payın devrinin yasaklanması tek

şirketlerin yapısı özellikle kişi ortaklığına has öğeler taşıması dolayısı ile anonim ortaklıklar hukukunda savunulan bölünme teorisine (bağlı nama yazılı senetlerin tedavülüne bağlam engel olmaz) limited ortaklıklarda yer verilmemesinden ileri gelmektedir.” Y. 11. H.D’nin, 23.05.2016 tarih, E. 2015/10868, K. 2016/5522 sayılı ilamı.

⁵²² TTK m. 595/2’nin gerekçesi.

⁵²³ ŞENER, Limited, s. 308.

⁵²⁴ AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, Şirketler, s. 547.

başına ortağın şirketten çıkması için haklı sebep teşkil etmez.⁵²⁵ Mahkemenin her somut olaya göre durumun haklı sebep teşkil edip etmediğini değerlendirmesi gerekmektedir.⁵²⁶

Şirket sözleşmesinde pay devrinin genel kurulun onayına tabi olmayacağını öngörülmesi dışında, esas sermaye paylarının devrinin onaylanması genel kurulun devredilemez yetkilerindendir [(TTK m. 616/1, (g))]. Onay, genel kurulda toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınır [(TTK m. 616/1, (g), TTK m. 620)].⁵²⁷ Bunun yanı sıra esas sermaye payının devrinin genel kurul tarafından onaylanması konusunda şirket sözleşmesinde daha ağır bir nisap öngörülmesi mümkündür. Ancak bu nisa olağan nisap olup, hafifletilmesi mümkün değildir.⁵²⁸ Esas sözleşmede daha ağır bir nisap öngörülmediği takdirde, esas sermaye payının devrine ilişkin onayın TTK m. 620 uyarınca olağan karar yeter sayısı ile genel kurulda toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile verilmesi gerekmektedir.⁵²⁹

Limited şirketlerde esas sermaye pay senetleri ispat aracı şeklinde veya ancak nama yazılı şekilde düzenlenebilecektir (TTK m. 593/2). Limited şirketlere ilişkin TTK'nın 585'inci maddesinde yapılan son değişikliklerle birlikte, limited şirketin sermaye taahhüdü ile kurulabilmesine imkân tanınmıştır. Bu nedenle, henüz sermaye koyma borcu yerine getirilmeden pay veya payların devri halinde nasıl bir çözüm yolunun izleneceği hususuna değinmek gerekmektedir. TTK 585 düzenlemesi, esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi, ödenmemesinin sonuçları ve bedelleri ödenmemiş payların devri hususunda anonim şirketlere atıf yapmaktadır. Bu nedenle limited şirkette pay bedellerinin tamamen ödenmemiş payların devri halinde ise anonim şirketlere ilişkin TTK m. 491 ve TTK m. 501 hükümleri limited şirketlerde de uygulanır.⁵³⁰ Bu doğrultuda, miras, cebri icra gibi payın kanunen geçiş halleri saklı kalmak üzere bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı paylar ancak

⁵²⁵ AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 547.

⁵²⁶ BAHTİYAR, *Ortaklıklar*, s. 448; ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 441; GÜRPINAR, s. 91.

⁵²⁷ Ayrıca bkz., AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 547.

⁵²⁸ KAYAR, s. 507; ÇAĞA, s. 591.

⁵²⁹ PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 774; ÇAMOĞLU, *Çıkma I*, s. 255. Buna karşılık 6762 sayılı eTTK m. 520'de sermayenin dörtte üçüne sahip olan ortakların dörtte üçünün bu işleme onay vermesi koşulu aranmaktaydı.

⁵³⁰ ŞENER, *Limited*, s. 323.

şirket onayı ile devrolunabilirler (TTK m. 491/1). Limited şirkette payın devri hususunda onay verecek merciin de genel kurul olduğu TTK m. 595/2 düzenlemesinde açıklığa kavuşturulmuştur. Nitekim limited şirkette esas sermaye payının devri kanunen sınırlandırılmış olduğundan burada bir kanuni bağlam öngörülmüştür.⁵³¹ Bu kanuni bağlamın nama yazılı paylarla senede bağlanmış veya senede bağlanmamış (çıplak) paylar bakımından da uygulanması gerekmektedir.⁵³² Bu halde şirket sadece devralanın ödeme yeterliliğinde şüphe varsa ve şirketçe istenen teminat verilmemişse, şirket onay vermeyi reddedebilir (TTK m. 491/2). Bedeli tamamen ödenmemiş payları devralan kişi, pay defterine kaydedilecek ve bakiye sermaye borcunun sorumlusu ise, payı devralan kişi olacaktır (TTK m. 501/1 ve 2).⁵³³ Bununla birlikte TTK m. 492/1 düzenlemesinde de esas sözleşmenin, nama yazılı payların ancak şirket onayıyla devredilebileceğini öngörebileceği hükmüne yer verilmiştir. TTK m. 491 hükmünün aksine burada payın karşılığının ödenmiş olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır.⁵³⁴

Her ne kadar şirket sözleşmesinde payın devri hususunda TTK m. 595/2 gereği genel kurulun onayının aranmayacağı kararlaştırılabilirse dahi, TTK m. 585 hükmü atfı ile TTK m. 491’de öngörülen kanuni bağlam uyarınca bedeli ödenmemiş ispat vasıtası niteliğindeki pay senetleri ve nama yazılı paylarla senede bağlanmış veya bağlanmamış payların devri için yine de genel kurulun onayı aranacaktır.⁵³⁵ Dolayısıyla payların devri hususunda şirket sözleşmesi ile genel kurul onayı aranmayacağı kararlaştırılmış olsa dahi, TTK m. 491 gereği genel kurul onayı aranacaktır. Bununla birlikte henüz sermaye koyma borcunu yerine getirmeyen ortakların bedeli ödenmemiş paylarının devrine onay veren genel kurulun, daha sonra

⁵³¹ Bkz., TTK m. 593 gerekçesi.

⁵³² TTK m. 491’in ödenmemiş pay senetlerinin güvencesi olduğunu, dolayısıyla nama yazılı payların yanı sıra, henüz senede bağlanmamış paylarda (çıplak pay) da uygulanması gerektiği konusunda bkz., Şafak **NARBAY**, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıkta Pay ve Pay Senetlerinin Devri”, *EÜHFD*, C. XVI, S. 3-4, 2012, s. 209. Kanuni bağlama ilişkin TTK 491 düzenlemesinin nama yazılı payların yanı sıra, senede bağlanmış veya bağlanmamış payların devri hususunda da kanuni bir bağlam olduğu konusunda bkz., **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 145.

⁵³³ **NARBAY**, s. 246.

⁵³⁴ Hüsnü **TURANLI**, *Sermaye Ortaklıklarında Payın Devri*, İzmir Barosu Dergisi, Yıl 80, S. 2, Mayıs 2015, s. 26.

⁵³⁵ Bkz., aynı doğrultuda **TURANLI**, s. 38.

payını devreden ortağın sorumluluğuna gidebilmesinin mümkün olamayacağı kanaatindeyiz.

Esas sermaye payının devri genel kurulda, belirtilen nisaplarda onaylanmadıkça devir sözleşmesi şirket açısından sonuç doğurmaz.⁵³⁶ Payını devreden ortağın da payın devrine onay verilecek genel kurul toplantısında oy kullanma hakkı mevcuttur.⁵³⁷ Payı devralan ortak da payı devraldığı şirkette ortaksa bu halde devralan ortak da oy kullanabilir.⁵³⁸

d) Pay Defterine Kayıt

Devir sözleşmesinin genel kurul tarafından onaylanması ile birlikte devralan ortağın pay defterine müdürler tarafından kaydı yapılır.⁵³⁹ 6762 sayılı TTK m. 520 hükmünde payın devrinin şirket hakkında ancak şirkete bildirilmek ve pay defterine kaydedilmek koşuluyla hüküm ifade edeceği açıkça öngörülmüştü. Buna karşılık esas sermaye payının sözleşme uyarınca devrini öngören TTK m. 595 hükmünde benzer bir hüküm sevk edilmemiştir. Dolayısıyla sermaye payının devri işleminin pay defterine kaydı açıklayıcı nitelik taşımaktadır.⁵⁴⁰ Pay defteri, ortakların ad ve soyadlarını, pay miktarlarını, yapılmış olan ödemeleri, payların devri ve intikali ile ilgili diğer bütün değişikliklerin kaydedildiği, diğer defterlerin aksine tasdiğe tabi olmayan bir defterdir.⁵⁴¹ Kaydın müdürler tarafından yapılmaması halinde devreden veya devralan ortak kaydın yapılmasını talep etme hakkına sahiptir.⁵⁴² Müdürlerin

⁵³⁶ KAYAR, s. 507.

⁵³⁷ ÇAĞA, s. 599; ERDİL, s. 22. bkz., aynı doğrultuda ŞENER, Limited, s. 309. Buna karşılık payını devreden ortağın payın devrinde olumsuz oy kullanmasının dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceğinden mümkün olmadığı konusunda bkz., ÇAĞA, s. 599; ERDİL, s. 22.

⁵³⁸ ERDİL, s. 22; ÇAĞA, s. 599; ŞENER, Limited, s. 309.

⁵³⁹ ŞENER, Limited, s. 325.

⁵⁴⁰ BAHTİYAR, Ortaklıklar, s. 449; ÇAMOĞLU, Çıkma I, s. 255; KAYAR, s. 507; AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, Şirketler, s. 548; ŞENER, Limited, s. 325; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 775. Aksi yönde bir karar için bkz., "...Bu durumda devrin tamamlanması için gerekli işlemlerden biri olan pay defterine kayıt işlemi eksik olduğundan pay devri gerçekleşmemiştir. Pay devri gerçekleşmediğinden bu devrin ticaret siciline tescil ve ilanı yapılamaz. Bu nedenle, 6762 sayılı TTK'nın 520'nci maddesindeki koşullar oluşmadığından davanın reddine karar verilmesi gerekirken, mahkemece yazılı gerekçeyle davanın kabulüne karar verilmesi doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir." Y. 11. H.D'nin, 22.05.2018 tarih, E. 2016/10442, K. 2018/3805 sayılı ilamı (E.T. 19.09.2019).

⁵⁴¹ ERDİL, s. 22.

⁵⁴² PULAŞLI, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 776. Nitekim pay defterine kayıt açıklayıcı nitelik taşıdığından ve ortaklık sıfatının kazanılması açısından bir etki doğurmadığından, devralanın da pay

kanuna aykırı olarak kayıttan kaçınması halinde, sorumluluğu doğacaktır.⁵⁴³

e) Ticaret Siciline Tescil

Limited şirket payının devrine genel kurul tarafından onay verilmesinin ardından esas sermaye payının devrinin şirket müdürleri tarafından ticaret siciline tescili gerekmektedir (TTK m. 598). Ticaret siciline yapılan tescil, kurucu değil açıklayıcı nitelik taşımaktadır.⁵⁴⁴ Başvurunun şirket genel kurulunun onayından sonra otuz gün içerisinde yapılmaması halinde ise ayrılan ortak adının silinmesi için ticaret siciline başvurulabilir.⁵⁴⁵ Bunun üzerine ticaret sicil müdürü payı yeni iktisap edenin adının bildirilmesi için şirkete süre verir. (TTK m. 598/2). Sicil kaydına güvenen iyiniyetli üçüncü kişilerin ise bu güveni korunur (TTK m. 598/3).⁵⁴⁶ Tescilin yanı sıra payın devrinin TTK m. 35/III uyarınca Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilanı gerekmektedir.⁵⁴⁷

Sermaye payı şirketteki pay sahipleri dışında birine devredilse dahi, şirket sözleşmesinde bir değişikliği gerektirmemektedir.⁵⁴⁸ Ancak şirket sözleşmesi ile atanan müdürün değişikliği söz konusu ise bu halde tescil edilmiş her hususta meydana gelen değişikliklerin de tescili şart olduğundan (TTK m. 31/1), bu hususun da tescili gerekmektedir.⁵⁴⁹

defterine kayıt isteminde bulunabileceği yönünde **DEMİRKAPI**, s. 378.

⁵⁴³ **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 548.

⁵⁴⁴ **PULAŞLI**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 774; **BAHTİYAR**, *Ortaklıklar*, s. 449.

⁵⁴⁵ **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 552. Ayrıca Kanunda açıkça zikredilmese de devralan ortağın da sicile başvurarak söz konusu payların kendi adına tescilini isteme yetkisi olduğu konusunda bkz., **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 552; **DEMİRKAPI**, s. 395-396.

⁵⁴⁶ TTK'da genel olarak ticaret siciline güvenin korunmadığı, yalnızca sınırlı hallerde bu güvenin korunduğu, limited şirkette pay devrinin de istisnai olarak sicile güvenin korunduğu hallerden birisi olduğu konusunda bkz., **PULAŞLI**, *Şerh*, s. 2762; **KAYAR**, s. 507. Aynı yönde **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 553.

⁵⁴⁷ **ŞENER**, *Limited*, s. 325.

⁵⁴⁸ **BAHTİYAR**, *Ortaklıklar*, s. 450; **PULAŞLI**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 777; **TAŞDELEN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 134. Buna karşılık limited şirketlerin esas itibarıyla ortaklık haklarının devir ve nakli caiz olmayan şirket tiplerinden olup, şirkete yeni ortakların girmesi şirket sözleşmesi değişikliği niteliğinde olduğu hususundaki aksi bir görüş için bkz., Ernest E. **HİRSCH**, *Ticaret Hukuku*, İstanbul 1948, s. 348.

⁵⁴⁹ **BAHTİYAR**, *Ortaklıklar*, s. 450.

3. Esas Sermaye Payının Kanun Gereğince Geçışı

Esas sermaye payının geçışı hallerinden bir diğeri de esas sermaye payının miras, cebri icra, eşler arasındaki mal rejimi ve icra yoluyla gerçekleşmesi halleridir.⁵⁵⁰ Bu hallerde sermaye payı hukuki bir işlemle değil kanunen geçmektedir.⁵⁵¹ Miras, mal rejimi ve cebri icra sonucu şirketteki önceki pay sahibinin ortaklık sıfatı sona erecek ve kanuni geçiş sonucu sermaye payını edinen kişi ortak sıfatına sahip olacaktır. Limited ortaklıkta pay, bir hak gibi değerlendirilmekte olup, ortaklardan alacaklı olanlara borçluya ait pay üzerinde haciz yoluyla takip imkânı sağlamaktadır (TTK m. 133/2).⁵⁵² Payın haczi ve rehnedilmesi halinde alacaklının satış istemesi üzerine payın satılması ile birlikte pay üçüncü bir kişiye devredilecek ve önceki pay sahibinin ortaklık sıfatı sona erecektir.⁵⁵³

Esas sermaye payının devrinden farklı olarak kanun uyarınca sermaye payının geçişinde bu konuda alınmış bir genel kurul kararına ve pay defterine kayda gerek olmaksızın sermaye payı kendiliğinden intikal etmiş olur.⁵⁵⁴

Kanun uyarınca geçiş halinde bu konuda bir genel kurul kararı alınmasına gerek olmasa da tıpkı payın sözleşme ile devrinde olduğu gibi (TTK m. 595/7), şirkete payın geçişini reddetme imkânı tanınmış olup, şirket iktisabın öğrenilmesinden itibaren üç aylık hak düşürücü süre içerisinde payın geçtiği kişiyi onaylamayı reddedebilir (TTK m. 596/2).⁵⁵⁵ Payın kanun gereği geçışı hallerinde payı iktisap edinen kişi şirket açısından uygun bir kişi olmayabilir. Bu halde kanun şirkete devri reddetme hakkı tanımış ancak bunun için şirketin bu payı kendisi, ortağı veya kendisinin gösterdiği üçüncü bir kişi hesabına gerçek değeri üzerinden devralmayı önermiş olması şartını aramıştır (TTK m. 596/2,c.2).⁵⁵⁶ Aynı durum

⁵⁵⁰ AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 549.

⁵⁵¹ TTK m. 596'nın gerekçesinde yer alan açıklamalar.

⁵⁵² TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 122.

⁵⁵³ Payın rehni ve haczi durumunda satış işlemleri İcra İflas Kanunu ilgili hükümleri uyarınca yerine getirilir. Nitekim şirketlere ilişkin genel hükümler içerisinde yer alan TTK m. 133/2 hükmü payın haczi ve paraya çevrilmesi işlemlerinin İİK hükümlerine göre yapılacağını düzenlemektedir (Ayrıca bkz., TTK m. 133/2 madde gerekçesi). TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 128.

⁵⁵⁴ DOĞANAY, s. 1421.

⁵⁵⁵ Bu sürenin hak düşürücü süre olduğu konusunda bkz., PULAŞLI, *Şerh*, s. 2776; ÇAMOĞLU(POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 432.

⁵⁵⁶ Bu hükmün yasal ön alım hakkının kullanılmasına ilişkin olduğu yönünde bkz.,

payın şirket sözleşmesi ile devri halinde gerçek değer in öngör üldüğü durumlarda da geçerlidir.

TTK m. 596/2 gerekçesinde, şirkete tanınan bu üç aylık reddetme süresi boyunca devir işleminin askıda olduğu ifade edilmektedir. Buna karşılık madde gerekçesindeki, ret kararına kadar işlemin askıda olduğuna ilişkin düzenleme, şarta bağılı işlemlerde bozucu şartın gerçekleşmesi ve sonuçları ile payın geçişine onay vermemenin sonuçlarının aynı olmadığı gerekçesiyle eleştirilmektedir.⁵⁵⁷ Ret kararı, devrin gerçekleştiğı günden itibaren geriye etkili olarak sonuç doğurur (TTK m. 596/3, c. 1). Ancak genel kurulca verilecek onay ya da ret kararına kadar söz konusu ortağın katıldığı genel kurullardaki oyları ve genel kurul kararları geçerliliğini koruyacaktır.⁵⁵⁸ Dolayısıyla şirket üç ay içerisinde esas sermaye payının geçişini açıkça ve yazılı olarak reddetmemişse, payın geçişine onay vermiş sayılacaktır (TTK m. 596/4).⁵⁵⁹ Kanunen öngörülen bu üç aylık sürenin, hak düşürücü süre olması nedeniyle emredici hükümler ilkesi gereğı, değiştirilmesi, uzatılması ya da kısaltılması mümkün değildir.⁵⁶⁰

Şirketin esas sermaye payının geçişini reddedebilmesi için hangi oranda karar nisabı aranması gerektiğı konusunda TTK m. 596’da bir düzenleme mevcut değildir. TTK m. 621/1,(f) hükmü gereğı, esas sermaye payının devrinin yasaklanması, sınırlandırılması ya da kolaylaştırılmasına ilişkin kararlar önemli kararlar arasında sayıldığından ve devre muvafakat verilmemesi kararının da bu nisapta alınması gerektiğinden, şirket genel kurulunda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy

ÇAMOĞLU(POROY/TEKİNALP), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 432.

⁵⁵⁷ Bkz., bu yöndeki eleştiriler için **PULAŞLI**, *Şerh*, s. 2773-2774.

⁵⁵⁸ **TAŞDELEN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 132; **PULAŞLI**, *Şerh*, s. 2766; H. Ali **DURAL**, “Limited Şirket Esas Sermaye Payının Miras, Eşler Arası Mal Rejimi, ve İcra Yoluyla Edinilmesine İlişkin TTK m. 596 Düzenlemesi Üzerine Düşünceler ve Eleştiriler”, *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 6, S. 1, 2018, jurix.com.tr (E.T. 14.12.2020), s.117.

⁵⁵⁹ “..Yapılan yargılama ve saptanan somut uyumsuzluk bakımından uygulanması gereken hukuk kuralları gözetildiğinde İlk Derece Mahkemesince verilen kararda bir isabetsizlik olmadığının anlaşılmasına göre davacı ...'in davalı şirketin 9 payını cebri icra yolu ile iktisap ettiğı ve şirket ortağı olduğunun tespitine ilişkin karara yönelik istinaf başvurusunun HMK'nın 353/b-1 maddesi uyarınca Bölge Adliye Mahkemesince esastan reddine ilişkin kararın usul ve yasaya uygun olduğu kanısına varıldığından davalı şirket ve fer'i müdahil ... vekillerinin davacı ...'in davalı şirketin 9 payını cebri icra yolu ile iktisap ettiğı ve şirket ortağı olduğunun tespitine ilişkin karara yönelik ve sair temyiz itirazlarının reddine karar vermek gerekmiştir.” **Y. 11. H.D'nin 16.01.2020 tarih, E. 2018/3274, K. 2020/459 sayılı ilamı**, karararama.yargitay.gov.tr (E.T. 19.12.2020).

⁵⁶⁰ **ŞENER**, *Limited*, s. 344.

hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun oylarının bir arada bulunması gerekmektedir.⁵⁶¹ Buna karşılık bazı yazarlar olağan yeter sayılarla ret kararının alınması gerektiğini savunmaktadırlar.⁵⁶²

Limited şirkete tanınan bu devri reddetme hakkının şirket sözleşmesi ile kaldırılmasının mümkün olup olmadığı konusunda doktrinde görüş birliği mevcut değildir. Doktrinde bir görüş, TTK m. 579'daki emredici hükümler ilkesinin buna cevaz vermediğini, dolayısıyla sözleşmeye konulacak hükümle ortaklığın bu hakkının ortadan kaldırılmasının mümkün olmadığını savunmaktadır.⁵⁶³ Oysa TTK m. 577/1,(a) hükmüne göre, esas sermaye payının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kanuni düzenlemeden ayrılan hükümler, şirket sözleşmesinde öngörüldükleri takdirde bağlayıcıdır. Bunun yanı sıra TTK m. 595/2 hükmüne göre esas sermaye payının devri halinde genel kurul onayı alınmayacağı şirket sözleşmesiyle kararlaştırılabilirken, payın kanun uyarınca geçişi hallerinde bundan ayrılmayı gerektirici bir yorumun mümkün olmadığı kanaatindeyiz. Dolayısıyla her ne kadar madde metninde açıkça ifade edilmemiş olsa da, TTK m. 596/2'de yer alan genel kurul red yetkisini ortadan kaldıran bir düzenlemeye şirket sözleşmesinde yer verilmesinde yasal bir engel bulunmamaktadır.⁵⁶⁴

Şirketin TTK m. 596/2'de yer alan üç aylık hak düşürücü süre içerisinde payı devralan kişiyi reddetme yetkisini kullanması mümkündür. Şirket genel kurulunun reddinden sonra şirketin payı devralması yahut devralacak bir kişiyi göstermesi halinde şirketin payını, cebri icra, miras, mahkeme kararı,⁵⁶⁵ eşler arasındaki mal rejiminde kanunen iktisap eden pay sahibi ya da pay sahipleri, yasanın öngördüğü bir sebeple şirketten çıkarılmış olacaklardır.⁵⁶⁶ Burada pay sahipliğinin kazanımı genel kurulun devri reddetmemesi bozucu koşuluna bağlı olduğundan, yeni pay sahibinin

⁵⁶¹TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 131.

⁵⁶²ŞENER, *Limited*, s. 343; AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 547.

⁵⁶³ TTK m. 579 uyarınca, TTK m. 596'da bu hususta bir düzenleme yapılmadığından, emredici hükümler ilkesi nedeniyle kanuni esastan ayrılmanın mümkün olmadığı hususundaki görüş için bkz., ŞENER, *Limited*, s. 341.

⁵⁶⁴ Bkz., aynı yönde DURAL, s. 120.

⁵⁶⁵ Esas sermaye payı üzerinde müşterek ya da iştirak halinde mülkiyet hakkına dayalı bir ortaklık ilişkisi mevcutsa bu halde her ortağın ortaklığın giderilmesini isteyebileceği, bu halde de ortaklıktan ayrılmanın söz konusu olduğu hakkında bkz., TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 133.

⁵⁶⁶ ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 35; DURAL, s. 121.

reddi halinde geriye etkili olarak pay sahipliği sona ermiş olacak ancak redde kadar pay sahibinin kazanmış olduğu ortaklık sıfatı ve buna bağlı haklar korunacaktır.⁵⁶⁷

Payın sözleşme ile devrinde olduğu gibi kanun uyarınca geçişi hallerinde de devrin TTK m. 598 hükmü uyarınca tescil ve ilanı gerekmektedir.⁵⁶⁸

4. Payın İntikalinin Sonuçları

Payın, miras, cebri icra, eşler arası mal rejimi hükümleri ile geçişi hallerinde genel kurulca bu konuda bir karar alınmasına gerek bulunmaksızın payın mülkiyeti kendiliğinden yeni pay sahibine geçecektir. Bununla birlikte payın sözleşme ile geçişi halinde şirket sözleşmesinde genel kurul kararı aranmayacağı öngörülmüş olmadıkça, devre ilişkin yazılı devri sözleşmesinin noterce onaylanmasının ardından alınacak genel kurul kararı ile pay devredilmiş olacaktır. Nitekim payın devrinin tamamlandığı an, paya ilişkin tasarruf işleminin tamamlandığı anda etkisini gösterecektir.⁵⁶⁹ Devri tamamlayan işlem de şirket genel kurulunun onayıdır.⁵⁷⁰ Devrin tamamlanması ile birlikte ortaklık sıfatı ve bundan kaynaklanan hak ve yükümlülükler devralan ortağa geçecektir.⁵⁷¹ Payın devri ile ortaklık sıfatı da devredilmiş olduğundan,⁵⁷² devreden ortağın ortaklık sıfatı ile buna bağlı hak ve yükümlülükler de devrin tamamlanması ile birlikte sona erecektir.⁵⁷³

Payın devri ile çıkma ve çıkarılma arasındaki en önemli farklardan birisi payın devrinde payı devralan tarafından pay bedeli ödenirken; çıkma ve çıkarılmada ise payın karşılığı, ayrılma akçesi olarak şirket tarafından ödenmekte olup anlaşmazlık olduğu takdirde belirleme mahkemece yapılır.⁵⁷⁴

Kanunda veya esas sözleşme ile payın bedeli olarak gerçek değerinin öngörüldüğü durumlarda taraflar anlaşamazlarsa, bu halde esas sermaye payının

⁵⁶⁷DURAL, s. 121.

⁵⁶⁸AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 552.

⁵⁶⁹DEMİRKAPI, s. 400.

⁵⁷⁰DEMİRKAPI, s. 400. Nitekim onaylanmayan devir kararının şirket bakımından herhangi bir hüküm ifade etmediği konusunda bkz. ÇAĞA, s. 600.

⁵⁷¹DEMİRKAPI, s. 400-401.

⁵⁷²UÇAR, s. 174.

⁵⁷³Bedeli ödenmemiş payların devri hususunda ayrıca bkz., “Bölüm II, II, D, 2, c” başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

⁵⁷⁴CAN, s. 277-278.

gerçek değeri taraflardan birinin istemi üzerine şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesince belirlenir (TTK m. 597). Mevcut hükümde, kanunda veya şirket sözleşmesinde esas sermaye payının bedeli olarak gerçek değer in öngörüldüğü durumlarda tarafların anlaşamaması halinde bu değerin şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesi tarafından belirleneceği düzenlemeye kavuşturulmuştur. Gerçek değerin belirlenmesinde ortaklığın karar tarihine en yakın tarihteki değer inin esas alınması gerekmektedir.⁵⁷⁵ Mahkemenin bu hususta vereceği karar kesindir (TTK m. 597/2).⁵⁷⁶

Limited şirkette esas sermaye payının kanun uyarınca veya sözleşme ile geçişi hallerinde bu durumun şirket müdürleri tarafından ticaret siciline tescil edilmesi gerekmekte olup söz konusu tescil açıklayıcı mahiyettedir.⁵⁷⁷ Esas sermaye payının kanun uyarınca geçişi hallerinde sicil müdürü tarafından gerekli kanuni belgeler, örneğin mirasçılık belgesi, mahkeme kararı, boşanma anlaşması veya icra müdürlüğünden alınacak resmi belgeler, temin edilmeli ve tescilin şartlarının oluşup oluşmadığı incelenmelidir.⁵⁷⁸ Şirket müdürleri tarafından başvurunun otuz gün içerisinde yapılması gerekmektedir. Bu başvurunun yapılmaması halinde ayrılan ortak, payının bu paylarla ilgili olarak silinmesi için ticaret siciline başvurabilir. Bu sicil kaydına güvenen üçüncü kişilerin güveni korunur (TTK m. 598/3).

Şirketteki esas sermaye payının kanun uyarınca geçişi hallerinde önceki ortak yönünden pay sahipliği sıfatı sona ermektedir. TTK m. 596/1 hükmü uyarınca genel kurulun onayına gerek olmaksızın payı iktisap eden pay sahibinin ortaklık sıfatı, TTK m. 596/2 gereği şirkete tanınan ret hakkının kullanılması ile birlikte geçmişe etkili olarak sona ermiş olacaktır. Esas sermaye payının sözleşme ile devri halinde

⁵⁷⁵ **ŞENER**, *Limited*, s. 350. Buna karşılık payın sözleşmeyle geçişi hallerinde şirket genel kurulu tarafından payın geçişini reddetme hakkının kullanılacağı veya buna en yakın tarihteki değerin esas alınması gerektiği konusunda bkz., **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 550.

⁵⁷⁶ Anonim şirketlerde payın devrinin esas sözleşme ile sınırlandırılmasına ilişkin TTK m. 493/5 düzenlemesine bakıldığında devralanın, paylarının gerçek değer inin belirlenmesini, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden isteyebileceği, bu hâlde mahkemenin şirketin karar tarihine en yakın tarihteki değer inin esas alacağı düzenleme altına alınmış, ancak burada mahkemenin vereceği kararın limited şirketlerde 597/2 düzenlemesindeki gibi kesin olacağı belirtilmemiştir.

⁵⁷⁷ **TAŞDELEN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 134; **PULAŞLI**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 774.

⁵⁷⁸ **ŞENER**, *Limited*, s. 345.

ise ortaklık sıfatı devre ilişkin genel kurul kararının onaylanması ile birlikte sona ermektedir.

Limited şirketlerden farklı olarak anonim şirketlerde çıkma ve çıkarılma müessesine yer verilmemiş olsa da diğer şirket türlerinden farklı olarak anonim şirkette payın devri daha kolaydır.⁵⁷⁹ Anonim şirketlerde ortaklık sıfatı sıkı bir biçimde pay sahipliğine bağlanmıştır.⁵⁸⁰ Anonim şirketlerde ortağın şirketten ayrılması kural olarak payın devri suretiyle gerçekleşmektedir.⁵⁸¹ Nitekim anonim şirketlerde kişi unsurundan ziyade pay ve malvarlığı unsurlarının ön planda olması, anonim şirketlerde çıkma ve çıkarılma müessesesine duyulan ihtiyacı ortadan kaldırmaktadır.⁵⁸²

⁵⁷⁹ ÇELİK, s. 37.

⁵⁸⁰ ÇELİK, s. 34.

⁵⁸¹ SÖNMEZ, s. 2.

⁵⁸² SÖNMEZ, s. 2; "...Yapılan yargılama ve saptanan somut uyuşmazlık bakımından uygulanması gereken hukuk kuralları ve esasen taraflar arasında, davacının, davalı şirkette ortak olduğu hususunda bir uyuşmazlık bulunmamasına ve buna bağlı olarak davacının anonim şirket ortaklığından çıkma isteminin TTK hükümleri çerçevesinde mümkün bulunmaması gözetildiğinde İlk Derece Mahkemesince verilen kararda bir isabetsizlik olmadığına anlaşılmışa göre..." Y. 11. H.D'nin, 17.12.2019 tarih, E. 2018/2518, K. 2019/8259 sayılı ilamı(E.T. 05.01.2020).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ORTAKLIK SIFATININ SONA ERMESİNİN SONUÇLARI VE AYRILMA AKÇESİ

Limited şirkette ortaklık sıfatının sona ermesi halleri yukarıda da izah ettiğimiz üzere, genel olarak limited şirket ortağının ölümü, çıkma, çıkarılma, çıkmaya katılma, payın devri ve payın kanun uyarınca geçişi halleridir. Bu kavramlar genel olarak ayrılma kavramı içinde değerlendirilebilir. Ortaklık sıfatının sona ermesi ile birlikte buna bağlı olan haklar ve borçlar da sona ermiş olacaktır. Şirketten çıkma ve çıkarılmanın en önemli sonucu ise şirketten ayrılan ortağa ayrılma akçesi ödenmesidir. Pay devrinde, pay sahibine payı devralan tarafından ödeme yapılırken, çıkma ve çıkarılma halinde ise ayrılan ortağa kanuna göre hesaplanan ayrılma akçesi ödenmektedir.

LİMİTED ŞİRKETTE ORTAKLIK SIFATININ SONAERMESİ, HÜKÜM DOĞURMA ANI ve SONUÇLARI

A. Ortaklık Sıfatının Sona Ermesinin Hüküm Doğurma Anı

Limited şirkette ortaklık sıfatını sona erdiren halleri çalışmanın ikinci bölümünde detaylı olarak incelemiştik. Ortaklık sıfatını doğal olarak sona erdiren ortağın ölümü halinde, ölümle birlikte ölen ortağın da ortaklık sıfatı sona ermiş olacaktır. Ancak ortağın ölümü ile birlikte, kural olarak, mirasçıların bu pay üzerinde başlayan elbirliği mülkiyeti şeklinde ortaklığı söz konusu olmaktadır. Payın sözleşme ile devri halinde ise alınan genel kurul kararının noter tarafından onaylanması ile birlikte alınacak genel kurul kararı ile birlikte payını devreden ortağın ortaklık sıfatı sona ermiş olacaktır. Payın kanun uyarınca geçişi hallerinde ise genel kurul kararı alınmasına gerek bulunmaksızın kanuni sebebin gerçekleşmesiyle eski ortağın

ortaklık sıfatı sona erecek ve yeni ortak pay sahibi olacaktır. Genel kurula üç aylık sürede tanınan devir yetkisinin kullanılmaması halinde veya genel kurulun payın geçişini onayladığı hallerde de geçmişe etkili olarak kanuni sebebin gerçekleştiği anda önceki ortağın ortaklık sıfatının sona erdiğinin kabulü gerekir. Şirketten çıkma ve çıkarılma halinde ise, ortaklar arası iç ilişkide çıkma beyanının şirkete ulaştığı, şirket sözleşmesindeki bir hükme dayanılarak şirketten çıkarılma halinde şirketten çıkarılma beyanının noter vasıtasıyla ortağa tebliğ edildiği, mahkemece çıkma çıkarılmaya karar verildiği durumlarda ise kararın kesinleştiği tarih itibarıyla hüküm ve sonuç doğurur.⁵⁸³ TTK m. 31/1 hükmü gereği tescil edilmiş tüm hususlarda meydana gelecek tüm değişikliklerin de tescili gerekmektedir. Bu nedenle, dış ilişkide ise çıkma ve çıkarılmanın ticaret siciline tescil ve ilan ile hüküm ve sonuç doğurmaktadır.⁵⁸⁴ Ortağın şirketten ayrılması sonucu pay defterinde yapılacak değişiklikler ise kurucu değil açıklayıcı bir niteliktedir.⁵⁸⁵

1. İç İlişki Bakımından

Şirketten çıkma ve çıkarılma sebebine göre ayrılmanın iç ilişki bakımından hukukten kesinleştiği tarih farklılık göstermektedir.

Şirket sözleşmesi ile ortaklara tanınan sözleşmesel çıkma hakkının kullanılması halinde, bu hakkın kullanılması bozucu yenilik doğuran bir hak olup, ortaklık sıfatı, limited şirket ortağının buna ilişkin iradesinin ortaklığa ulaştığı tarihten itibaren şirketin kabulüne bağlı olmaksızın sona ermektedir.⁵⁸⁶ Bununla birlikte sözleşmesel çıkma hakkının kullanılması belirli koşullara bağlanmışsa bu koşulların gerçekleşmiş olduğu tarihte şirketten ayrılma gerçekleşmiş olmaktadır. Şirket sözleşmesi ile farklı bir durum öngörülmüşse, ortaklık sözleşmesinde belirtilen anda ortaklık sıfatı sona erer. Şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma sebeplerinin gerçekleşmediği hususunda açılmış bir tespit davası varsa bu halde mahkemece davanın reddine karar verilmesi

⁵⁸³ UÇAR, s. 373; ERDİL, s. 61; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 775; ŞENER, *Limited*, s. 916.

⁵⁸⁴ UÇAR, s. 373; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 775.

⁵⁸⁵ ŞENER, *Limited*, s. 916; ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 131, ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 97.

⁵⁸⁶ ÇAMOĞLU, *Çıkma II*, s. 250; YILDIZ, *Limited*, s. 161; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 246.

halinde, yine çıkma, buna ilişkin beyanın limited şirkete ulaştığı andan itibaren hüküm ve sonuç doğurur.⁵⁸⁷

Haklı sebeple açılan çıkma davasında ise bu hususta mahkemenin vereceği karar bozucu yenilik doğurucu bir nitelik taşıdığından, mahkeme kararının kesinleşmesi ile birlikte ortak ortaklıktan ayrılmış bulunmaktadır.⁵⁸⁸

Ortakların tümünün muvafakati ile şirketten çıkma halinde ise payların şirket veya gösterdiği üçüncü kişi tarafından iktisap edilmesi, iktisabın mümkün olmaması halinde ise esas sermayenin azaltılması ile birlikte ortaklık sıfatı sona erecektir.⁵⁸⁹

Ortaklıktan çıkarılma, TTK m. 640 uyarınca sözleşmesel ve mahkeme kararı ile çıkarma olmak üzere iki şekilde gerçekleşebilir. Şirket sözleşmesinde öngörülen sözleşmesel çıkarma sebeplerinin gerçekleşmesi halinde buna ilişkin genel kurulda alınan kararın noter aracılığıyla ortağa tebliği anında⁵⁹⁰, yahut sözleşmede başka bir an gösterilmişse bu anda ortağın ortaklık sıfatı da sona ermektedir. Buna karşılık çıkarılan ortak genel kurul kararının kendisine bildiriminden itibaren bu çıkarma kararının iptalini dava eder ve mahkemece bu talep reddedilirse, şirket genel kurulunun çıkarmaya ilişkin kararının ortağa bildirildiği tarihten itibaren geriye etkili olarak ortağın ortaklık sıfatı da sona erecektir.

Haklı sebeple fesih davası sonucu mahkemece davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilmesi durumunda ortağın şirketten çıkarılması mahkeme kararına bağlı olduğundan, buna ilişkin mahkeme kararının kesinleşmesi ile birlikte ortaklık sıfatı sona ermektedir.⁵⁹¹ Bununla birlikte şirketler topluluğunda belirli orana sahip pay sahiplerine, belirli koşulların varlığı halinde azınlık pay sahiplerini satın alarak ortaklıktan çıkarma yetkisi tanıyan TTK m. 208 düzenlemesi gereği şirket

⁵⁸⁷ŞENER, *Limited*, s. 916.

⁵⁸⁸TEKİNALP, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, s. 561;ÇAMOĞLU, *Çıkma II*, s. 251; ŞENER, *Limited*, s. 916.

⁵⁸⁹ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 130.

⁵⁹⁰TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 226; ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 129, Mustafa TOPALOĞLU, Işık ÖZER, "Limited Şirketlerde Ayrılma Akçesinin Muacceliyeti ve Ödenmesi", *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 14, S. 158, 2019, jurix.com.tr (E.T. 04.04.2020), s. 1958. Buna karşılık genel kurul kararı ile çıkarılmada genel kurul kararının alınması ile iç ilişkide hüküm ve sonuç doğuracağı yönündeki görüş için bkz., BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 775.

⁵⁹¹Nitekim çıkma veya çıkarılmanın mahkeme kararını gerektirdiği hallerde mahkeme kararının kesinleşmesi ile ayrılmanın kesinleşmiş olacağı konusunda bkz., YILDIZ, *Limited*, s. 160. Aynı yönde bkz., BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 775; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 226.TURAN, s. 726; AKER, s. 143.

genel kurulunun satın alma hakkına ilişkin genel kurul kararı ile birlikte ortak şirketten çıkarılmış olacaktır.⁵⁹² Bunun yanı sıra hâkimiyetin hukuka aykırı kullanımı nedeniyle TTK m. 202/1, (b) gereği açılan denkleştirme davasında, denkleştirme ödemesi yapılmadığı takdirde mahkemece payların hakim ortaklık tarafından satın alınmasına karar verilmesi halinde de, azınlık pay sahipleri şirketten çıkarılmış olacaktır. Bu halde de şirketten çıkarılma mahkeme kararına bağlı olduğundan, bu mahkeme kararının kesinleşmesi ile birlikte ortaklık sıfatı da sona ermiş olacaktır.⁵⁹³ Bu düzenlemenin karşılığında, bağlı şirketteki azınlık pay sahiplerine belirli koşulların varlığı halinde paylarının hâkim ortaklık tarafından satın alınmasını mahkemeden isteyerek ortaklıktan çıkma hakkı tanıyan TTK m. 202/2 düzenlemesi de, mahkeme kararının kesinleşmesi ile birlikte ortaklığın şirketten çıkması sonucunu doğurmaktadır.

Çıkma ve çıkarılma durumunda ortaklar arası değişiklik söz konusu olacağından şirketten ayrılma işlemlerinin tamamlanmasıyla birlikte şirket müdürleri tarafından da pay defterine kayıt yapılması gerekmektedir.⁵⁹⁴

Payın sözleşme ile devri halinde, alınan genel kurul kararı ile birlikte payını devreden ortağın ortaklık sıfatı sona ermiş olacaktır. Payın kanun uyarınca geçiş hallerinde ise, genel kurul kararı alınmasına gerek bulunmaksızın kanuni sebebin gerçekleşmesiyle eski ortağın ortaklık sıfatı sona erecek ve yeni ortak pay sahibi olacaktır. Genel kurula üç aylık sürede tanınan devir yetkisinin kullanılmaması halinde veya genel kurulun payın geçişini onayladığı hallerde de geçmişe etkili olarak kanuni sebebin gerçekleştiği anda önceki ortağın ortaklık sıfatının sona erdiğinin kabulü gerekir.⁵⁹⁵

⁵⁹² TAŞDELEN, *ÇıkmaÇıkarılma*, s. 214. Buna karşılık TTK m. 208'deki şartların gerçekleşip gerçekleşmediğinin mahkemece takdir edileceği yönünde görüş için bkz.

⁵⁹³ Bkz., yukarıda, "Bölüm II, II, C, 6" başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

⁵⁹⁴ ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 95.

⁵⁹⁵ Ayrıca bkz., "Bölüm II, II, D, 4" başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

2. Dış İlişki Bakımından

Şirketten ayrılmanın dış ilişki bakımından hüküm ve sonuç doğurabilmesi yani iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için ticaret siciline tescilinin gerekip gerekmediği ve bu tescilin niteliği konusunda doktrinde görüş birliği yoktur.

Doktrinde bir görüş, dış ilişkide üçüncü kişilere karşı limited şirket ortağının şirketten çıkmasının ticaret siciline tescil edildiği ve Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan edildiği tarihten itibaren, ilanı izleyen iş günü itibarıyla dış ilişki bakımından hüküm ve sonuç doğurduğunu savunmaktadır.⁵⁹⁶ Şirket sözleşmesi ile şirket ortaklarının ad, soyadları, esas sermaye payları gibi hususlar (TTK m. 586), TTK m. 587 hükmüne göre ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan edilir.⁵⁹⁷ Çıkma hakkının kullanılması ortakların sayısı, isimleri, gibi ticaret siciline tescil edilmiş hususlarda değişikliğe neden olacağından ve TTK m. 31/1 uyarınca tescil edilmiş hususlardaki tüm değişikliklerin de tescili zorunlu olduğundan, iyiniyetli üçüncü kişiler bakımından çıkma hakkının kullanılması, etkilerini tescil ve ilandan itibaren göstermektedir.⁵⁹⁸ Doktrinde çoğunluk görüş, çıkma ve çıkarılmanın ticaret siciline tescil edilmesi gerektiği yönünde olsa da doktrinde savulan bir diğer görüş ise, bu durumun tescil ve ilanına gerek bulunmadığını, pay defterine kaydın şirketten ayrılmanın üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi bakımından yeterli olduğunu ileri sürmektedir.⁵⁹⁹

Ancak gerek aleniyetin sağlanması gerekse de şirketten ayrılmanın tescil edilmiş hususlarda değişikliğe neden olacağı gözetildiğinde, şirketten ayrılmanın

⁵⁹⁶ ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 97; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 199 ve s. 227; PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 798; BAŞTUĞ, s. 67; UÇAR, s. 373; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 775.

⁵⁹⁷ ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 135.

⁵⁹⁸ ŞENER, *Limited*, s. 917; Ali KAYA, "Limited Şirketten Ayrılmanın Hukuki Sonuçları ve Özellikle Ayrılma Akçesi Bağlamında Yeni Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi", *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. I, S. II, 2013, s. 122.

⁵⁹⁹ Şirketten çıkma veya çıkarılma ticaret siciline tescil edilmemişse, sadece pay defterine kaydedilmesi ve ticaret sicilindeki ortaklar listesinde değişiklik yapılması için takvim yılı sonunda durumun ticaret siciline bildirilmesi gerektiği konusunda bkz., KARAYALÇIN, s. 386. Şirketten ayrılmanın (çıkarılmanın), sermayenin azaltılmasını gerektirmediği durumlarda esas sözleşme değişikliğini gerektirmediği, bu durumun ticaret sicilinde tescil ve ilanına da gerek olmadığı yönünde bkz., ORUÇ, s. 225.

tescil ve ilan edilmesi gerektiği, burada ticaret siciline tescilin üçüncü kişilerin iyi niyetini ortadan kaldırması bakımından kurucu nitelik taşıdığı açıktır.⁶⁰⁰

B. Ortaklık Sifatının Sona Ermesinin Sonuçları

Şirket ortağının şirketten ayrılmasının hukukien gerçekleştiği an itibariyle kural olarak ortaklık sıfatı ve buna bağlı olan tüm hak ve yükümlülükler de sona erecektir. Payın devrinden farklı olarak, çıkma ve çıkarılmanın türüne göre ortağın şirketten ayrıldığı an farklılık göstereceğinden, bu tarih itibariyle şirketten ayrılan ortak ayrılma akçesine hak kazanacaktır. Bununla birlikte ortaklardan birinin şirketten ayrılması, esas sermayenin azaltılması sonucunu doğurmuyorsa, şirketten ayrılma şirket sözleşmesinde değişiklik yapılmasını gerektirmez.⁶⁰¹

Payın devrinde ise, payını devrederek şirketten ayrılan ortağın ortaklıktan doğan hak ve borçları sona erecektir. Pay bedelinin payı devralan tarafından ödenmesi ile devreden yerine yeni bir pay sahibi geçeceğinden, çıkma ve çıkarılmanın aksine şirkete bir sermaye ya da pay kalmayacağından şirket sermayesinde de bir değişiklik meydana gelmeyecektir.⁶⁰²

1. Ortaklık Sifatının Sona Ermesi

Ortaklıktan ayrılma, ayrılan ortağın ortaklık ile ilişkisini sona erdiren, kanun ve esas sözleşme ile yüklendiği tüm borç ve yükümlülüklerden kurtulması ve haklarını da yitirmesi anlamını taşımaktadır.⁶⁰³ Limited şirket ortağının çıkma hakkını kullanması veya ortaklıktan çıkarılması halinde, ayrılmanın hukukien geçerlilik kazandığı an itibariyle şirket ortağının ortaklık sıfatına bağlı tüm hak ve alacakları da sona erecektir. Dolayısıyla ayrılmanın gerçekleştiği andan itibaren ayrılan ortak, şirketten herhangi bir istemde bulunamayacağı gibi ayrılmanın gerçekleştiği tarihten sonra doğan şirket borçlarından da sorumlu tutulamaz.⁶⁰⁴ Bu doğrultuda ortağın kâr ve tasfiye payı alma hakkı, oy hakkı, bilgi alma hakkı, sadakat

⁶⁰⁰ AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 558.

⁶⁰¹ BAŞTUĞ, s. 68; UÇAR, s. 373; KAYA, *Ayrılma*, s. 123.

⁶⁰² UÇAR, s. 374.

⁶⁰³ PULAŞLI, *Şerh*, s. 2798.

⁶⁰⁴ BAŞTUĞ, s. 103.

ve rekabet etmeme yükümlüğü⁶⁰⁵ gibi ortaklık sıfatından kaynaklanan tüm hak ve yükümlülükler ortağın şirketten ayrılmasıyla birlikte sona erecektir.⁶⁰⁶ Ancak ortaklık sıfatı sona eren ortağın ayrılmasından önce genel kurulda dağıtılmasına karar verilerek muaccel hale gelen kâr payını şirketten talep edebilecektir.⁶⁰⁷ Burada değinilmesi gereken bir diğer husus da ortaklık sıfatı sona eren ortağın sır saklama yükümlülüğünün devam edip etmeyeceğidir. Bu konuda şirket sözleşmesinde düzenlemeye yer verilmiş olup olmamasına bakılmaksızın TMK m. 2 gereği dürüstlük kuralı gereği, sır saklama yükümlülüğünün ortaklık sıfatı sona erdikten sonra da devam edeceği kabul edilmektedir.⁶⁰⁸

Ortaklık sıfatının sona ermesinin en önemli sonuçlarından birisi de, ortağın şirkete karşı olan mali sorumluluklarının ortağın şirketten ayrılmasıyla birlikte sona erecek olmasıdır. Bununla birlikte ayrılan şirket ortağı, henüz sermaye koyma borcunu yerine getirmemişse, bu halde şirket tarafından ortağın sermaye koyma borcunda temerrüt nedeniyle tüm payları bakımından ıskat prosedürü uygulanarak payının şirketten çıkarılması veya ortağın kendi iradesiyle şirketten çıkması hallerinde, ortağın şirkete karşı esas sermaye koyma borcu halen devam edeceğinden sorumluluktan kurtulması da söz konusu olamaz.⁶⁰⁹ Limited şirketin sermaye şirketi olmasının sonucu olarak, şirket ortakları da şirkete karşı esas sermaye borcu ile ve şirket sözleşmesinde öngörülmesi halinde ek ve yan ödeme yükümlülükleri ile sınırlı olarak sorumlu olduklarından, şirket ortağının şirketten ayrılması halinde sermaye borcunu ödediği oranda şirkete karşı sorumluluğu da sona ermiş olacaktır.⁶¹⁰ Dolayısıyla ortaklık sıfatı sona eren pay sahibinin, ödenmeyen sermaye borcu ve ferileri bakımından sorumluluğu ise devam etmektedir.⁶¹¹ Bununla birlikte şirkete

⁶⁰⁵ Şirket sözleşmesi ile rekabet yasağının ayrılmadan sonra da belirli süre devam edeceğinin kararlaştırılması mümkündür. Rekabet yasağının şirketten ayrılan ortak için de uygulanacağını şirket sözleşmesi ile kararlaştırılmasının mümkün olduğu konusunda bkz., **BEŞOK**, s. 134.

⁶⁰⁶ **PULAŞLI**, *Şerh*, s. 2798.

⁶⁰⁷ **ÖZTÜRK DİRİKKAN**, s. 100.

⁶⁰⁸ **ÖZTÜRK DİRİKKAN**, s. 94, dn. 256; **BAŞTUĞ**, s. 76-77.

⁶⁰⁹ **BAŞTUĞ**, s. 84; **KAYA**, *Ayrılma*, s. 125.

⁶¹⁰ Buna karşılık ortaklık sıfatından kaynaklanmayan, üçüncü kişi yararına sözleşme veya şirket lehine kefalet işlemlerinden kaynaklanan sorumluluğun devam edeceği konusunda bkz., **KAYA**, *Ayrılma*, s. 125; **ÖZTÜRK DİRİKKAN**, s. 103.

⁶¹¹ **ÖZTÜRK DİRİKKAN**, s. 100; **BAŞTUĞ**, s. 85.

karşı ödenmemiş sermaye borcu ile ayrılan şirket ortağına ödenecek ayrılma payının takas edilebileceği kabul edilmektedir.⁶¹²

TTK m. 501/2 hükmü, bedeli tamamen ödenmemiş payların devrine cevaz vermektedir. Bu halde şirket sadece devralanın ödeme yeterliliğinde şüphe varsa ve şirketçe istenen teminat verilmemişse, onay vermeyi reddedebilir (TTK m. 491/2).⁶¹³ Bu doğrultuda genel kurul bedeli tamamen ödenmemiş payların devri halinde red kararı vererek payın geçişini önleme hakkına sahipken bu yetkinin kullanılmaması halinde ise payı devralan yeni ortak ya da ortaklar payın ödenmeyen kısmı için şirkete karşı sorumlu olacaktır. Buna karşılık şirketin kuruluşu veya esas sermayenin artırılması tarihinden itibaren iki yıl içerisinde şirket iflas etmiş ve iktisap eden paydan doğan haklardan yoksun bırakılmışsa payı devreden ortaktan payın ödenmemiş kısmının şirkete ödenmesi istenebilir (TTK m. 501/2).

Şirketten ayrılan ortağın mali sorumluluğunun devam edeceği istisnai bir diğer hal ise, TTK m. 604 düzenlemesidir. Mevcut düzenlemenin temelini yine ortağın şirkete karşı sermaye borcu ve ek ödeme yükümlülükleri ile sınırlı sorumluluğu oluşturmaktadır. Kural olarak şirketten ayrılan ortağın ek ödeme yükümlülüğü de sona ermiş olacaktır.⁶¹⁴ Bunun istisnasını ise şirketin ortağın ayrılmasının tescil edildiği tarihi takip eden iki yıl içerisinde iflas etmesi hali oluşturmaktadır. Burada kanun koyucu tarafından, şirkette fazla paya sahip olan ortağın şirketten ayrılarak alacaklıları zarara uğratmasının önüne geçilmek istenmiştir.⁶¹⁵ Ek ödeme yükümlülüğü payın halefleri uyarınca yerine getirilmedikçe, yükümlülüğün gerçekleştiği tarihte ortağa ileri sürülebilecek ölçüde şirketten ayrılan ortağın sorumluluğu devam edecektir (TTK m. 604/2).

Şirketteki ortaklık sıfatı her ne sebeple olursa olsun sona eren ortağın, sermaye borcu ile ek ve yan ödeme yükümlülüklerinden doğan sorumluluğunun devam edeceğine ilişkin TTK m. 501 ve TTK m. 604 düzenlemeleri, sadece payın devrinde

⁶¹² BAŞTUĞ, s. 85; ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 101; KAYA, *Ayrılma*, s. 125.

⁶¹³ Ayrıca bkz., “Bölüm II, II, D, 2, c” başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

⁶¹⁴ TTK m. 604’ün gerekçesi.

⁶¹⁵ TTK m. 604’ün gerekçesi.

değil, ortağın şirketten ayrılması sonucunu gerektiren tüm durumlarda söz konusu olacaktır.⁶¹⁶

Kural olarak payını devreden veya şirketten ayrılan ortağın borç ve sorumlulukları sona erer. Ancak devir veya ayrılmanın hukuken kesinleştiği tarihten önce doğması kaydıyla kamu borçları bu kuralın diğer bir istisnasını teşkil etmektedir.⁶¹⁷ Bunun için kamu borçları nedeniyle şirkete başvurulup, alacağın kısmen veya tamamen tahsil edilmemiş ya da edilememiş olması gerekmektedir (AATÜHK m. 35/1,2).⁶¹⁸

2. Ayrılan Ortağa Ayrılma Akçesi Ödenmesi

Ortaklıktan çıkma ve çıkarılmanın diğer bir sonucu, ayrılan ortağa ayrılma akçesi ödenmesidir. Ayrılma genel olarak çıkma ve çıkarılmanın üst başlığını oluşturmaktadır. Payın devri dışında şirket ortağının şirketten ayrılması sonucunu doğuran tüm çıkma ve çıkarılma hallerinde, şirketten ayrılan ortağa ayrılma akçesi ödenmesi gerekir.⁶¹⁹ Ayrılan ortağa, ortağın ayrılma sebebinden bağımsız olarak,

⁶¹⁶ Ayrıca Bkz., TTK m. 604'ün gerekçesi. BAŞTUĞ, s. 84. Buna karşılık TTK m. 604 hükmünün payını devrederek ortağın şirketten ayrılması halinde uygulanacağı yönünde bkz., GÜRPINAR, s. 96.

⁶¹⁷ ÇAMOĞLU (TEKİNALP/POROY), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 458; AATUHK madde 35 ; “Limited şirket ortakları, şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından, sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlu olurlar ve bu Kanun hükümleri gereğince takibe tabi tutulurlar. Ortağın, şirketteki sermaye payını devretmesi halinde, payı devreden ve devralan şahıslar, devir öncesine ait amme alacaklarının ödenmesinden birinci fıkra hükmüne göre müteselsilen sorumlu tutulur. Amme alacağının doğduğu ve ödenmesi gerektiği zamanlarda pay sahiplerinin farklı şahıslar olmaları halinde bu şahıslar amme alacağının ödenmesinden birinci fıkra hükmüne göre müteselsilen sorumlu tutulur.”

⁶¹⁸ Ayrıca bkz., “Bölüm I, I, C, 5” başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

⁶¹⁹ TOPALOĞLU/ÖZER, s. 1956. “Dava, TTK'nun 638/2 maddesi gereğince açılan limited şirket ortaklığından çıkmaya izin verilmesi ve çıkma payının ödenmesi talebine ilişkindir. Mahkemece davanın niteliği gereği arabuluculuk dava şartına tabi olduğu ve davadan önce davacının arabulucuya başvurmamış olması nedeniyle bu yönden arabuluculuk dava şartı yokluğu nedeniyle davanın usulden reddine karar verilmiştir. Eldeki ticari şirket ortaklığından çıkmaya izin verilmesi ve ayrılma payının ödenmesi davası bakımından düzenleme iki yönden incelenmelidir. Hukuk Muhakemeleri Kanununun 114. maddesinde gösterilen genel dava şartlarına ek olarak özel bir dava şartı getirildiğinden, bu dava şartının ne şekilde anlaşılıp uygulanacağı üzerinde durmak gerekir. Dava şartları mahkemece bir davanın esasına girilebilmesi için varlığı ya da yokluğu zorunlu olan şartlardır. Dava şartları taraflarca ileri sürülme dahi hakim tarafından re'sen dikkate alınmalıdır. Özel dava şartlarının bu niteliği gereği dar biçimde yorumlanmaları gerekir. Türk Ticaret Kanununun 5/A maddesine göre : (1) Bu Kanunun 4 üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır...” Somut olayda dava bir alacak ya da tazminat davası olmayıp asıl talep davacının şirket ortaklığından çıkmasına/çıkarılmasına izin

payın gerçek değerinin ödenmesi gerekmektedir.⁶²⁰ Dolayısıyla ayrılma akçesinin ödenmesinde, şirketten çıkarılan ortağın kusurlu olup olmaması önem arz etmemektedir.⁶²¹

a) Genel Olarak Ayrılma Akçesi

Ayrılma akçesi kavramsal olarak, ortağın şirket malvarlığı içerisinde şirkete getirmiş olduğu sermaye payına karşılık gelen, ortağın şirketten ayrılması ile muaccel olan ve nakden veya aynen talep edilebilen malvarlıksal haklardan birisidir.⁶²² Bu hak, müktesep bir hak olup, ortağın bu haktan vazgeçildiğine dair önceden yapılan anlaşmalar da geçerli değildir.⁶²³ Bununla birlikte hak doğduktan sonra ayrılma akçesinden feragat edilebilmesi ise mümkündür.⁶²⁴

Ortağın şirkete getirmiş olduğu sermaye ekonomik faaliyetlerin devamı için ortaklığa bırakılmış olduğundan, bunun karşılığı olarak ortak, bu zararının tazmini için getirmiş olduğu esas sermaye payının karşılığı bir denkleştirme yani ayrılma akçesi talep etme hakkını elde eder.⁶²⁵

verilmesi olup bunun yanında ayrılma payının ödenmesi de istenmiştir. Davanın 7115 sayılı yasanın 20. maddesi ile TTK'nin 5. maddesine eklenen 5/A maddesinin yürürlüğe girmesinden sonra açıldığı uyuşmazlık konusu değildir. Bahse konu maddeye göre, TTK'nin 4. maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır. Somut olayda, 6100 sayılı HMK'nın 110. maddesiyle düzenleme altına alınan "davaların/taleplerin yığılması" durumu da söz konusu olup, uyuşmazlık, ortaklıktan çıkmaya izin verilmesi ve çıkma payının ödenmesi olmak üzere iki ayrı talep içermektedir. Konusu bir miktar paranın ödenmesi olan tahsil davası arabuluculuğa tabi ise de, özü itibarıyla ortaklıktan çıkmaya izin verilmesi talebine ilişkin dava, konusu bir miktar paranın ödenmesine ilişkin alacak ya da tazminat davası olmadığından arabuluculuğa tabi değildir. Bu durumda, arabuluculuğa tabi olmayan bir dava ile birlikte açılan tahsil davası da arabuluculuk dava şartına tabi olmayacağından aksi yöndeki mahkeme gerekçesi isabetli görülmemiş, bu itibarla yerel mahkeme kararının kaldırılmasına karar vermek gerekmiştir." Kayseri Bölge Adliye Mahkemesi'nin, 12.11.2020 tarih, E. 2020/782, K. 2020/862 sayılı ilamı (E.T. 29.12.2020).

⁶²⁰ ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 112.

⁶²¹ DEVELİ, s. 482; PULAŞLI, Şerh, 2798. Bununla birlikte haklı sebeple mahkeme kararına dayalı çıkma ve çıkarılmada ayrılma akçesinin belirlenmesinde de kusurun bulunup bulunmadığının ayrılma akçesi talebini etkileyeceği, özellikle çıkma veya haklı nedenle fesih davasında ortağın haklı sebep teşkil eden olguya kendi kursuyla neden olduğu hallerde çıkma veya fesih davasının kabulü de mümkün olmadığından ortağın ayrılma akçesi talep hakkının da olmayacağı konusunda bkz., TOPALOĞLU/ÖZER, s. 1957.

⁶²² Benzer bir tanım için bkz., ÇAMOĞLU, Çıkma II, s. 251;

⁶²³ GÜRPINAR, s. 94; BAŞTUĞ, s. 80; PULAŞLI, Şerh, s. 2799.

⁶²⁴ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, Şirketler Hukuku, s. 776.

⁶²⁵ ŞENER, Limited, s. 922.

6102 sayılı TTK'da 641'inci madde düzenlemesinde yer alan ayrılma akçesine ilişkin hükümler emredici nitelik taşımaktadır.⁶²⁶ Dolayısıyla şirket sözleşmesi ile kaldırılması ve sınırlandırılması da mümkün değildir. Mevcut düzenlemede ortağın şirketten ayrıldığı takdirde esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini isteme hakkına sahip olduğu açıkça vurgulanmıştır.⁶²⁷ Bununla birlikte şirketin sermayesinin korunması ilkesi gereği bu ayrılma akçesinin hangi kaynaklardan karşılanacağı da TTK'nın 642'inci maddesinde düzenleme altına alınmıştır.⁶²⁸

Ayrılma akçesinin hukuki niteliği konusunda farklı görüşler mevcuttur. Ayrılma akçesinin borçlar hukuku yapısında olduğu görüşünün yanı sıra diğer bir görüş şirketler hukuku yapısında olduğu yönündedir.⁶²⁹ Baskın görüş ise, ortaklık sıfatı sona eren ortak şirkete karşı artık üçüncü kişi konumunda olduğundan ve şirketin diğer alacaklılarından bir farkı bulunmadığından, ayrılma akçesinin devredilebileceği, miras, rehin, haciz gibi işlemlere konu olabileceği, bu nedenle borçlar hukuku yapısında olduğu yönündedir.⁶³⁰

Şirketten ayrılan ortak, talep hakkını şirket tüzel kişiliğine karşı yöneltmelidir.⁶³¹ Nitekim ayrılma akçesi, ortağın payı karşılığında şirketçe ödenmesi gereken bir borç olmakla beraber ayrılan ortak bu halde şirkete karşı şirket alacaklısı konumundadır.⁶³² Ayrılma akçesinin borçlusu şirket tüzel kişiliği olup, diğer ortakların veya intifa hakkı sahibi üçüncü kişilerin alım hakkı bulunuyor ve bu hak ayrılma tarihinde halen kullanılıyor ise bu halde ödeme bu kişiler tarafından gerçekleştirilecektir.⁶³³

⁶²⁶ ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 137.

⁶²⁷ Buna karşılık 6762 sayılı yasa döneminde ayrılan ortağa ayrılma payının kural olarak sermayenin azaltılması hükümlerine başvurulması gerekirken 6102 sayılı yasada ayrılma payı ödenirken sermayenin azaltılmasının kural olmaktan çıkarılmış olduğu konusunda bkz., KAYA, *Ayrılma*, s. 119. Ayrıca bkz., KARAYALÇIN, s. 385.

⁶²⁸ CAMOĞLU, *Çıkma II*, s. 251.

⁶²⁹ Bu yöndeki detaylı açıklamalar için bkz., ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 144-145.

⁶³⁰ Bu yönde ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 145; ŞENER, *Limited*, s. 922. Bu konudaki detaylı açıklamalar için bkz., ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 145.

⁶³¹ BAŞTUĞ, s. 77; ŞENER, *Limited*, 922, ÖZDOĞAN DALOĞLU, s. 138.

⁶³² BAŞTUĞ, s. 80; ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 145; ŞENER, *Limited*, s. 922.

⁶³³ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 777.

b) Ayrılma Akçesinin Belirlenmesi

Ayrılma akçesi kanuni bir hak olduğundan şirket esas sözleşmesinde hüküm bulunmasa dahi ayrılan ortağın esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini şirketten talep edebilmesi mümkündür (TTK m. 641).⁶³⁴ Ayrılma akçesinin tespiti için ayrı bir bilançonun hazırlanması gerekmekte olup, bu bilançoyu hazırlama görevi ise TTK m. 625 uyarınca şirket müdürlerine aittir.⁶³⁵ Ayrılma akçesi kural olarak ortağın şirketten ayrıldığı tarihte muaccel hale gelmektedir.⁶³⁶ Limited şirketlerde payın devri dışında tüm ayrılma hallerinde, TTK m. 641 hükmü ile ayrılan ortağa ayrılma akçesi ödenmesi gerektiği düzenleme altına alınmıştır. Bununla birlikte kanunun muhtelif maddeleri uyarınca şirket ortağının şirketten ayrılması halinde ödenecek ayrılma payı konusunda farklı düzenlemeler de yer almaktadır. Aşağıda bu düzenlemeler incelenecektir.

(1) TTK m. 641 Uyarınca Ayrılma Akçesi

TTK m. 641’de düzenlenen ayrılma akçesi, çıkma çıkarılma ile ortağın şirketten ayrılması halinde sermaye payının gerçek değerine uyan bir ayrılma akçesi ödenmesini düzenlemektedir.⁶³⁷ Şirketten ayrılan ortak kendisine, esas sermaye payının gerçek değerine isabet eden bir ayrılma akçesi ödenmesini isteyebilir (TTK m. 641/1). TTK m. 641’de yer alan ayrılma akçesine ilişkin düzenleme, hem şirket sözleşmesinde öngörülen sebebe dayalı çıkma ve çıkarılma hali, hem mahkeme kararıyla çıkma ve çıkarılma hem de haklı sebeple fesih davası sonucu ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilmesi hallerinde uygulama alanı bulmaktadır.⁶³⁸

Bunun yanı sıra şirket sözleşmesi ile çıkma hakkı tanınmışsa bu halde şirket sözleşmesi ile de ayrılma akçesinin miktarı ve ödenmesi ile ilgili düzenleme yapılmasına kanun koyucu tarafından cevaz verilmiştir (TTK m. 641/2).⁶³⁹

⁶³⁴ ALTAŞ, *Limited*, s. 335.

⁶³⁵ TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 204.

⁶³⁶ ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 119; ÇAMOĞLU (TEKİNALP/POROY), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 459; ÇAMOĞLU (TEKİNALP/POROY), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 459.

⁶³⁷ DEVELİ, s. 481; TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 201.

⁶³⁸ ŞENER, *Limited*, s. 921.

⁶³⁹ Şirket sözleşmesi ile sözleşme özgürlüğü çerçevesinde ve hukuka aykırı bir nitelik taşımadığı müddetçe ayrılma akçesinin serbestçe kararlaştırılabileceği konusunda bkz., ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 131.

Ayrılma akçesi belirlenirken esas sermaye payına karşılık gelen gerçek değer hesaplanması gerekir.⁶⁴⁰ Ayrılma akçesinin gerçek değerinin belirlenmesi madde gerekçesinde doktrine ve yargı içtihatlarına bırakılmıştır. TTK m. 641'in madde gerekçesinde gerçek değer en azından bilanço değerini ifade ettiği vurgulanmıştır. Payın gerçek değerinin hesaplanabilmesi için “yaşayan şirket değerinin” hesaplanması gerekmektedir.⁶⁴¹ Burada ayrılma akçesi belirlenirken ayrılma payının yıllık bilanço hükümlerine göre değil tasfiye bilançosuna göre hesaplanması gerektiğini savunan görüşler olduğu gibi,⁶⁴² bu değer, ne tasfiye bilançosuna görene de yıl sonu bilançolarına göre belirlenmesinin mümkün olmadığını, bu hususta şirket esas sözleşmesinde de bir ölçüt mevcut değilse bu hususta özel bir bilanço hazırlanması gerektiğini savunan görüşler de vardır.⁶⁴³ Gerçek değer belirlenirken eş değer birden fazla şirket ile karşılaştırma yapılması payın piyasa değerinin ya da payın borsada işlem görmesi halinde borsa değerinin esas alınması da uygulamada başvurulan yöntemlerdendir. Bu yöntemlere başvurularak karşılaştırma yapılması gerektiğini savunanlar da mevcuttur.⁶⁴⁴ Bununla birlikte yaşayan şirket değerinin tespiti, defter değerinin dikkate alınmasını reddeder.⁶⁴⁵ Şirket değeri diğer değerlendirme yaklaşım ve yöntemleri ile tespit edilemez yahut bu değer bilanço değerinden daha düşük çıkarsa bu halde ayrılma akçesinde gerçek değer olarak bilanço yöntemi esas alınacaktır.⁶⁴⁶

Gerçek değer belirlenirken hesaplama kuralı olarak işletmenin devamı halinde beklenen gelir tablosu esas alınarak yapılır.⁶⁴⁷ Bu doğrultuda ayrılma akçesinin şirketten ayrılmanın gerçekleştiği tarihe göre hesaplamak ve muhtemel kârlar, patentler müşteriler gibi değerleri de hesaba katarak gerçek işletme değerini

⁶⁴⁰ Bkz., TTK m. 641'in madde gerekçesi.

⁶⁴¹ PULAŞLI, *Şerh*, s. 2795. Ayrıca yaşayan şirket değerinin işleyen teşebbüs değerini ifade ettiği konusunda bkz., YAVUZ, s. 199. Burada gerçek değer tespiti yapılırken esas sermaye payının bilanço değerine bakılması gerektiği konusunda bkz., TAŞDELEN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 203.

⁶⁴² YILDIZ, *Limited*, s. 161; KAYA, *Ayrılma*, s. 129.

⁶⁴³ BAŞTUĞ, s. 81; Ayşe ŞAHİN, “Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkması ve Çıkarılması”, *dergiipark.org.tr* (E.T. 20.01.2020), s. 856; YAVUZ, s. 199. Nitekim burada kastedilen bilançonun ayrılma akçesinin hesaplanması amacıyla düzenlenen ve ayrılma bilançosu adını taşıyan ara bilanço olduğu konusunda bkz., DEVELİ, s. 482; ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 106-107.

⁶⁴⁴ KOŞER, s. 381.

⁶⁴⁵ ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 108; ÖZTÜRK ALMAÇ, s. 135.

⁶⁴⁶ TEKİN, s. 311.

⁶⁴⁷ SİDİM, s. 148.

belirlemek gerekir.⁶⁴⁸ Şirket sözleşmesinde, ayrılma hakkı dolayısıyla ayrılma akçesi ile ilgili düzenleme yapılmamışsa, ayrılma akçesi belirlenirken çıkma ve çıkarılmanın gerçekleştiği andaki şirket malvarlığı değerleri esas alınacaktır.⁶⁴⁹ Gerçek değer ise⁶⁵⁰, ayrılma payının çıkma tarihindeki yaşayan işletme içerisindeki piyasa değeridir.⁶⁵¹ Gerçek değer işletme değerinin saptanması ile kural olarak şirketin devamı halinde beklenen gelir tablosuna göre yapılır.⁶⁵² Bu halde şirket müdürleri şirketten ayrılan ortağın ayrılma akçesini belirlemek zorundadırlar.⁶⁵³ Gerçek değer konusunda taraflar anlaşamazsa mahkeme vasıtasıyla gerçek değerinin belirlenmesi yoluna başvurulması mümkündür. Mahkemenin bu hususta vereceği karar kesindir.⁶⁵⁴

Gerçek değer hesaplanırken gelecek dönem kazançları ile şirketin gelecekteki riskini azaltan kapitalizasyon oranının da dikkate alınması gerekmektedir.⁶⁵⁵ Şirketin işleyen teşebbüs değeri ise, bir ticari işletmenin malvarlığı veya potansiyel kazanç gücü olan faal bir işletme olarak değerlendirilen değeridir.⁶⁵⁶ Dolayısıyla ayrılma akçesinin de gerçek değeri belirlenirken, gizli ve açık yedek akçeler, depo malları, good wiill de dâhil olmak üzere yaşayan işletmenin gerçek değeri dikkate alınmalıdır.⁶⁵⁷

Bunun yanı sıra TTK m. 641/2’de şirket sözleşmesinde öngörülen ayrılma halleriyle sınırlı olarak, ayrılma akçesinin farklı bir şekilde düzenlenmesine cevaz verilmiştir. Dolayısıyla ayrılma akçesinin nakden veya aynen karşılanması yönünde

⁶⁴⁸ BEŞOK, s. 140; TEKİN, 214. Aynı doğrultuda bkz., ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 109.

⁶⁴⁹ BAŞTUĞ, s. 80.

⁶⁵⁰ Gerçek değer, bir varlığın sahip olunan bilgilere göre sahip olması gereken değerdir. Bkz., TEKİN, s. 208.

⁶⁵¹ ÇAMOĞLU, *Çıkma II*, s. 252; BAŞTUĞ, s. 80; AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR, *Şirketler*, s. 556.

⁶⁵² ÇAMOĞLU, *Çıkma II*, s. 252. Aynı yönde bkz., BİLGİLİ/DEMİRKAPI, *Şirketler Hukuku*, s. 775.

⁶⁵³ CAN, s. 278.

⁶⁵⁴ Nitekim 597’inci maddenin kıyasen uygulanacağı konusunda bkz., ÇAMOĞLU, *Çıkma II*, s. 252; ŞENER, *Limited*, s. 926. Bu halde mahkemece ayrılma akçesinin gerçek değerinin hesaplanmasında ortaklığın karar tarihine en yakın tarihteki değerinin esas alınması gerektiği hususunda bkz., ŞENER, *Limited*, s. 928.

⁶⁵⁵ ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 109.

⁶⁵⁶ TEKİN, s. 214.

⁶⁵⁷ ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 110-111; YAVUZ, s. 199.

şirket sözleşmesinde düzenleme yapılabilir.⁶⁵⁸ Ancak bu durum şirket sözleşmesi ile çıkma hakkının düzenlendiği hallerle sınırlı olup, haklı sebeple mahkeme kararıyla çıkma veya genel olarak çıkarılma hallerinde uygulanması mümkün değildir.⁶⁵⁹ Her ne kadar kanun koyucu tarafından, şirket sözleşmesi ile ayrılma akçesinin farklı düzenlenebilmesine cevaz verilmişse de bu düzenlemelerin keyfi, adaletsiz ve ortakların haklarını zedeleyen ve ortaklıktan ayrılmayı imkânsızlaştıran yahut zorlaştıran şekilde olmaması gerekmektedir.⁶⁶⁰

Ayrılma akçesi üzerinde taraflar arasında anlaşma sağlanamazsa bu halde mahkemeye başvurularak ayrılma akçesinin tespit edilmesi istenebilir.⁶⁶¹

Ayrılma akçesinin gerçek değeri hesaplanırken şirketin hangi tarihteki malvarlığının esas alınacağı tartışma konusu olmuştur. Doktrinde bir görüşe göre, şirket sözleşmesi ile çıkma hakkının tanınması durumunda bu beyanın şirkete ulaştığı, şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarma sebeplerinin gerçekleşmesi halinde buna ilişkin genel kurul kararının alındığı, dava açılması halinde ise ayrılma akçesinin davanın açıldığı tarihteki şirketin aktif ve pasif durumuna göre tespit edilmesi gerekmektedir.⁶⁶² Bu görüş karşısında, çıkma bildiriminin şirkete ulaştığı veya ortağın şirketten çıkarıldığı tarihin, şirketten çıkma ve çıkarılma mahkeme kararına bağlı ise karar tarihine en yakın tarihteki malvarlığı değerinin esas alınması gerektiğini savunanlar da mevcuttur.⁶⁶³ Yargıtay'ın yerleşik içtihadı da, şirketten ayrılmanın mahkeme kararına dayandığı hallerde gerçek değer belirlenmesinde karar tarihine en yakın tarihteki malvarlığı değerinin esas alınması gerektiği yönündedir.⁶⁶⁴

⁶⁵⁸ PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, s. 797; GÜRPINAR, s. 95.

⁶⁵⁹ ŞENER, *Limited*, s. 924; TOPALOĞLU/ÖZER, s. 1959.

⁶⁶⁰ Bkz., TTK m. 641/2'nin gerekçesi

⁶⁶¹ KAYA, *Ayrılma*, s. 133; YILDIZ, *Limited*, s. 161.

⁶⁶² KARAYALÇIN, s. 386; UÇAR, s. 374.

⁶⁶³ Bu doğrultudaki görüşler için bkz., GÜRPINAR, s. 95; KAYA, *Ayrılma*, s. 131. Bunun yanı sıra ayrılan ortağın ayrıldığı tarihe göre, ayrılmanın mahkeme kararına bağlı olduğu hallerde ise karar tarihine en yakın değerin dikkate alınması gerektiği konusunda bkz., ŞENER, *Limited*, s. 928; Esra CENKÇİ, "Çıkan ya da Çıkarılan Limited Ortağına Ayrılma Akçesi Ödenmesi", *Ankara Barosu Dergisi*, 2018/4, dergipark.org.tr (E.T. 01.03.2020), s. 14.

⁶⁶⁴ "Dava, davacının hissedarı olduğu davalı şirketin fesih ve tasfiyesi, geçmiş yıllara ilişkin kâr paylarının hesaplanarak davacıya verilmesi, bu taleplerin kabul edilmemesi halinde davacıya ait payın gerçek değerinin ödenerek şirket ortaklığından çıkartılmasına karar verilmesi istemine ilişkindir. Dairemizin yerleşmiş içtihatlarına göre ortaklıktan çıkarılmasına karar verilen ortağın payının, karar tarihine en yakın tarihteki şirket aktifi rayiç değerinin belirlenerek hesaplanması

Ayrılma akçesi limited şirketlerde TTK'nın 641'inci maddesinde düzenleme altına alınmıştır. Şirket ortağının çıkma hakkını kullandığı diğer hallerde ayrılma akçesinin nasıl hesaplanacağı ise, ayrıca özel hükümlerde düzenlenmiş olup, bu durumlara ayrıntılı olarak değineceğiz.

(2) Hakimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması Halinde ve Hakim Şirketin Satın Alma Hakkı Kapsamında Ayrılma Akçesi

TTK m. 202/2 uyarınca hâkim şirketin, bağlı şirketi, hâkimiyetini hukuka aykırı kullanarak ve açıkça anlaşılabilir haklı sebebi olmayan birleşme, bölünme, menkul kıymet çıkarılması gibi işlemlere zorlaması halinde bağlı şirketteki azlık pay sahiplerine, paylarının hâkim şirket tarafından satın alınarak ortaklıktan çıkma hakkı tanınmıştır.⁶⁶⁵

Bunun yanı sıra TTK m. 208 düzenlemesi ile de hâkim şirkete, bağlı şirketin doğrudan veya dolaylı olarak pay veya oy haklarının yüzde doksanına sahip olmak koşuluyla şirketin çalışmasını engelleyen azınlığın paylarını satın alarak ortaklıktan çıkarma hakkı tanınmıştır.⁶⁶⁶ Dolayısıyla TTK m. 208'de düzenlenen azlığı şirketten çıkarma hakkı sadece şirket tarafından kullanabilecek olup, pay veya oy haklarının yüzde doksanına sahip olsa bile hâkim şirket ortaklarının bu davayı açma yetkisi bulunmamaktadır.⁶⁶⁷ Mevcut düzenleme dikkate alındığında, hâkim şirketin, şirketten çıkarılmasını isteyebileceği pay sahibi oranı yüzde on olarak

gerekir. Oysa somut olayda, davalı şirketin bilanço verilerine göre şirketin 31.03.2011 tarihi itibarıyla kaydi değerlerden raporlanan öz kaynakları toplamının, aynı tarih itibarıyla 1500 paya bölünmüş davalı şirkette yine kaydi değerler üzerinden olmak üzere pay başına hesaplanan öz kaynak tutarı bulunarak, bu tutar davacının pay adedi ile çarpılmak sureti ile dava tarihi olan 23.03.2011 tarihine en yakın tarih esas alınmak sureti ile yapılmıştır. Bu durumda, mahkemece, konusunda uzman bilirkişi heyeti oluşturulup davacının ayrılma payının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek (reel) değerinin tespiti ile oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçelerle yetersiz bilirkişi raporuna itibar edilerek karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.”**Yargıtay 11. H.D’nin, 11.10.2018 tarih, E. 2016/12350, K. 2018/6242 sayılı ilamı**, (E.T. 24.03.2020).Bkz., aynı doğrultuda “...Dairemizin yerleşmiş içtihatlarına göre, ortaklıktan çıkarılmasına karar verilen ortağın ayrılma payının karar tarihine en yakın tarihteki şirket mal varlığının gerçek değerinin belirlenmesine göre hesaplanıp sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yanlışlıklarla gerekçelerle karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle davalı yararına bozulması gerekmektedir.” **Yargıtay 11. H.D’nin, 08.01.2018 tarih, E. 2016/6258, K. 2018/58 sayılı ilamı** (E.T. 24.03.2020).

⁶⁶⁵ Bu konuda detaylı açıklamalar için bkz., “II. Bölüm, II, B, 2, d” başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

⁶⁶⁶ Bu konuda detaylı açıklamalar için bkz., “II. Bölüm, II, B, 2, d” ve “II, C, 6” başlıkları altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

⁶⁶⁷ AKIN, Azınlığın Şirketten Çıkarılması, s. 12.

belirlenmiştir.⁶⁶⁸

Her iki düzenlemeye bakıldığında şirketten ayrılan ortağın payının TTK m. 202/2'ye göre belirlenecek değerle hesaplanıp ayrılan ortağa bu payın karşılığının ödenmesi gerekmektedir (TTK m. 208 atfıyla TTK m. 202/2). TTK m. 202/2'ye göre dava açılınca, davacıların muhtemel zararlarını veya payların satın alma değerini karşılamayacak tutarda paranın teminat olarak mahkemece belirlenecek bir bankaya yatırılması gerekmektedir (TTK m. 202/3).

TTK m. 202/2'ye göre, şirketler topluluğu kuralları gereğince ortağın şirketten ayrılması halinde paylarının en az borsa değeri ile böyle bir değer yoksa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa gerçek değerle veya kabul edilebilir bir yöntemle göre belirlenecek bir değerle hesaplanıp ayrılan ortağa ödenmesi gerekmektedir.⁶⁶⁹ Buna karşılık limited şirket payları, anonim şirket paylarından farklı olarak borsada işlem görmediğinden⁶⁷⁰, limited şirketler açısından borsa değerinin ayrılma akçesinin belirlenmesinde dikkate alınması mümkün değildir. Bununla birlikte borsa değerinin de her zaman gerçek değeri ifade etmeyeceği açıktır.⁶⁷¹ Mahkemece karar tarihine en yakın tarihteki veriler esas alınır (TTK m. 202/2). TTK m. 202/1,(e)'de TTK'nın 560'ıncı maddesine yapılan atıf gereği, davanın iki yıl ve her halde zararı ve sorumluyu öğrenme tarihinden itibaren beş yıl içerisinde açılması gerekmektedir.⁶⁷²

Gerçek değer, payların mahkeme kararına en yakın tarihteki verilerine göre belirlenen, payın şirketler topluluğu içerisindeki yaşayan piyasa değeridir.⁶⁷³ Burada ayrılan şirket ortağının pay bedeli kanunen bazı ölçütlere göre belirlenmiştir.⁶⁷⁴

⁶⁶⁸ AKIN, *Azınlığın Şirketten Çıkarılması*, s. 12.

⁶⁶⁹ Buna karşılık mahkemenin kabul edilebilir çözüm olarak gerek denkleştirme davasında gerekse de haklı sebeple fesih davasında davacı pay sahibi dışındaki ortağın da şirketten çıkarılmasına karar verebilmesinin mümkün olduğu konusunda bkz., ÇELİK, s. 322-323. Buna karşılık kanaatimizce karar ancak davanın tarafları hakkında verilebilecektir. Mahkemenin davanın tarafı olmayan bir ortağın çıkarılmasına karar veremeyeceği, kaldı ki dava açmayan bir ortağın şirketten çıkarılmasının da hukuki güvenlik ilkesi ile de bağdaşmayacağı kanaatini taşımaktayız.

⁶⁷⁰ ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 113.

⁶⁷¹ ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 113, dn. 134.

⁶⁷² DEVELİ, s. 471.

⁶⁷³ CAMOĞLU, *Sorumluluk Davaları*, s. 30; TEKİN, s. 86. Buna karşılık karar tarihine en yakın değer dikkate alınmasının bağlı şirket pay sahiplerini zarara uğratabileceği, bu nedenle bağlı şirket pay sahiplerinin paylarının gerçek değerinin bağlı şirketin kaybına sebep olan davranışın gerçekleştiği tarih esas alınarak hesaplanması gerektiği konusunda bkz., ÇELİK, s. 322.

⁶⁷⁴ Bkz., TTK m. 208'in gerekçesi.

Dolayısıyla ayrılan ortağa hesaplanıp ödenmesi gereken pay bedeli olup, gerçek değer ile yahut kabul edilebilir bir yöntemle hesaplanıp ortağa ödenmesi gerekmektedir. Burada şirketten ayrılan bağlı şirket pay sahibini korumak amacıyla payın bedeli kanunen belirlenmiştir.

Dolayısıyla şirketler topluluğu kuralları gereği hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılması veya hâkim ortaklığın satın alma hakkını kullanması halinde ödenecek ayrılma akçesi TTK m. 202/2'ye göre belirleyip, bu hükme göre esas sermaye payının gerçek değerinin ayrılma akçesi olarak ayrılan ortağa ödenmesi gerekmektedir.⁶⁷⁵

(3) Haklı Sebep Fesih Davasında Davacı Ortağın Şirketten Çıkarılmasının Karar Verilmesi Halinde Ayrılma Akçesi

Limited şirkette, haklı sebeplerin varlığı halinde her ortak bu sebeplere dayanarak haklı sebeple şirketin feshini isteyebilecektir. Mahkeme, istemi yerinde görürse, fesih yerine davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenerek şirketten çıkarılmasına çözüm olarak karar verilebilir (TTK m. 636/3). Davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilmesi, yenilik doğurucu nitelikte bir hükümdür ve ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilmiş olması halinde kararın kesinleştiği tarihte ortak şirketten ayrılmış olacaktır.⁶⁷⁶

Mahkemece davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilmesi ile birlikte ayrılma akçesinin ödenmesine de karar vermelidir.⁶⁷⁷ Her ne kadar söz konusu düzenleme davacı ortağın aleyhine gibi görünse de durum böyle değildir. Nitekim fesih davası sonucu davacı ortağa tasfiye payı hesaplanarak ödenecekken, şirketten çıkarılmasına karar verildiğinde davacı ortağa payının gerçek değeri ödenecektir.⁶⁷⁸ Anonim şirketlerdeki paralel düzenlemeden hareketle, ayrılma akçesinin mahkemece “karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değere göre” hesaplanması gerekmektedir (TTK m. 531).⁶⁷⁹

Gerçek değerden ne anlaşılması gerektiği konusunda ise bir açıklık yoktur.

⁶⁷⁵ Bkz., DEVELİ, s. 466 ve devamı; ÇAMOĞLU, *Çıkarılma*, s. 18; ÇELİK, s. 322.

⁶⁷⁶ YILDIRIM, s. 283; TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 457.

⁶⁷⁷ ADIGÜZEL/İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 205; Aynı yönde bkz., Nil SIZIR, “Ayrılma Akçesi”, nilsizir.av.tr/content/ayrilma-akcesi.pdf (E.T. 05.04.2020), s. 19. Aksi yönde bkz. ŞENER, s. 926.

⁶⁷⁸ ÇELİK, s. 308.

⁶⁷⁹ Aynı yönde bkz., AKER, s. 142; ÇAMOĞLU, *Çıkarılma*, s. 17-18; ORUÇ, s. 224.

Yine burada aşığıda da açıklayacağımız üzere tasfiye bilançosu hükümlerine göre değil, ayrı ve özel bir ayrılma bilançosu düzenlenerek bu bilançoya göre şirketten ayrılan ortağın ayrılma akçesi hesaplanmalıdır. Bununla birlikte, paranın kim tarafından ve nasıl ödeneceğı ile payların geçici olarak şirket tarafından iktisap edilip edilemeyeceğı doktrin ve yargı kararlarına bırakılmıştır.⁶⁸⁰ Esasen bu sorunun çözümü de haklı sebeple fesih davası sonucu çıkarılan ortağa ödenecek miktarın ayrılma akçesi olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceğı noktasındadır. Şirketten ayrılan ortağa ayrılma akçesi ödeneceğinden, TTK m.636/3'e göre şirketten çıkarılması gereken ortağa da ayrılma akçesi ödenmesi gerektiğı şüphesizdir. Bu nedenle burada da limited şirkette ayrılma akçesini düzenleyen TTK'nın 641'inci maddesi kıyasen uygulanmalıdır.⁶⁸¹ Bunun sonucu olarak da ayrılma akçesinin şirket malvarlığı, esas sermaye payının devri veya sermayenin azaltılması hükümlerine göre ayrılan ortağa ödenmesi mümkündür. Paylar, şirket veya üçüncü kişi tarafından iktisap olununcaya kadar sahihsiz kalmakta olup, ayrılma akçesinin borçlusu da şirket tüzel kişiliğidir.⁶⁸² Bununla birlikte her ne kadar TTK m. 531 gerekçesinde "para" ifadesi kullanılmış olsa da esasen burada kanun koyucunun ayrılma akçesinin mutlaka nakit olacağını amaçladığını söylemek güçtür. Ayrılma akçesinin başkaca yöntemlerle ödenmesinin de mümkün olması karşısında, haklı sebeple şirketten çıkarılmada hükmedilen ayrılma akçesinin şirket tarafından mutlaka nakit olarak ödenmesi gerekmemektedir.⁶⁸³

Doktrinde bir görüş, haklı nedenle fesih davasında payın gerçek değerinin ödenmesini çıkarma kararı verilebilmesinin ön şartı olarak görmekte, mahkemece davacı ortağa ait pay bedelini ödemesi için süre verilmesine rağmen ödemenin yapılmaması halinde haklı nedenle şirketin feshine karar verilmesi gerektiğini savunmaktadır.⁶⁸⁴ Bu görüşü savunan yazarlara göre, mahkemenin davacı ortağa

⁶⁸⁰ Bkz., TTK m. 531'in gerekçesinde yer alan açıklamalar.

⁶⁸¹ Anonim şirketlere ilişkin TTK m. 531 düzenlemesinde, niteliğine uygun düştüğü ölçüde limited şirketlerde ayrılma akçesini düzenleyen TTK'nın 641'inci maddesinin kıyasen uygulanması gerektiğı konusunda bkz., **ORUÇ**, s. 226.

⁶⁸² Bkz., aynı doğrultuda **ORUÇ**, s. 227-228.

⁶⁸³ Bkz., bu doğrultuda **DEVELİ**, s. 479. Aksi yönde görüş için bkz., **ORUÇ**, s. 226-227.

⁶⁸⁴ Murat **ORUÇ**, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebeple Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 27, S. 1, 2011, jurix.com.tr (E.T. 09.04.2020), s. 224; **TARHAN**, s. 191; **ÖZDOĞAN DALOĞLU**, s. 126, **MİNELİLER**, s.

payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar vermesi durumunda, bu miktar şirket tarafından ödeninceye kadar fesih davasına devam olunmayacak, bedelin ödenmemesi halinde şirketin feshine karar verilecektir.⁶⁸⁵ Ancak haklı sebeple fesih davası açılması halinde, mahkemece ileri sürülen sebepler yerinde görülür ve davacı ortağın şirketten çıkarılması yönünde karar verilirse mahkemenin davacı ortağa ait ayrılma akçesini de belirlemesi gerekmektedir.⁶⁸⁶ Nitekim madde metnindeki “davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verebilir” hükmü de bunu destekler niteliktedir (TTK m. 636/3).⁶⁸⁷ Bununla birlikte mahkemece davacı ortağın ayrılma akçesinin tespiti ile şirketten çıkarılmasına karar verilmesi halinde mahkemece dava sonuçlandırılmış olduğundan, ayrılma akçesinin ödenmemesi nedeniyle mahkemenin yeniden davayı ele alması ise kanaatimizce mümkün görülmemelidir.⁶⁸⁸ Bu durum ayrı bir alacak davasının konusunu oluşturur.⁶⁸⁹

(4) Birleşme Nedeniyle Şirketten Ayrılma Halinde Ayrılma Akçesi

Şirketin birleşme işlemi nedeniyle ortağın şirketten ayrılması halinde birleşme sözleşmesi ile zorunlu veya seçimlik ayrılma akçesi ödenmesi, TTK m. 141 ile düzenleme altına alınmıştır.⁶⁹⁰ Bu madde ile öngörülen ayrılma akçesinin amacı, bir yandan birleşmeye onay vermeyen ortakları birleşme işlemi ve sonuçlarına mahkûm olmaktan kurtarma iken diğer yandan da birleşmeye onay vermeyen azınlığın birleşme dışında bırakılarak tam hâkimiyetin kurulmasının sağlanmasıdır.⁶⁹¹ Doktrinde bir kısım yazarlar bölünme ve tür değiştirme halinde de şirket ortağına ayrılmanın sonucu olarak ayrılma akçesinin hesaplanıp ödenmesi gerektiğini

111.

⁶⁸⁵ MİNELİLER, s. 111.

⁶⁸⁶ TOPALOĞLU/ÖZER, s. 1957.

⁶⁸⁷ Bkz., aynı doğrultuda ÇAKIR ÇELEBİ, s. 84.

⁶⁸⁸ Buna karşılık haklı sebeple çıkma davasında da mahkemece ayrılma akçesinin ödenebilir olduğunun tespiti gerektiği, ayrılma akçesinin tahsili imkânı bulunmayan hallerde davanın reddi gerektiği konusunda görüş için bkz. ADIGÜZEL/İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 207.

⁶⁸⁹ Aynı doğrultuda bkz., ÇAMOĞLU (TEKİNALP/POROY), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 461.

⁶⁹⁰ Ayrıca bkz., yukarıda “Bölüm II, II, B, 2, c, I” başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

⁶⁹¹ ALTAŞ, *Limited*, s. 770.

savunmaktadır.⁶⁹² Buna karşılık bölünme ve tür değiştirmede birleşmenin aksine ortağın şirketten ayrılmasına ve ayrılma akçesine ilişkin bir düzenleme yapılmadığından birleşmeye ilişkin hükmün kıyasen uygulanmasının mümkün olmadığından çalışmanın ikinci bölümünde bahsetmiştik.⁶⁹³

Ayrılma akçesinin türü nakdî olabileceği gibi pay senedi, tahvil, menkul gibi aynî nitelikte de olabilir. Ayrılma akçesinin nakden ödendiği hallerde, yapılacak ödeme, ortaklık sermayesinin iadesi şeklinde olmamalı, ortaklık bünyesinde serbestçe tasarruf edilebilecek yedek akçelerden ödenmelidir.⁶⁹⁴ Burada ayrılma akçesinin muacceliyet anı birleşmenin hukuken geçerlilik kazandığı yani birleşmenin ticaret siciline tescil edildiği andır.⁶⁹⁵

TTK m. 141'e bakıldığında, ayrılma akçesinin miktarı hesaplanırken bu değer birleşmede devralan şirkette pay ve ortaklık haklarının "*iktisabı ile oluşacak şirket paylarının gerçek değerine denk gelen*" bir ayrılma akçesi ödenmesi öngörülerek TTK m. 641'deki "*esas sermaye paylarının gerçek değerine denk gelen*" ayrılma akçesi ödenmesi düzenlemesi ile paralellik sağlanmıştır. TTK m. 141 gerekçesine bakıldığında bu gerçek değerden ne anlaşılması gerektiği doktrin ve yargı içtihatlarına bırakılmakla beraber hükmün ratio legisi (konuluş amacı) gereğince gerçek değer hesaplanmasında "*yaşayan bir şirketin*" esas alınması gerektiği vurgulanmıştır.⁶⁹⁶ Hiç şüphesiz birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesinin türü, miktarı ve esas alınacak değer konusunda sözleşmede düzenleme yapılabilmesi olanaklıdır. Buna karşılık birleşme sözleşmesinde buna ilişkin bir açıklık yoksa bu halde ayrılma akçesinin belirlenmesinde hangi değer esas alınacağı konusunda doktrinde görüş birliği yoktur. Öğretide *Tekinalp*, burada ifade edilen iktisap edilecek payların gerçek değeri ile kastedilenin, söz konusu payları devralan veya

⁶⁹² Buna karşılık bazı istisnai hallerde seçimlik ayrılma akçesinin bölünmede uygulanabileceği konusundaki görüş için bkz., Ünal **TEKİNALP**, "Birleşmede Ayrılma Akçesi", *Regesta Ticaret Hukuk Dergisi*, C. 2, S. 1, 2012, <https://docplayer.biz.tr> (E.T.03.04.2020), s. 23; **AYHAN/ÖZDAMAR/ÇAĞLAR**, *Şirketler*, s. 613, dn. 581.

⁶⁹³ Bkz. Bölüm II, "*Bölünme Halinde Ortaklıktan Çıkma*", "*Tür Değiştirme Halinde Ortaklıktan Çıkma*" başlıkları altında yapmış olduğumuz açıklamalar.

⁶⁹⁴ TTK m. 141/1'in gerekçesi.

⁶⁹⁵ **KOŞER**, s. 382.

⁶⁹⁶ Bu değer belirlenirken birleşmeye katılan tüm şirketlerin aynı gün yaşayan değerinin dikkate alınması gerektiği konusunda bkz., **BORA**, s. 39.

yeni kurulan ortaklığın pay değeri olduğunu ifade etmektedir.⁶⁹⁷ *İpekel Kayalı* ise, hâkimiyetin hukuka aykırı kullanımı hallerinde TTK 208 uyarınca esas alınan varsa borsa değeri, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa gerçek değer veya mahkemece genel kabul gören yöntemle göre hesaplanacak değer, birleşme halinde ayrılma akçesi belirlenirken de esas alınması gerektiğini savunmaktadır.⁶⁹⁸ Birleşme halinde, ayrılma akçesinin yine gerçek değer üzerinden hesaplanması gerekmektedir. Şirket birleşmelerinde esas alınan bilançonun ayrılma akçesi belirlenirken de dikkate alınması gerekmektedir. Bununla birlikte birleşme sözleşmesi ile bilanço tarihi arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançodan sonra birleşmeye katılan şirket malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmişse, ara bilanço çıkarılması zorunluluğu öngörülmüştür (TTK m. 144/1). Dolayısıyla ara bilanço çıkarılması halinde de bu ara bilançonun ayrılma akçesinin hesaplanmasında dikkate alınması gerekmektedir.⁶⁹⁹

Birleşme halinde ayrılma akçesinin kural olarak devralan veya yeni kurulan şirket tarafından ödenmesi gerektiği genel kabul görmektedir.⁷⁰⁰ Nitekim birleşmede ayrılma akçesi devrolunan şirket ortaklarına tanınan bir haktır.⁷⁰¹ Bununla birlikte birleşme sözleşmesinde kararlaştırılması halinde, ayrılma akçesinin, devralan şirket ya da yeni kurulan şirket ortaklarının biri veya tümü tarafından ödenmesi de mümkündür.⁷⁰²

c) Ayrılma Akçesinin Muacceliyeti

Ayrılma akçesi kural olarak ortağın şirketten ayrılması ile muaccel olmakta olup, bu an şirketten ayrılmanın hukuken geçerlilik kazandığı andır.⁷⁰³ Dolayısıyla ayrılmanın gerçekleştiği, yani sözleşme çıkma halinde bu bildirimin şirkete ulaşması ile, genel kurul kararı ile şirketten çıkarılma halinde genel kurul kararının şirketten çıkarılan ortağa bildirilmesiyle; ayrılma bir mahkeme kararına bağlı ise mahkeme

⁶⁹⁷TEKİNALP, *Birleşmede Ayrılma Akçesi*, s. 23.

⁶⁹⁸İPEKELKAYALI, s. 268-269.

⁶⁹⁹BORA, s. 44.

⁷⁰⁰TEKİNALP, *Birleşmede Ayrılma Akçesi*, s. 22; KOŞER, s. 381.

⁷⁰¹COŞTAN, s. 171; ÖZTÜRK ALMAÇ, s. 124; İPEKELKAYALI, s. 253.

⁷⁰²BORA, s. 43.

⁷⁰³TTK m. 642 gerekçesinde yer alan açıklamalar. Ayrıca bkz., ÇAMOĞLU (TEKİNALP/POROY), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 459; ŞAHİN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 857.

kararının kesinleştiği tarih itibariyle ayrılma akçesi de muaccel olacaktır.⁷⁰⁴ Ancak TTK m. 642 düzenlemesi ile bu kural şirket lehine yumuşatılarak muaccel olma anı farklı düzenlenmiştir.⁷⁰⁵

6762 sayılı eTTK'den farklı olarak 6102 sayılı TTK'nın 642'nci maddesi ile ayrılma akçesinin ne zaman muaccel olacağı düzenleme altına alınmıştır.⁷⁰⁶ Mevcut düzenlemeye göre, ayrılma akçesi; şirket kullanılabilir bir öz kaynak üzerinde tasarruf ediyorsa, ayrılan kişinin sermaye payları devredilebiliyorsa, esas sermaye ilgili hükümlere göre azaltılmışsa, ayrılma ile muaccel olur. Burada her ne kadar muacceliyetten bahsedilmişse de burada ifade edilmek istenen ödeme olgusu olup, bu üç varsayımda ayrılma akçesinin derhal ödenmesi gerekirken, bu kaynaklar ayrılma tarihinde mevcut değilse muacceliyet bu kaynakların sağlandığı tarihten başlar.⁷⁰⁷ Bu üç kaynaktan ayrılma akçesi karşılanamamışsa bu halde ödenmeyen kısım şirkete karşı bütün alacaklardan sonra gelen adi bir alacak haline gelip, bu kısım yıllık öz kaynak tutarının tespiti ile muaccel hale gelmektedir (TTK m. 642/3).⁷⁰⁸

6335 sayılı Kanunla değişiklik yapılmadan önce söz konusu hüküm şirket malvarlığında kullanılabilir öz kaynak belirleme, bu yetmiyorsa ne kadar sermaye azaltılması yetkisini işlem denetçisine vermektedir.⁷⁰⁹ 6335 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle birlikte işlem denetçisi kaldırıldığından artık bu yetki de şirkete ait olacaktır.⁷¹⁰ Mahkemece ayrılma akçesinin tespiti bilirkişi marifetiyle yapılması gerekmekte olup, şirket tarafından ayrılma akçesinin hesaplaması halinde de bu

⁷⁰⁴ ORUÇ, s. 227.

⁷⁰⁵ PULAŞLI, Şerh, s. 2795.

⁷⁰⁶ Bkz., TTK m. 642'nin gerekçesi.

⁷⁰⁷ ÇAMOĞLU, Çıkma II, s. 252.

⁷⁰⁸ Ayrıca bkz., ÇAMOĞLU, Çıkma II, s. 252. Buna karşılık TTK'nın 642'nci maddenin son fıkrası düzenlemesinin ayrılma akçesinin payın devri yahut şirkete ait öz kaynaklardan karşılanamaması hallerinde uygulama alanı bulacağı konusunda bkz., YILDIZ, Limited, s. 162. Bununla birlikte şirketten ayrılan ortağın şirketle olan mali ilişkisinin kendisine ayrılma akçesi verilmesi ile sona ereceği bu doğrultuda henüz bu bedel ödenmedikçe şirket ortağının kar payı alma hakkına sahip olduğu konusunda bkz., BAŞTUĞ, s. 91.

⁷⁰⁹ 6335 sayılı Kanunla değişiklik yapılmadan önceki madde metni şu şekildedir: “İşlem denetçisi kullanılabilir öz sermaye tutarını belirler. Bu tutar ayrılma akçesinin ödenmesine yetmiyorsa, işlem denetçisi esas sermayeden ne tutarda indirim yapılması gerektiğini de gösterir.” bkz., mevzuat.tbmm.gov.tr (E.T. 24.03.2020).

⁷¹⁰ Bu yetkinin hali hazırda müdürlerde olduğu ancak hak ihlalinin önüne geçilmesi için mutlaka bilirkişi ataması gerektiği konusunda bkz., CENKÇİ, s. 19.

tespitin bilirkişi marifetiyle sağlanması gerekmektedir.⁷¹¹

Ayrılma akçesi kural olarak ayrılma ile muacceliyet kazanacağından, muacceliyet kazandığı tarihten itibaren fiili ödeme tarihine kadar yasal faiz de işletilmesi gerektiğini savunan görüş mevcuttur.⁷¹² Buna karşılık TTK'nın 642'nci maddesinin ikinci fıkrası 6335 sayılı Kanun ile mülga edilmeden önceki düzenlemesine bakıldığında madde gerekçesinde şirkete ayrılma payına faiz işletilmemesi ve öz sermaye (kaynak) belirleninceye kadar ödemede bulunmama kolaylığı sağlandığı açıkça belirtilmişti.⁷¹³ İşlem denetçisinin kaldırılması nedeniyle mülga olan TTK'nın 642/2'nin gerekçesine bakıldığında, şirketin faiz ödememesi ve ayrılma akçesini ödemeye yetecek öz kaynağının belirleneceği ana kadar şirkete sağlanan kolaylığın hala mevcut olup olmadığı konusu ise net değildir. Nitekim doktrinde Yıldız, TTK'nın 642/3'üncü maddesini açıklarken ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmının şirkete karşı diğer tüm alacaklardan sonra gelen faizsiz bir alacak olduğunu ifade etmiştir.⁷¹⁴ Ayrılma akçesinin mahkeme aracılığıyla hesaplanmasında, faiz konusunda herhangi bir talep olmadan, talebin aşıl原因 olarak mahkemece faize hükmedilmesinin doğru olmayacağı kanaatindeyiz. Bununla birlikte söz konusu maddenin getiriliş amacının şirkete ayrılma akçesi konusunda kolaylık sağlanması olduğu gözetildiğinde, ayrılma akçesinin şirket tarafından hesaplanıp ödeneceği hallerde, bu alacağın faizsiz bir alacak olduğunun kabulü gerekmektedir.⁷¹⁵ Bununla birlikte ayrılma akçesi muaccel hale geldikten sonra mütemerrit hale düşürülen şirketten temerrüt faizi istenebilmesi ise olanaklıdır.⁷¹⁶

Bunun yanı sıra çıkmaya katılma halinde, eşit işlem ilkesi gereği çıkmaya katılan ortakların ayrılma akçesi hesaplanırken de aynı ölçütlerin esas alınması

⁷¹¹ Şükrü, **YILDIZ**, İbrahim, **ÖZBAY**, Mustafa Serdar, **ÖZBEK**, "Limited Şirketler Hukukunda Ayrılma Akçesi Konusunda Tahkime Başvurulması ve Konu Hakkında Verilen Hakem Kararlarının İcrasına İlişkin Hukukî Sorunlar", *EBYÜHFD*, C. XXII, S. 3-4, 2018, s. 450.

⁷¹² **ORUÇ**, s. 227, **KAYA**, *Ayrılma*, s. 133, **YILDIZ (ÖZBAY/ÖZBEK)**, s. 451. Buna karşılık mehz kanun ve esas sermayeye faiz işletilemeyeceği kuralından hareketle ayrılma akçesine faiz işletilemeyeceği yönündeki görüş için bkz., **CENKÇİ**, s. 32.

⁷¹³ Bkz., TTK 642/2 (mülga) gerekçesi için bkz., mevzuat.tbmm.gov.tr (E.T. 24.03.2020).

⁷¹⁴ Bkz., **YILDIZ**, *Limited*, s. 162-163.

⁷¹⁵ **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 461. Nitekim burada ifade edilenin kapital faiz olduğu, esas sermayeye faiz yürütülemeyeceği konusunda bkz. **ŞENER**, *Limited*, s. 933.

⁷¹⁶ **ŞENER**, *Limited*, s. 933; **CENKÇİ**, s. 32; **YILDIZ (ÖZBAY/ÖZBEK)**, s. 451.

gerekmektedir.⁷¹⁷ Kural olarak, çıkmaya katılma kurumu çerçevesinde ayrılan ortakların talep hakları, sıralama bakımından eşit olduğundan ve ödemede ortaklardan birine öncelik verilmesi mümkün olmadığından bir aylık katılma hakkını kullanma süresi dolmadan, ilk olarak bildirimde bulunan veya dava açan ortağa ödeme yapılması da mümkün değildir.⁷¹⁸

(1) Ayrılma Akçesinin Şirket Malvarlığından Ödenmesi

Limited şirket kullanılabilir öz kaynakları üzerinde tasarruf ediyorsa ayrılma akçesi, ayrılma ile muaccel olur [(TTK m. 642/1,(a)]. Şirketin öz kaynaklar üzerinde tasarruf etmesinden maksat şirketin ayrılan ortağın ayrılma akçesini şirket öz kaynaklarından karşılayacak kadar öz kaynağa sahip olmasıdır.⁷¹⁹ Serbestçe kullanılabilir öz kaynaktan maksat, şirketin esas sermaye, blokeli yedek akçeler⁷²⁰ ve TTK m. 520’de öngörülen değerleri aşan bir malvarlığına sahip olmasıdır.⁷²¹

Öz kaynaklar ayrılma akçesini karşılayacak miktarda değilse bu halde sermayenin azaltılması hükümlerine göre ayrılma akçesinin ödenmesi gerekmektedir. Bu halde sermayenin azaltılması kararının sicile tescil edildiği andan itibaren, ayrılma akçesi muaccel olacaktır.⁷²²

(2) Ayrılma Akçesinin Payın Devri Suretiyle Ödenmesi

Ayrılma akçesinin ayrılma ile muaccel olabilmesi, için payını devrederek ayrılacak ortağın esas sermaye payının devredilebilir olması gerekmektedir. Bundan anlaşılması gereken ise, ayrılma akçesinin muaccel olabilmesi için şirket ortağının şirketten ayrılması gerekmekte olup, ortak şirketten ayrılmadıkça ayrılma akçesi de

⁷¹⁷ SAHİN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 854.

⁷¹⁸ SAHİN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 854.

⁷¹⁹ SAHİN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 857; YILDIZ (ÖZBAY/ÖZBEK), s. 449.

⁷²⁰ Bu kavramın, şirket sözleşmesi veya genel kurul kararı ile herhangi bir amaca özgülenmemiş olan yedek akçeleri ifade ettiği konusunda bkz., BORA, s. 43, dn. 99. Kanaatimizce burada ifade edilmek istenen şirket sözleşmesinde belirli bir yer ve tahsis amacı öngörülmemiş sözleşmesel yedek akçelerdir. Serbestçe kullanılabilir öz kaynağın, esas sermaye, genel kanuni yedek akçenin kısıtlı yani şirket esas sermayesinin yarısına kadar olan kısım ile şirketin iktisap ettiği, kendi payları karşılığında ayırdığı yedek akçeler dışında kalan, belirli amaca özgülenmiş isteğe bağlı yedek akçelerin de dâhil olduğu öz kaynakları ifade ettiği konusunda bkz., CENKÇİ, s. 20.

⁷²¹ SENER, *Limited*, s. 930; YILDIZ (ÖZBAY/ÖZBEK), s. 449.

⁷²² SAHİN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 857.

muaccel hale gelmeyecektir.⁷²³ Bu doğrultuda şirket tarafından öncelikle payın devri olanağı araştırılmalı, bu olanak mevcutsa payın devri prosedürüne uyulmalı ve genel kurul tarafından payın devrine onay verilmelidir.⁷²⁴

Ayrılma akçesinin payın gerçek değeri üzerinden hesaplanıp ödenmesi gerekmektedir. Bu durum karşısında payın devrinde taraflar sözleşme serbestisi gereği daha düşük bir bedel üzerinde anlaşabilecekler midir? Öğretide *Tekinalp*, şirket sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadıkça payın devrinde mutlaka gerçek değer üzerinden devir gerekli değilken payın gerçek değeri üzerinden ayrılma akçesinin ödenmesi gerektiğini savunmaktadır.⁷²⁵ TTK m. 641/2 düzenlemesi şirket esas sözleşmesi ile ayrılma akçesinin miktarı ve ödeniş biçimi ile ilgili düzenleme yapılmasına cevaz vermektedir. Bununla birlikte, payın devri yoluyla ayrılma akçesinin ödenmesine ilişkin 642'inci madde düzenlemesi ayrılma akçesinin muacceliyetine ilişkin olup, taraflar arasında pay devri sözleşmesinde farklı bir bedelin kararlaştırılmasına sözleşme özgürlüğü çerçevesinde cevaz vermek gerektiği kanaatindeyiz.

Payların üçüncü kişilere devredilerek ayrılma akçesinin ödenmesi halinde ayrılma akçesi, payın devredilebilir olduğu andan itibaren muaccel hale gelmektedir.⁷²⁶ Payın devredilebilir olmasından ne gerektiği konusunda madde metninden ve gerekçeden bir sonuca ulaşılamamaktadır. Öğretide *Cenkci*, payın devredilebilir olmasından, satın almaya hazır, teklif veren üçüncü kişilerin varlığının değil, payın devri için gereken yasal koşulların gerçekleşmesinin, bu doğrultuda genel kurulun pay devrine onayını da içeren şekli sürecin kastedildiği görüşündedir.⁷²⁷

Payın devri suretiyle ayrılma akçesinin ödenmesi halinde pay, üçüncü bir

⁷²³ Bkz., TTK m. 642'nin gerekçesi.

⁷²⁴ **KAYA**, *Ayrılma*, s. 138. Ayrıca bkz., TTK m. 642'nin gerekçesi.

⁷²⁵ Aynı doğrultuda **KAYA**, *Ayrılma*, s. 138. "...Bilirkişi kurulu tarafından düzenlenen raporda şirketin aktifinin rayiç değerlerinin tespiti yapılarak çıkma payının hesaplanmış olmasına, işbu davada hükmedilen devir bedeli olmayıp ayrılma akçesi olmasına, ayrılma akçesinin payını devretmeden ortaklığı terk eden yani çıkan veya çıkarılan ortağa ödenecek olmasına göre..." **Y. 11. HD'nin, 15.05.2017 tarih, E. 2015/15797, K. 2017/2896 sayılı ilamı.**

⁷²⁶ **YILDIZ (ÖZBAY/ÖZBEK)**, s. 449; **ŞAHİN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 857. Burada payın devredilebilir olduğu olmasından üçüncü kişinin basit bir icapta bulunmasının anlaşılmaması, uygun, somut ve ciddi bir teklifin varlığının gerektiği konusunda bkz., **ŞENER**, *Limited*, s. 931.

⁷²⁷ **CENKÇİ**, s. 24.

kişiyi veya şirket ortaklarına devredilebilecektir.⁷²⁸

(3) Ayrılma Akçesinin Sermayenin Azaltılması Yoluyla Ödenmesi

Limited şirket esas sermayesinin azaltılması TTK m. 592’de düzenleme altına alınmıştır. Söz konusu hükümde bu konuda anonim şirketlere atıfta bulunulmuştur.⁷²⁹ Bununla beraber aynı maddede esas sermayenin azaltılması şirketin borca batık olması halinde, bilançonun düzeltilmesi maksadıyla ve şirket esas sözleşmesindeki ek ödeme yükümlülüklerinin tamamen ödenmiş olması halinde mümkün olduğu düzenleme altına alınmıştır. Sermayenin azaltılması esasen bir sözleşme değişikliği olduğundan bu durumun tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir (TTK m. 589/2).

Ayrılma akçesi payın devri suretiyle ödenemiyorsa yahut şirketin ayrılma akçesini ödeyecek serbestçe tasarruf edilebilir öz kaynağı yoksa bu halde ayrılma akçesinin, sermayenin azaltılması yoluna gidilmesi suretiyle ödenmesi zorunlu olmaktadır [(TTK m. 642/1,(c)].⁷³⁰ Bununla birlikte sermayenin azaltılması hükümlerine göre ayrılma akçesi ödeniyorsa bu halde ayrılan ortağın itfa edilen payı karşılığında itfa bedeli ayrılma akçesi olarak ödenebileceği gibi, yedek akçeler veya defter kârından da ödeme yapılabilmesi mümkündür.⁷³¹

Öz kaynaklar ayrılma akçesini karşılamaya yetmediğinde sermayenin azaltılması suretiyle ayrılma akçesinin ödenmesi gerekmele birlikte, ayrılma akçesi esas sermaye ilgili hükümlere göre azaltılmışsa, sermaye azaltımı kararının sicile tescili ile muaccel olur.⁷³² Nitekim sermayenin azaltılması kararı, ticaret siciline tescil edildiği andan itibaren muaccel hale gelir.⁷³³

⁷²⁸ KAYA, *Ayrılma*, s. 139.

⁷²⁹ Bu konuda detaylı bilgi için bkz., TTK m. 473 ve devamı maddeleri.

⁷³⁰ YILDIZ (ÖZBAY/ÖZBEK), s. 451.

⁷³¹ KAYA, *Ayrılma*, s. 137.

⁷³² Sermaye azaltımı kararının ticaret siciline tescil edildiği andan itibaren alacağın muaccel olacağı konusunda bkz., ŞAHİN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 857; TOPALOĞLU/ÖZER, s. 1962; YILDIZ (ÖZBAY/ÖZBEK), s. 449.

⁷³³ Sermaye azaltımı kararının ticaret siciline tescil edildiği andan itibaren alacağın muaccel olacağı konusunda bkz., YILDIZ (ÖZBAY/ÖZBEK), s. 449; ŞAHİN, *Çıkma Çıkarılma*, s. 857. Buna karşılık şirketten ortağın ayrılmasının hukuken kesinleştiği anda alacağın muaccel olduğu, hükümden sermaye azaltımı kararının tescil ve ilanı gibi prosedürler tamamlanıncaya kadar ayrılan ortağa her hangi bir ödeme yapılmaması gerektiğinin anlaşılmasının zorunlu olduğu konusunda bkz., BAŞTUĞ, s. 99-100.

Bununla birlikte doktrinde bazı yazarlar çıkma ve çıkarılmanın mahkeme kararına dayandığı hallerde sermayenin azaltılması konusunda genel kurulda bu yönde bir karar alınmasına gerek olmadığını savunmaktadırlar.⁷³⁴

d) Ayrılma Akçesini Karşılacak Kaynak Bulunmaması Hali

Ayrılma akçesi kanunen öngörülen üç kaynaktan birisinden karşılanmak zorunda olup, tarafların ayrılma akçesinin kaynağına ilişkin emredici hükme aykırı anlaşmalar geçersiz olup, ayrılma akçesinin türü, miktarı gibi hususlar ise serbestçe belirlenebilecektir.⁷³⁵ Ayrılma akçesi, TTK'nın 642'nci maddesinde sayılan kaynaklardan biri ayrılma tarihinde mevcutsa, ayrılma ile ayrılma akçesi de muaccel hale gelir. Şayet ayrılma tarihinde bu kaynaklardan herhangi biri mevcut değilse bu kaynakların sağlandığı tarihten itibaren ayrılma akçesi muaccel olacaktır.⁷³⁶

Ayrılma akçesinin bu üç kaynaktan birinden karşılanması mümkündür. Bu kaynaklar arasında bir sıralama yoktur.⁷³⁷ Bununla birlikte, ayrılma akçesinin öncelikle payın devri, bu mümkün olmadığı takdirde öz kaynaklardan karşılanması ve en son çare olarak da sermayenin azaltılması yoluyla ödenmesi gerektiği savunulmaktadır.⁷³⁸

Ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmı, ayrılan ortağa, şirkete karşı diğer alacaklılardan sonra gelen bir alacak oluşturur. Bu husus yıllık raporda kullanılabilir öz kaynak tutarının tespiti ile muaccel hale gelecektir (TTK m. 642/3). Yani bundan anlaşılması gereken bu halde bilanço kârının varlığı halinde bu kâr paylaştırılması ve yedek akçelere ayrılması mümkün olmayıp ödenmeyen ayrılma akçesine tahsisinin zorunlu olduğudur.⁷³⁹ TTK m. 642/3'te öngörülen diğer alacakların öncelikli

⁷³⁴ Haklı sebeple fesih davasında davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilmesi halinde ayrılma akçesinin sermayenin azaltılması hükümlerine göre ödenmesi durumunda genel kurul kararına gerek olmadığı yönünde bkz., **ORUÇ**, s. 230.

⁷³⁵ **ÇAMOĞLU (POROY/TEKİNALP)**, *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 461; **ÇAMOĞLU**, *Çıkarılma*, s. 19.

⁷³⁶ **ŞENER**, *Limited*, s. 934; **YILDIZ (ÖZBAY/ÖZBEK)**, s. 450.

⁷³⁷ **CENKÇİ**, s. 16. Ayrıca mahkemenin bu yöndeki hükmünün tespit hükmü niteliğinde olduğundan icraya konulamayacağı yönünde bkz., **CENKÇİ**, s. 21.

⁷³⁸ **ŞAHİN**, *Çıkma Çıkarılma*, s. 857; **CENKÇİ**, s. 16, **TOPALOĞLU/ÖZER**, s. 1963.

⁷³⁹ **TOPALOĞLU/ÖZER**, s. 1963.

olduğuna ilişkin bu kural, özellikle iflas ve tasfiye halinde uygulanacaktır.⁷⁴⁰ Şirketin olağan faaliyetlerine devam ederken şirketten ayrılması halinde diğer alacaklılar ile arasında böyle bir sıralama bulunmamaktadır.⁷⁴¹

Bununla birlikte doktrinde mahkemenin şirketten çıkarmaya karar verebilmesi için TTK 642’de gösterilen kaynaklardan birisi ile ayrılma akçesinin karşılanabilir olduğunun belirlenmesi gerektiğini savunan yazarlar mevcuttur.⁷⁴² Hatta ayrılma akçesinin ödenemeyeceği durumlarda açılan haklı nedenle fesih davasında şirketten çıkmaya yönelik kararın alternatif çözüm olma niteliği taşımadığı, bu durumda talebin TTK 636/3 anlamında haklı nedenle fesih talebi olarak ele alınması gerektiğini savunan bir görüş de mevcuttur.⁷⁴³ Buna karşılık TTK’nın 642’nci maddesinde muacceliyetten kastedilenin ödeme olgusu olduğunu ifade etmiştik. Dolayısıyla ayrılma tarihinde TTK’nın 642’nci maddesindeki kaynaklardan herhangi birinden karşılanamıyor olsa da, payın devredilebilir olması, öz kaynak yetersizliği halinde yeterli öz kaynağa kavuşulması halinde ayrılma akçesi ödenecek olup, mahkemenin kaynakların mevcut olup olmadığını ve ayrılma akçesinin ödenebilecek durumda olup olmadığını inceleme zorunluluğu mevcut değildir.⁷⁴⁴ Şirket ayrılma akçesini bu üç kaynaktan birinden ödeyebilecek olup, mahkemece ayrılma akçesinin tespit edilmesi halinde mahkemenin ayrılma akçesinin hangi kaynaktan karşılanacağını belirleme yetkisi bulunmamaktadır.⁷⁴⁵

e) Ayrılma Akçesinde Zamanaşımı

Ayrılma akçesi istem hakkı, ayrılan ortağın şirketten ayrılması ile muaccel hale gelen ve şirkete karşı ileri sürülebilen bir alacak hakkıdır. Ancak TTK’da ayrılma akçesinin muaccel olmasından sonra bu hakkın şirkete karşı ileri sürülebilmesi için herhangi bir zamanaşımı süresi öngörülmemiştir. Bununla birlikte doktrinde

⁷⁴⁰ŞENER, *Limited*, s. 932.

⁷⁴¹TOPALOĐLU/ÖZER, s. 1963.

⁷⁴²ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 158; ADIGÜZEL/İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 205.

⁷⁴³CENKÇİ, s. 39.

⁷⁴⁴YILDIZ (ÖZBAY/ÖZBEK), s. 452; TOPALOĞLU/ÖZER, s. 1964. Aynı yönde bkz., ÇAMOĞLU (TEKİNALP/POROY), *Ortaklıklar Hukuku II*, s. 461.

⁷⁴⁵Bkz., CENKÇİ, s. 16. Aksi yönde ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 158. Payların karşılığının nakit olarak mı yoksa başka şekilde mi ödeneceğine mahkemenin karar vermesi gerektiği konusunda bkz., ÇELİK, s. 312.

zamanaşımı süresi konusunda ittifak olmamakla birlikte alacak hakkı niteliği dolayısıyla ayrılma akçesinin zamanaşımına tâbi olduğu savunulmaktadır. Bu doğrultuda TBK m. 147/4 hükmünde öngörüldüğü üzere, her ne kadar ortaklık sıfatı sona erdikten sonra hak kazanılmış olsa da ortaklık alacağı olduğundan bahisle beş yıllık zamanaşımı süresine tâbi olduğunu savunanlar olduğu gibi,⁷⁴⁶ ortaklık ilişkisi sona ermiş olduğundan TBK m. 146 uyarınca on yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğunu savunanlar da mevcuttur.⁷⁴⁷

Kanaatimizce ayrılma akçesi hakkında, ortaklık sıfatı sona ermesi nedeniyle ortaya çıkan ve ayrılma ile muaccel hale gelen bir hak olduğundan, kanunda daha kısa bir zamanaşımı süresi de öngörülmediğinden genel zamanaşımı süresi olan on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerekmektedir.⁷⁴⁸ Ayrılma akçesine mahkemece hükmedilmesi halinde ilam zamanaşımı olan on yıllık sürenin uygulanması gerektiği kanaatindeyiz.

3. Şirketten Ayrılan Ortağın Payının Şirket Tarafından İktisap Edilmesi

Şirketten ayrılma ile birlikte şirketten ayrılan ortağın pay üzerindeki tüm hakları ortadan kalkmakta olup, ayrılma akçesinin ayrılan ortağa ödenmesi anına kadar paylar sahipsiz konumda olduğundan bu paylara ilişkin hak ve yükümlülükler de donmaktadır.⁷⁴⁹ Bununla birlikte, ayrılma bunun hukuken kesinleştiği tarih itibarıyla gerçekleşmektedir. Şirketin bu paylar üzerinde sadece payların iktisabı, devir ve itfa yetkisi olduğundan, bu işlemler gerçekleşene kadar şirket, payın sağladığı hak ve yükümlülüklerden faydalanamaz.⁷⁵⁰

Şirketin kendi paylarını iktisap etmesi çerçevesinde ayrılan ortağın payını iktisap edip etmeme konusunda da şirket serbesttir.⁷⁵¹ Çıkma hakkının kullanılması

⁷⁴⁶ŞENER, *Limited*, s. 934; KAYA, *Ayrılma*, s. 140; CENKÇİ, s. 34, YILDIRIM, s. 341.

⁷⁴⁷Ayrılma akçesi alacağının bu alacağın muaccel olduğu tarihten itibaren genel zamanaşımı süresi içerisinde talep edilebilmesinin mümkün olduğu hususunda bkz.,ŞENER, *Limited*, s. 934;DEVELİ, s. 485; ÖZTÜRK DİRİKKAN, s. 159.

⁷⁴⁸Bkz., aynı yönde DEVELİ, s. 485.

⁷⁴⁹BAŞTUĞ, s. 92; CENKÇİ, s. 11. Buna karşılık genel kabul gören görüşün, ortağa ait payın geçici olarak şirket tarafından kazanılmış olacağı ancak paya bağlı hakların ve borçların donmuş durumda olacağı yönünde bkz., BEŞOK, s. 120.

⁷⁵⁰BAŞTUĞ, s. 92; CENKÇİ, s. 11.

⁷⁵¹PULAŞLI, *Şerh*, s. 2795.

sonucu şirketten çıkan ortağın payı üçüncü bir kişi ya da diğer şirket ortak ya da ortakları tarafından üstlenilmezse bu halde çıkan ortağa ait pay, TTK m. 612/2 uyarınca iktisap edilebilecektir.⁷⁵² TTK m. 612 düzenlemesine göre şirket, kendi esas sermaye paylarını, sadece, bunları alabilmek için gerekli tutarda serbestçe kullanabileceği öz kaynaklara sahipse ve alacağı payların itibarı değerlerinin toplamı esas sermayenin yüzde onunu aşmıyorsa iktisap edebilir (TTK m. 612/1). Şirket sözleşmesinde öngörülen veya mahkeme kararıyla hükme bağlanmış bulunan bir çıkma veya çıkarılmanın varlığı halinde, şirket kendi esas sermaye paylarını alabilecek tutarda serbestçe kullanabileceği öz kaynaklara sahipse ve bu alacağı payların itibarı değerlerinin toplamı da sermayenin yüzde onunu aşmıyorsa iktisap edilebilecektir (TTK m. 612/2). Çıkma ve çıkarılma dolayısıyla esas sermaye payının şirket tarafından iktisabı halinde yüzde yirmiyi aşan miktarda iktisap edilen esas sermaye payları iki yıl içinde elden çıkarılır ya da sermayenin azaltılması yoluyla itfa edilir(TTK m. 612/2, c. son).⁷⁵³

Payın itfası nedeniyle diğer ortaklara bu paydan payları oranında gerekli dağıtımlar yapılır ve pay defterinde değişiklik yaratan bu durumun da ticaret siciline tescil ve ilanı gerekir.⁷⁵⁴

Anonim şirketlerde de şirketin kendi esas sermaye paylarının onda birini aşan oranda iktisabı yasaklanmıştır (TTK m. 379/1). Bununla birlikte TTK m. 382’de şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisabı yasağının istisnaları öngörülmüştür. Doktrinde haklı sebeple fesih davası sonucu davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilmesinin, kanuni satın alma yükümlülüğünden kaynaklandığı gerekçesiyle, sermayenin onda birini aşan iktisapların da geçerli olacağı kabul edilmektedir.⁷⁵⁵ Bununla birlikte, limited şirketlerin aksine çıkma ve çıkarılmadaki gibi ayrı bir iktisap sınırı anonim şirketlerde öngörülmemiştir.

⁷⁵²ŞENER, *Limited*, s. 920.

⁷⁵³İtfa, sermayenin azaltılması hükümlerine göre esas sermaye payının yok edilmesini ifade eder.

⁷⁵⁴Nitekim sermayenin azaltılması esas sözleşme değişikliğini gerektirdiğinden TTK m. 589/2 uyarınca şirket sözleşmesindeki her değişikliğin de tescil ve ilanı gerekecektir. Ayrıca bkz., KAYA, *Ayrılma*, s. 136.

⁷⁵⁵ORUÇ, s. 229.

SONUÇ

Limited şirketler, sermaye şirketleri arasında yer alan, özellikle ortaklar arası ilişkiler nedeniyle şahıs şirketleriyle benzer bazı özellikleri de bulunan bir şirket türüdür. Şirkette pay sahibi olan ortak, getirmekle yükümlü olduğu sermaye ile sınırlı olarak şirkete karşı sorumlu olur. Bunun dışında limited şirketin sermaye şirketi olması nedeniyle, ortakların üçüncü kişilere karşı sorumluluğu da bulunmamaktadır. Şirket ortağı olmanın ortağa bir takım haklar sağlamasının yanı sıra şirkete karşı da borç ve yükümlülükler yüklemesi gibi mali sonuçları da vardır. Ortağın şirkete getirmekle yükümlü olduğu sermaye, şirket sözleşmesinde öngörülmesi halinde ek ve yan ödeme yükümlülükleri bunlardan bazılarıdır. Bunun dışında limited şirket ortakları, her ne kadar şirket borçlarından sorumlu olmasa da kamu borçlarının şirketten tahsil edilememesi durumunda, şirketin kanuni temsilcileri ile ortakların kamu borçları nedeniyle şahsi malvarlıkları ile sorumlulukları söz konusu olacaktır.

Şirkette ortaklık sıfatının kazanılması, kuruluşta, sermaye artırımında, ve birleşme, bölünme, tür değiştirme gibi yapısal değişikliklere gidilmesi halinde, bu durumların sicile tescili ile birlikte kazanılmış olur.

Şirket başarısı, ticari hayatın ve şirket faaliyetlerinin daha sağlıklı yürütülebilmesi açısından ortaklar arası ilişkiler önem arz etmektedir. Bu nedenle her ne kadar limited şirketler sermaye şirketi olsa da, genelde az ortaklı kurulması, ortaklar arası ilişkilerin şirket faaliyetleri açısından önemi nedeniyle bir ortağın şirkette faaliyet yürütmesini imkansız kılan sebeplerin gerçekleşmesi halinde ortağı şirkette kalmaya zorlamak hakkaniyete aykırı olacağı gibi, şirketin faaliyetlerini devam ettirmesini güçleştiren yahut ortaklık ilişkisinin devamını imkansız kılan ortakların da şirkette kalmaya devam etmesi şirketin faaliyetlerini olumsuz etkileyecektir. Bu nedenle, limited şirketlerde ortaklıktan çıkma ve çıkarılma müessesesine yer verilmiştir.

Limited şirketlerde ortaklık sıfatının yitirilmesi halleri ise genel olarak, ölüm, çıkma, çıkmaya katılma, çıkarılma ve payın devri halleridir. Ortağın ölümü ile ortaklık sıfatının sona ermesinde ölümle birlikte, payın devrinde genel kurulun devre onay vermesi yahut onay vermiş sayılması ile, diğer çıkma çıkarılma hallerinde ise

şirketten ayrılma bir bildirimle bağlı ise bu bildirim yapıldığı, mahkeme kararına bağlı ise bu kararın kesinleşmesi ile ortaklık sıfatı ve buna bağlı olarak ortağın şirketteki hakları ve borçları sona ermiş olacaktır.

Limited şirkette bir ortağın ölümü halinde, ortağın pay sahipliği sıfatı ölümle birlikte sona erecek, TTK m. 596 hükmü gereği ortağa ait pay ortağın mirasçılarına geçecektir. Bununla birlikte TTK m. 596 uyarınca ölüm dışında payın kanunen geçişi hallerinde de, şirketin payı devralacak üçüncü bir kişi göstermesi halinde şirketin red hakkını kullanması ile birlikte yeni edinen pay sahibi de şirketten çıkmış olacaktır.

Ortaklık sıfatının yitirildiği durumlardan ilki şirketten çıkmadır. Şirketten çıkma, şirket sözleşmesinde öngörülmesi halinde veya haklı sebeple ortağın şirketten çıkmaya yönelik dava açması ile mümkündür (TTK m. 638). Limited şirket sözleşmesinde çıkma sebepleri öngörülmesi halinde şirket ortağı bu sebeplerden bir ya da bir kaçına dayanarak şirkete bildirimde bulunmak suretiyle şirketten çıkma hakkına sahiptir. Bu hak bozucu yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğundan, bildirim şirketin varmasıyla birlikte, şirketin kabulüne bağlı olmaksızın, ortağın ortaklık sıfatı iç ilişki bakımından sona ermiş sayılır. Haklı sebeple çıkma davasında ise, ortağın şirketten ayrılması bir mahkeme kararına bağlı olduğundan, mahkeme kararının kesinleşmesi ile birlikte ortaklık sıfatı da sona ermiş olacaktır. Limited şirkette ortağın şirketten çıkma hakkını düzenleyen genel nitelikteki TTK m. 638 hükmü dışında, kanunun başkaca maddelerinde de şirket ortaklarına şirketten ayrılma hakkı tanıyan düzenlemelere yer verilmiştir. Birleşme halinde birleşmeye muhalif olan devrolunan şirket ortağının TTK m. 141 hükmüne göre ayrılma akçesi olarak şirketten ayrılması ile hakimiyetin hukuka aykırı kullanımı halinde şirketler topluluğu hükümlerine göre (TTK m. 202/1, (b) ve TTK m. 202/2) ortağın şirketten çıkması halleri bunlardan bazılarıdır. Bununla birlikte sermaye azatlımı halinde ortağın esas sermaye payının itfası durumunda da paya bağlı olarak ortaklık sıfatı da sona erecektir. Şirket sözleşmesinde çıkarılma sebebi öngörülmeyen ya da haklı sebep bulunmayan durumlarda da ortak, diğer ortakların muvafakati ile şirketten çıkabilir.

TTK m. 638 hükmüne göre ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen bir sebebe dayanarak ya da haklı sebeple çıkma davası açması halinde, durumu öğrenen şirket

müdürlerinin bildirimi üzerine diğer ortak ya da ortaklar çıkmaya katılma hakkını kullanabilirler (TTK m. 639).

Limited şirketten diğer ayrılma durumu ise şirketten çıkarılmadır. TTK m. 640'a göre, şirket sözleşmesinde öngörülmesi halinde, TTK m. 621/1, (h) hükmü gereği genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun alacağı kararın noter aracılığıyla kendisine tebliğinden itibaren şirketten çıkarılmış olur. Buna karşılık çıkarılan ortak, çıkarma kararının iptalini isterse bu halde mahkemece davanın reddi halinde, genel kurul kararının tebliği tarihinden itibaren geçmişe etkili bir şekilde ortaklıktan çıkarılmış sayılacaktır. Bununla birlikte şirkete de haklı sebeplerin varlığı halinde ortağın şirketten çıkarılmasını mahkemeden isteme hakkı tanınmıştır. Bu halde de şirket sözleşmesinde öngörülen sebebe dayanılarak çıkarmadaki aynı nisapla alınmış bir genel kurul kararının varlığı gerekmektedir. Yine çıkmada olduğu gibi farklı kurumlar içerisinde, şirkete ortağı şirketten çıkarma hakkı tanıyan düzenlemelere yer verilmiştir. Bunlar kuruluştaki sermaye koyma borcunda temerrüt sonucu ortağın tüm paylarının ıskatı, TTK m. 208 hükmü uyarınca hâkim şirketin bağlı şirketin paylarını satın alma hakkını kullanması, birleşme halinde birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesi öngörülmesi hallerinde, şirket ortağının şirketten çıkarılması mümkündür. Bunun dışında TTK m. 636/3 hükmüne göre haklı sebeple şirketin feshi davası açılması durumunda, mahkemenin kabul edilebilir bir çözüm olarak davacı ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilmesi halinde de ortak, şirketten mahkeme kararının kesinleşmesiyle birlikte çıkarılmış olacaktır. Bunun dışında limited şirket, TTK m. 636'da öngörülen sona erme sebeplerinden birisi ile sona ermişse, şirketin sona ermesi ile birlikte ortaklık sıfatı da sona erecektir.

Limited şirketlerin aksine anonim şirketlerde çıkma ve çıkarılma müessesesine yer verilmemiştir. Buna karşılık anonim şirketlerde de hakimiyetin hukuka aykırı kullanımı halinde şirketler topluluğu hükümlerine göre, birleşmede ayrılma akçesinin öngörülmesi halinde, şirket ortağının tüm payları açısından ıskat prosedürünün uygulanarak şirketten çıkarılması halinde ve TTK m. 531 hükmü gereği açılan haklı sebeple fesih davasında, istisnai olarak anonim şirket ortağının da çıkma ve çıkarılma durumu gündeme gelmektedir. Bunun dışında, sermaye şirketi olmasının sonucu

olarak anonim şirket ortağının şirketten çıkması veya çıkarılması mümkün olmadığından, şirketten ayrılmak isteyen ortak payını devrederek ancak şirketten ayrılabilir.

Limited şirketlerde, anonim şirketlere nazaran daha ağır koşullara bağlanılmış, payın devrinin şirket sözleşmesi ile yasaklanabilmesi mümkün hale getirilmiştir. Pay defterine kayıt açıklayıcı nitelik taşıdığından, aksi şirket sözleşmesinde öngörülmedikçe pay devri genel kurul onayına bağlı olduğundan, genel kurul onayıyla birlikte payını devreden ortak şirketten ayrılmış olur.

Ortağın şirketten çıkması veya çıkarılmasının genel kurul kararına bağlı olduğu hallerde buna ilişkin genel kurul kararının ortağa ulaştığı, mahkeme kararına bağlı olan hallerde mahkeme kararının kesinleştiği tarih itibarıyla iç ilişkide hüküm ve sonuç doğurur. Ortağın şirketten herhangi bir sebeple ayrılması halinde, durumun sicile tescil ve ilan edildiği andan itibaren iyiniyetli üçüncü kişiler bakımından hüküm ve sonuç doğuracaktır.

Şirketten ayrılan ortağın pay sahipliğinin sona ermesinin sonucu olarak ortağın şirkete karşı mali yükümlülükleri de sona erecektir. Kamu borçları, ortağın şirkete getirmeyi taahhüt ettiği sermaye borcu nedeniyle, ortağın ayrılmasından sonra belirli bir süre sonra şirketin iflası halinde ek ödeme yükümlülüklerinden kaynaklanan sorumluluğu gibi istisnai durumlarda mali yükümlülük devam edecektir. Bunun yanı sıra dürüstlük kuralı gereği ortağın şirketten ayrılmasından sonra da sır saklama yükümlülüğünün devam edeceği kabul edilmektedir.

Limited şirket ortağının pay sahipliği sıfatının sona ermesinin sonuçlarından birisi de ayrılan ortağa ayrılma akçesi ödenmesidir. Limited şirket ortağının pay devri suretiyle şirketten ayrılması halinde payın karşılığı, devralan ortak tarafından kendisine ödenir. Ortağın herhangi bir sebeple şirketten çıkması yahut çıkarılması halinde ise ayrılma akçesi hesaplanarak ayrılan ortağa ödenir. Ayrılma akçesi ortağın şirketten ayrılmasının hukuken geçerlilik kazandığı an itibarıyla muaccel hale gelir. Ayrılma akçesi talebi, şirket tüzel kişiliğine yöneltilmelidir. TTK m. 641 düzenlemesine göre ayrılma akçesinin sermaye payının gerçek değerine isabet etmesi gerekmektedir. Gerçek değer ise, şirketten ayrılma tarihindeki şirketin yaşayan işletme değerini ifade eder. Ayrılma akçesi hakkı şirket sözleşmesi ile ortadan

kaldırılmaz, vazgeçilmez bir hak niteliği taşımaktadır. Bununla birlikte TTK m. 641/2 düzenlemesinde şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerle şirketten ayrılma hallerinde bu hallerle sınırlı olarak, ayrılma akçesinin farklı şekilde belirlenebilmesine imkân tanınmıştır.

Haklı sebeple fesih ve çıkma davasında, ortağa ait ayrılma akçesinin de usul ekonomisi gereği mahkemece belirlenmesi gerekmektedir. Değer belirlenirken payın karar tarihindeki gerçek değeri ayrılma akçesi olarak belirlenmelidir. Buna karşılık, ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilmesi ile birlikte, bu karar kesinleştikten sonra ortak şirkete karşı üçüncü kişi konumunda bir alacaklı haline geleceğinden, mahkemenin şirketin ayrılma akçesi ödeyecek mali durumunun bulunup bulunmadığını araştırma yükümlülüğü de bulunmamaktadır.

Şirketler topluluğu hükümleri uyarınca ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması halinde ise, TTK m. 202/2 hükmüne göre kanunen belirlenmiştir. Bunun dışında birleşme halinde ayrılma akçesi ise, TTK m. 141 hükmünde düzenleme altına alınmıştır. Birleşmenin hukuken geçerlilik kazandığı an olan sicile tescil anında, çıkan veya çıkarılan ortağın ortaklık sıfatının sona ermesi ile ayrılma akçesi de muaccel olacaktır.

Ayrılma akçesinin karşılanabileceği kaynaklar TTK m. 642 düzenlemesinde sayılmıştır. Bu kaynaklardan herhangi biri mevcut değilse bu kaynakların sağlandığı tarihte muaccel olmaktadır. TTK m. 642 düzenlemesine göre ayrılma akçesi, şirketin serbestçe kullanabileceği öz kaynakları mevcutsa bu kaynaklardan, yahut payın devri suretiyle bu da mümkün değilse sermayenin azaltılması hükümlerine göre ayrılma akçesinin ödenmesi gerekir. Bu halde sermayenin azaltılması kararının tescili ile birlikte ayrılma akçesi de muaccel olmaktadır. Şirketten ayrılan ve şirkete karşı alacaklı konuma gelen pay sahibinin şirketten ayrılma akçesi talep hakkının, özel bir zamanaşımı süresi öngörülmediğinden on yıllık zamanaşımına tabi olduğunun kabulü gerekir.

Payın devri halinde pay üçüncü bir kişiye geçerken, şirketten çıkma ya da çıkarılma sonucu ayrılan ortağın payı üçüncü kişi ya da diğer ortaklar tarafından üstlenilmezse, bu durumda bu halde ayrılan ortağa at pay, TTK m. 612/2 uyarınca şirket tarafından iktisap edilebilir.

KAYNAKÇA

- AÇIKALIN, Eda Duygu, *Limited Şirkette Çıkma Hakkı*, Ankara 2019.
- ADIGÜZEL, Burak, “Anonim Şirketlerde Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması veya Kaldırılması”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVIII, S. 1, 2014, <http://webftp.gazi.edu.tr>, s. 1-48.
- ADIGÜZEL, Burak; İLBASMIŞ HIZLISOY, Özlem, “Limited Şirkette Haklı Sebep Fesih ve Haklı Sebep Çıkma Davaları Arasındaki İlişki”, *Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Sempozyumu II ve Makaleler*, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Başkanı Merhum Mehmet Kılıç’a Armağan, 1. Baskı, İstanbul 2020, s. 183-218.
- AKER, Halit, “Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sifatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebep Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 32, S. 1, 2016, jurix.com.tr (E.T. 14.04.2020), s. 63-150.
- AKIN, İrfan, *Şirketler Topluluğu Sorumluluk Hukuku*, Ankara 2014, (*Şirketler Topluluğu*).
- AKIN, İrfan, “TTK m. 208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVII, S. 1-2, 2013, webf.gazi.edu.tr (E.T: 05.04.2020), s. 1-19, (*Azınlığın Şirketten Çıkarılması*).
- AL KILIÇ, Şengül, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi*, İstanbul 2009, (*Birleşme*).
- AL KILIÇ, Şengül, *Anonim Şirketlerde Tasfiyeden Dönme*, 1. Baskı, Ankara 2017, (*Tasfiyeden Dönme*).
- AL KILIÇ, “Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Tasfiye Payı Alma Hakkı”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXIII, S. 4, Y. 2019, earsiv.erkincan.edu.tr (E. T. 25.01.2020), s. 47-97, (*Tasfiye Payı*).
- ALPER, Gizem, *Türk Özel Hukukunda Ultra Vires İlkesi Anlamı ve Kapsamı*, İstanbul 2013.
- ALTAN, İbrahim Enes, “Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarılma”, *Regesta*, C. 5, S. 1,

- 2020, s. 143-190.
- ALTAŞ, Soner, *Şirketler Hukukuna İlişkin Yüksek Yargı Kararları*, Ankara 2016, (*Şirketler Hukuku*).
- ALTAŞ, Soner, *Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketler*, 8. bs., Ankara 2017, (*Limited*).
- ALTAŞ, Soner, “Limited Şirketlerde Pay Devri ve Pay Devrinin Amme Borçlarına Etkisi”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 5, S. 41, 2010, jurix.com.tr (E.T: 13.12.2020), s. 71-81.
- ARSLAN, Ramazan, YILMAZ, Ejder, TAŞPINARAYVAZ, Sema, *Medeni Usul Hukuku*, 3. bs., Ankara 2017.
- ARSLANLI, Halil, *Limited Şirketler* (Ticaret Kanunu Şerhi), İstanbul 1962, (*Limited*).
- ARSLANLI, Halil, *Anonim Şirketler*, İstanbul 1960, (*Anonim*).
- AYHAN, Rıza, ÖZDAMAR, Mehmet, ÇAĞLAR, Hayrettin, *Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar*, 9. bs., Ankara 2016, (*Ticari İşletme*).
- AYHAN, Rıza, ÖZDAMAR, Mehmet, ÇAĞLAR, Hayrettin, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, Ankara 2019, (*Şirketler*).
- AYHAN, Rıza, *Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu*, İstanbul 1992.
- BAHTİYAR, Mehmet, *Ortaklıklar Hukuku*, 13. bs., İstanbul 2019.
- BAHTİYAR, Mehmet, “İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebepçe Çıkarma Davası ve Yargıtay Kararları”, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları XXX. Sempozyumu*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2017.
- BAŞTUĞ, İrfan, *Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması*, İzmir 1966.
- BEŞOK, Başak, “Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklıkta Ortağın Ortaklıktan Çıkması ve Çıkarılması”, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, tez.yok.gov.tr (E.T: 23.03.2020).
- BİLGE, Mehmet Emin, “Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi”, *hukukdergi.ebyu.edu.tr* (E.T: 27.03.2020).
- BİLGİLİ, Fatih, DEMİRKAPI, Ertan, *Şirketler Hukuku Dersleri*, 6. bs., Bursa 2018, (*Şirketler Hukuku Dersleri*).

- BİLGİLİ, Fatih; DEMİRKAPI Ertan, *Şirketler Hukuku*, 9. Bası, Bursa 2013,(*Şirketler Hukuku Dersleri*).
- BİLGİLİ,Fatih;CENGİZ,M. Fatih, “Limited Şirket Genel Kurulunda Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, S. 1, Ocak 2017, jurix.com.tr (E.T. 25.11.2020), s. 69-121.
- BORA, Sevda,“Şirket Birleşmeleri ve Birleşme Sözleşmelerinde Ortaklıktan Çıkarma”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 11, S.124, Aralık 2016, jurix.com.tr (E.T: 14.04.2020), s. 37-50.
- CAMCI, Sinem, “Limited Şirketlerde Payın Devri (Türk Ticaret Kanunu md. 595)”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C.5, S. 163, 2020, jurix.com.tr (E.T: 07.12.2020), s. 516-534.
- CAN, Mustafa Erdem, *Şirketler Hukuku Dersleri*, Ankara 2017.
- CENKÇİ, Esra, “Çıkan ya da Çıkarılan Limited Ortağına Ayrılma Akçesi Ödenmesi”, *Ankara Barosu Dergisi*. 2018/4, dergipark.org.tr (E.T: 01.03.2020), S. 3-50.
- COŞTAN, Hülya,Anonim Ortaklıkların (Şirketlerin) Birleşme, Bölünme, Nevi Değiştirme (Tür Değiştirme) Yoluyla Yeniden Yapılandırılmasında Alacaklının Korunması”, *acikarsiv.ankara.edu.tr* (E.T: 16.02.2020).
- ÇAĞA,Barbaros, “”Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 7, S. 3, 1974, jurix.com.tr (E.T: 07.12.2020), s. 581-603.
- ÇAMOĞLU, Ersin, “Limited Şirketten Çıkma I”,*Yaklaşım Dergisi*, S. 254, Şubat 2014, (*Çıkma I*).
- ÇAMOĞLU, Ersin, “Limited Şirketten Çıkma II”,*Yaklaşım Dergisi*, S. 254, Şubat 2014, (*Çıkma II*).
- ÇAMOĞLU, Ersin, “Limited Ortaklıktan Çıkarılma”,*Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 30, S. 3, 2014, jurix.com.tr (E.T: 06.04.2020), s. 5-20, (*Çıkarılma*).
- ÇAMOĞLU, Ersin, *Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması*, İstanbul 2008.
- ÇAMOĞLU, Ersin, Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Yargıtay Kararları, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları XXX. Sempozyumu*, Banka ve Ticaret

- Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2017, (*Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*).
- ÇAMOĞLU, Ersin, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshinde Hâkimin Takdir Yetkisi”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 31, S.1, 2015, jurix.com.tr (E.T: 09.04.2020), s. 5-19, (*Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*).
- ÇAMOĞLU, Ersin, “Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Kötüye Kullanılmasından Doğan Sorumluluk Davaları”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2, 2013, jurix.com.tr (E.T: 05.04.2020) s. 19-34, (*Sorumluluk Davaları*).
- ÇAKIR ÇELEBİ, Fatma Betül, “*Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarma*”, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), tez.yok.gov.tr (E.T 16.03.2020), 2015.
- ÇEBİ, Hakan, *Anonim Ortaklıkların Bölünmesi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Bilim Anabilim Dalı Özel Hukuk Bilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul 2006, <https://katalog.marmara.edu.tr/eyayin/tez/T0052569.pdf> (E.T: 28.11.2020).
- ÇEKER, Mustafa, *Ticaret Şirketlerinin Genel Hükümleri ve Yeniden Yapılandırılmaları*, Yürürlüğünün Birinci Yılında 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Sempozyum, Erzincan Üniversitesi Hukuku Fakültesi Dergisi (EÜHFD), Cilt XVI, S. 3-4, Erzincan 2012, s. 99-120.
- ÇELİK, Aytekin, *Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma*, Ankara 2012.
- ÇELİK, Aytekin, “Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 2, Y. 2009, dergipark.gov.tr (E.T: 01.12.2020), s. 171-215.
- ÇEVİK, Osman Nuri, *Uygulamada Şirketler Hukuku*, 3. Baskı, Ankara 2002.
- DEMİR, Ulaş, *Kooperatifler Kanunu’na Göre Ortaklıktan Çıkarma*, İzmir 2006.
- DEMİRKAPI, Ertan, *Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklık Payının Devri*, İzmir 2008.
- DEVELİ, Bilge, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ayrılma Akçesi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVII, Yıl 2013, S. 1-2, webftb.gazi.edu.tr (E.T 12.02.2020), s. 443-489.

- DİNÇ, Serhan, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketin Unsurları ile Limited Şirketlerde Pay ve Ortak Kavramları”, *TAAD*, Yıl 7, S. 29, Ocak 2017, kutuphane.dogus.edu.tr (E.T. 31.01.2020), s. 135-165.
- ÖZTÜRKDİRİKKAN, Hanife, *Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı*, Ankara 2005.
- DOĞANAY, İsmail, *6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, 4. bs., İstanbul 2004.
- DOMANIÇ, Hayri, *Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması*, TTK Şerhi II, İstanbul 1988.
- DURAL, H. Ali, “Limited Şirket Esas Sermaye Payının Miras, Eşler Arası Mal Rejimi, ve İcra Yoluyla Edinilmesine İlişkin TTK m. 596 Düzenlemesi Üzerine Düşünceler ve Eleştiriler”, *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 6, S. 1, 2018, jurix.com.tr (E.T: 14.12.2020), s.111-124.
- ERİŞ, Gönen, *Ticari İşletme ve Şirketler*, C.3, Ankara 2014.
- ERDEM, Nuri, *Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, İstanbul 2012, (Haklı Sebeple).
- ERDEM, Nuri, “6102 Sayılı Yeni TTK’ye Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin Müktesep (Kazanılmış) Hakları”, *Regesta*, C. 2, S. 1, 2012, www.ito.org.tr (E.T 08.02.2020).
- ERDİL, Engin, *Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma*, İstanbul 2004.
- ERTAŞ, Elif Melis, “Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketler Hukukunda Sermaye Artırımının Hükümsüzlüğü”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C.13, S. 139, Mart 2018, jurix.com.tr (E.T. 07.11.2020), s.70-83.
- ERTEN, Cengiz, “Anonim Şirketlerde Haklı Sebeplerle Fesih Hakkının Yargıtay İçtihatları Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Yıl 7, S. 13, 2019, dergipark.org.tr (E.T. 11.01.2021), s. 187-211.
- ESKİ, Mehmet, *Şirket Satın Almaları*, Ankara 2018.
- GİRAY, R. Eda, “Limited Şirketin Haklı Sebeple Feshi ve Yargıtay’ın Yaklaşımı”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 12, Y. 6, 2007/2, ticaret.edu.tr (E.T: 30.11.2020), s.195-218.
- GÖKTÜRK, Kürşat, “Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci ve Bazı Sorunlar”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVII,

- Y. 2013, S. 1-2, kutuphane.dogus.edu.tr (E.T: 12.01.2020).
- GÜRPINAR, Bünyamin, “Limited Şirketlerde Çıkma ve Çıkmaya Katılma”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XX, S. 2, 2016, s. 73-102.
- GÖZÜYEŞİL, Fevzi Fırat, “Limited Şirketlerde Çıkmaya Katılma”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVII, S. 1-2, 2013, s. 663-681.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper, “Miras Ortaklığı Temsilcisi TMK 640/III”, İzmir Medeni Hukuk Günleri –I Miras Hukuku Sempozyumu, hukuk.deu.edu.tr (E.T. 09.01.2021), İzmir 2017.
- HİRSCH, Ernest E., *Ticaret Hukuku*, İstanbul 1948.
- İMREGÜN, Oğuz, *Anonim Ortaklıklar*, Yenilenmiş 4. bs, İstanbul 1989.
- İPEKEL, KAYALI, Fena, *Türk Ticaret Kanununu’na Göre Birleşmeler*, İstanbul 2014.
- İYİĞÜN, Serdar, “Şirket Sözleşmesi”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 87, S.4, Yıl 2013, s. 142, jurix.com.tr (E.T 27.10.2020), s. 134-164.
- KAĞITÇIOĞLU, Mutlu, “Anonim Şirketlerde Kısmi Bölünme”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007, nek.istanbul.edu.tr (E.T. 28.11.2020).
- KARAAHMETOĞLU, İsmail Özgün, “TTK m. 636/3 ile TTK m. 640 Hükümleri Arasındaki İlişkiye Dair Bir İnceleme”, ERÜHFD, C. 9, S. 2, Y. 2014, jurix.com.tr (E.T: 29.11.2020), s. 105-152.
- KARABABA, Serdar, *Anonim Ortaklıkta Satın Alma ve Çıkarma Hakları*, Ankara 2016.
- KARAKAŞ, A. Atakan, *Limited Şirketlerde Çıkma ve Çıkmaya Katılma*, 2018.
- KARAKILIÇ, Hasan, “Limited Ortaklıkta Ek Ödeme Yükümlülüğü”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi), C. 4, S. 2, 2014, jurix.com.tr (E.T. 08.01.2020), s. 107-144.
- KARASU, Rauf, “Emredici Hükümler İlkesinin Kapalı Tip Anonim Şirketler ve Limited Şirketler Açısından Doğurduğu Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Ticaret Ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, C. 1, S.1, dergipark.org.tr (E.T.16.01.2020), s. 115-132.
- KARAYALÇIN, Yaşar, *Ticaret Hukuku II, Şirketler Hukuku*, Ankara 1973.

- KAYA, Ali, “Limited Şirkette Haklı Sebep Kavramı ve Sonuçları”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, tez.yok.gov.tr (E.T. 16.03.2020), (*Haklı Sebep*).
- KAYA, Ali, “Limited Şirketten Ayrılmanın Hukuki Sonuçları ve Özellikle Ayrılma Akçesi Bağlamında Yeni Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi”,*Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. I, S. II, 2013, s. 117-144, (*Ayrılma*).
- KAYAR, İsmail, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku*, 5. Baskı, Ankara 2018.
- KAYIHAN, Şaban, *Şirketler Hukuku*, 3. bs., Ankara 2019.
- KENDİGELEN, Abuzer, *Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*,Güncellenmiş 2. Basıdan 3. Tıpkı bs., İstanbul 2016.
- KENDİGELEN, Abuzer, *Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat*, XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2016.
- KERVANKIRAN, Emrullah, *Anonim Şirketlerin Tasfiyesi*, Ankara 2015, (*Tasfiye*).
- KERVANKIRAN,Emrullah, *Ön Şirket ve Hukuki Niteliği*,(dspace.marmara.edu.tr),s. 349-370, (*Ön Şirket*).
- KOŞER, Nihal, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Birleşmede Ayrılma Akçesi”, TAAD, Yıl 9, S. 34, 2018, kutuphane,dogus.edu.tr (E.T 15.02.2020), s. 367-385.
- MİNELİLER, Zeynep, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebep Feshi”, *GÜHFD*, C. XVI, S. 3, 2012, http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/16_3_4.pdf (E.T 04.04.2020), s. 95-117.
- MOROĞLU, Erdoğan, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı İle Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarısı Taslağı Değerlendirme ve Öneriler*, 4. Bası, Türkiye Barolar Birliği, Ankara 2006.
- MOROĞLU, Erdoğan, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler*, 8. bs., İstanbul 2016, (*Değerlendirme ve Öneriler*).
- MOROĞLU, Erdoğan, *Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı*, Güncelleştirilmiş 4. Baskı, İstanbul 2018, (*Sermaye Artırımı*).
- NARBAY, Şafak, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıkta

- Pay ve Pay Senetlerinin Devri”, *EÜHFD*, C. XVI, S. 3-4, 2012, s. 201-251.
- OĞUZ, Sefer, “Limited Şirket Esas Sermaye Payının Devri”, *ÇÜHFD*, C.4, S.8, 2017, jurix.com.tr (E.T: 07.12.2020), s. 183-203.
- ORUÇ, Murat, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebep ile Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 27, S. 1, 2011, jurix.com.tr (E.T: 09.04.2020), s. 209-233,
- ÖZDOĞAN DALOĞLU, Tuğba, *Limited Şirketlerde Çıkma ve Çıkarılma*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezleri Dizisi, 1. bs., İstanbul 2020.
- ÖZTÜRK ALMAÇ, Tuğçe, *Ticaret Şirketlerinin Birleşmesinde Ortaklık Haklarının Devamlılığı İlkesi*, Konya 2018.
- PASLI, Ali, “Yargıtay Kararları Işığında Sermaye Artırımı”, Yürürlüğünün 5. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu (Tebliğler ve Tartışmalar), İstanbul 2018.
- PULAŞLI, Hasan, *Şirketler Hukuku Şerhi*, C. III, 3. bs., Ankara 2018, (Şerh).
- PULAŞLI, Hasan, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 4. bs., Ankara 2016, (Şirketler Hukuku Genel Esaslar).
- PULAŞLI, Hasan “Sermayesiz Sermaye Şirketi ile Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar ve unlara Karşı Alınması Gereken Hukuki Önlemler”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 34, S. 2, 2018, jurix.com.tr (E.T. 10.03.2021), s. 5-19.
- POROY Reha, TEKİNALP, Ünal, ÇAMOĞLU, Ersin, *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, Güncelleştirilmiş 12. bs., İstanbul 2010.
- POROY, Reha, TEKİNALP, Ünal, ÇAMOĞLU, Ersin, *Ortaklıklar Hukuku I-II*, Güncellenmiş Yeniden Yazılmış 14. Bası, İstanbul 2019.
- SÖNMEZ, Yusuf Ziya, *Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı*, İstanbul 2009.
- ŞAHİN, Ayşe, *Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi*, İstanbul 2013, (Haklı Nedenle Fesih).
- ŞAHİN, Ayşe, “Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkması ve Çıkarılması”, dergipark.org.tr (E.T. 20.01.2020), s. 851-858, (Çıkma Çıkarılma).
- ŞENER, Oruç Hami, *Yargı Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku*, Ankara

- 2017, (*Limited*).
- ŞENER, Oruç Hami, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku*, 4. Bası, Ankara 2019, (*Ortaklıklar Hukuku*).
- ŞENER, Oruç Hami, *Yeni TTK Döneminde Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Verilen Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi*, Ankara 2019.
- ŞENER, Oruç Hami, *Anonim Ortaklıkta Ek Tasfiye (İhya)*, Ankara 2015.
- SIZIR, Nil, “Ayrılma Akçesi”, <http://nilsizir.av.tr/content/ayrilma-akcesi.pdf> (E.T: 05.04.2020).
- SİDİM, Muhammed Furkan, “*Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarılma*”, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Ticaret Hukuku Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), tez.yok.gov.tr (E.T: 16.03.2020), Bursa 2019.
- TARHAN, Mehmet Umur, “*Limited Şirket Ortaklığından Çıkma ve Çıkarılma*”, Yürürlüğünün 6. Yılında Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu (Tebliğler ve Tartışmalar), İstanbul 2018.
- TAŞDELEN, Nihat, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih*, Ankara 2012, (*Çıkma Çıkarılma*).
- TAŞDELEN, Nihat, “Anonim Ortaklıkta Rüçhan Hakkı”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (DÜHFD)*, S. 5, Diyarbakır 1992, dergipark.org.tr (E.T: 25.01.2020), s. 235-251, (*Rüçhan Hakkı*).
- TAŞDELEN, Nihat, *Anonim Şirkette Pay Sahipliği Sifatının Aslen Kazanılması*, İstanbul 2005, (*Pay Sahipliği*).
- TEOMAN, Ömer, *Yaşayan Ticaret Hukuku*, “*Kooperatif Ortağının Çıkarılması*”, “*Kooperatiften Çıkarma*”, “*Kooperatif Ortağının Çıkarılması- Eşitlik İlkesi*” *Kooperatif Ortağının Ayrılma Payı*”, 2. Yeniden ve Aynen Dizilmiş Bası, İstanbul 2011.
- TEOMAN, Ömer, *Yaşayan Ticaret Hukuku*, “*Limited Ortaklık Payının Devri*”, Cilt-I, Kitap 8, İstanbul 1999.
- TEKİN, İsa, *Limited Şirketten Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasında Ayrılma Akçesinin Gerçek Değerinin Tespiti, Öneriler ve Bir Uygulama*, Marmara

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), tez.yok.gov.tr (E.T 16.03.2020), İstanbul 2019.
- TEKİNALP Ünal, “Çıkmaya Katılma”, www.arсланlibilimarsivi.com (E.T 10.03.2019), (*Çıkmaya Katılma*).
- TEKİNALP, Ünal, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, 4. bs., İstanbul 2015, (*Sermaye Ortaklıkları*).
- TEKİNALP, Ünal, *Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, Güncelleştirilmiş 2. bs., İstanbul 2012.
- TEKİNALP, Ünal, “Birleşmede Ayrılma Akçesi” *Regesta Ticaret Hukuk Dergisi*, C. 2, S. 1, 2012, <https://docplayer.biz.tr/31956052-Regesta-ticaret-hukuku-dergisi-journal-of-commercial-law.html> (E.T. 03.04.2020), s. 21-27, (*Birleşmede Ayrılma Akçesi*).
- TOPALOĞLU, Mustafa, ÖZER, Işık, “Limited Şirketlerde Ayrılma Akçesinin Muacceliyeti ve Ödenmesi”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 14, S. 158, 2019, jurix.com.tr (E.T. 04.04.2020), s. 1955-1967.
- TURAN, Gökçen, “SPKN m. 24’e İstinaden Ayrılma Hakkını Kullanan Ortak, Ayrıca TTK m. 202/’ye dayanarak Dava Açabilir mi?”, *İÜHFİM*, C. LXXV, S. 2, 2017, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/36734/422647> (E.T. 05.04.2020), s. 723-740.
- TURANLI, Hüsnü, “Sermaye Ortaklıklarında Payın Devri”, *İzmir Barosu Dergisi*, Yıl 80, S. 2, Mayıs 2015, s. 13-57.
- TÜRK, Hikmet Sami, *Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi*, Ankara 1986.
- TÜTÜNCÜ, Muharrem, *Hâkim Şirketin Azınlığın Paylarını Satın Alma Hakkı*, 1. Baskı, İstanbul 2017.
- UÇAR, Salter, *Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye, Kurulması Faaliyetleri, Çıkma ve Çıkarılma Halleri, Dağılma Sebepleri*, İstanbul 1996.
- YALÇIN, SARIKAYA, Elif, *Limited Şirketin Sona Erme Nedenleri*, Ankara, 2018.
- YASAMAN, Hamdi, *Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku İle İlgili Makaleler, Mütalaalar, Bilirkişi Raporları*, Cilt II, İstanbul 2013, (*Makaleler, Mütalaalar, Bilirkişi Raporları*).
- YASAMAN, Hamdi, *Anonim Ortaklıkların Birleşmesi*, Ankara 1987, (*Birleşme*).

- YAVUZ, Mustafa, “Limited Şirket Ortağının Mahkeme Kararıyla Ortaklıktan Çıkartılması”,*Mali Çözüm Dergisi*, Eylül- Ekim 2016, archive.ismmmo.org.tr (E.T 20.01.2020).
- YILDIRIM, Ali Haydar, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, Bursa 2013.
- YILDIZ, Şükrü, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku*, 2007, (Limited).
- YILDIZ, Şükrü, *Anonim Ortaklıkta Yeni Pay Alma Hakkı*, İstanbul 1996, (Yeni Pay Alma).
- YILDIZ, Şükrü, ÖZBAY, İbrahim, ÖZBEK, Mustafa Serdar, “Limited Şirketler Hukukunda Ayrılma Akçesi Konusunda Tahkime Başvurulması ve Konu Hakkında Verilen Hakem Kararlarının İcrasına İlişkin Hukukî Sorunlar”, *EBYÜHFD*, C. XXII, S. 3-4, 2018, s. 445-487.

İNTERNET KAYNAKLARI

www.resmigazete.gov.tr
www.mevzuat.gov.tr
mevzuat.tbmm.gov.tr
dergipark.org.tr
dspace.marmara.edu.tr
jurix.com.tr
www.arslanlibilimarsivi.com
tobb.org.tr
www2.tbmm.gov.tr
kutuphane.dogus.edu.tr
karararama.yargitay.gov.tr
earsiv.erzincan.edu.tr
tez.yok.gov.tr
katalog.marmara.edu.tr
acikarsiv.ankara.edu.tr